T.C.
BAŞBAKANLIK
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

YAZ KUR'AN KURSLARI ÖĞRETİCİ KILAVUZU

Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: 654
Mesleki Kitaplar: 51

Yaz Kur'an Kursları Öğretici Kılavuzu

Yazan
Alpaslan Durmuş
Hatice Işılak
Neriman Gökçegöz Karatekin

Koordinasyon
Dr. Ulvi Ata

İçerik Danışmanı
Prof. Dr. Şevki Aydın
Prof. Dr. Recai Doğan
Prof. Dr. Muhsin Hesapçıoğlu
Prof. Dr. M. Emin Özafşar
Doç. Dr. Halil Ekşi
Dr. Mustafa Otrar
Fatma Kotan

Redaksiyon
Dudu Ekinci
Mustafa Kömürcüoğlu

Hazırlayan
EDAM - Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi
Kısıklı Mh. Alemdağ Cd. Yanyol Sk. SBK İş merkezi B Blok, No: 5, Kat 1, Daire 4-5, 34692, Üsküdar / İstanbul
Tel/Faks: (+90 216) 481 3023 pbx
web: www.edam.com.tr • e-posta: edam@edam.com.tr

Din İşleri Yüksek Kurulu Kararı
01.06.2006 / 90

2013-06-Y-0003-654
ISBN: 978-975-19-3791-9

Tasarım ve Uygulama
Ahmet Karataş (EDAM)

Baskı Takibi
İsmail Derin

5. Baskı, Ankara 2013

Baskı
Başak Mat. Tanı. Hiz. İth. İhr. Tic. Ltd. Şti. • Tel: 0312 397 16 17

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı No: 147/A Çankaya / ANKARA
Tel: (+90 312) 295 72 93 - 94 Faks: (+90 312) 284 72 88
e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl,
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl..
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim: Bendimi çiğner, aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım.

Garb'ın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar;
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana vaadettiği günler Hakk'ın..
Kim bilir belki yarın... Belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "Toprak!" diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı!
Verme dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak, toprağı sıksan şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden, İlâhi şudur, ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şahadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vect ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan, İlâhî, boşanıp kanlı yaşım!
Fışkırır ruh-i mücerret gibi yerden naaşım!
O zaman yükselerek Arş'a değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl!
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.

Mehmet Âkif ERSOY

Hatırla ve Hatırlat

Kitabullah'la başla, Kitap elinden tutsun...

Ve daima ibadet bilinciyle...

Ve daima hesap vereceğini bilme diriliğiyle...

Niyetini halis tut, Rabbin yüzüne, bedenine bakacak değil, kalbini kolla ve başla...

Kimsenin senin yükünü yüklenmesini bekleme, kimseye yük olma, kimseyi oyalama.

Herkesi kendi farklılıkları içinde kabul et. Herkesle çalışabilmeyi becer.

Her tür farklılığı gözet. Her engeli anlamaya çalış. Her engeli aşmaya çalış.

Başkalarının birikimlerinin farkında ol, bilgilerine saygılı ol... Onlara akıllarına/birikimlerine göre hitap et.

Var olanla yetinmeyi bil.

Var olan imkânları sonuna kadar kullan. Her zaman tasarruflu ol. Akarsu dahi olsa israf etme... Harcadığın, sana emanet.

Her zaman çerçeveleri zorla. İyi ve güzel için olduğunda, yetinme elindekiyle; ama sadece iyi ve güzel uğruna olsun yetinmezliğin...

Her zaman iyilik düşün, iyilik et, veren el ol. Dostların senin orada olduğunu, uzanacak bir el aradıklarında senin orada olacağını bilsinler.

İhtiyatı asla elden bırakma...

Zamanın kıymetini bil, saygılı ol.

Zamanının kıymetini bil, saygılı ol.

Başkalarının zamanının kıymetini bil, saygılı ol.

Yoldaki bir engeli kaldırmak imandandır. Ortada kalmış herhangi bir iş için herkesten önce kendini sorumlu gör. Hakkı tutup kaldırmada yardıma koşan herkese karşı hürmetli ve sevgi dolu ol.

İşini dört elle sarılarak yap. Yapılırken heyecan duyulmayan işlerde hayır yoktur.

Başına gelenleri dert etme. İnsana olanlar değil, o insanın içinde olanlar önemlidir; içindeki ateşi asla söndüremesin dışındakiler.

Her acı imtihanın bir parçası... Altın nasıl ateşle imtihan olunursa, elmas nasıl yontulmadan kusursuz olmaz ise insan da öyle... Söylerkenki kolaylığında olmasa da sabır, sabır, sabır...

İdeallerinin peşinden koş. O hep senden uzakta olacaktır. Ama sen de onun peşinde...

Bu yolun sarp ve yokuş olduğunu baştan kabul edecek kadar gerçekçi ve öngörülü ol. Gönül verdiğin gaye uğrunda, deryaları geçip gitmeye azimli ve kararlı... Varıp hedefine ulaştığında da her şeyi sahibine atfedecek kadar olgun, edepli ve saygılı... Ve yine de muhtemel kibir veya hataların için tövbe et, tesbih et, dua et... Ölmedikçe ümit var, af için...

Planların tutmadığında, birliğin dağılıp dirliğin bozulduğunda ümidini yitirme, inançlı ol! Yeniden kanatlanıp zirvelerde kanat çırptığın zaman ise mütevazı ve müsamahalı...

Hadi canlan. Hareketlen. Harekete geç. Harekette bereket vardır.

Kitap elinden tutsun...

Daima ibadet bilinciyle...

Ve daima hesap şuuruyla...

Ön Söz

Öğrenme, belli bir amaca yönelik olarak düzenlenmiş tecrübeler yoluyla edinilen ***bilgi*** yeterliliklerini, ***duygu*** özelliklerini ve ***ruhî ve bedensel beceri***leri kapsar. Temel din eğitimi ise dinin insana yüklediği bireysel ve toplumsal sorumlulukların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor boyutlarıyla asgarî düzeyde aktarılmasını içeren bir süreçtir.

Kişinin yaşamakta olduğu hayatı anlaması, anlamlandırması ve süregiden hayata katılması ***değer***ler sistemini benimsemesine ve bu alandaki bilgi ve kültür yeterliliğine bağlıdır. Ayrıca bireyin yaşadığı topluma bağlılığı ve içinde hayat sürdüğü millî ve evrensel kültürü tanıması, bir senteze ulaşması ve katkıda bulunması da mensubu olduğu değerler sistemini iyi bilmesi ile sağlanabilir.

Çocuklara temel din eğitimi vermenin taşıdığı özel birtakım sorumluluklar da vardır: Bir taraftan çocukların dinin inceliklerine vâkıf olmaları ve dinin gereklerini yaşamalarının sağlanması hedeflenirken, diğer taraftan da eğlenerek öğrenmeleri ve sınıf gibi yaşamakta olan hayattan farklı ortamlarda, günlük hayatla dini ilişkilendirmeleri sağlanmalıdır.

Öğrencilerin dinle hayat arasında bağ kurabildiklerinden emin olunuz. Siz de bir öğretici olarak, inandığınız, öğrettikleriniz ve yaşamınız arasındaki bağa dikkat ediniz.

"Yaz Kur'an Kursları Öğretici Kılavuzu" adlı bu çalışma, bu ayrıntılar göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Kılavuz'un yaz Kur'an kurslarında görev yapan tüm öğreticilerimize ve bu kurslara koşa koşa gelen sevgili öğrencilerimize güzel dinimizi öğrenme sürecinde yardımcı olması temennimizle başarılı ve eğlenceli bir eğitim-öğretim dönemi dileriz.

Din Eğitimi Dairesi Başkanlığı

Kitapta Kullanılan Simgeler ve Kısaltmalar

[1]	Kazanım No	Köşeli parantez ve içindeki rakam, yapılan yönlendirmenin ya da açıklamanın kaç numaralı kazanımla ilgili olduğunu belirtmektedir.
	Öğrenme alanları ilişkilendirme	Bir öğrenme alanının farklı ünitelerinde ya da farklı öğrenme alanlarında yer alan ve birbirleriyle ilişkili olan kazanımları belirtmektedir.
	Ölçme ve değerlendirme, etkinlik	Ünitedeki kazanımlara ulaşılıp ulaşılmadığını belirlemek amacıyla kullanılacak ölçme ve değerlendirme araçlarını ve öğrencilere bireysel ya da grup olarak uygulamak üzere dağıtılabilecek etkinlik çalışmalarını göstermektedir.
!	Uyarı	Kitabın farklı bir kısmında ele alınan/alınacak konularda, dikkat çekilen hususları belirtmede ve önemli görülen noktaları vurgulamaktadır.
YAKKÖP	Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı	Diyanet İşleri Başkanlığı Din Eğitimi Dairesi Başkanlığı tarafından hazırlanmış "Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı"
s.	Sayfa	Kılavuzdaki ilgili sayfa numarasını göstermek üzere kullanılmıştır.
bk.	bakınız.	İlgili yere gönderme ve yönlendirme yapılırken kullanılmıştır. Örneğin "kazanım, etkinlik, YAKKÖP kelimeleri için sözlüğe bk."
	Yazalım	Yazarak yapılacak etkinliklerde yazma işlemini ifade etmek üzere kullanılmıştır.

Not: Sözlük ve indekse alınan kelimeler ilk geçtikleri yerde italik (eğik) olarak yazılmıştır. Okuma esnasında bu kelimeler için sözlük ve indekse başvurulabilir.

İçindekiler

Hatırla ve Hatırlat 3

Önsöz 4

Kitapta Kullanılan Simgeler ve Kısaltmalar 5

YAKKÖP'ün Uygulanmasına İlişkin İlke ve Açıklamalar 7

- Yaz Kur'an Kursu Nedir? 8
- Genel Amaçlar 9
- YAKKÖP'ün Yapısı ve Temel Yaklaşımı 10
- Temel Beceriler 10
- Değerler 11
- Öğrenme Alanları 11
- Kazanımlar 14
- Etkinlikler 14

İyi Bir Öğretici Olmak 15

- İyi Bir Öğretici Olmak 17
- Öğrenme-Öğretme İlkeleri 20
- Öğrenme-Öğretme Sürecinde Kullanılabilecek Yöntemler 24
- Ders İşleniş Süreci 46
- Örnek Ders İşlenişi 1 47
- Örnek Ders İşlenişi 2 49
- Örnek Ders İşlenişi 3 51
- Örnek Ders İşlenişi 4 56
- Örnek Ders İşlenişi 5 59
- Öğrenme-Öğretme Ortamının Yönetimi 66
- Ölçme Değerlendirme 70
- Eğitsel Sosyal Etkinlikler 70

YAKKÖP: Kurlar ve İçerik 73

- Organizasyon Şeması 74

Örnek Etkinlikler ve Formlar 109

Sözlük 163

Kaynakça 165

YAKKÖP'ün Uygulanmasına İlişkin İlke ve Açıklamalar

Elinizdeki "Yaz Kur'an Kursları Öğretici Kılavuzu" isimli bu çalışma, Diyanet İşleri Başkanlığı Din Eğitimi Dairesi Başkanlığı tarafından hazırlanan ve Din İşleri Yüksek Kurulunun 01.06.2006 tarih ve 90 sayılı kararıyla uygulamaya konulan "Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı"nın[1] uygulanması sürecinde *öğretici*lere yardımcı olmak üzere hazırlanmıştır.

Yaz Kur'an kursları, örgün eğitim sürecinde bulunan kuşağın temel dinî bilgileri öğrendikleri önemli eğitim-öğretim merkezleridir. Örgün eğitim kurumlarında "Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi" dersleri ile genel dinî bilgileri kazanan çocuklar, yaz Kur'an kursları vasıtasıyla kendi dinleri olan İslâm'la ilgili birtakım bilgi, beceri ve *davranış*ları kazanmaktadırlar.

Cumhuriyet döneminde Kur'an eğitim-öğretiminin verildiği yerlerin başında Kur'an kursları gelmektedir. Toplumu din konusunda aydınlatmakla yükümlü olan Diyanet İşleri Başkanlığı, din eğitimi faaliyetlerini öncelikle camiler ve Kur'an kursları aracılığıyla yürütmektedir. Bu yönüyle Kur'an kursları, yaygın din eğitimi kurumlarıdır. Başlıca üç tip Kur'an kursundan söz edilebilir:

1. İlköğretimi bitiren öğrencilere, ağırlıklı olarak yüzünden Kur'an okuma usullerinin öğretildiği, bunun yanı sıra temel dinî bilgilerin de verildiği Kur'an kursları,
2. Birinci tip Kur'an kursunu başarıyla tamamlayan ve Kur'an'ı baştan sona ezberlemek isteyen öğrencilere hafızlık eğitimi veren Kur'an kursları,
3. İlköğretim 5. sınıfı tamamlayan öğrencilere tatil döneminde Kur'an okumayı öğreten ve temel dinî bilgiler veren yaz Kur'an kursları.

Din Eğitimi Dairesi Başkanlığının hazırlamış olduğu YAKKÖP, zikredilen üç tip Kur'an kursundan üçüncüsüyle ilgili hususları düzenlemektedir. Bu kılavuz da özel olarak yaz Kur'an kurslarındaki eğitim-öğretim çalışmalarını yürüten öğreticilere yardımcı olmak üzere hazırlanmıştır.

Yaz Kur'an Kursu Nedir?

Yaz Kur'an kursları, en az ilköğretim 5. sınıfı bitirmiş olan öğrencilere yönelik olarak "Kur'an-ı Kerîm'i ve meâlini öğrenebilmeleri, dinî bilgilerini geliştirebilmeleri amacıyla" Millî Eğitim Bakanlığı'nın denetim ve gözetiminde, yaz aylarında camiler, Kur'an kursları ve belirlenen diğer mekânlarda açılan kurslardır. Bu kurslara kayıtlar, ilk ve ortaöğretim kurumlarının yıl sonu tatiline girdiği ilk hafta yapılır, ikinci haftadan itibaren de öğretime başlanır. Yaz Kur'an kurslarından ilköğretim 5. sınıfı tamamlayan öğrencilerden lise son sınıfa kadar tüm ilk ve ortaöğretim kademelerinden öğrenciler yararlanır. Dolayısıyla yaz kurslarına devam eden öğrenciler, çoğunlukla 12-18 yaş grubundan oluşmaktadır.

[1] "Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı" metnin bundan sonraki kısmında "YAKKÖP" kısaltmasıyla kullanılacaktır.

Yaz Kur'an Kursu Nedir?

Genel Amaçlar

Yaz Kur'an kursları aracılığıyla aşağıdaki amaçlara ulaşılması ve faydaların sağlanması hedeflenmelidir:

1. Öğrencilerin hayatlarını anlamlandırma süreçlerinde karşılaştıkları sorunların çözümünde kendilerine destek sağlayacak bilgi, duygu ve hareket ve ruh çerçevesindeki davranışları kazanmalarına yardımcı olmak,
2. *Kazanım*lar ve *etkinlik*ler yoluyla öğrencilerin dini öğrenme, anlama ve yaşama *davranış*larını geliştirmelerine destek olmak,
3. Din eğitimi çevresinin önemli bileşenlerinden olan "cami" ile yetişmekte olan neslin ilişkisine katkı sağlamak,
4. Öğrencilerin dinî ve ahlâkî değerlere önem vermelerine ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmelerine, sonuçta erdemli kişilikler oluşturabilmelerine rehberlik etmek,
5. Öğrencilerde birlik ve beraberliği perçinleyen sevgi, saygı, kardeşlik ve dostluk bağlarını güçlendirmek,
6. Öğrencilere bir arada yaşama ve sorumluluk bilincini geliştiren bir perspektif kazandırmak,
7. Öğrencilerin sağlıklı dinî bilgiler edinmelerine ortam hazırlamak,
8. Öğrencilerin evrensel değerlere, kendi dinî bilgi ve bilinçleriyle katılmalarını desteklemek.

YAKKÖP'ün Yapısı ve Temel Yaklaşımı

YAKKÖP, *çerçeve esnek program* anlayışına dayalı olarak ve *öğrenci merkezli* yaklaşımlar temel alınarak düzenlenmiştir. Buna göre:

1. "Öğrenciler, katı program yapıları içinde belli hedeflere mutlaka ulaşmak durumunda bırakılmamalı, bireysel özellik ve farklılıklarına saygı gösterilmelidir." temel anlayışına sahip olan YAKKÖP, öğrencilerin bilgi ve becerilerine göre ayrıştırılmalarını esas alan "*kur*" sistemine göre yapılandırılmıştır.
2. YAKKÖP üç kur hâlinde düzenlenmiş olup her bir kur için üç haftalık eğitim süresi önerilmektedir.
3. YAKKÖP'de "*hedef*", "*öğrenci*" ve "*konu*" üçlüsü birlikte değerlendirilmiştir.
4. YAKKÖP beş *öğrenme alanı*nı kapsamaktadır:
   - a. Kur'an-ı Kerîm
   - b. İtikat
   - c. İbadet
   - d. Siyer
   - e. Ahlâk
5. Her kurda beş öğrenme alanı ile ilgili belli düzeyde bilgi ve *beceri*lerin kazandırılması amaçlanmıştır.
6. Öğreticiler, öğrenenlerin ilgi ve ihtiyaçları çerçevesinde *eğitim içeriği*nin sınırlarını belirleyebilir; gerekli gördükleri konuları öğretime dâhil edebilir, öncelikle işlenmesi gereken konuları öne alabilir veya ileriki haftalara tehir edebilirler.
7. "Kur" sistemi, öğrencilerin bilgi ve becerilerine göre ayrıştırılmalarını hedeflerken aynı zamanda bir öğrencinin öğrenme alanlarındaki seviyelerine göre de yapılandırılabilir. Başka bir deyişle öğrenci bir öğrenme alanında 1. kurdayken bir diğerinde 2. kurda ya da 3. kurda olabilir. Bu noktada karşılaşılacak sorunlar sınıflardan sorumlu öğreticilerce koordinasyon içinde çözülecektir. Birleştirilmiş sınıf/tek sınıf olan kurslarda ise ilgili öğretici, öğrenciye özel tutacağı kayıtlarla bu hususu çözecektir.
8. Kur sisteminde 3. kur, nihaî öğrenme noktası niteliği taşımamaktadır. Bu anlamda 3. kuru başarı ile tamamlayan öğrenciler, öğreticinin belirleyeceği eğitim içeriğini de edinebileceklerdir.

Temel Beceriler

*Temel beceri*ler, eğitim yaşamında, kişisel gelişimde, sosyal yaşamda ve iş yaşamında başarıyı doğrudan etkileyen ve tüm alanlar için geçerli olan, mesleği ne olursa olsun tüm bireyler için gerekli olan anahtar becerilerdir. YAKKÖP, öğrencilerin öğrenme alanlarındaki gelişimleriyle bağlantılı olarak eğitim sonunda kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları bu beceriler toplamının gelişmesine de katkı sağlamalıdır. YAKKÖP'ün desteklemesi beklenen temel beceriler şunlardır:

- Ahlâklı ve hoşgörülü davranma
- Amaç belirleme
- Araştırma
- Çevre bilinci
- Değerlere önem verme
- Duygu yönetimi
- Etkileşim
- İletişim kurma
- Karar verme
- Katılım ve iş birliği
- Kendini ifade etme
- Kendini tanıma
- Öğrenme ve kendini geliştirme
- Sorumlu bir şekilde davranma
- Sorun çözme
- Zaman ve mekânı doğru algılama

Değerler

YAKKÖP ahlâk eksenli bir din yaşantısının temellerini teşkil eden değerleri öğrencilere kazandırmayı hedeflemektedir. Bu değerlerin öğrencilere aktarılması, ayrı bir ders olarak değil, öğrenme alanlarındaki ünite içerikleri verilirken, ünitelere yedirilmiş olarak yapılmalıdır. Zira bunlar dinin inşa etmeye çalıştığı değerler olması yönüyle sütteki yağ gibi tüm dini alanların içinde mevcuttur (mündemiçtir). YAKKÖP'le kazandırılması beklenen değerler şunlardır:

- Adil olma
- Aile kurumuna önem verme
- Bağımsızlık
- Cömertlik
- Çalışkanlık
- Dayanışma
- Diğerkâmlık
- Doğruluk
- Dostluk
- Duyarlılık
- Dürüstlük
- Fedakârlık
- Güvenilir olmak
- Hoşgörü
- İyilik
- Kardeşlik
- Misafirperverlik
- Özgürlük
- Özverili olmak
- Paylaşımcı olmak
- Sağlıklı olmaya önem verme
- Samimiyet
- Saygı
- Sevgi
- Sorumluluk
- Sözünde durmak
- Temizlik
- Vatanseverlik
- Yardımseverlik

Öğrenme Alanları

1. *Öğrenme alanı*, birbiri ile ilişkili beceri, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapıdır. YAKKÖP beş öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır.
   a. Kur'an-ı Kerîm
   b. İtikat
   c. İbadet
   d. Siyer
   e. Ahlâk
2. Öğrenme alanları bir ya da birden fazla akademik disiplinin ilgi alanına girmektedir. Ancak bu durum öncelikle ve sadece öğreticiyle ilgilidir. Yani bu disiplinlerden elde edilecek bilgi ve birikim, öğreticinin ustalığını arttırmalı, öğrenciye öğrenmek zorunda olduğu yeni alanlar ya da içerikler olarak olarak dönmemelidir.

3. Her bir öğrenme alanının içeriği üç kur hâlinde düzenlenmiştir.
4. Bir öğrenme alanına ait üniteler veya kazanımları, "bütünlük ilkesi" gereği kendi üniteleriyle ya da ünitelerin kazanımlarıyla veya başka bir öğrenme alanına ait ünitelerle ya da ünite kazanımlarıyla ilişkilendirilmektedir. Bu tür ilişkilendirmelere "YAKKÖP: Kurlar ve İçerik" başlıklı bölümde yer alan tabloların "Alanlar Arası İlişkiler, Yöntem Önerileri ve Örnek Etkinlikler" sütununda dikkat çekilmiştir bk. s. 73-108).
5. Öğrenme alanlarının ayrıntılarının verildiği "YAKKÖP: Kurlar ve İçerik" başlıklı kısımda (bk. s. 73-108) "Örnek Etkinlikler ve Formlar" (bk. s. 109-162) kısmına göndermeler yapılarak öğrenme alanlarının işlenmesinde öğreticilere kılavuzluk yapmıştır.

YAKKÖP: Kurlar ve İçerik adlı bölümde YAKKÖP öğrenme alanlarının her birinin içeriği, özel amaçları, önemi, sunumda faydalanılacak disiplinler, öğrenme alanları arası ilşikilendirme, yöntem ve etkinlikler hakkında bilgi sunulacaktır.

1. Kur'an-ı Kerîm Öğrenme Alanı

Öğrenciler bu öğrenme alanıyla genel olarak Kur'an'ın İslâm'daki yeri, önemi, Kur'an'la ilgili bazı temel kavramlar ve Kur'an'ın temel konuları ile tanışacaklardır. Bu öğrenme alanında Kur'an'dan kaynaklanan "doğru bilgi", "doğru inanç" ve "doğru davranış"a ulaşmanın gerekliliğinin kavranması ve onu okuyup anlama bilincine varılması hedeflenmelidir.

Geleneksel olarak yaz Kur'an kurslarında velilerin beklentisinin, çocuklarının Kur'an'ı öğrenmeleri olduğu unutulmamalı, bu beklentiye uygun olarak çocukların diğer öğrenme alanlarındaki eğitimsel çalışmalarında da bu alanın desteklenmesi hedefi güdülmelidir.

Kur'an-ı Kerim öğrenme alanında, kıraat ve tefsir disiplinlerinin temel kavram ve uygulamalarından faydalanılmalıdır.

Üniteler, tüm öğrenme alanlarında uygun bağlantılar kurularak pekiştirilmelidir.

Bu öğrenme alanında öğrenciler, Kur'an'ı ve mesajını doğru anlama ve Allah kelamına yönelme becerisini geliştirecek etkinliklerle desteklenmelidir.

2. İtikat Öğrenme Alanı

İtikat öğrenme alanı öğrencilerde kesin bilgiye dayalı, temellendirilmiş ve gönülden benimsenmiş bir insan-din ilişkisini oluşturmayı hedefleyen bir içeriğe sahiptir. Ancak muhatap öğrencilerin yaşları ve gelişim düzeyleri gözönünde tutulmalıdır.

İnsan-din ilişkisi, tek tanrı inancı, insanın günlük hayatında ve davranışlarında inancın etkisi ve hayatını anlamlandıran ahiret inancı gibi insanın bütün hayatını ilgilendiren süreçleri içermesi dolayısıyla bu öğrenme alanı, diğer öğrenme alanları için "çekirdek" bir yere sahiptir.

Bu öğrenme alanında, psikoloji, sosyoloji, kelam, dinler tarihi ve mezhepler tarihi gibi disiplinlerin temel kavramlarından faydalanılmalıdır. Ancak bu faydalanma öğreticinin kendini geliştirmesi anlamında olmalı, süzgeçten geçirilmiş bir bilgi unsuru olarak ders verirken faydalanacağı bir başvuru noktası düzeyinde kalmalıdır.

Diğer öğrenme alanlarıyla ilişkiler, duygu boyutu ihmal edilmeden kurulmalıdır.

Bu öğrenme alanında öğrenciler, doğru inanma, Allah'la sağlıklı iletişim kurma, hayatı anlamlandırma, aklını kullanma, sorumlu davranma becerilerini geliştirecek etkinliklerle desteklenmelidir.

3. İbadet Öğrenme Alanı

İbadet öğrenme alanı en genel anlamda İslâm'da ibadetler ve ibadetlerin faydaları ile ilgili konuları içermektedir.

İbadet öğrenme alanıyla, ibadet duygusunun sağlıklı bir şekilde doyurulması ve ibadetlere katılma alışkanlığının kazandırılması amaçlanmaktadır.

Bu öğrenme alanında özellikle fıkıh disiplininin temel kavramları kullanılmalı, ünite içerikleri öncelikle, itikat olmak üzere, Kur'an-ı Kerîm, ahlâk ve siyer öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilmelidir.

Bu öğrenme alanının işlenmesi sürecinde öğrenciler, temizlik bilinci, ibadet bilinci, güzel davranış edinme ve ibadethanelere saygılı davranma becerilerini geliştirecek etkinliklerle desteklenmelidir.

4. Siyer Öğrenme Alanı

Siyer öğrenme alanı, Hz. Peygamber'in hayatı, kişiliği ve örnekliği ile ondan davranış örnekleri konularını içermektedir.

Bu öğrenme alanıyla öğrencilerin, Hz. Peygamber'in misyonunu öğrenme, örnekliğini kavrama, onu doğru anlama ve modelleme bilinci kazanmaları amaçlanmaktadır.

Derslerin işlenişinde öğreticilerin hadislere başvurmak suretiyle öğrencilerin dinin anlaşılmasında Kur'an ile birlikte hadis ve sünnetin önemini fark etmelerini desteklemeleri beklenmektedir.

Bu öğrenme alanında, siyer, İslâm tarihi ve hadis disiplinlerinin temel kavramlarından ve edebiyattan faydalanılmalıdır.

Üniteler, diğer öğrenme alanlarıyla içeriklerin uygun kesişme noktalarında ilişkilendirilmelidir.

Bu öğrenme alanında öğrenciler, kronolojik bir siyer aktarımı ile karşı karşıya bırakılmamalı, eğitim-öğretim içeriği, "yaşama yakınlık" ilkesi başta olmak üzere eğitim ilkelerinde aktarılan prensiplerle paralel olarak Hz. Peygamber'i ve onun tebliğ ettiği mesajı doğru anlama becerisini geliştirmeye yarayan etkinliklerle desteklenmelidir.

5. Ahlâk Öğrenme Alanı

Ahlâk öğrenme alanı, öğrencilerin iyilik, doğruluk, bağışlayıcılık, cömertlik, adalet gibi fazilet ve değerleri öğrenmelerini, sevmelerini ve davranışa dönüştürmelerini hedeflemektedir.

Güzel ahlâkı tamamlamak için ve insanî değerleri yüceltmek için gönderilmiş olan İslâm'ın öğrenilmesinde, öğrencilerin dinin değer boyutunu duyuşsal olarak içselleştirmelerini sağlayıcı öğrenme-öğretme stratejileri kullanılmalıdır.

Ahlâk öğrenme alanında, ahlâk, felsefe, hukuk ve tarih disiplinlerinin temel kavramlarından ve gerçek yaşamdan alınacak kesitlerin ve edebî ürünlerin sağlayacağı etkiden faydalanılmalıdır.

Diğer öğrenme alanlarıyla ilişkilendirme sürecinde konular, öncelikle Kur'an-ı Kerîm'den âyetlerle temellendirilmeli, Hz. Peygamber'in hayatından örneklerle açıklanmalı, ibadetlerin ahlâkî boyutlarına vurgu yapılarak, itikatla bağlantılarına dikkat çekilmelidir.

Bu öğrenme alanında öğrenciler, değerleri içselleştirmelerini sağlayıcı etkinliklerle desteklenmelidir.

Kazanımlar

Kazanımlar, eğitim sürecinin sonunda öğrencilerin edinecekleri bilgi, değer, beceri ve tutumları kapsamaktadır. Bu sebeple, öğrencilerin öğrenme alanlarındaki gelişmeleri, kazanımların edinilmesine/içselleştirilmesine bağlıdır. Kazanımlar, YAKKÖP'de öğrencilerin gelişim düzeyine ve öğrenme alanının özelliğine göre birinci kurdan üçüncü kura kadar paylaştırılmış olup kazanımların belirlenmesinde bir mantık bütünlüğü gözetilmiştir.

Etkinlikler

YAKKÖP'de ve "Yaz Kur'an Kursları Öğretici Rehberi"nde verilen etkinlikler birer öneri ve örnek niteliğindedir. Öğretici, bu etkinlikleri aynen kullanabilir veya ekleme ve çıkarmalar yapabilir. Bunun dışında başka etkinlikler de uygulayabilir. Etkinlik hazırlanırken hangi kazanımlara yönelik olduğuna ve içeriğine dikkat edilmelidir. Ayrıca imkânlar, çevresel özellikler, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır. Örnek etkinlikler, öğrenme sürecinde öğrencinin etkin bir rol üstlenmesini sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Örneğin, öğrencinin sadece kitap okuyarak veya öğreticiyi dinleyerek bilgi edinmesi veya beceri geliştirmesi yerine; sınıfta arkadaşlarıyla tartışarak, görüşlerini açıklayarak, sorgulayarak, arkadaşlarına aktararak, kendi başına çalışarak öğrenme sürecine etkin olarak katılması amaçlanmıştır. Bu etkinlikler öğrencilere, özellikle yüzünden ve ezber çalışmaları esnasında dağıtılarak, öğrencilerin kendi kendilerine ve arkadaşlarıyla beraber öğrenmelerine de imkân sağlayabilir. Böylelikle öğretici bir kurum öğrenciyle ilgilenirken, ilgilenemediği diğerleri de hem öğrenmiş hem de öğrenme ortamının huzurunu bozmamış olacaktır.

Kılavuz'un bundan sonraki bölümünde yaz Kur'an kurslarındaki öğrenme-öğretme faaliyetlerinin daha verimli ve sağlıklı yürütülmesi için şu hususlar ele alınacaktır:

- Yaz Kur'an kurslarında görev yapacak öğreticilerin sahip olmaları gereken niteliklerin çerçevesi çizilecek,
- Bu kurslarda tâbi olunması öngörülen öğrenme-öğretme ilkeleri aktarılacak,
- Öğrenme-öğretme sürecinde kullanılabilecek yöntemler seçiliş amaçları ve uygulama biçimleri başlıklarında tanıtılacak,
- Öğrenme-öğretme durumları (ders işleniş örnekleri) sunulacak,
- Yaz Kur'an kursu eğitiminin icra edildiği öğrenme-öğretme ortamlarının daha iyi idare edilmesinin (başka bir deyişle sınıf yönetiminin) boyutları irdelenecek,
- Yaz kurslarına devam eden öğrencilerin öğrenme düzeylerinin ölçme-değerlendirmesinde izlenecek yöntem ve araçlar tanıtılacak,
- Ardından bu kurslara devam eden öğrencilerin örgün eğitim kurumlarında geçirdikleri eğitim sürecinin onlarda uyandırdığı tatil ve dinlenme sürecinin desteklenmesi için yapılabilecek çalışmalar "eğitsel sosyal etkinlikler" başlığı altında ele alınacaktır.

Zikredilen bu içerikle yaz Kur'an kurslarındaki öğrenme-öğretme sürecinin, öğreticilerimiz eliyle "dinlence"ye, eğlenceli bir din eğitimine dönüşmesi hedeflenmektedir.

Son olarak, ölçme değerlendirme ile ilgili olarak YAKKÖP'ün genel yaklaşımını "Kaydedilmeyen kaybedilir." anlayışının belirlediğini, bu formların kaybın önüne geçmek için son derece önemli olduğunu belirtmek gereklidir.

İyi Bir Öğretici Olmak

Yukarıdaki resme bakınız. Resmi iyice inceleyiniz. Flaman ressam Pieter Bruegel'in 1560 yılında yapmış olduğu "Çocuk Oyunları" isimli bu resimde dünden bugüne kalmış ne kadar çok oyun görülüyor, değil mi? İşte yaz Kur'an kursuna devam eden öğrencilerimizin katlandıkları fedakârlığı anlamak için bir ipucu. Kendileri için "hayatî" önem taşıyan birçok şeyden vazgeçerek bu kurslara gelmekte olduklarını hatırlatan bir ipucu… Dışarıda onları çağıran beş taş, çember çevirme, deve güreşi, birdirbir, çelik çomak, misket, topaç çevirmece, uzun eşek, körebe, bezirgân, ebe sobe, saklambaç, evcilik, ebelemece, cambaz gibi onlarca ve belki de yüzlerce cazip oyunun dün de olduğunu görmek, üstelik sadece ülkemizde değil başka coğrafyalarda da olduğunu bilmek ne garip! Zaman ve mekân farklılıklarının değiştiremediği fıtratın gereğidir çocukta oyun sevgisi. Biz büyüklere düşen ise onların bu fedakârlıklarının ve feragatlerinin farkında olmak, onlara iyi bir eğitim-öğretim ortamı sağlamak, "Daha iyi nasıl?" sorusunu daima kendimize sormaktır. İşte bu gayretin bir neticesi olarak hazırlanan Kılavuz'un bu bölümünde "daha iyi bir öğretici" olmak için bazı ipuçları bulacaksınız.

İyi Bir Öğretici Olmak

Bir öğreticinin sahip olması gereken bilgi ve birikim dört başlıkta gruplanabilir:

Alan Bilgisi: Öğreticinin kendi alanıyla ilgili sahip olduğu derinlemesine bilgi.

Öğretmenlik Meslek Bilgisi: Öğreticinin, öğretimde dikkat edilmesi gereken noktalara, hitap edilen öğrenci kitlesinin gelişim özelliklerine, öğretim sürecinin nasıl planlanacağı ve değerlendirileceğine ve benzer konulara dair sahip olduğu bilgi.

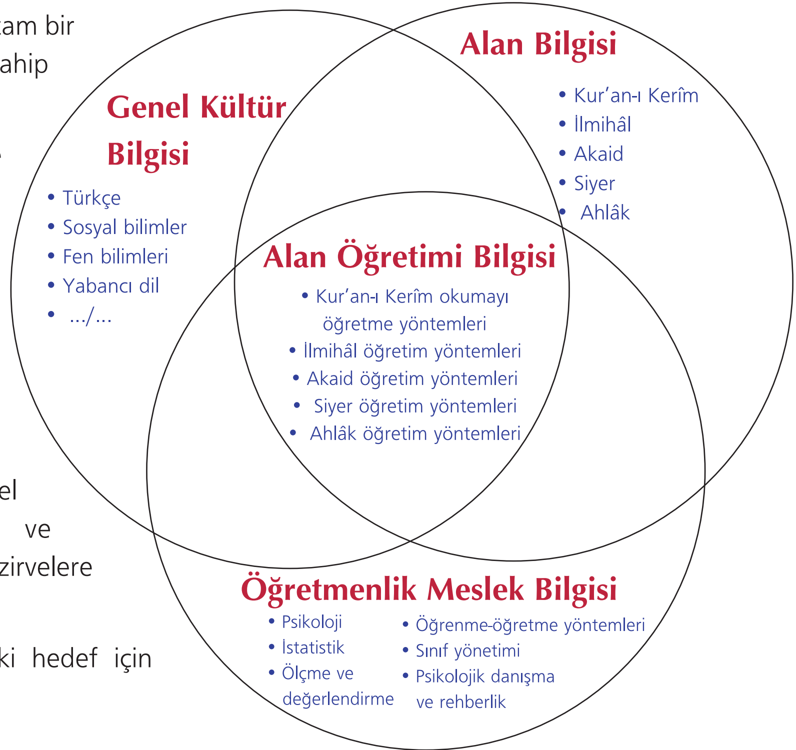
Genel Kültür Bilgisi: Öğreticinin, farklı disiplinlerden ve ilgi alanlarından sahip olduğu uzmanlık seviyesinde olmayan bilgi.

Alan Öğretimi Bilgisi: Sahip olunan alan bilgilerini, kazanılan diğer bilgi türleri ile bütünleştirerek öğrencilerinin anlayabilecekleri bir şekle dönüştürme bilgi ve yeteneği.

Bir öğretici için dördüncü bilgi olan, alan öğretimi bilgisi, ulaşılması gereken nihaî noktadır. Çünkü varılan her nokta daha ilerisi için geçici bir duraktır.

Öğreticilerin alan bilgilerine dair tam bir anlayışa ve derin bir bilgiye sahip olmalarıyla başlayan bu yolculuk;

- Alan bilgisi ve alan öğretimi ile ilgili tartışmalara katılarak beslenir.
- Öğreticilerin alan bilgileriyle eğitim bilgilerini birbirinden ayrı iki çerçeve olarak görmekten kurtulmalarıyla kanatlanır ve bu iki bilgi birbirini destekler.
- Öğretim deneyimleri ve genel kültür bilgisinin artmasıyla ve onlarla bütünleşmesi ile de zirvelere doğru yolculuk devam eder.
- Varılan her durak, bir sonraki hedef için "açlık" vücuda getirir.

ÖĞRETİCİLİĞİN ALFABESİ

L

Layık Ol!

Yaptığınız iş kutsal ve öğrencinin dinle ilişkisini belirleyen bir görev. Bu göreve layık olunuz. Daima bu görev için gerekli olan liyakati kazanma çabası içinde bulununuz.

R

Raporla!

Kaydedilmeyen kaybedilmeye mahkûmdur. Çalışmalarınızı ve deneyimlerinizi kaydediniz ki daima daha iyisi üzerinde düşünüp geliştirme yapabilesiniz.

B

Birleştir!

Sınıftaki tüm öğrenme-öğretme etkinliklerini bir bütün olarak görünüz ve birbirleriyle bağlantılarını kurunuz. Ayrıca öğrencilerin inançla hayat arasında bağ kurabildiklerinden emin olunuz. Siz de bir öğretici olarak, inandığınız, öğrettikleriniz ve hayatınız arasındaki bağa dikkat ediniz.

P

Planla!

Plansız bir öğrenme ortamı dümensiz gemiyle seyahat gibidir. Neyi, ne kadar, nasıl, hangi zaman aralığında, ne gibi araç gereçleri kullanarak aktaracağınızı planlayınız. Böylelikle tam ve tez bir öğrenme gerçekleşir.

İ

İlham ver!

Ortalama öğretici anlatır, iyi öğretici açıklar, daha iyi öğretici gösterir, en iyi öğretici ise ilham verir.

O

Organize ol!

Yapacağı işleri, çevresini, öğrenme ortamını ve kendisini organize etmemiş bir eğitimci hem çok yorulacak hem de sonuç alamayacaktır.

U

Ulaşılabilir ol!

Öğrencileriniz size ulaşabileceklerinin ve sorunlarını sizinle rahatça konuşabileceklerinin farkında olsunlar.

Y

Yakınma!

Öğrenciden, öğrenme ortamından, malzeme yetersizliğinden, ders saati azlığından, eğitim araç gereci olmamasından, kişisel yüklerinizden vesaire vesaire vesaire... Hiçbir şeyden yakınmayınız. Bulunduğunuz makam şikâyet etmek değil, çözüm üretmek makamıdır zira...

M

Müjdeci ol!

Mutlu bir öğrenim ortamı ve mutlu öğrenciler sizin ulaştıracağınız muştularla beslenecektir. Hz. Peygamber'in öncelikle "beşîr" olduğunu unutmayınız.

F

Farkında ol!

Öğrencilerin her birinin ilgi, ihtiyaç, beklenti ve yeteneklerinin; yaş, bilgi, birikim, öğrenme hızları, anlama kapasiteleri ve zekâlarının; çalışma ve öğrenme tarzlarının farklı farklı olduğunun farkında olunuz.

Z

Zorlaştırma!

Derslerinizi, okul ortamında yapılan bir dersmiş gibi algılayıp bir yaz boyunca ev sahipliği yapacağınız çocukları zorlayıcı, sorgulayıcı, sıkıntıya sokucu ve sıkıcı olmayınız. Dengeyi iyi ayarlayınız. Öğreticilik "bilme"nin, "aşk"ın ve "hizmet"in bir araya gelmesiyle oluşur.

Ç

Çalış !

Derslerinizden önce meslektaşlarınızla sohbetler yaparak, kütüphaneleri ziyaret ederek, sahip olduğunuz dokümanları yeniden ve yeniden gözden geçirerek araştırma yapınız. Daima kendi kendinize "Daha iyi ve daha farklı nasıl?" diye sorunuz. Öğretmek büyük bir tecrübedir. Bilgilerinize daima yenilerini katınız ve bu bilgileri çevrenizdekilerle paylaşmaya çalışınız.

E

Esprili ol!

Mizah, zekânın terlemesidir. Zekânızı gösteriniz.

A

Anlat !

Açık ve anlaşılır bir anlatma yeteneğiniz olması için çaba harcayınız.

C

Coşkulu ol!

Yaptığınız işle ilgili tutkunuzu ve aşkınızı görenler işinizi kolaylaştıran birer ortağa dönüşürler. Unutmayınız, kendileri yanmayanlar başkalarını yakamazlar.

G

Gülümse!

“Tebessüm sadakadır.” buyuran Allah Resûlü’nün yüzünde özü tecelli ederdi; her dem taze bir gül gibi gülücükler açardı daima... Onun ümmetine de gülümsemek yakışır. Öğrencilerinizin gülümsemeyi sözünüz ve edânızla sizden öğrenmelerini sağlayınız.

I

Israrlı ol!

İstikrar, az da olsa amellerin sürekliliğiyle kazanılır. O hâlde istikrar için ısrarlı olmak gerekir.

V

Vakit Ayır!

Her gün kendinize “beş dakika” ayırınız ve yapacağınız dersi düşününüz; kendinizi toplayıp derin bir nefes alınız, namaz, sabır ve dua ile yardım dileyiniz. İsterseniz verilecektir, ihlasla rahmet kapısını tıklatırsanız açılacaktır.

N

Niyet Et!

Tüm ihlas ve samimiyetinizle bütün öğrencilerinize Allah'ın vahyettiği hakikatleri eksiksiz bir şekilde ulaştırmak noktasında tam bir gayret içinde olmaya niyet ediniz ve bu niyetinizi son dakikaya kadar koruyunuz.

K

Kalbine Danış!

Herhangi bir durum karşısında kendinizi çaresiz mi hissediyorsunuz? Kalbiniz yerinde... Karşılaştığınız her türlü sorunu vahiyle aydınlanmış bir akıl ve kalple her zaman çözebilirsiniz.

Ö

Örnek ol!

Öğrencileriniz sizi anlattıklarınızın ete kemiğe bürünmüş, yürüyen şahidi olarak görsünler. Unutmayınız ki Hz. Peygamber’in ahlâkı hakkında bilgi sorulduğunda annemiz Âişe, “Onun ahlâkı Kur’an’dı.” cevabını vermişti.

Ü

Üzülme!

Üstlenmiş olduğunuz görev size ağır geldiğinde, yapamadığınıza dair korku ve kaygı duyduğunuzda bu düşünce ve hislerinize değer veriniz ve Sevr’de korkuya kapılan mağara dostuna Hz. Peygamber’in söylediklerini hatırlayınız: “Üzülme, Allah bizimledir.”

S

Saygılı ol!

Öğrencilerinizin saygılı birer insan olmasını istiyorsanız öncelikle onlara göstereceğiniz saygı ile örnek olunuz.

Ş

Şuurlandır!

Öğrencilerinizin, her zaman Rablerinin gözetlemekte olduğunu bilmelerini ve bu bilinçle hareket etmelerini sağlayıcı çabalar içinde olunuz; zira vicdan en büyük bekçidir.

D

Dinle ve Dinlet!

Öğrencilerinizi dinleyiniz ve konuştuğunuzda kendinizi dinletmeyi başarınız.

T

Tanı!

Öğrencilerinizi, ailelerini, yaşadığınız sosyal çevrenin gerçeklerini, kendi yetenek ve yeterliliklerinizi tanıyıp biliniz.

H

Hizmetkâr ol!

Yaptığınız programlar işlemeyebilir, planlarınızda aksamalar olabilir, öğrenciler derslere karşı isteksizlik gösterebilir, beklentileriniz gerçekleşmeyebilir... Bütün bunlar sizi yıldırmasın. Allah’ın emrini yerine getirdiğinizi, onun hoşnutluğunu kazanmak için çabaladığınızı ve çocukların dini öğrenmeleri için çalıştığınızı aklınızdan çıkarmayınız.

Öğrenme-Öğretme İlkeleri

Eğitim-öğretim ilkesi, "öğretimin düzenlenip yürütülmesine ışık tutabilecek nitelikte temel fikir" şeklinde tanımlanabilir. Böyle bir eğitim-öğretim ilkesi, bir eğitim-öğretim programının düzenlenip uygulamaya konmasından, ders araç gereçlerinin seçimine kadar tüm etkinliklerde hareket noktasını teşkil eder ve kılavuzluk yapar. Bu nedenle, bunları bilmek, her eğitimcinin doğru ve sağlam eğitsel davranışlar geliştirmesine yarar.

Bütünlük İlkesi

Her zaman bütünü gözle!

Eğitim, her yönüyle bir bütündür. Çocuğun eğitimi söz konusu olduğu zaman, bedensel, zihinsel, duygusal, toplumsal ve ahlâkî eğitimin hepsinin birbirleriyle ilişkili olarak ve bir bütün hâlinde ele alınması gerekir. Eğitimde bütünlük ilkesi, eğitime konu olan her şeyde, "uygunluk", "denge", "tamlık" olması gerektiğini belirtir.

Çocuğa Görelik İlkesi

Her şey öğrenci için ve ona göre!

Çocuğa görelik ilkesi, "çocuk gelişirken ona yapılacak her türlü etkinin, çocuğun o anda içinde bulunduğu gelişim düzeyine uygun olması" anlamına gelir. Bu ilke ile çocukların minyatür yetişkinler olmayıp kendilerine özgü gelişim özellikleri taşıyan bireyler olduğunun altı çizilir. Dolayısıyla öğretimin öğrenciye uygun olarak yürütülmesi, öğrencinin öğrenmesini engelleyen durumların gözlenmesi ve giderilmeye çalışılması, öğrencinin öğrenme gücünün ve hızının bilinmesi, öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgilenilmesi ve bunlar için çözüm yolları aranması, derslerin öğrencilerin aktif katılımını sağlayacak biçimde düzenlenmesi gibi hususları kapsamaktadır.

Somuttan Soyuta İlkesi

Önce dokun sonra soyutla!

Bir konunun sunumunda, ne kadar çok duyu organı uyarılırsa, o kadar çok *duyum* meydana gelir. Bu duyumların meydana getireceği *algı* da, o kadar sağlam olur. Yani o konu anlamlı bir biçimde tanınır ve kavranır. Dolayısıyla konular, öğreticiler tarafından mümkün olduğu kadar somutlaştırılmalıdır. Öğrencilerin birikimleri arttıkça, aklî melekeleri geliştikçe ve deneyimleri biriktikçe somut kavramlar üzerine soyut kavramlar eklenebilir.

Bilinenden Bilinmeyene İlkesi

Bilinenler bilinmeyenlerin garantisidir.

Öğrenci, yeni bir konuyu öğrenmeye başladığı zaman, daha önce öğrenmiş olduğu konularla ilişki kurabilirse daha çabuk ve kolay öğrenir. Bu şekilde kendi kendine etkinlik göstererek kendine güveni artar. Öğretici de yeni bir konuyu öğretirken, öğrencinin eski bilgilerine ne derece dayandığını bilmeli, yeni konuya başlamadan geçmiş dersi tekrar ederek kalıcılığı sağlamalıdır. Bunların yardımıyla bilinmeyenlerin öğrenilmesi daha çabuk ve kolay olur.

Yakından Uzağa İlkesi

En yakından en uzağa, halka halka…

Çocuk, içinde bulunduğu doğal ve toplumsal hayatın sürekli etkisi altındadır. Onu saran yakınındaki eşya ve olaylarla karşı karşıyadır. Bu bakımdan çevresiyle sürekli etkileşim hâlindedir. Bu nedenledir ki çocuk önce yakınındaki varlıklara ilgi duyar, onları tanır. Öğretime çocuğun yakın çevresinden başlamak öğrenciye güven vereceği için öğrenme daha kolay gerçekleşir. Bu sebeple eğitim içerikleri çocuğun en yakın çevresi olan ailesinden başlayarak; okulu, köy veya mahallesi, kasabası, şehri, bölgesi, ülkesi, komşu ülkeler, dünya ve evrene doğru uzanan bir sıra içinde verilmelidir. Somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene doğru gerçekleştirilecek bir öğretim yakından uzağa ilkesiyle tamamlanır.

Hayata Yakınlık İlkesi

Hayat için öğren ve öğret!

"Hayatîlik ilkesi" de denen yaşama yakınlık ilkesi, öğretim konusunun seçiminde, işlenmesinde ve değerlendirilmesinde günlük yaşamın ihtiyaçlarının temel alınmasını amaçlar. Öğretim programlarının öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve sorunlarına göre düzenlenmesi, bu görüş ve anlayışın bir sonucudur.

Açıklık İlkesi

Gör, kokla, dokun, işit, tat!

"Ayanîlik ilkesi" de denen açıklık ilkesi, öğrencileri; nesneler, olaylar ve kişilerin bizatihi kendileriyle karşılaştırmak, onlardan etkilenmek ve zihinsel etkinlik için izlenim almak gerektiği görüşünü savunan temel bir davranış biçimini anlatır. Bu ilke, öğrenmenin duyu organlarıyla, özellikle görme, işitme, dokunma organlarıyla temas ya da etkileşim sonucu

gerçekleşebileceğini anlatır. Yani, öğrenmenin ham maddesi olan tecrübe, beş duyu aracılığıyla nesne ya da olayın kendisinden alınır. Duyular öğrenme sürecine katılmazsa, etkili bir öğrenme gerçekleşmez.

Rehberlik İlkesi

Rehber ol!

Rehberlik, ferdin verimli bir biçimde gelişmesinde, hayata uyum sağlamasında gerekli olan tercihleri, planları yapmasına ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazanması, bu tercih ve kararları yürütmesi için ferde yapılan sistemli ve profesyonel yardımdır. Eğitimde rehberlik ilkesi öğreticilere, öğrencilerin ihtiyaç ve ilgilerine duyarlı olmak ve öğretim programlarını bu duyarlılıkla uygulamak sorumluluğunu yükler.

Toplumsallık İlkesi

Gel bize, katıl bize!

Çocuğun kişiliğini etkin bir biçimde geliştirmesi, toplumsal birikimi edinmesi ve toplum içinde yaşayabilmesi için, toplumun birtakım değerlerini, kurallarını ve alışkanlıklarını öğrenmesi, özümsemesi ve bunlara uygun davranışlar geliştirmesi anlamına gelir.

Bireysellik İlkesi

Hiç kimse herkes değildir!

İnsan kişiliği, genlerle getirilen özelliklere çevre ile girilen etkileşim sonucu yenilerinin eklenmesiyle şekillenir. Bu nedenle, herkesin boyu, ağırlığı, saç ve göz rengi, zekâsı ve toplumsal özellikleri farklıdır. Bu farklılık, kişinin bedensel, sosyal, zihinsel, duygusal ve ahlâkî özelliklerinin tümünde görülür. Bireysellik ilkesi eğitim düzenlenirken bu özelliğe dikkat etmeyi kapsar.

Ekonomiklik İlkesi

Hep daha azıyla hep daha çok!

Öğretim sürecinde, ders konularının işlenmesinde, öğretim ya da diğer şahsî ihtiyaçların giderilmesinde, kursa ait eşyaların kullanılmasında, Kur'an kursuna ait derslik ve diğer öğretim yerlerinin kullanılmasında en az zaman, emek ve enerji kullanımı hedeflenmelidir.

Öğrenci Eylemi İlkesi

Harekete geç!

Öğrenci tarafından işlenmeyen bir içeriğin, sadece aktarılması, öğrenciyi, pasif, kabul edici bir tavra yöneltmektedir. Oysa eğitim, öğrencinin pasifliğine karşıdır. Edilgen öğrenci yerine, öğrencinin aktivitesini istemektedir. "Aktivite ilkesi" adı da verilen bu ilke, öğrenciye, öğrenmeye imkân sağlayan bir rol yükler.

Başarının Güvence Altına Alınması ve Alıştırma İlkesi

Tekrar tekrar tekrar et!

Başarılı bir ders, öğrenme içeriklerinin öğrenci tarafından içselleştirilmesinin yanı sıra, öğrenilen bilginin tekrar edilmesi yoluyla güvence altına alınmasını ve kazanılan becerilerin alıştırma yoluyla kullanılmasını da hedeflemelidir.

Israrlılık ilkesi

Israrlı ol!

Bu ilke ile öğrenenin, öğreticinin bilgisini elde etmek için ısrarlı olması; öğreticinin ise öğrencinin öğrenme konusuna dikkatini çekmek, içeriği öğrenmesini ve bu içeriğe ilgisinin diri kalmasını sağlamak için azimli olması kastedilmektedir.

Farkındalık İlkesi

Bak ve gör!

Öğretim sürecinde öğrenci, çevre, ders programları gibi konularda öğretici tarafından yapılacak gözlemlerde ve bu gözlemlere dair değerlendirmelerde "uyanık" olunmasının anlatılmak istendiği bu ilke, aslında gözlemlerde hedeften sapmalar olabileceğine dikkat çekmektedir. Öğrenciye bakan tarafıyla da ilke, öğrenme amaçlı deney ve gözlemler başta olmak üzere öğrencinin sürekli farkındalık hâlinde olmasını işaret etmektedir.

Fırsat İlkesi

Fırsatları değerlendir!

Bu ilke eğitim-öğretim sürecinin tarafları olarak öğrenci ve öğreticinin yaşadıkları ortak süreç esnasında ortaya çıkabilecek imkânlara duyarlı olmalarına işaret etmektedir ki bu yönüyle ekonomiklik ilkesiyle güçlü bağlantısı dikkat çekecektir. İlke, özellikle öğreticiye, eğitim programının tamamına hâkim olmasını, ileride gündeme gelecek bir program başlığını da öncesinden zihninde tutmasını, böylece doğabilecek fırsatlardan faydalanarak programda takdim tehirler yapmasını önermektedir.

Adım Adım İlerleme İlkesi

Gerektiği kadar ve gerektikçe!

"Tedricîlik İlkesi" de denir. Bu ilke ile program içeriklerinin öğretilmesi ve öğrenilmesi sürecinde acele edilmemesi, her bir program unsurunun zamanı geldiğinde ve yeterli eğitim olgunluğu oluştuğunda gündeme alınması kastedilmektedir. Bu ilke, varılacak noktaya dikkat çekmesi yönüyle bütünlük, öğrencinin hazır bulunuşluğuna ve öğrencinin kendi hızında öğrenmesine işaret etmesi yönüyle çocuğa görelik, zaman ve yeterliliklere dikkat çekmesiyle de yakından uzağa ilkeleriyle ilişkilidir.

Öğrenme-Öğretme Sürecinde Kullanılabilecek Yöntemler

Öğretim süreci içinde öğretim programı, öğrencilerin belli kazanımları edinmeleri için düşünülmüş planlı bir çabadır. Çünkü öğretim programı, belli bir amaç kümesi ortaya koymakta, belli içerikler belirlemekte, bu içeriklerin nasıl aktarılacağı konusunda stratejiler, yöntem ve teknikler, araç gereçler düzenlemekte ve bunlara değerlendirmeler önermektedir.

Neyin (içerik) ne zaman, kime, nerede, ne ile verileceğinin ötesinde "nasıl" (yöntem) verileceği konusu, öğretimde yöntem alanını eğitimcilerin gündemine getirir. Çünkü bir eğitim-öğretim ortamında, öğrencilerde konulara karşı kendiliğinden doğan ilgi ile yetinilemez; bilinçli yöneltme ve idare gerekir. Bu gereklilik de öğretim stratejileri, yöntem ve teknikleri üzerinde çalışmayı gerekli kılar.

Eğitimcilerin pratik tecrübeleri ve eğitim bilimcilerin araştırmaları neticesinde kuralları belirlenip sınırları çizilen, sistematik tasniflere tâbi tutulan öğretme-öğrenme yöntemleri öğreticinin hedefine ulaşmasında yardımcı olan "araç"lar, öğreticinin atacağı adımların yönünü gösteren "harita"lardır. Ancak her yerde her zaman geçerli olabilecek, bütün öğretim materyallerine uygun gelecek ve her öğretici tarafından kullanılabilecek bir yöntem yoktur. İyi sonuç alabilmek için öğretici gerekirse kullandığı yolu değiştirmeli, yeni yollar aramak için çaba göstermelidir. Öğretici kendi şahsiyetine ve felsefesine uyacak bileşik (sentez) bir yöntem geliştirmeye ve kullanmaya çalışmalıdır. Bu çerçevede öğretim yöntemlerini öğrenip kendi süzgecinden geçirerek; bulunduğu kurum, anlatacağı konu ve amaç, hitap ettiği yaş grubu, çevre şartları, araç gereç, grubun bireysel özellik ve ihtiyaçları gibi değişkenlere göre şekillenebilecek esneklikle kullanabilmelidir.

Öğretme-öğrenme yöntemlerini, öğretici ya da öğrenciyi eksen alması durumuna göre "öğretici merkezli" ve "öğrenci merkezli" olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Öğretim yöntemleri bu iki başlık altında sınıflandırılmış olmakla birlikte her bir yöntemin, öğretici tarafından şekillendirildiğini, sözgelimi öğrenci merkezli olarak nitelenen bir yöntemin, öğreticinin uygulamasıyla öğretici merkezli bir yönteme dönüştürülebileceğini belirtmekte fayda vardır. Önemli olan, yöntemlerin, öğreticinin elinde doğru bir araç hâline gelebilmesidir.

Öğrenme-öğretme yöntemlerini seçmede ve geliştirmede dikkat edilmesi gereken başlıca ilkeler şöyle sıralanabilir:

1. Öğrenme etkinlikleri/tecrübeleri, **öğrenciler için anlamlı ve önemli** olmalıdır.
2. Öğrenme etkinlikleri/tecrübeleri, **öğrencilerin gelişim basamaklarına uygun** olmalıdır.
3. Öğrenme etkinliklerinin ve yöntemlerinin seçilmesinde ve geliştirilmesinde **öğrencilerin görüş, öneri ve beklentileri dikkate alınmalı**dır.

4. Öğrenmede yalnızca bilgiyi aktarmak değil, **bilgiyi yeniden üretmek, yeni durumlara aktarmak ve sentez yapmak temel amaç olmalı**dır.
5. Öğrenme etkinlikleri, hem neyin ne kadar öğrenildiğini hem de nelerin neden öğrenilemediğini belirlemeye yönelik **çok amaçlı bir anlayışla değerlendirilmeli**dir.
6. Öğrenme süreklilik ve birikimlilik özellikleri gösterir. Bu nedenle, öğrenme etkinlikleri/tecrübeleri özelden genele, basitten karmaşığa doğru akan, somuttan soyuta doğru gelişen ve kendi içinde bütünlük gösteren **etkinlikler dizisi olarak tasarlanmalı**dır.
7. Öğrenme etkinliklerinin/tecrübelerinin ilişkilendirilmesi için öğrenci, önceki birikimlerinden yararlanabileceği bir takım durumlar ile karşı karşıya bırakılarak **bilgilerini bu yeni durumlara genellemesi için motive edilmeli**dir.
8. Öğrenme süreci, öğrenciler arasında yarışma ve rekabet gibi yıkıcı duyguları körükleyen bir anlayışla değil, **paylaşma, iş birliği ve dayanışma gibi insanî bir atmosfer içinde yönetilmeli**dir. Bu bağlamda **sınıfta katılımcı bir öğrenme ortamı sağlanmalı** ve öğrenciye her durumda kendini ifade edebilmesi için gerekli duygusal destek verilmelidir.
9. Öğrenme-öğretme sürecinde sunulan *pekiştirme*ler ile ipuçları, doğru zaman ve içerikte sunulmalı, **öğrencilerin sosyal kültürel ortamına ve bireysel özelliklerine uygun olmalı**dır.

Anlatım

Kullanım Amaçları

a. Dersin ana amacı bilgi vermek ise,

b. Ders içeriği öğrenciler tarafından başka türlü alınamayacaksa,

c. İçerik, belli bir kişi ya da grup için belli bir biçimde organize edilip sunulacaksa,

d. Konuya ilgi uyandırmak yeterli görülüyorsa,

e. İçerik, kısa bir süreliğine hafızada tutulacaksa,

f. Başka bir öğretim metodu ile izlenmesi gereken öğrenim ödevleri için uyum yardımları verilecekse "anlatım" yöntemi tercih edilmelidir.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Bu yöntemde, yeni ders içeriği bizzat öğretici tarafından düzenli bir bütün şeklinde öğrencilere sunulur. Öğrenciler, yeni sunulan bu içeriği dinleyerek ve izleyerek alırlar. Bu sebeple anlatımı iyi organize etmek için iyi bir anlatım planı hazırlanır.

b. Konuşmalar, bir "ana hat" hâlinde tespit edilir, iyice düşünülüp araştırılıp hazırlanılır. Konuşma sürecinde konuşmanın ana hatları tahtaya yazılır. Böylece öğrenciler konuyu daha rahat takip edebilir, konunun parçaları arasında bağlantılar kurabilirler. Ayrıca nispeten görsellik sağlanmış olur.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 57, 64.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 85, 86, 87, 88, 91, 92, 94, 95, 97, 100, 102.

c. Öğrencilerin bu yöntemle işlenen dersten yeterince faydalanabilmeleri için, mutlaka not ya da kitaplar verilir. Anlatım, kroki, grafik, resim ve benzeri öğretim araçları ile zenginleştirilir.

d. Sesi iyi kullanarak anlatımı tekdüzelikten kurtarmak, konuşma hızını takip edilebilir bir süratte tutmak, kelimelerle âdeta bir resim çizerek öğrencilerin konuyu hayallerinde canlandırmalarını sağlamak gibi ayrıntılara dikkat edilir.

e. Tepkilere imkân vermek için konuşma sırasında ara sıra durulur, tartışma ve sorulara ortam hazırlanır.

f. Mümkün olan yerlerde, sözler cazip cümleler hâlinde ifade edilir, esprilerden faydalanılır, öğrencilere sorular yöneltilir, soru sormaları için cesaretlendirilir.

g. Anlatım sonunda aktarılan konunun daha açık duruma gelmesi için *vızıltı grupları* ya da diğer küçük grup çalışmaları düzenlenebilir. Bu durumda öğretici, gruptan gruba gezerek tartışmaları yönlendirir.

Soru-Cevap

Kullanım Amaçları

a. Amaç öğrencilerin hatırlama, yargılama, karar verme ya da değerlendirme şeklinde ifade edilebilecek düşünme etkinliklerinde bulunmalarını sağlamaksa,

b. Soruya muhatap olmanın zihni uyarıcı, tohumlayıcı, mayalayıcı, gücünden yararlanmak amaçlanıyorsa,

c. Var olan bilgilerin, düşünme sisteminden geçirilerek tamamlanması bekleniyorsa,

d. Öğrencinin derse aktif olarak katılması hedefleniyorsa,

e. Öğrenmeye karşı öğrencide ilgi uyandırılmak isteniyorsa,

f. Öğrenciye öğrendiklerini uygulama ve yorumlama imkânı verilmek isteniyorsa,

g. Bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeylerindeki öğrenmeyi ölçmek isteniyorsa "soru-cevap" yöntemi tercih edilmelidir.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Bir konu seçilir ve bu konuya dair basit, kolayca takip edilir ve anlaşılır, bir amacı olan, açık uçlu, yalnızca bir tek hususu sorgulayan, öğrencilerin zihin gelişimlerine ve yeteneklerine uygun sorular zihinde kurgulanır.

b. Genel dikkati kurs ortamındaki çalışmalar üzerine yöneltmek, her öğrencinin kendi aklında geçici bir cevap hazırlamasını sağlamak üzere soru, bütün kursiyerlere yöneltilir.

c. Cevapların hazırlanabilmesi (öğrencilerin sorunun anlamını kendilerine göre yeniden tanımlamaları, sorulan soru bakımından önemli olan uygun tecrübeleri hafızalarında toparlamaları, değerlendirmeleri, bir sonuca varmaları vb.) için yeterli zaman bırakılır.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 47, 57, 61, 64.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 83, 85, 86, 87, 88, 97, 106.

d. Sorular, temel bir düşünce ya da tezin geliştirilmesine hizmet edecek şekilde yapılandırılır, böylece birbiri ardı sıra gelen fikirleri doğurur. Bu da öğrencilerin ilgi ve merakı üzerinde olumlu etki yapar.

e. Öğretici soru sorarken esnek olur, öğrencilerin durumuna göre sorularını değiştirir.

f. Öğrencileri arkadaşları huzurunda utandırıcı, mahcup edici, onur kırıcı durumlara düşürmekten kaçınılır. Aksine "iyi", "güzel" gibi sözlerle öğrenciler ödüllendirilir. Bu şekilde öğencilerin daha sonraki soru veya cevaplara katılmaları teşvik edilir.

Tartışma

Kullanım Amaçları

a. Öğrencilerin birbirlerinden öğrenmeleri, ortak bir düşünce geliştirmeleri, fikir alışverişinde bulunmaları amaçlanıyorsa,

b. Öğrencilerde; iyilik, hoşgörü, cesaret değerlerini; başka düşüncelere saygı ve hakiki tartışma sanatı özelliklerini geliştirmek hedefleniyorsa,

c. Öğrencilerin, gerçek ve sahteyi, doğru ve yanlışı, bizzat kendilerinin ayırabilmeleri isteniyorsa,

d. Öğreticinin, öğrencilerinin düşüncelerini, duygularını, özlemlerini, hayallerini ve iç dünyalarını daha iyi tanıması amaçlanıyorsa "tartışma" yöntemi tercih edilmelidir.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Öğrencilerin zihin gelişimlerine ve yeteneklerine uygun bir konu zihinde kurgulanır.

b. Öğrenciler, birbirlerinin yüzünü görebilecek şekilde daire, yarım daire/hilal veya "U" biçiminde oturturlar.

c. Konuya dair basit, kolayca takip edilir ve anlaşılır, öğrencilerin zihin gelişimlerine ve yeteneklerine uygun bir çerçeve oluşturularak tartışma başlatılır.

d. Öğrencilerin ruhsal durumları grubu ve tartışmayı etkiler. Bu sebeple oyun, drama, fıkra anlatma ve benzeri etkilerle öğretici, grubu ısındırıcı unsurlarla tartışmayı destekler.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 94, 95, 97, 108.

e. Soru-cevap yönteminden farklı olarak, hem soran hem de cevaplayanlar artık sınıfın tamamıdır ve öğretici, bir tür gözlemci, yönlendirici ve rehberlik görevi icra eder. Bu sebeple öğretici, tartışma sürecinde öğrencilerin birbirlerini utandırıcı, mahcup edici, onur kırıcı durumlar oluşturmalarını uygun şekilde engeller.

f. Öğrenciler, konunun lehte ve aleyhte kanıtlarıyla, birbirlerinin görüşlerine karşı görüşler geliştirerek ve birbirlerini ikna etmeye çalışarak tartışmayı sürdürürler.

Gözlem

Kullanım Amaçları

a. Öğrencilerin herhangi bir nesne, olgu ya da olayı iyi kavramaları için, bu nesne, olgu ya da olayın türlü belirti ya da koşullarını bir plan çerçevesinde, birden fazla duyu organını kullanarak, oluş hâlinde evre evre incelemeleri ve izlemeleri amaçlanıyorsa,

b. Çocukta var olan inceleme ve araştırma özelliğinin, öğretimde "bilimsel" bir biçim alması hedefleniyorsa,

c. Öğrenme sürecinin, teorik öğrenme düzeyi aşılarak gerçek öğrenme düzeyine ulaşılması amaçlanıyorsa,

d. Öğrencilerin çevrelerini daha iyi öğrenmeleri, gerçek dünyayı görme imkânına ulaşmaları ve ilk elden tecrübe edinmeleri hedefleniyorsa "gözlem" yöntemi tercih edilmelidir.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Üniteler işlenirken, ünitelere paralel olarak gözlem konuları belirlenir. Konu belirlenirken yapılacak gözlemin sınıfta öğretilenlerle doğrudan ilişkisi olduğundan ve eğitsel değerinden emin olunmalıdır. Bu şekilde teorik bilgilerle gözlenecek nesneler arasında anlamlı ilişkiler kurulabilir, bilgiler daha kalıcı bir nitelik kazanır.

b. Gözlem, doğal koşullar içinde ya da bu koşullara yakın ortamlarda yapılır.

c. Gözlem sırasında edinilecek tecrübenin, öğrenci açısından yararlı ve değerli olması için neyi gözleyecekleri ve ne üzerinde çalışacakları hakkında öğrencilere bilgi verilir. Öğrencilerin hazırlık ve ön inceleme yapmaları sağlanır.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 110-111, 131.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 83, 84.

d. Gözleme gidilecek yerle ilgili olarak gerekiyorsa yeterli danışman ve rehber sağlanır. Güvenlik, kıyafet ve davranış standartları tespit edilir.

e. Öğretici, gözlemden önce öğrencilerle birlikte bir plan yapar. Gözlem planı, genel olarak "gözlemin yapılacağı yer, gözlemin tarihi ve süresi, nelerin gözleneceği, gözlemin niçin yapılacağı, gözleme katılacak olanlar (öğrenci, yönetici, öğrenci velileri, öğretici vb.), gidiş dönüşün nasıl yapılacağı, gözlemin nasıl yapılacağı (her bir öğrencinin ya da grubun görevleri, sorulacak sorular, not tutma, kaynak kişilerden yararlanma gibi)" başlıklarını içerir.

f. Gözlemin ardından, tartışma, konuya ilişkin bir kompozisyon yazma, gözlemleri resmetme, modelini çizme gibi etkinlikler yapılır. Bu yolla, gerçekleşmiş amaçların sürekliliği sağlanır.

Buldurma

Kullanım Amaçları

a. Öğrencinin belli bir konuyla ilgili mevcut bilgilerinden hareketle yeni bilgilere ulaşması, öğretici ve öğrencinin ortak etkinliğine dayalı, güdüleyici bir öğretme-öğrenme süreci yaşanması amaçlanıyorsa,

b. Öğrencinin daha önce çevresinde gördüğü, öğrendiği konularda ilkelere, kavramlara, genellemelere ulaşması hedefleniyorsa,

c. Ezberlenmiş bilgilerin tekrarı yerine, açıklama ve yorum yapmayı gerektiren sorularla öğrenciyi düşünmeye sevk etmek; öğrencinin (*a*) **hazırlama**, (*b*) **yargılama**, (*c*) **karar verme** (değerlendirme) amaçlanıyorsa,

d. Öğrencinin, önceden öğrendiği bilgileri hatırlaması, kavraması, uygulaması, bu bilgilerden hareketle analiz, sentez, değerlendirme yapması bekleniyorsa,

e. Öğretici, öğretimin ne derece etkili olduğunu doğal bir ortamda görmek; öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve zihin seviyelerine göre öğretimi ayarlamak ve eksik bilgileri tamamlatmak istiyorsa,

f. Tüm öğrencilerin ders boyunca canlı, hareketli ve dikkatli olmaları sağlanmaya çalışılıyorsa,

g. Öğrencinin bilgiyi kendisinin bulması yoluyla kalıcı bir öğrenme sağlamak hedefleniyorsa,

h. Öğrencinin kişisel tecrübesi ile işlenen konular arasında ilişki kurması ve bu yolla sağlam genellemelerde bulunabilmesi ve değerlendirme yeteneğinin geliştirilmesi bekleniyorsa,

i. Öğrencilerin, arkadaşlarının değişik düşünce ve görüşlerini saygıyla dinleme ve hoşgörülü olma alışkanlığı kazanmaları amaçlanıyorsa,

j. Öğretici-öğrenci iletişimini güçlendirmek, öğrencinin konuşma yeteneğini ve ifade gücünü geliştirebilmek, birlik ve beraberlik duygusunu artırmak hedefleniyorsa "buldurma" yöntemi tercih edilmelidir.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Tüm öğrencilerin birbirlerini ve öğreticiyi rahatça görüp duyabilaceği "U" şeklinde ya da hilal biçiminde bir oturma düzeni tercih edilir.

b. Ortaya ilginç bir soru atılması, bir örnek olay, bir fıkra veya kısa bir hikâye anlatılması, görsel ve işitsel ders araçlarından yararlanılması, konu ile ilgili çarpıcı bir ifade kullanılması vb. yollarla öğrencinin derse ilgisi çekilir.

c. Dersin başında, kavramların ve genellemelerin tanımı öğrenciye verilmez. Öğrenciye sorular sorularak verilen cevapların ve örneklerin yardımıyla öğreticinin rehberliğinde kavramlara, genellemelere kendisinin ulaşması sağlanır.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 50, 57, 61.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 85, 86, 97, 106, 108.

d. Öğrencinin, bilgilere basamak basamak ulaşacağı gözden kaçırılmadan, sorular mantıklı bir sıra içinde hazırlanır ve sorulur.

e. Öğrencilerden uzun ve ayrıntılı cevaplar alınmasına çalışılır, derse katılma ve yeni bilgilere ulaşma sorumluluğunun kendilerine düştüğü iyice hissettirilir.

f. Bir sorudan diğerine doğal bir şekilde geçilir. Bir konu anlaşılmadan diğerine geçilmez.

g. Soruların çoğunluğu öğretici tarafından sorulur. Ancak öğrencilere de soru sorma imkânı verilir. Öğrencilere birbirleriyle konuşma ve tartışma fırsatı tanınır.

h. Bazen soru-cevap birkaç öğrenci ile devam edebilir. Öğretici bu durumu engellemeye çalışır ve sorulara cevap veremeyen öğrencileri teşvik eder.

i. Öğrencilerin uygun olmayan ve gereksiz cevaplar vermeleri öğreticiyi zorlayabilir. Böyle durumlarda öğretici sinirlenmeden, sabırla, ipuçları vererek konuyu ilerletir.

j. Bu yöntemin sadece soru-cevap şeklinde anlaşılıp başka tekniklerden yararlanılmaması durumunda sürekli sorular sorularak ders işlenilmesi, dersi sıkıcı hâle getirebilir. Öğretici buldurmak istediği konuyla ilgili bir örnek olay anlatarak, film izleterek, bir resim göstererek dersin başında veya ortasında öğrencilerin dikkatlerini çekebilir. Buldurma yöntemi, sadece soru-cevap tekniğinin özel bir kullanım şeklini değil, birçok tekniğin bir arada aynı amaçla kullanılmasını ifade eder.

k. Ders işlenirken ara sıra konunun anlaşılıp anlaşılmadığı kontrol edilir. Bu amaçla zaman zaman gelinen nokta, öğrencilere özetlettirilir ve önemli noktalara öğrencilerin dikkatleri çekilir.

Benzetim

Kullanım Amaçları

a. Teorik bir anlatım yerine uygulamalı bir öğrenme süreci oluşturmak ve öğrencinin ilgisini çekerek öğrenme arzusunu geliştirmek hedefleniyorsa,

b. Öğrencinin gerçek durumun bir benzeri üzerinden ve gerçek durumun oluşturulabileceği baskı olmaksızın öğrenmesi hedefleniyorsa,

c. Aslının yerine "yapay"ını, "taklid"ini koyarak öğrencinin birçok duyusunu öğrenme-öğretme sürecine katmak amaçlanıyorsa,

d. Başarı ve başarısızlığın öğretici tarafından çabucak anlaşılması isteniyorsa,

e. Öğrencilerin problem çözmeyi ve karar vermeyi öğrenmeleri bekleniyorsa "benzetim (simulasyon)" yöntemi tercih edilmelidir.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 90, 99.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Öğrencilerin uygulama yapmaları için ders konusu ile ilgili modelleri içeren yapay bir ortam hazırlanır. Öğrencilere yeterli çalışma alanı sağlanır.

b. Öğrencilere esas amaç açıklıkla anlatılır. Aksi takdirde yapay bir ortamda modeller üzerinde çalışmak öğrencilere bir oyun gibi gelebilir ve dikkat etmeleri gereken hususlara dikkat etmeyebilirler.

c. Öğretici öğrencilerin serbest çalışmalarını ve kendi kendilerine karar vermelerini sağlayacak ön bilgileri verir, yaratıcılığı destekler. Uygulama esnasında hataları da hemen belirtir ve doğrusunu açıklar.
d. Uygulamanın sonunda bir özet ve genel değerlendirme yapılır.

Gösteri

Kullanım Amaçları

a. Öğreticinin ya da öğrenci gruplarının herhangi bir konuyu, diğer öğrencilerin önünde deneyerek, araç ve gereçler kullanarak açıklamaları yoluyla öğrencilerin dikkatlerini çekmek hedefleniyorsa,
b. Kelimelerin yetersiz olduğu fikirler, prensipler, hareketler ve kavramların açıklanması için hem göze hem de kulağa hitap eden bir eğitimle, eğitimin tesirinin artırılması hedefleniyorsa,
c. Öğrencilerin bilgileri ile becerilerini paralel bir şekilde geliştirmeleri isteniyorsa “gösteri (demonstrasyon)” yöntemi tercih edilmelidir.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Gösteri öncesinde bir planlama yapılır ve ihtiyaç duyulan malzemeler ve öğrenme basamakları hazırlanır.
b. Hazırlıklar tamamlandıktan sonra, gösterinin provası yapılır. Böyle bir deneme, araçların yeterli olup olmadığının ve çalışıp çalışmadığının kontrolünü sağlayacağı gibi zamanın uygun şekilde planlanmasına da katkıda bulunacaktır.
c. Seyredenlerin görebileceği ve işitebileceği bir oturma düzeni ve eğitim ortamı sağlanır.
d. Gösteri esnasında tartışma, dramatizasyon gibi yöntemler kullanılabilir; slayt, harita, resim, grafik, model, karatahta gibi görsel–işitsel araçlardan yararlanılabilir.
e. Gösteri, “anlama” olmaksızın “taklit etmeye” dayandığı için taklit becerisi olan öğrencilerin anlamadan sadece yapmalarına sebep olabilir. Bu da ileride, öğrencinin hem kolay unutmasını hem de yaptığı işi anlamsız bulmasını doğurabilir. Bunun için gerekli açıklamalar ve sorularla “anlayarak öğrenme”nin gerçekleşmesi sağlanır.
f. Gösterinin sonunda, öğrenme basamaklarının bir özeti verilir.
g. Mümkünse bir ya da iki öğrenciye gösteri aynen tekrarlatılarak öğrenme pekiştirilir.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 83, 84, 94.

Eğitici Oyun

Kullanım Amaçları

a. Amaç, oyunu eğitim sürecine katarak, öğrenciler için öğrenmeyi eğlenceli hâle getirmekse,

b. Öğrencinin kendini ifade edebildiği, yeteneklerini fark ettiği, yaratıcı potansiyelini kullanabildiği ve çeşitli becerilerini geliştirebildiği bir öğrenme-öğretme ortamı oluşturulmak isteniyorsa,

c. Birden fazla duyuyu öğrenme sürecine katarak, fiziksel ve zihinsel yetenekleri, sosyal uyum ve duygusal olgunluğu geliştirmek amaçlanıyorsa,

d. Dikkatlerin en yoğun olduğu anlar kullanılarak öğrenme kolaylaştırılmak isteniyorsa,

e. Öğrencilerin zaten sahip oldukları bir dili eğitim sürecine katarak oyunun içinde doğal bir biçimde öğrenmelerini sağlamak hedefleniyorsa,

f. Öğrencilerin birikmiş enerjilerini yerinde ve zamanında kullanmaları isteniyorsa,

g. Çekingen ve güvensiz öğrencilerin de kendilerini daha rahat hissederek öğrenme-öğretme sürecine aktif olarak katılmaları amaçlanıyorsa,

h. Öğrencilerin karar verme, kurallara uyma, başkalarına karşı saygılı ve dürüst olma, grup içinde davranışlarını denetleme, başkaları ile iş yapabilme özelliklerini geliştirmeleri hedefleniyorsa,

i. Öğrencilerin kendilerini ve birbirlerini, öğreticilerin de öğrencilerini tanıma imkânı bulması, öğrenciler arasındaki gruplaşmaların azalması isteniyorsa,

j. Öğrencilere durumu yalnızca kavrama yerine aynı zamanda hissetme imkânı sağlamak, hislerini ve tutumlarını açıklama fırsatı sunmak amaçlanıyorsa "eğitici oyun" yöntemi tercih edilmelidir.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Öğretici, öğretim amacına ve gruba uygun bir oyun seçer.

b. Dersten önce oyunun ayrıntıları grubun ihtiyaçlarına göre değişebilecek esneklikte planlanır.

c. Oyun alanı seçilir ve gerekiyorsa araçlar önceden temin edilir.

d. Öğrenciler oyun için heyecanlandırılır.

e. Sınıfta serbest ve güvenli bir atmosfer oluşturulduktan sonra oyun başlatılır. Gerektiğinde öğretici de oyunun bir üyesi olur.

f. Oyun sırasında öğretici taraf tutmamaya, adaletli olmaya özen gösterir.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 48, 58, 78, 126.

Rol Oynama

Kullanım Amaçları

a. Kendiliğinden meydana gelen, hazırlıksız, yaşam tecrübelerinin aslına benzer, canlı sunuluşların gerçekleştirilmesi yoluyla öğrencilerin, başka bir kimliğe/kişiliğe bürünerek başkalarının nasıl hissettiğini, düşündüğünü ve etkinlikte bulunduğunu anlama imkânına kavuşması hedefleniyorsa,

b. Birtakım durum ve olayların, hareket, konuşma ve taklit gibi ögelerden yararlanılarak hayalî bir ortam içinde canlandırılması yoluyla öğrencilerin hislerini ve tutumlarını çekinme ve baskı hissetmeksizin tartışabilmeleri amaçlanıyorsa,

c. Öğrencinin, öğrenme-öğretme sürecinde hoşlanacağı bir eylemin içinde bulunması ve böylece daha fazla tecrübe edinmesi bekleniyorsa,

d. Öğrencilerin yüz yüze gelecekleri gerçek durumlar için hazırlanmaları, işlerinin ters gitmesi durumunda soğukkanlı olmayı öğrenmeleri, yaratıcı tutum ve davranışlarının gelişmesi isteniyorsa “rol oynama (dramatizasyon)” yöntemi tercih edilmelidir.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Drama için önceden açık ve net eğitim amaçları belirlenir.

b. Canlandırma yapılacak konu belirlenir, ancak net sınırları çizilmez. Öğrencilerin canlandırma esnasında duygularını rahatça ifade etmelerine imkân tanıyan, doğaçlama geliştirebilecekleri bir çerçeve çizilir.

c. Dersten önce oyunun ayrıntıları planlanır. Planlama öğrencilerin ihtiyaçlarına göre değişebilecek esneklikte yapılır.

d. Rolleri belirlerken öğrenci karakterleri göz önüne alınır. Sınıfta serbest ve güvenli bir atmosfer oluşturulur.

e. Tüm öğrenciler öğreticileriyle birlikte dramaya katılırlar. Dışarıda seyirci olmaz.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 150-152.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 108.

f. Canlandırma yapıldıktan sonra “U” pozisyonunda ya da daire şeklinde oturulur ve öğrencilerle şu aşamalar sırasıyla tartışılır: (*i*) **tanımsal düzey**, (*ii*) **duygusal düzey**, (*iii*) **bilgi düzeyi**, (*iv*) **tecrübe düzeyi**.

- *Tanımsal Düzey:* Tartışmaya başlarken ilk önce oynanan oyun, canlandırılan durum ya da roller adlandırılır, tanımlanır. Böylece etkinliğin hatırlanması, sürecin gözden geçirilmesi sağlanır. Bunun için, öğretici, öğrencilere konu ile ilgili sorular sorar.
- *Duygusal Düzey:* Öğrencilerin, etkinlik sırasında farklı rollerde ya da durumlarda ne hissettikleri sorulur ve böylece kendi duygularının farkına varmaları sağlanır.

- *Bilgi Düzeyi:* Yapılan etkinliğe ilişkin konular, kavramlar, ilkeler, davranışlar, tutumlarla ilgili bilişsel düzeyde bilgilenmeyi amaçlayan sorular sorulur. Bu tür soruların hazırlanmasında grubun eğitim amaçları, etkinlik öncesinde o etkinliğe ilişkin olarak işlenmiş konular, kavramlar, ilkeler, göz önünde bulundurulur. Bu sırada öğretici, açıklamalarda bulunur. Bilgilerin bilişsel düzeyde kavranması için öğrencilere sorulan soruların yanı sıra öğreticinin yapacağı açıklamalara da ihtiyaç vardır.
- *Tecrübe Düzeyi:* Öğrencilerin etkinlikte yaşadıkları ile gerçekte kendi yaşantıları arasında ilişki kurabilmeleri için sorular sorulur.

İş Başında Eğitim

Kullanım Amaçları

a. Öğrencinin bizzat yaparak, yaşayarak gerektiği biçimde öğrenmesi amaçlanıyorsa,

b. Öğrenciye bilgi ve beceriyi birlikte edinme ve kullanma imkânı sağlamak hedefleniyorsa "iş başında eğitim" yöntemi tercih edilmelidir.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Eğitim etkinliğinde öğretici yapılacak işin basamaklarını gösteren, öğrencilerin sorularına cevaplar bulabileceği "çalışma kâğıtları" hazırlar. Çalışma kâğıtları, işe ilişkin tüm ayrıntıları, çizimleri ve şekilleri kapsar.

b. Öğretici, yapılması gereken işi, çalışma kâğıtları üzerinde anlatır. Öğrenci işin basamaklarını buradan kolaylıkla izleyebilir, daha sonra da hatırlama imkânına kavuşur.

c. Öğrenci, öğreticinin gözetiminde, çalışma kâğıdından da hatırlama amacıyla yardım alarak uygulamayı gerçekleştirir.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 48.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 90, 99.

d. Uygulama sonrasında, öğretici ve öğrenci birlikte yapılan işi değerlendirirler. Bu aşamada eksikler ve yanlışlar üzerine konuşulduğu gibi doğru yapılan davranışların da pekiştirilmek amacıyla dile getirilmesinde fayda vardır.

Örnek Olay İncelemesi

Kullanım Amaçları

a. Eğitim etkinliğinde yaşamdan alınan gerçek ya da kurgusal bir olay aracılığıyla öğrenmenin günlük yaşam sorunlarına transferini kolaylaştırmak amaçlanıyorsa,

b. Sorunlu bir olay hakkında, gerçek ve geçerli bilgileri, öğrencilerin bizzat kendilerinin

bu olayı anlatmaları, olay hakkında gerekli verileri toplamaları, bunları öğrenip analiz etmeleri ve değerlendirmeleri yoluyla elde etmeleri hedefleniyorsa,

c. Soyut olarak öğrenilecek ilke ve kavramlar için pratik bir temel oluşturmak, öğrencinin eleştirel değerlendirmesi için inanılır ve anlaşılır örnekler sağlamak amaçlanıyorsa,

d. Öğrencilerin, dikkatle çözümlenmiş birçok olayda gözlenen koşulları genelleyerek, bilimsel kuramları geliştiren ve ölçen bir yöntem kazanmaları isteniyorsa,

e. Öğrencilerin, zihinsel davranış değişiklikleri ile birlikte, olay ve durum karşısında tutum geliştirme becerilerini, grup içi iletişimlerini de geliştirmek amaçlanıyorsa,

f. Olayların derinlemesine incelenmesi yoluyla, öğrencilerin olaylara yüzeysel yaklaşımını önlemek hedefleniyorsa,

g. Öğrencilere kişisel sorunları, objektif bir yaklaşımla çözme alışkanlığı kazandırılmak isteniyorsa,

h. Öğrencileri, eleştirel düşünceye alıştırarak, onların güdümlü değil, bağımsız bir kişilik geliştirmesine yardımcı olmak hedefleniyorsa,

i. Öğrencileri, ileride karşılaşabilecekleri durumlarla ilgili olarak, önceden düşünmeye, inceleme yapmaya, kaynaklara başvurmaya yöneltmek hedefleniyorsa,

j. Öğrencilerin, insanların karar verirken bazı ilkelere bağlı olduklarını fark etmeleri, böylece inanç–tutum, inanç–amel ilişkisini doğru olarak kavramaları amaçlanıyorsa,

k. Öğrencinin bilgiyi kendisinin bulması ve bu yolla kalıcı öğrenmenin sağlanması amaçlanıyorsa,

l. Eski bilgilerin hatırlanması, kavranması, uygulanması, analiz, sentez ve değerlendirme yapılmasıyla yeni bilgilere ulaşılması hedefleniyorsa "örnek olay incelemesi" yöntemi tercih edilmelidir.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Öğrencilerin düzeylerine uygun, çözümü gerektiren bir sorunu olan, temel ayrıntıları belirlenmiş, mantıklı bir ilişkiyi ele alan, olmuş veya olabilecek özelliklere sahip bir örnek olay belirlenir.

b. Öğrencilerin, örnek olay incelemesi yöntemiyle ders yapmaya, derse katılmaya, tartışmaya, yeni bilgiler keşfetmeye istekli ve hazır olmalarını sağlayacak bir giriş yapılır ve örnek olay anlatılır veya okutulur.

c. Örnek olayla ilgili sorular mantıklı bir sıra içinde sorulur.

d. Bir konu anlaşılmadan diğerine geçmemeye, konu dışına çıkmamaya özen gösterilir.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 60-61, 127.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 88.

e. Bu yöntemde, öğrencinin bizzat derse katılımı şarttır. Herhangi bir sebeple sınıf, söz konusu yöntemle ders yapmaya hazır değilse, ortaya atılan sorulara öğrencilerden doyurucu cevaplar alınamıyorsa, öğretici ya yöntem değiştirir ya da öğrencilerin derse katılmalarını sağlayacak farklı stratejiler kullanır.

f. Öğrencilerin kendi düşüncelerini rahatça ortaya koyabilmelerine imkân sağlanır. Sınıfın kurallarına uymak şartıyla, öğrenciler kişisel görüş ve düşüncelerini cesaretle ortaya koyup savunabilmelidir. Bunun için öğretici, öğrencilerini saygıyla dinler.

g. Öğretici, kavram, ilke ve çözümleri kendisi açıklamaz. Öğrencilerin bulmaları için gerekli yönlendirmeleri yapar. Öğrenciler, eğer basit cevaplar veriyorlarsa "Eğer bu durum senin başına gelseydi ne yapardın?", "Bu ne kadar doğru?", "Bu durumda başka ne yapılabilir?", "Bu durumda sen olsaydın ne hissederdin?" vb. yan sorularla tartışmayı açar.

h. Tartışma sonunda ortaya çıkan ilke ve sonuçlar ile görüş birliğine varılan öneriler belirlenip tahtaya yazılır ve öğrencilerin not almaları sağlanır.

i. Örnek olaydan elde edilen sonuçların günlük hayata nasıl aktarılabileceği üzerine konuşulur.

Grup Tartışması

Kullanım Amaçları

a. Öğrencilerin tamamının derse katılımını sağlamak isteniyorsa,

b. Tartışma konusu edilen sorunu birçok ve çeşitli görüş açılarına göre işlemek hedefleniyorsa,

c. Öğrencilere, birlikte düşünme ve düşüncesini ifade etme kültürü kazandırılmak amaçlanıyorsa,

d. Öğrencilerin ifade becerilerini, sosyal gelişimlerini, kendilerine güvenlerini destekleyerek daha bağımsız bireyler olmalarına katkı sağlamak hedefleniyorsa "grup tartışması" yöntemi tercih edilmelidir.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. İyi bir tartışma konusu seçilir ve sınıf, mevcuduna göre birkaç gruba ayrılır.

b. Açık bir amaç belirlenir. Zaman kaybının önüne geçilmesi ve tartışmanın verimli olması için öğrencilerin tartışmaya iyi bir biçimde önceden hazırlanabilmelerine zaman ve imkân tanınır.

c. Hem konuşmanın yönetimi bakımından hem de her bir grup üyesine düşüncelerini açıklama fırsatı verilebilmesi için gruplara birer başkan seçilir.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 50, 58.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 93, 95.

d. Herkesin birbirini rahatça görebileceği ve işitebileceği bir eğitim ortamı oluşturulur.

e. Tartışmanın sonucu, fikir alışverişi olabileceği gibi bir karara varmak da olabilir.

f. Grup tartışması yönteminin "küçük grup tartışması" (toplam mevcudun küçük gruplara bölünmesi), "münazara" (jürili grup tartışmaları), "vızıltı grupları" (Kısa süreli tartışma grupları da denilen bu yöntemde her bir grup üyesi kısa sürelerle görüşlerini ifade eder.), "fikir taraması" (Kısa süreli tartışma grupları türünden olan fikir taramasında dört–dokuz kişiden oluşan gruplarda belli bir konu üzerinde beş–on dakika konuşulur.), "forum" (Bu yöntemde küçük bir grup öğrenci diğer öğrencilere bilgi verir ve sununun sonucunda dinleyiciler konuşmacılara konuya ilişkin sorular yöneltirler. Kendisine soru yöneltilen öğrenci o sorunun cevabını verebilecek en yetkili kişi olarak açıklamalarda bulunur.) gibi uygulamaları da yapılabilir.

Kavram Haritası

Kullanım Amaçları

a. Uzun ya da karmaşık bir konunun özetlenmesi hedefleniyorsa,

b. Bilginin anlamlı bir şekilde ve uzun süre hatırlanması isteniyorsa,

c. Bilginin daha verimli bir şekilde kullanılabilmesi amaçlanıyorsa,

d. Konuların öğretimini ve öğrenmeyi kolaylaştırmak isteniyorsa,

e. Amaç, öğrencilerin yanlış anlamalarını tespit etmek ve ölçme değerlendirme yapmak ise,

f. Anlamlı bir öğrenmeyi gerçekleştirmek ve değerlendirme yapmak bekleniyorsa "kavram haritası" yöntemi tercih edilmelidir.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Haritada yer verilecek kavramlar en fazla üç sözcükle temsil edilir.

b. Kavramların yerleşimi genelden özele doğru hiyerarşik olarak sıralanır.

c. Bağlama sözcükleri uygun şekilde nitelendirilir.

d. Haritada kavramlarla bağlantılar arasındaki ayrımın belirgin olması sağlanır.

e. İki kavram arasındaki bağlantıların anlamlı olmasına dikkat edilir.

f. İlişki doğru şekilde temsil edilir.

g. Kavramlar arasındaki çapraz bağlantılar yeterli ölçüde gösterilir.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 54, 57, 58, 65, 113, 121, 142.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 76, 85.

Sesli Okuma

Kullanım Amaçları

a. Kelimelerin doğru telaffuzunu öğretmek amaçlanıyorsa,
b. Yanlış telaffuzları düzeltmek isteniyorsa,
c. Dinleyenlerde okunanlara ilgi uyandırmak hedefleniyorsa "sesli okuma" stratejisi kullanılmalıdır.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Metin, öğretici veya öğrenciler tarafından, metne uygun bir şekilde, kelimeleri doğru telaffuz ederek, vurgu ve tonlamalara dikkat ederek, noktalama işaretlerinin ve harekelerin gerekleri yerine getirilerek, okuma gereksiz yere kesilmeden okunur.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 47, 48, 143-147, 149, 150-152.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 77, 78, 89, 90, 99.

Söz Korosu

Kullanım Amaçları

a. Kelimelerin doğru telaffuzunu öğretmek amaçlanıyorsa,
b. Yanlış telaffuzları düzeltmek isteniyorsa,
c. Dinleyenlerde okunanlara ilgi uyandırmak hedefleniyorsa,
d. Birlikte çalışma bilinci geliştirilmek isteniyorsa "söz korosu" stratejisi kullanılmalıdır.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Metin, kısa parçalar hâlinde metne uygun bir şekilde, kelimeler doğru telaffuz edilerek, vurgu ve tonlamalara dikkat edilerek, noktalama işaretlerinin ve harekelerin gerekleri yerine getirilerek, okuma gereksiz yere kesilmeden öğretici ya da seçeceği bir öğrenci tarafından okunur.
b. Okunan kısa parçayı sınıfın tamamı katılımlı bir şekilde tek bir ağızdan tekrar eder. Bu şekilde metnin tamamı bitene kadar devam edilir.
c. Sınıfın gruplara ayrılması şeklinde ya da iki ana grubun diyaloğu biçiminde de icra edilebilir.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 48.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 77, 78, 90, 99.

Birbirine Okuma

Kullanım Amaçları

a. Kelimelerin doğru telaffuzunu öğretmek amaçlanıyorsa,
b. Yanlış telaffuzlar düzeltilmek isteniyorsa,

c. Dinleyenlerde okunanlara ilgi uyandırmak hedefleniyorsa,
d. Öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerini sağlamak hedefleniyorsa,
e. Yeni öğrenilen bilgilerin öğrencide kalıcılaşması desteklenmek isteniyorsa,
f. Öğrenme ortamının öğrenmeye uygunluğunu sağlamak amaçlanıyorsa,
g. Birlikte çalışma bilinci geliştirilmek isteniyorsa "birbirine okuma" stratejisi kullanılmalıdır.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Öğrenciler birbirleriyle eşleştirilir. Eşleştirme ya üst kur-alt kur öğrencileri arasında ya da eş düzeydeki öğrenciler arasında yapılır.
b. Metin, bir öğrenci tarafından okunur, diğeri tarafından dinlenir. Birbirlerinin derslerini dinleyen öğrenciler karşılaştıkları güçlükleri beraberce aşarlar.
c. Öğrencilere özellikle harfleri telâffuzlarını kavramaları için aynayla çalışmaları, okurken aynada kendilerini incelemeleri suretiyle bu yöntemi kendi kendine uygulamalarını da sağlayınız.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 64.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 77, 78, 90, 98, 99.

Görsel İmge Okuma

Kullanım Amaçları

a. Öğrencilerin hafızalarında sözel olarak kalması zor olacak bilgi birimlerini görsel imge aracılığıyla uzun süre saklamalarına yardımcı olmak isteniyorsa,
b. Görsel imajın duyuşsal etkisinden yararlanmak amaçlanıyorsa,
c. İşlenen konuya ilgi uyandırmak hedefleniyorsa,
d. Öğrencilerin uyanmış ilgileri süreklileştirilmek isteniyorsa,
e. Farklı öğrenme aracı kullanmış olmak amaçlanıyorsa "görsel imge okuma" stratejisi uygulanır.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. İşlenen konuyu ifade eden grafik, resim, karikatür, tablo, şema, şekil vb. herhangi bir görsel imgenin işlem sırasına göre dizilmesi, görsel imgede ifade edilenlerin metin olarak yazılması, eksik resmin tamamlanması, görsel imge üzerine konuşulması gibi belli bir mantıkla "okuma" yapılması tarzında uygulanır.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 50, 54, 112, 118.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 79, 83, 84, 101.

Ezberleme

Kullanım Amaçları

a. Hafızayı güçlendirmek hedefleniyorsa,

b. Öğrencilere öz güven kazandırmak isteniyorsa,

c. Metinlerin dil özelliklerinin kavranmasını sağlamak amaçlanıyorsa,

d. İbadetlerde ve günlük hayatta kullanmak için sûre ve âyetlerin "gönüle"(ezber=gönülden) nakşedilmesi amaçlanıyorsa "ezberleme" stratejisi uygulanır.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. İlgi ve ihtiyaç duyulan metinler, belirlenen sürede ve tekrarlar yapılarak ezberlenir.

b. Öğrenme ortamında ya da öğrenme dışı ortamlarda ve çeşitli etkinliklerde okunur.

c. Bu yöntem uygulanırken ezberlenecek metni kelime kelime ya da cümle cümle tekrar etmek, okunacak metni bir bütün olarak sık sık okumak, ezberlenecek metni kaset veya CD'den sürekli dinlemek gibi ezberleme stratejileri kullanılabilir.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 49, 148.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 79, 95.

Güdümlü Konuşma

Kullanım Amaçları

a. Belirli bir konuda sahip olunan bilgilerin, duygu ve düşüncelerin etkili bir şekilde aktarılması amaçlanıyorsa,

b. Öğrencilerin öz güven kazanmaları desteklenmek isteniyorsa,

c. Öğrencilerin sözel ifade becerileri kazanmaları hedefleniyorsa,

d. Akranlar arası ve akranlardan öğrenmeyi desteklemek hedefleniyorsa,

e. Belli bir konudaki bilgileri harekete geçirmek amaçlanıyorsa,

f. Öğrencilerin bir kısmının ya da tamamının derse katılması sağlanmak isteniyorsa "güdümlü konuşma" stratejisi kullanılabilir.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Bir konu belirlenir.

b. Öğrencilerden beyin fırtınası ya da araştırma yapmaları istenir.

c. İsteyenlerin konu hakkında ulaştıkları bilgilerini, duygu ve düşüncelerini sözlü olarak aktarmaları sağlanır.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 50, 52, 54, 57, 61, 113, 114, 131.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 80, 94, 95, 96.

Güdümlü Yazma

Kullanım Amaçları

a. Belirli bir konuda sahip olunan bilgilerin, duygu ve düşüncelerin etkili bir şekilde aktarılması amaçlanıyorsa,

b. Öğrencilerin öz güven kazanmaları desteklenmek isteniyorsa,

c. Öğrencilerin yazılı ifade becerileri kazanmaları hedefleniyorsa,

d. Akranlar arası ve akranlardan öğrenmeyi desteklemek hedefleniyorsa,

e. Belli bir konudaki bilgileri harekete geçirmek amaçlanıyorsa,

f. Öğrencilerin belli bir konuda ayrıntılı olarak düşünüp araştırmalarını sağlamak isteniyorsa,

g. Öğrencilerin olay ve olgulara dair kendi kanaatlerini oluşturmalarını desteklemek hedefleniyorsa,

h. Öğrencilerin başkalarını dikkate alarak ve muhtemel eleştiri veya karşı görüşleri hesaba katarak belirlenen konuda ulaştıkları sonuçları kendi başlarına yazılı olarak sunmaları amaçlanıyorsa,

i. Öğrencilerin bir kısmının ya da tamamının derse katılması sağlanmak isteniyorsa “güdümlü yazma” stratejisi kullanılabilir.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Bir konu belirlenir.

b. Öğrencilerden, okuma, inceleme ve araştırma yapmaları istenir.

c. Öğrencilerden konu hakkında kanıtlara dayanan ya da var olan bilgilerinden, öznel düşünce ve kanaatlerinden hareketle bilgilerini, duygu ve düşüncelerini, görüşlerini yazmaları istenir.

d. Yazılar öğretici tarafından okunarak ilgili öğrenciye geri bildirim verilir. Ayrıca yazısını paylaşmak isteyen öğrencilere öğrenme ortamında fırsat sağlanır.

e. Benzer uygulama, serbest yazma şeklinde de (bireysel yazma) uygulanabilir.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 51, 58, 60, 64, 66, 117, 119, 123, 124-125, 130, 132.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 76, 82, 83, 96.

Bulmaca

Kullanım Amaçları

a. Yalnız başına çalışma alışkanlığı geliştirmek amaçlanıyorsa,

b. Öğrencilerde problem çözme, odaklanmış düşünme, bir konuya yoğunlaşma, keşif zevkini yaşama gibi beceriler geliştirmek hedefleniyorsa,

c. Öğrencilerin eğitim ve eğlence yaklaşımlı bir eğitim ortamında yaşamaları isteniyorsa "bulmaca" stratejisi kullanılabilir.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 47, 55, 114, 129, 130, 140, 142.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 82, 87, 92, 93.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Öğrenilecek ya da öğrenilip öğrenilmediği denetlenecek bilgiler belirlenir.

b. Belirlenmiş bilgi birimleri ve öğrencilerin düzeyleri göz önünde bulundurularak uygun bir bulmaca formu hazırlanır.

c. Öğrencilere bulmaca formları dağıtılır ve doğru cevapları bulmaları beklenir.

Not Alarak Okuma-Dinleme/Özetleyerek Okuma-Dinleme

Kullanım Amaçları

a. Bir metnin ana hatlarını yazılı ya da sözlü olarak ifade etmek amaçlanıyorsa,

b. Öğrencilerin hazırlanmış sorulara belirlenmiş bir metinden cevaplar bulmaları hedefleniyorsa,

c. Özet çıkarmak, metnin önemli noktalarının hafızada kalıcılığını sağlamak bekleniyorsa,

d. Öğrencilerin yazılı ifade becerileri kazanmaları hedefleniyorsa,

e. Öğrencilerin belli bir konuda önemli olanla olmayanı fark etmeleri sağlanmak isteniyorsa,

f. Öğrencilerin bir kısmının ya da tamamının derse katılması sağlanmak isteniyorsa "not alarak okuma-dinleme/özetleyerek okuma-dinleme" stratejisi kullanılabilir.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 51, 52, 56, 57, 110-111, 119, 121, 122, 123, 133-136, 143-147.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 76, 83, 85, 89, 100, 102.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Metin ya ayrıntılı ve dikkatli bir şekilde okunur ya da kabaca gözden geçirilir.

b. Ardından amaca göre uygun tarzda ve uzunlukta bir özet yapılır.

c. Aynı uygulama bir "dinleme" deneyimi yaşarken de gerçekleştirilebilir.

Katılımlı Dinleme

Kullanım Amaçları

a. Anlatılanların daha iyi kavranması hedefleniyorsa,

b. Konuşmacının, dinlendiğini fark etmesi amaçlanıyorsa,

c. Karanlık kalan ya da yeterli açıklıkta vurgulanmayan hususların açıklığa kavuşturulması isteniyorsa,
d. Muhataba kendisine değer verildiğini hissettirmek amaçlanıyorsa,
e. Konuşmacıya odaklanmanın sağlanması hedefleniyorsa "katılımlı dinleme" stratejisi uygulanabilir.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 76, 85, 86, 87, 88.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Bir konuda bir konuşmacının konuşması dinlenir.
b. Konuşmacının sözlerine bağlı olarak dinleyici zaman zaman uygun yerlerde sorular yöneltir.
c. Dinleyici, dinlediklerini kendi ifadeleriyle özetleyerek doğru anlayıp anlamadığını konuşmacıya denetletir.
d. Dinleyici, konuşmacının aktardığı konuya dair kendi bilgilerini uygun yerlerde ekler.

Metin Tamamlama

Kullanım Amaçları

a. Öğrencilerin bilgileri, öğretici tarafından denetlenmek isteniyorsa,
b. Yeni bilgilere ulaşılmasını sağlamak üzere öğrencilerin merakları kamçılamak hedefleniyorsa,
c. Öğrencileri araştırmaya yönlendirmek amaçlanıyorsa,
d. Muhatapların bilgilerinin düzeyi hakkında fikir sahibi olmak amaçlanıyorsa,
e. Hayal dünyasını zenginleştirmek hedefleniyorsa,
f. Yazma becerisini geliştirmek isteniyorsa "metin tamamlama" stratejisi uygulanabilir.

Uygulama Şekli ve Süreci

a. Bir metin belli bir bölüme kadar okunur ya da dinletilir.
b. Öğrencilerden ana temaya, duygu ve düşünce yönünden metnin başlangıcına uygun olmak kaydıyla metnin devamının özgün olarak tamamlanması istenir.
c. Amaçla paralel olarak değişik şekillerde de uygulanabilir. Örneğin bir metnin anahtar kelimeleri boşluklar şeklinde bırakılıp boşlukların tamamlanması, metnin sonu verilip uygun bir başlangıç üretilmesi, işlem basamaklarından oluşan bir metinde bazı basamaklar eksik verilip eksikliklerin giderilmesi, bir görsel imgenin bileşenlerinin isimlerinin yazılması istenebilir.

Uygulama örnekleri ve etkinlikler için bk. s. 52, 112, 113, 117, 119, 120, 121, 128, 137-139.

Yöntemin uygulanabileceği kazanımlar ve ünite içeriklerine örnekler için bk. s. 76, 84, 85, 91, 95, 96, 101.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEMLERİNİN AVANTAJLARI / DEZAVANTAJLARI

	Öğrenme Ortamının Organizasyonunda İlave Yük Getirmemesi	İlave İmkân Gerektirmemesi	Öğrenci Davranışlarının Yönetilmesine Katkıda Bulunması	Ölçme Değerlendirmeye Katkısı	Temel Becerileri Desteklemesi	Değerleri Desteklemesi	Kalabalık Gruplarda Uygulanabilirlik	Farklı Kurlarda Uygulanabilirlik	Örneklerin Geçtiği Sayfalar
Anlatım	+	+	+			+	+	+	57, 64, 85, 86, 87, 88, 91, 92, 94, 95, 97, 100, 102.
Benzetim			+	+	+	+		+	90, 99.
Birbirine Okuma	+	+	+		+	+	+	+	64, 77, 78, 90, 98, 99.
Buldurma	+	+	+	+	+	+	+	+	50, 57, 61, 85, 86, 97, 106, 108.
Bulmaca	+		+	+	+	+	+	+	47, 55, 82, 87, 92, 93, 114, 129, 130, 140, 142.
Eğitici Oyun			+	+	+	+	+	+	48, 58, 78, 126.
Ezberleme	+	+		+	+	+	+	+	49, 79, 95, 148.
Görsel İmge Okuma	+		+	+	+	+	+	+	50, 54, 79, 83, 84, 101, 112, 118.
Gösteri			+	+	+	+	+	+	83, 84, 94.
Gözlem			+	+	+	+	+	+	110-111, 131, 83, 84.
Grup Tartışması	+	+	+	+	+	+		+	50, 58, 93, 95.
Güdümlü Konuşma	+	+	+	+	+	+	+	+	50, 52, 54, 57, 61, 80, 94, 95, 96, 113, 114, 131.
Güdümlü Yazma	+	+	+	+	+	+	+	+	51, 58, 60, 64, 66, 76, 82, 83, 96, 117, 119, 123, 124-125, 130, 132.
İş Başında Eğitim			+	+	+	+		+	48, 90, 99.
Katılımlı Dinleme	+	+	+	+	+	+	+	+	76, 85, 86, 87, 88.
Kavram Haritası	+	+	+	+	+	+	+	+	54, 57, 58, 65, 76, 85, 113, 121, 142.
Metin Tamamlama	+	+	+	+	+	+	+	+	52, 76, 84, 85, 91, 95, 96, 101, 112, 113, 117, 119, 120, 121, 128, 137-139.
Not Alarak Okuma-Dinleme	+	+	+	+	+	+	+	+	51, 52, 56, 57, 76, 83, 85, 89, 100, 102, 110-111, 119, 121, 122, 123, 133-136, 143-147.
Özetleyerek Okuma-Dinleme	+	+	+	+	+	+	+	+	51, 52, 56, 57, 76, 83, 85, 89, 100, 102, 110-111, 119, 121, 122, 123, 133-136, 143-147.
Örnek Olay İncelemesi	+	+	+	+	+	+	+	+	60-61, 88, 127.
Rol Oynama			+	+	+	+		+	108, 150-152.
Sesli Okuma	+	+	+	+	+	+	+	+	47, 77, 78, 89, 90, 99, 48, 143-147, 149, 150-152.
Soru-Cevap	+	+	+	+	+	+	+	+	47, 57, 61, 64, 83, 85, 86, 87, 88, 97, 106.
Söz Korosu	+	+	+	+	+	+	+	+	48, 77, 78, 90, 99.
Tartışma	+	+	+	+	+	+	+	+	94, 95, 97, 108.

Ders İşleniş Süreci

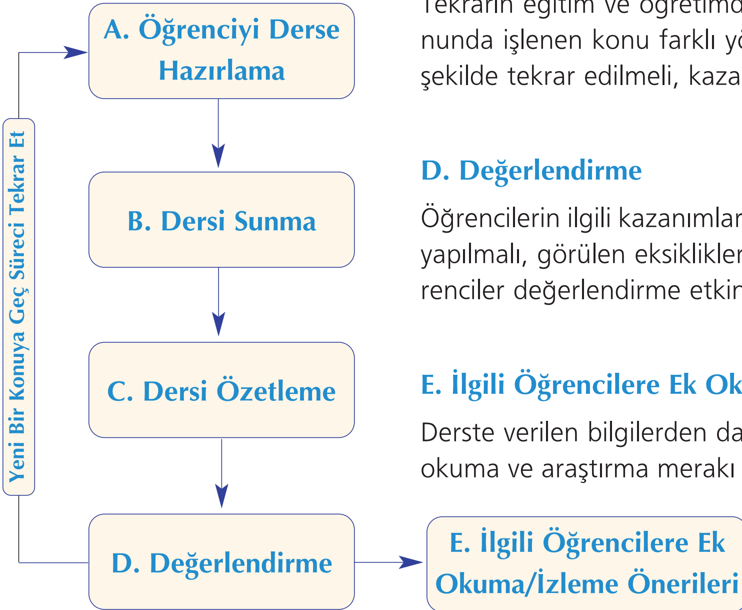
Yaz Kur'an kurslarında ders işleme süreci aşağıdaki basamaklardan oluşmaktadır.

A. Öğrenciyi Derse Hazırlama

Öğrencinin derste işlenen konuları kavrayıp ilgili kazanımları edinebilmesi için zihnî ve duygusal açıdan derse hazırlıklı olması gereklidir. Yaz Kur'an kurslarındaki öğrenci sayısının çokluğu ve zaman kısıtlılığı göz önünde bulundurulduğunda, öğreticinin öğrencilere ders öncesinde hazırlık yapmalarını sağlayacak ödevler vermesi uygun olacaktır. Ancak ödev verilirken amacın öğrencinin derse kendini hazır hissetmesi ve dersi daha fazla ilgi ile izlemesi olduğu unutulmamalı, öğrenciyi bıktırıcı ödevler verilmemelidir.

B. Dersi Sunma

Öğretici, zamanı verimli kullanmak ve bütün öğrencilerin aktif olarak derse katılmalarını sağlamak için konunun gerektirdiği farklı öğretim yöntemlerini uygulamalı, öğrencilerin ilgili kazanımları elde etmelerini sağlamalıdır.

C. Dersi Özetleme

Tekrarın eğitim ve öğretimdeki önemi unutulmamalı, her dersin sonunda işlenen konu farklı yöntem ve stratejiler kullanılarak özet bir şekilde tekrar edilmeli, kazanımların kalıcılığı sağlanmalıdır.

D. Değerlendirme

Öğrencilerin ilgili kazanımları edinme düzeylerini belirleyici etkinlikler yapılmalı, görülen eksiklikler telafi edilmelidir. Ancak öğretici ve öğrenciler değerlendirme etkinliklerini sınav olarak algılamamalıdırlar.

E. İlgili Öğrencilere Ek Okuma/İzleme Önerileri

Derste verilen bilgilerden daha fazlasını öğrenme konusunda şevkli, okuma ve araştırma merakı olan öğrenciler için öğretici konu ile ilgili farklı kitap, kaset, CD vb. malzemeler araştırmalı, öğrencilerin ilgi ve seviyelerine göre onlara tavsiyelerde bulunmalıdır.

Kur	III
Öğrenme Alanı	Kur'an-ı Kerîm
Ünite	Kur'an-ı Kerîm'den Bölümler Ezberliyoruz
Kazanım	Bakara sûresinin 285-286. âyetlerini ezbere okur.
Süre	İki ders saati

Örnek Ders İşlenişi 1

A. Öğrenciyi Derse Hazırlama

- Dersten bir gün önce öğrencilerinizden Bakara sûresinin 285-286. âyetlerini yüzünden birkaç kere mealiyle birlikte okumalarını ve bu âyetlerde geçen tecvid kurallarını bularak işaretlemelerini isteyiniz (not alarak okuma).
- Öğrencilerinize tecvid kurallarını işaretlerken tekrardan kaçınmak için numara sistemi kullanabileceklerini, sıra ile âyetlerde geçen tecvid kurallarına birer numara vermelerini, aynı tecvid kuralı geldikçe de numarayı kelimenin altına yazmakla yetinmelerini söyleyiniz.

B. Dersi Sunma

- Öğrencilerinizin ezberleyecekleri âyetlere ilgilerini çekmek ve meraklarını uyandırmak için hazırlıkları sırasında âyetlerin mealini okurken nelerin ilgilerini çektiğini, âyetlerin mealinde daha önceki kurlarda öğrendikleri bilgileri hatırlatan, pekiştiren bilgilere rastlayıp rastlamadıklarını sorunuz. "Soru-cevap" yöntemi ile yapacağınız bu çalışma yoluyla itikat, ibadet ve siyer öğrenme alanlarıyla ilişki kurunuz.
- Mushaflarından dikkatle takip etmelerini söyleyerek âyetleri yüksek sesle mahreçlere ve tecvid kurallarına dikkat ederek tane tane okuyunuz ya da iyi okuyan bir kâriyi sınıfa davet ederek okutunuz.
- Âyetleri bir kere de meşhur bir kârinin kaset veya CD'sinden dinletiniz. Dinlemeye geçmeden önce öğrencilerinize dinleyecekleri kişinin hayatı ve Kur'an öğrenme serüveni hakkında kısa bir bilgi veriniz.
- Âyetleri paylaştırarak birkaç öğrencinize iki-üç kere yüzünden okutunuz. Bu sırada yapılan yanlışlara dikkat çekerek bütün öğrencilerin yanlış okunan kısımları mushaflarında işaretlemelerini sağlayınız.

Genellikle öğrenciler birbirlerine benzer hatalar yaptıkları için birkaç öğrencinin yaptığı hatalar bütün öğrenciler için yol gösterici olacaktır.

- Âyetleri kasetten tekrar dinleteceğinizi söyleyerek işaretledikleri kısımların nasıl okunduğuna özellikle dikkat etmelerini isteyiniz. Kasetten birkaç kere daha dinletiniz.
- Ardından âyetleri "söz korosu" yöntemiyle okumaya başlayınız. Uygulama sırasında duraklar arasında kalan kısımları üçer kere okuyunuz. Öğrencilerinizden ilk okuyuşunuzda sizi mushaftan takip ederek dinlemelerini, ikincisinde yine dinlemelerini ancak mushafı değil sizin ağız hareketlerinizi izlemelerini ve üçüncüsünde sizinle birlikte okumalarını söyleyiniz. Yanlış okuyuşlar olduğunda bir sonraki kısma geçmeyiniz ve aynı kısmı tekrarlatınız.
- Öğrencilerinizi yedi-sekiz kişilik gruplara ayırınız. Her âyeti duraklar arasında kalan her bir kısmı farklı bir grupla yine söz korosu yöntemi ile okuyunuz. Koroya katılan öğrenci sayısının azalması yapılan yanlışları daha kolay fark etmenizi ve düzeltmenizi sağlayacaktır.
- Koro okumalarının sonunda her öğrenciye birer âyet olmak üzere yüzünden okutunuz. Yanlış okunan kelimeleri sınıfa topluca okutarak doğrusunun yerleşmesini sağlayınız. Öğrencilere âyetleri okuturken belli bir sıra takip etmeyerek bütün öğrencilerin her an hazır olmalarını ve dersi takip etmelerini sağlayınız.

C. Dersi Özetleme

- Bu aşamaya kadar yapılan çalışmalar sırasında öğrenciler âyetleri hemen hemen ezberlemiş olacaklardır. Bu aşamada dersi pekiştirme amacıyla "eğitici oyun" yönteminden yararlanınız.
- Öğrencileri beşer-altışar kişilik gruplara ayırınız. Dersten önce mushaftan Bakara sûresinin 285-286. âyetlerinin bulunduğu sayfanın grup sayısınca fotokopisini çektiriniz. Fotokopideki âyetleri her bir kelime ayrı parçada kalacak şekilde keserek torbalara doldurunuz. Kelimeleri kesip torbalara doldururken kesilen kelimelerin birbirine karışmamasına, her torbada Bakara sûresi 285-286. âyetlerinin eksiği ve fazlası olmaksızın bulunmasına dikkat ediniz.
- Gruplara birer torba vererek mushafa bakmadan âyetleri ezberlerinde kaldığı şekliyle, grup içinde yardımlaşarak sıraya dizmelerini söyleyiniz.
- Gruplar çalışmalarını tamamladığında grupların yerlerini değiştirerek her grubun farklı bir grubun yaptığı düzenlemeyi mushafla karşılaştırarak kontrol etmesini sağlayınız. Belirlenen yanlışların ilgili gruplara bildirilmesini isteyerek hataların hafızalarda da düzeltilmesini temin ediniz. Son olarak âyetleri yüksek sesle bir kere daha okuyunuz ve öğrencilerinizden yaptıkları çalışmalar üzerinden sizi takip etmelerini isteyiniz.

D. Değerlendirme

- Öğrencilerinize üç-dört gün süre vererek derste yaptığınız ezberi pekiştirmelerini isteyiniz. Bu süre boyunca "birbirine okuma" yöntemi ile tekrar edebileceklerini, namazlarda okuyabileceklerini ("iş başında eğitim") hatırlatınız.

- Öğrencilerinize Kur'an-ı Kerîm Ezberlemede Altın Öğütler başlıklı çalışma kâğıdını dağıtarak ezberleme sırasında buradaki öğütlere dikkat etmelerini söyleyiniz.

E. İlgili Öğrencilere Ek Okuma/İzleme Önerileri

Fatih Çollak. *Tecvidli Kur'an-ı Kerîm Elifbası ve Namaz Duaları* (Görüntülü interaktif CD destekli), Değerler Eğitimi Merkezi, İstanbul.

Hüseyin Kutlu, *Tecvitli Kur'an-ı Kerîm Elifbâsı*, Işık Yayınları, İstanbul.

İsmail Biçer, Kadir Temel & Süleyman Arabulan, *Kur'an-ı Kerîm'den Sûreler ve Türkçe Açıklaması* (Kaset), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

Kur'an Öğreniyorum (VCD), Elif Video, İstanbul.

M. Sıddık Minşavî (okuyan), *Hatm-i Şerif ve Türkçe Meâli* (CD), Lale Kitabevi, 2004.

Seyfullah Kartal (okuyan), *Yâsîn-i Şerif ve Namaz Sûreleri* (VCD), Atlas Pazarlama, 2005.

Tayyar Altıkulaç, *Kur'an-ı Kerîm* (kaset), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

Kur	I
Öğrenme Alanı	İtikat
Ünite	İslâm ve İslâm'ın Beş Şartı
Kazanımlar	1. İslâm kavramını tanımlar. 2. İslâm'ın esaslarını sayar ve açıklar. 3. İslâm'ın beş temel esas üzerine kurulduğunu, ancak İslâm'ın bunlardan ibaret olmadığını açıklar.
Süre	1 ders saati

Örnek Ders İşlenişi 2

A. Öğrenciyi Derse Hazırlama

- Konunun işleneceği dersten birkaç gün önce Hac Yolcusu Rasin adlı çalışma kâğıdını öğrencilerinize dağıtınız. Öyküyü dikkatle okumalarını isteyiniz.

B. Dersi Sunma

- Derse girişi "görsel imge okuma" yönteminden yararlanarak yapmak üzere öğrencilerinize İslâm Binası adlı çalışma kâğıdını dağıtınız. Onlardan şekli incelemelerini ve hadis-i şerifi okumalarını isteyiniz.
- Öğrencilerinize İslâm'ın beş esasının neler olduğunu sorunuz. Onlardan okudukları öyküde bu esaslarla ilgili hangi bilgilerin verildiği üzerine konuşmalarını isteyiniz.
- Önceki derslerde kelime-i şehadetle ilgili öğrenilenleri tekrar ediniz. Önceki derste kelime-i şehadeti tam olarak ezberleyemeyen, düzgün okuyamayan öğrencileriniz varsa onlara birer kere daha okutunuz.
- Sınıfı dört gruba ayırınız. Grupların her birinden sıra ile "Dinimi Öğreniyorum" adlı kitaptan namaz (s. 23-27), oruç (s. 28-29), zekât (s. 31-32) ve hac (s. 33-34) ile ilgili kısımları okumalarını isteyiniz. "Grup tartışması" yoluyla her grubun kendi gruplarına ait olan ibadetin insana neler kazandırdığını tespit etmelerine rehberlik ediniz. Grupların ulaştıkları sonuçları bir sözcü aracılığıyla derste sunmalarını sağlayınız.

Bu etkinliğin hazırlıkları için Kur'an-ı Kerîm'i yüzünden okuma ve ezber çalışmaları sırasında öğrencilerle bireysel çalışma yaptığınız zaman dilimlerini kullanınız. Böylece hem zaman kazanmış hem de arkadaşları okurken diğer öğrencilerin boş kalmamalarını sağlamış olursunuz.

- Bu beş esasın İslâm'ın temeli olduğunu ancak nasıl bir bina temellerden ibaret değilse İslâm'ın da bu esaslardan ibaret olmadığını vurgulayınız. İslâm'ın başka hangi ilkeleri (ahlâkî, itikadî vb.) olduğunu sorarak öğrencilerinizden gelen fikirleri tahtada listeleyiniz. Öğrencilerinizin İslâm'ın beş temel üzerine kurulu ve birçok güzel prensiplerle örülmüş sağlam bir yapı olduğu fikrine ulaşmalarını sağlayınız.
- Konuşmalardan hareketle İslâm kavramının tanımını yapınız. Tanımın öğrencilerle birlikte oluşturduğunuz ortak bir ifade olmasını sağlayınız. Sınıfça oluşturulan bu tanımı öğrencilerinizin defterlerine yazmalarını isteyiniz.

C. Dersi Özetleme

- Şiirle İslâm'ın Şartları adlı çalışma kâğıdındaki şiiri öğrencilerinize okutunuz. "Güdümlü konuşma" yöntemini uygulayarak her öğrencinin bir cümle ile bir şartın adını ve kısa açıklamasını yapmasını isteyiniz.

D. Değerlendirme

- Öğrencilerinizden İslâm'ın beş esasını gösteren bir şema veya resim çizmelerini ya da bir yazı yazmalarını isteyiniz. Yapılan çizimleri öğrencilerden oluşan bir jüri ile değerlendiriniz. En çok beğenilen çalışmaları ders yaptığınız mekânda sergileyiniz.

E. İlgili Öğrencilere Ek Okuma/İzleme Önerileri

Asım Uysal, *Dinimi Öğreniyorum Soru-Cevap ve Hikâyelerle İslâm'ın Şartları*, Uysal Yayınevi, İstanbul 2000.

Betül Bozali, *Çocuğun Dünyası İbadet*, Sıla Kitabevi, İstanbul.

Betül Bozali, *Çocuğun Dünyası İman*, Sıla Kitabevi, İstanbul.

Kur	III
Öğrenme Alanı	İbadet
Ünite	Kutsal Yolculuk: Hac
Kazanımlar	1. Hac kavramını açıklar. 2. Haccın önemini kavrar. 3. Hac ile ilgili kavramları sayar ve açıklar. 4. Hac ile ilgili mekânları sayar.
Süre	2 ders saati

Örnek Ders İşlenişi 3

A. Öğrenciyi Derse Hazırlama

- Hac konusunu işleyeceğiniz dersten bir gün önce "Üç Hurma" adlı öykünün yer aldığı Üç Hurma adlı çalışma kâğıdını fotokopi yoluyla çoğaltarak öğrencilerinize dağıtınız.
- Öğrencilerinizden öyküyü okumalarını ve öyküyle ilgili soruları cevaplamalarını isteyiniz ("Not Alarak ve Özetleyerek Okuma" yöntemi).

B. Dersi Sunma

- Öğrencilerinizin okudukları öykü hakkında fikirlerini alınız. İçlerinde yakınları hacca giden olup olmadığını sorunuz. Tecrübelerini ve duygularını paylaşmaları için birkaç öğrenciye konuşma imkânı sağlayınız.
- Kutsal Yolculuk: Hac adlı çalışma kâğıdını fotokopi yoluyla çoğaltarak öğrencilerinize dağıtınız. "Metin tamamlama" ve "not alarak dinleme" yöntemini uygulayacağınız bu etkinlikte metnin tamamlanmış hâlini siz okurken öğrencilerinizden çalışma kâğıdında boş bırakılan yerleri doldurmalarını isteyiniz. Aşağıda metnin tam hâli verilmektedir. Metinde renklendirilmiş kısımlar çalışma kâğıdında boş bırakılmıştır.

KUTSAL YOLCULUK: HAC

Kâbe… Küp şeklinde bir bina. Hani şu birbirine eşit karelerden oluşan, altı yüzlü geometrik şekil. **Mekke'nin** orta yerinde siyah elbisesiyle, sade; ama görkemli bir yapı… Beytullah, yani **Allah'ın evi**… Yeryüzünde Allah adına yapılan ilk ev ve ilk ibadet yeri… Allah'ın kutsallığının yeryüzündeki sembolü… Güven, hidayet, bereket, birlik ve daha nice değerin simgesi…

Kâbe… Müslümanların kıblesi, namazlarda döndüğümüz yön. Nerede olursanız olun… İster Afrika'da ister Asya'da ya da Amerika'da, hiç fark etmez… Küçük bir köyde ya da gökdelenlerle çevrili bir şehirde de olabilirsiniz… Kışın hiç bitmediği, karların hiç erimediği bir kutup ülkesinde ya da senenin bütün aylarında sıcaktan kavrulduğunuz bir Ekvator ülkesinde… **Kâbe,** dünyanın neresinde olursa olsun bütün Müslümanların günde beş kez yüzlerini çevirdikleri ortak yer…

Ve yolculuk… Kâbe'ye yapılan kutsal yolculuk. Fırsat bulan Müslümanlardan hayatlarında bir kez Kâbe'yi ziyaret etmelerini istemek Allah'ın hakkıdır. İşte **hac**, bu ziyaretin, bu yolculuğun adıdır. Bu yolculukta ziyaret edilen sadece **Kâbe** de değil. Arafat, **Müzdelife,** Safa, Merve, **Mina**, uğranılan duraklardan sadece birkaçı… Bu yolculukta gidilecek birçok yer, yerine getirilecek birçok görev var. Gidilecek tüm yerler ve yerine getirilecek tüm görevler (ihram, **tavaf,** kurban, vakfe**, şeytan taşlama**, sa'y…) her şeyin tek sahibi Allah ile bağlantı kurma girişimidir. Bu girişimde insanın kendi içinde yaşamasını dilediği dönüşümde Allah, kulunu yalnız bırakmamıştır; yeri, zamanı, ayrıntıları **Allah** tarafından belirlenmiş bir yolculuktur hac.

Hem yolculuk hem de **ibadet**... Müslümanların olağan günlük hayatlarını, yaşadıkları yerlerde bırakarak çıktıkları bir yolculuk ve ibadet. Bu yüzden hacca giden Müslüman bütün varlığını ortaya koyar; bedenini, ruhunu her şeyiyle bu yolculuğa adar.

Hac, sınırları belirlenmiş bir ibadettir. Belirli bir mekâna bağlıdır. Mekke çevresinde, **mîkât** denilen yerler, hac bölgesinin sınırlarını çizer. Buraya ulaşıldığında haccın ilk farzını yerine getirme zamanı da gelmiştir artık. Mîkâtta **ihramlıklar** giyilir. Bir anda herkes aynı sade elbiseye bürünür. Kim olursa olsun herkesin giydiği tek bir elbise… Dil, ırk, cinsiyet, ekonomik ve sosyal farklılıklar… Hepsi önemini yitirmiştir artık. Zaten hac geride bırakmaktır; zamanı, mekânı, eşyayı… **İhramlı** olmak, her an ibadet hâ-

linde olmaktır. Gezerken, uyurken, yemek yerken, namaz kılarken, **Kâbe'yi** tavaf ederken… Atılan her adımda unutulmaması gereken bir şey vardır artık: "İhramlıyım."

İhram, başka zamanlarda ve mekânlarda serbest olan davranışların terk edilmesi, kişinin kendisine birçok şeyi yasaklaması anlamına gelir. Oruçluyken yemek yemenin, namaz kılarken gülmenin yasak olması gibi haccın da kendine özel bazı kısıtlamaları vardır. Çiçek koparmak, ağaç kesmek, saç-sakal tıraşı olmak, dikişli elbise giymek, avlanmak gibi. İhramlı kişi kendine konulmuş yasakları kabul etmekle, Harem'e doğru yola çıkmaya hak kazanır. Çünkü orası herkesin ve her şeyin güvende olduğu yerdir.

Kâbe'yi ilk görüş; bütün yolculuğun en unutulmaz anıdır. İnsan, bir ömür boyu bu anı beklemiş gibi hisseder kendini... Bekleyiş bitmiş, muhteşem buluşma gerçekleşmiştir. **Allah'ın evi** karşındadır. Artık dil susar, kalp konuşur. O anki hisler dua yerine geçer, o an dile getirilen dualar kabul edilir.

Ve Kâbe'nin etrafında bir insan seli. Herkes aynı kardeşlik ve birlik ruhu içinde aynı yöne doğru dönmeye başlar. **Tavaf…** Kâbe'yi tavaf. **Hacerü'l-Esved'in** bulunduğu köşeden başlayarak katılırsın tavaf edenlerin arasına. Kâbe'nin etrafında dönersin, dönersin, dönersin… Ateşin etrafında dönen pervane gibi yaratanın evinin etrafında döner, herkesle beraber ona yakarırsın. Hatalarını bağışlaması için, hep yanında olması için…

Ve **Mescid-i Haram'da**, Kâbe'nin karşısında ilk namaz. Huzurun aynası Kâbe. Hep veren, hiçbir şey istemeyen mekân. Etrafında dünyanın her bir yöresinden on binlerce insan. Kalabalıkta birisin sadece. Kalabalığın içinde yok gibisin. Ama **Kâbe'nin** etrafında halka halka **namaz** kılan Müslümanların arasında gerçek varlığını keşfedersin.

Mescid-i Haram'da namaz kılmak… Kim bilir, kimler namaz kıldı burada daha önce? Senin alnını koyduğun yere kaç kişi yüz sürdü? **Hz. İbrahim**, Hz. İsmâil, **Hz. Muhammed**, Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Ali… Malezyalı, Japon, Mısırlı, Fransız, Kanadalı Müslümanlar… Kâbe nelere tanıklık etti, kimlere ev sahipliği yaptı? Sanki orada toplanan sadece bugünün Müslümanları değil. Yüzyıllardır Kâbe'yi ziyaret eden bütün Müslümanlarla, bütün peygamberlerin yolundan giden samimî müminlerle bir arada olduğunu hissedersin. Tarih akıp giderken dünden bugüne değişmeyen bir şey olduğunu hatırlarsın: Hac…

Safa ve **Merve** tepelerine doğru giderken bütün hacıların zihninde yüzyıllar öncesinin bir hatırası canlanır: **Hz. İbrahim**, Allah'tan gelen vahiy üzerine eşi **Hacer** ile oğlu **İsmail'i** Mekke'ye getirmiş ve burada bırakmıştı. O zamanlar **Mekke'de** kimse yoktu. İsmail ise henüz bir bebekti. Yanlarındaki su bitmiş ve **Hacer** su aramaya başlamıştı. Hacer, bebeğinin çölün ortasında susuz kalmasının telaşıyla oradan oraya koşturuyordu. Tam bu sırada Allah yardımını göndermiş ve **İsmail'in** ayağının dibinden **Zemzem** suyu kaynamaya başlamıştı. İşte bu telaşlı günde Hz. Hacer, **Safa** ve **Merve** tepeleri arasında gidip gelmişti. Hacılar da Safa ve Merve arasında gidip gelirler. Tam **yedi** kez... Safa'dan Merve'ye, Merve'den Safa'ya... Tıpkı Hacer gibi koşarcasına yürürsün. Buna **sa'y** denir. Sa'y, bir arayıştır. Hacer su arıyordu. Sen ne arıyorsun?

"Hac Arafat'tır." Böyle diyor Hz. Peygamber. **Arafat**, Mekke'nin doğusunda bir dağın adı. *Arafat'ta* **vakfe**… Hacda yapılması gerekli eylemlerden biri. Vakfe durma, duraklama demek. Hareketli bir ibadet olan hacda *durmak*… Kısa bir süre için Arafat'ta, Hz. Peygamber'in **Veda Hutbesi'ni** okuduğu yerde *durmak*... Göz

alabildiğince uzanan beyaz çadırların arasında... Bir günlüğüne kurulan bu şehirde… Uçsuz bucaksız bir insan okyanusu olan bu şehirde. Yapman gereken şey sadece **durmak**... Durmak ve düşünmek.

Kurban bayramı sabahı hac biter. Haccın kutlamasıdır kurban bayramı. **Kurban** da haccın teşekkürü. Haccı nasip eden Allah'a şükrümüzün göstergesi. Artık günahlarından yıkanmış, hayata yeni başlayan bir kişi gibisin. Hayata yeni bir canlılıkla ve yeni bir bilinçle katılacaksın. Nasıl teşekkür etmezsin ki?

Allah'ın emrine; Hz. İbrahim'in, Hz. İsmail'in ve son peygamber **Hz. Muhammed'in** sünnetine uyup Allah'ın evini ziyaret edenler için Peygamberimiz şöyle dua ediyor:

"*Allah'ım, hacıyı affet, hacının affedilmesini isteyen insanları da affet.*"

- Etkinliğin ardından hac ile ilgili aşağıdaki kavramları tahtaya yazınız. Bu kavramların tanımları ve hacla ilişkileri üzerine öğrencilerinizle konuşunuz.

H A C

Zaman	Mekân	Eylemler	Kişiler	İlgili Ahlâkî Kavramlar
Kurban bayramı	Arafat	Kurban kesme	Hz. Hacer	Adalet
Şevval ayı	Cemre	Sa'y	Hz. İbrahim	Doğruluk
Terviye günü	Hacerü'l-Esved	Şavt	Hz. İsmail	Dostluk
Zilhicce ayı	Harem	Şeytan taşlama	Hz. Muhammed	Eşitlik
Zilkade ayı	Kâbe	Tavaf		Fedakârlık
	Makam-ı İbrahim	Telbiye		Huzur
	Medine	Vakfe		Kardeşlik
	Mekke			Kulluk
	Merve			Sabır
	Mescid-i Haram			Saygı
	Mescid-i Nebevî			Sevgi
	Mikat			Sorumluluk
	Mina			Teslimiyet
	Müzdelife			Tevazu
	Safa			Yardımseverlik
	Zemzem kuyusu			

C. Dersi Özetleme

- Dersi "görsel imge okuma" yöntemi kullanarak özetleme yapmak üzere Adım Adım Hac çalışma kâğıdında yer alan şemayı renkli fotokopi ile büyülterek bütün öğrencilerinizin görebileceği bir yere asınız. Şema üzerinden gerekli tekrarları yapınız.

D. Değerlendirme

- Öğrencilerinize Hacbul adlı çalışma kâğıdını dağıtarak bulmacayı çözmelerini isteyiniz. Bulmacanın cevap anahtarı aşağıda verilmektedir.

> Bu etkinlik için Kur'an-ı Kerîm'i yüzünden okuma ve ezber çalışmaları sırasında öğrencilerle bireysel çalışma yaptığınız zaman dilimlerini kullanınız. Böylece hem zaman kazanmış hem de arkadaşları okurken diğer öğrencilerin boş kalmamalarını sağlamış olursunuz. !

						2▾ 1▸ M	İ	N	A						
						İ									
						3▸ K	A	B	E						
						A									
						4▸ T	A	5▾ V	A	F					8▾ U
								A			6▸ İ	7▾ H	R	A	M
					10▾ 9▸ M	E	K	K	E			A			R
			16▾ H		Ü			F				C			E
			İ		Z		11▸ M	E	D	İ	N	E			
	15▾ S		R		D							R			
14▸ S	A	F	A		E										
	V				L		13▾ M								
	12▸ T	E	L	B	İ	Y	E								
					F		R								
					E		V								
							E								

E. İlgili Öğrencilere Ek Okuma/İzleme Önerileri

Ahmed Hamdi Akseki, *İslam Dini: İtikat, İbadet, Ahlâk*, Nur Yayınları, Ankara 1989.

Ahmet Turan Alkan, *Hac Günlüğü*, Timaş Yayınları, İstanbul 2002.

Anisa Mendi (Yönt.), *Kutsal Topraklara Yolculuk: Hac*, (VCD), National Geographic, İstanbul 2003.

Harameyn: Mekke & Medine, (VCD), Sera, İstanbul.

Hayreddin Karaman, Ali Bardakoğlu ve H. Yunus Apaydın (eds.), *İlmihal I (İman ve İbadetler)*, 3. baskı, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1999.

Kutsal Yolculuk Hacc, (VCD), Sera, İstanbul 2002.

Kutsal İklime Yolculuk (Hac Belgeseli), (VCD), Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara 2004

Mehmet Biber, *Kutsal Topraklara Seyahat: Hac*, Hürriyet Gazetesi Yayınları, İstanbul 1998.
Mesut Uçakan (Yönt.), *Hacc: Sonsuzluk Kapısına Yolculuk*, (VCD), Sera, İstanbul 2002.
Raşit Anaral (Yönt.), *Üç Mescid*, (VCD), Adım, İstanbul 2001.
Seyfettin Yazıcı, *Açıklamalı İbadet Rehberi*, 4. baskı, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1996.
Vecdi Akyüz, *Mukayeseli İbadetler İlmihali*, İz Yayıncılık, İstanbul 1995.
Yol Kültürü: Üç Aylık Kültür ve Teknoloji Dergisi, S. 9, Ocak 2001.

Kur	I
Öğrenme Alanı	Siyer
Ünite	Peygamberimiz Hz. Muhammed'in Hayatını Öğreniyoruz I: Peygamberlik Öncesi Hz. Peygamber
Kazanımlar	1. Hz. Peygamber'in doğduğu çevrenin özelliklerini genel hatlarıyla tanır. 2. Hz. Peygamber'in doğumunu ve çocukluğunu genel hatlarıyla tanır. 3. Hz. Peygamber'in gençliğini genel hatlarıyla tanır. 4. Hz. Peygamber'in aile fertlerinin isimlerini sayar
Süre	1 ders saati

Örnek Ders İşlenişi 4

A. Öğrenciyi Derse Hazırlama

- Ünitenin işleneceği dersten bir hafta önce öğrencilerinize "Peygamberimi Öğreniyorum" adlı kitaptan birinci ve ikinci bölümleri okumalarını söyleyiniz. Gerekirse birkaç kere okuyarak burada anlatılanları iyice kavramaları gerektiğini hatırlatınız.

B. Dersi Sunma

- Bir dünya haritası veya Türkiye'nin ve Arap Yarımadası'nın birlikte görülebileceği bir harita temin ederek derse getiriniz. Öğrencilerinizden yaşadığınız şehri haritada bulmalarını isteyiniz. Ardından "Peygamberimiz hangi şehirde yaşıyordu?" diye sorarak öğrencilerinizin Mekke'yi de haritada bulmalarını sağlayınız.
- Mekke'nin Peygamberimizin doğduğu yıllardaki özellikleri ile ilgili bazı sorular soracağınızı, bu soruların cevaplarını okudukları metinde bulabileceklerini açıklayarak "not alarak ve özetleyerek okuma" yapmalarını sağlamak üzere aşağıdaki soruları öğrencilerinize sorunuz:

  Mekke'nin havası nasıldı?

  Mekkeliler nasıl bir dine inanıyorlardı?

  Mekke toplumunda hangi olumsuz ahlâkî özellikler yaygındı?
- Öğrencilerinize bir Kâbe fotoğrafı göstererek fotoğraftaki yeri tanıyıp tanımadıklarını sorunuz. Okudukları metinde Kâbe ile ilgili nelerden bahsedildiğini hatırlamalarını isteyiniz. Kâbe'nin İslâm öncesi Mekke ve Arap toplumu için dinî, ticarî ve sosyal önemi hakkında kısaca bilgi veriniz. Bu bölümde "anlatım" yöntemini kullanabileceğiniz gibi öğrencilerinizin farklı kaynaklardan edindikleri eski bilgilerini harekete geçirerek "soru-cevap" ve "buldurma" yöntemlerini de kullanabilirsiniz.
- Çünkü... adlı çalışma kâğıdını fotokopi yoluyla çoğaltarak öğrencilerinize dağıtınız. Öğrencilerin okuduklarından öğrendikleri, Hz. Muhammed'in çocukluk yılları ile ilgili bilgilerini sebep-sonuç ilişkisi kurarak pekiştirmelerini sağlayacak olan bu etkinliği yaptırınız.
- Çalışma kâğıtlarını toplayarak bir sonraki gün öğrencilerinize geri bildirimlerde bulununuz. Varsa yanlışlarını düzeltiniz. Ancak öğrencilerinizin "Peygamberimi Öğreniyorum" kitabı dışında farklı kaynaklardan edindikleri bilgileri de harekete geçirmiş olabileceklerini unutmayınız ve öğrencilerinizden kitaba harfiyen uymalarını beklemeyiniz.

Bu etkinlik için Kur'an-ı Kerîm'i yüzünden okuma ve ezber çalışmaları sırasında öğrencilerle bireysel çalışma yaptığınız zaman dilimlerini kullanınız. Böylece hem zaman kazanmış hem de arkadaşları okurken diğer öğrencilerin boş kalmamalarını sağlamış olursunuz.

- Öğrencilerinize "Hz. Muhammed'in gençlik döneminde peygamber olmadan önceki hayatı hakkında neler biliyorsunuz?" diye sorarak sıra ile her öğrencinin bir cümle söylemesini isteyiniz. Zamanı verimli kullanmak ve bütün öğrencilere konuşma fırsatı verebilmek için herkesin sadece tek cümle söyleme hakkının olduğunu vurgulayınız.

- Çalışmayı eğlenceli hâle getirmek için küçük bir top alıp ilk öğrenciye atınız. Her öğrencinin cümlesini söyledikten sonra topu istediği bir arkadaşına atmasını ve böylece sözü ona devretmesini söyleyiniz. Bu yolla öğrenciler hem dersi sıkılmadan ve daha dikkatli takip edecek hem de sıranın ne zaman kendilerine geleceğini bilmedikleri için her an hazırlıklı olmaya çalışacaklardır.
- Hz. Peygamber'in Hilfülfudûl'a katılması, Mekke'de güvenilir bir tüccar olarak tanınması, Hz. Hatice ile evlenmesi, Hz. Ali'yi yanına alması, Kâbe'nin tamiri sırasında hakemlik yapması vb. konularda öğrencilerinizin eksik bıraktıkları bilgileri tamamlayınız.

C. Dersi Özetleme

- Öğrencilerinizden Peygamberimiz ve Akrabaları adlı çalışma kâğıdında verilen isimlerle bilgileri doğru bir şekilde eşlemelerini isteyiniz. Doğru eşleme aşağıda verilmektedir:

Abdulmuttalib: Dedesi
Abdullah: Babası
Âmine: Annesi
Abbas: Kendisinden üç yaş büyük olan amcası
Halime: Sütannesi
Şeyma: Sütkardeşi
Ümmü Eymen: Dadısı
Ebû Talib: Yanında büyüdüğü amcası
Hatice: Eşi
Meysere: Hz. Hatice adına yaptığı ilk ticarî yolculuğundaki yol arkadaşı
Ali: Amcası Ebû Talib'in oğlu

Kasım: İlk çocuğu
Zeynep: En büyük kızı
Ümmü Gülsüm: Kızı
Rukiye: Kızı
Fatıma: En küçük kızı
Abdullah: Oğlu
Zeyd: Babasının yanına dönmektense onun yanında kalmayı tercih eden azadlı kölesi

D. Değerlendirme

- Öğrencilerinizi iki gruba ayırınız. Bir gruba "Peygamberimizin Çocukluğu", diğer gruba da "Peygamberimizin Gençliği" konularını veriniz. Grup içinde iş bölümü yaparak konuyu anlatan bir pano hazırlamalarını isteyiniz. Şemalar, şiirler, bilgilendirici metinler, uygun resim ve fotoğraflar kullanabileceklerini belirtiniz.
- Panolar hazırlanırken öğrencilerinize gerekli rehberliği yapınız. Çalışma tamamlandığında varsa hataları düzeltiniz. Panoların bir hafta süre ile ders yaptığınız mekânda asılı kalmasını temin ediniz.

E. İlgili Öğrencilere Ek Okuma/İzleme Önerileri

Ali Himmet Berki-Osman Keskioğlu, *Hatemül-Enbiya, Hz. Muhammed ve Hayatı*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 23. Baskı, Ankara 2005.
Ayşe Sevim, *Güneşe Yolculuk Hz. Muhammed'in Hayatı*, Şule Yayınları, İstanbul 2004.
Ayşegül Aygün, *Varlıkların Dilinden Sevgili Peygamberimiz*, Işık Yayınları, İstanbul 2002.
İbrahim Sarıçam *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2004.
İsmail Lütfi Çakan, *Ashabının Dilinden Peygamberimiz*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2004.
İsmail Yiğit ve Raşit Küçük, *Hazreti Muhammed (s.a.s.)*, Kayıhan Yayınları, İstanbul 2006.
Martin Lings (çev.: Nazife Şişman), *Hz. Muhammed'in Hayatı*, İnsan Yayınları, İstanbul 2006.
Mehmet Solmaz ve İsmail Lütfi Çakan, *Kur'an-ı Kerîm'e Göre Peygamberler ve Tevhid Mücâdelesi*, 1-3 Cilt, Ensar Neşriyat, İstanbul 1998.
Serdar Akgün, *Küçük Ümmetiyiz Biz Çocuklar Peygamberin*, Uğurböceği Yayınları, İstanbul 2004.
Ümit Şimşek, *En Büyük İnsan Peygamberimiz*, Uğurböceği Yayınları, İstanbul 2004.
Yaşar Kandemir, *Beni Seven Peygamberim*, Nesil Yayınları, İstanbul 2004.
Yaşar Kandemir, *Gül Muhammedim*, Ensar Neşriyat, İstanbul 1993.
Yaşar Kandemir, *Nur Dağında Bir Işık*, Nesil Yayınları, İstanbul 2004.
Yaşar Kandemir, *Sevgi Peygamberi*, Nesil Yayınları, İstanbul 2004.
Komisyon, *Hz. Muhammed* (VCD Belgesel), Sera, İstanbul 2003.
Komisyon, *Peygamberimi Öğreniyorum*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005.

Kur	II
Öğrenme Alanı	Ahlâk
Ünite	Güzel Söz ve Davranışlarda Bulunalım
Kazanım	Ahlâkî bir değer olarak yardımlaşma kavramını açıklar ve çevresiyle yardımlaşmaya gönüllü olur.
Süre	1 ders saati

Örnek Ders İşlenişi 5

A. Öğrenciyi Derse Hazırlama

- Yardımlaşma konusunu işleyeceğiniz dersten bir hafta önce öğrencilerinize "*Yardım Defteri*" adlı bir defter oluşturacağınızı duyurunuz. Bu defterin tüm sınıfa ait olacağını ifade ederek gönüllü öğrencilerden bozuk paralarını bir masa üzerinde toplamalarını isteyiniz.

- Toplanan paralarla büyük boy çizgisiz bir defter alınız ve defterin üzerine büyük harflerle "Yardım Defteri" yazınız. Bir hafta boyunca her öğrencinin deftere yardımlaşmayla ilgili güzel bir söz veya kısa bir hikâye yazmasını ya da konuyla ilgili resim yapmasını veya yapıştırmasını isteyiniz.
- Her gün defteri inceleyiniz, öğrencilerinize de incelemelerini söyleyiniz. İhtiyaç olursa öğrencilerinize deftere yazacakları yazılar ve yapacakları resimler konusunda rehberlik ediniz.

B. Dersi Sunma

- Dersin girişini örnek olay incelemesi yöntemiyle yapınız. Bunun için aşağıdaki örnek olayı öğrencilerinize okuyunuz veya anlatınız.

Ayşe Yardımlaşmayı Nasıl Öğrenebilir?

Ayşe okuldaki proje çalışması için hiçbir gruba katılamamaktadır. Öğretmen bu konuda girişimlerini kendisinin yapmasını söyleyerek onu –Ayşe'nin tabiriyle – yalnız bırakmıştır.

Ayşe, asla Yıldızlar Grubu'na giremeyeceğini düşünmektedir. Bu nedenle onlara teklifte bile bulunmaz. Zira Yıldızlar Grubu'nda olan bir arkadaşı ile dargındır. Çünkü beden eğitimi dersi için hazırlanırken eşyalarını kaybeden arkadaşına yardım etmeden spor salonuna gitmiştir. Arkadaşı tek başına eşyalarını aramak zorunda kaldığı için derse geç katılmış, bu yüzden de beden eğitimi öğretmeninden uyarı almıştır. "İyi ki arkadaşıma yardım etmedim, yoksa ben de derse geç kalır, uyarı alırdım." sonuç cümlesiyle olayı ailesi ile paylaşmış, onlardan herhangi bir olumsuz tepki almamıştır.

Ayşe aslında Gezginler Grubu ile çalışmayı istemektedir. Çünkü bu gruptaki arkadaşları, okulun en popüler öğrencileridir. Zira okul genelinde yardımlaşma ile ilgili birçok çalışma planlayıp başarıyla gerçekleştirmişlerdir. "Deprem Bölgesine Gıda Yardımı", "Harçlıklarımız Savaş Mağduru Çocuklara", "İhtiyaç Fazlası Eşyalar Sahiplerini Buluyor" vb. Fakat Ayşe, Gezginler Grubu'nun üyelerinden birçoğu ile arkadaş olduğu hâlde onların çalışmalarına katılmamıştır. Deprem bölgesine çok uzak olduklarını, planlanan yardımın yapılamayacağını düşünerek bu çalışmaya destek olmamıştır. Annesi de evde ihtiyaç fazlası eşyalarının olmadığını söyleyerek Ayşe'nin diğer çalışmaya katılmasına dolaylı olarak engel olmuştur. Savaşın bizim ülkemizi ilgilendiren bir konu olmadığını söyleyen babası ise harçlıklarını bunun için kullanmasına izin vermemiştir. Ayşe proje çalışması için onlarla çalışmayı istese bile grubun onu kabul edeceği konusunda şüphe duymaktadır.

Doğanın Sesleri Grubu ile çalışma yürütmeyi de Ayşe istememektedir. Bu grup Ayşe'ye göre hep gereksiz işlerle uğraşmaktadır. Neymiş, yere çöp atmamalıymışız, çevremizi temiz tutmalıymışız, lavaboları bulduğumuz gibi bırakmalıymışız... Ayşe yardımcı personel birimlerinin bu işleri yapmak için kurulduğunu, dolayısıyla bu gruptakilerin çalışmalarının yersiz olduğunu düşünmektey-

di. Üstelik evlerinde bu tür temizlik ve düzen işlerini annesi hallediyor, hiçbir problem de yaşanmıyordu. Annesi bütün gün evde boş durmaktansa bu işleri takip ederek oyalanıyordu.

Ayşe grupların hiçbirine giremedi. Öğretmenine sonucu bildirdi. Öğretmeni bu sonucu bekliyordu. Ayşe bencil yanları ile uzun süreli arkadaşlıklar kuramıyordu. Maalesef bu davranışları ailesi tarafından da besleniyordu. Sorun çözülmeliydi ama nasıl?

Neriman Gökçegöz Karatekin (Ed.), *Helik Karakter Okulu Aile Kitabı 2: Yardımseverlik,* Nobel Yayın Dağıtım & EDAM, İstanbul-Ankara 2003).

- "Buldurma", "soru-cevap" ve "güdümlü konuşma" stratejilerini bir arada kullanarak aşağıdaki sorular ve benzerleri yardımıyla öğrencilerinizin örnek olayda verilen durum üzerine konuşmalarını, çözümler önermelerini sağlayınız:

  1. *Ayşe'nin ve anne babasının davranışlarını doğru buluyor musunuz?*
  2. *Hangi davranışları hatalı?*
  3. *Neden hatalı olduğunu düşünüyorsunuz?*
  4. *Anne ve babası Ayşe'ye iyi örnek oluyorlar mı?*
  5. *Ayşe hiçbir gruba giremeyince neler hissetmiş olabilir?*
  6. *Onun yerinde olmak ister miydiniz?*
  7. *Siz Ayşe'nin yerinde olsaydınız, bu problemin hiç oluşmaması için ne yapardınız?*
  8. *Bu aşamadan sonra Ayşe neler yapabilir?*
  9. *Ayşe'nin yardımlaşmayı bilmediğini söyleyebilir miyiz?*
  10. *Ayşe'nin arkadaşı olsaydınız, ona yardımlaşmayı öğretmek için neler yapardınız?*
  11. *Bu olaydan hareketle yardımlaşma kavramını nasıl tanımlayabiliriz?*
  12. *Bu olaydan hareketle yardımsever bir insanın hangi özelliklere sahip olması gerektiğini söyleyebiliriz?*

- Öğrencilerinizin verdiği cevaplara uygun farklı sorular sorarak konuşmayı yönlendiriniz. Konuşma sonunda öğrencilerinizin "yardımlaşma" kavramının tanımına ulaşmalarını, yardımsever bir insan olmak için gerekli ilkeleri belirlemelerini sağlayınız. Aşağıda yardımlaşma ile ilgili tanımlayıcı bir metin verilmektedir. Bu metinden de yararlanabilirsiniz.

Yardımlaşma

Kendi güç ve imkânlarını başkalarının iyiliği için kullanmak… Bir kimsenin sıkıntısını gidermek, o kişiye karşılaştığı güçlüklerde yardımcı olmak, onun yükünü paylaşmak… Güç duruma düşenin güçlüğünü istekle, içten, hiçbir sıkıntı hissetmeksizin gidermek…

Yardımlaşma, iyi değerlerin ve maddî imkânların paylaştıkça çoğalacağına inanan erdemli insanların ortaya koyabileceği bir davranış biçimidir. Yardım söz konusu olduğunda, başkasının yapmasını beklemek yerine yardım etmeyi kendine görev edinip girişimde bulunmak cesaretini gösterenlerin büyüklüğüdür yardımseverlik. Maddî destek gerektiğinde eli sıkılık yerine cömertliği tercih edenlerin yürek güzelliğidir. Ödülü dünyaya ait değerlerle karşılanamadığı için yardımın küçüğü de büyüğü de yoktur; bir yetimin saçlarının okşanması ya da bir gülümseme; hangisi daha küçük kalır terazinin kefesinde?

Yardımın güler yüzle yapılması, yapılan yardımın başa kakılmaması, gizli yapılarak hem gösterişten hem de muhatabı rencide etmekten kaçınılması, verilen herhangi bir şeyde son tahlilde salt kendimizin değil başkalarının tercih edilmesi ve başkalarının da sahipliğinin olduğu bize öğretilegelmiştir. Özetle, yardımlaşma en yalın anlamıyla, ihtiyacı olana, hiçbir menfaat gözetmeksizin gönüllü olarak maddî ya da manevî destekte bulunma durumudur.

Neriman Gökçegöz Karatekin (Ed.), Helik Karakter Okulu Aile Kitabı 2: Yardımseverlik, Nobel Yayın Dağıtım & EDAM, İstanbul-Ankara 2003)

- Dersten önce yardımlaşma ile ilgili âyetleri, hadis-i şerifleri ve güzel sözleri derleyerek her birini ayrı ayrı küçük kâğıtlara yazınız. Bunun için aşağıdaki örnekleri kullanabileceğiniz gibi kendi araştırmalarınızdan ve öğrencilerinizin hazırlık sırasında "Yardımlaşma Defteri"ne yazdıkları sözlerden de yararlanabilirsiniz. Âyet, hadis ve güzel sözler için üç ayrı torba hazırlayarak hazırladığınız kâğıtları bu torbalara atınız.

Yardımlaşma ile İlgili Âyetler

- "Ey iman edenler! (…) İyilik ve takva (Allah'a karşı gelmekten sakınma) üzere yardımlaşın. Ama günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayın. Allah'a karşı gelmekten sakının." (Mâide sûresi, 2. âyet)
- "İman edip hicret eden ve Allah yolunda cihad edenler ve (muhacirleri) barındırıp (onlara) yardım edenler var ya; işte onlar gerçek müminlerdir. Onlar için bir bağışlanma ve bol bir rızık vardır." (Enfal sûresi, 74. âyet)
- "Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlara yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor." (Nahl sûresi, 90. âyet)
- "(Dünyalık olarak) size her ne verilmişse, bu dünya hayatının geçimliğidir. Allah'ın yanında bulunanlar ise daha hayırlı ve kalıcıdır. Bu mükâfat, inananlar ve Rablerine tevekkül edenler, büyük günahlardan ve çirkin işlerden kaçınanlar, öfkelendikleri zaman bağışlayanlar, Rablerinin çağrısına cevap verenler ve namazı dosdoğru kılanlar; işleri, aralarında şûrâ (danışma) ile olanlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan Allah yolunda harcayanlar, bir saldırıya uğradıkları zaman, aralarında yardımlaşanlar içindir." (Şûrâ sûresi, 36-39. âyetler)
- "Allah'a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin. Şüphesiz Allah, kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez." (Nisâ sûresi, 36. âyet)
- "İnanmış erkekler ve inanmış kadınlar birbirlerinin himayecisidirler. İyiliği emreder, kötülüğü yasaklarlar. Na-

mazı kılar, zekâtı verir, Allah'a ve elçisine itaat ederler. İşte bunlara Allah rahmet edecektir. Doğrusu Allah üstündür, bilgedir." (Tevbe sûresi, 71. âyet)

- "(Ey Muhammed!) İnanan kullarıma söyle, namazı kılsınlar; alışveriş ve dostluğun olamayacağı günün gelmesinden önce, kendilerine verdiğimiz rızıktan açıkça ve gizlice versinler." (İbrahim sûresi, 31. âyet)
- "Kim Allah'a güzel bir ödünç verirse, (Allah) ona, onun karşılığını kat kat artırır. Allah hem darlaştırır, hem bollaştırır. Hepiniz O'na döneceksiniz." (Bakara sûresi, 245. âyet)
- "Onlar (cennetlikler, dünyada iken) mallarında muhtaç ve yoksula bir hak ayırmışlardı." (Zâriyat sûresi, 19. âyet)
- "Yakınlara, düşküne ve yolcuya hakkını ver, ama saçıp savurma." (İsrâ sûresi, 26. âyet)

Yardımlaşma ile İlgili Hadis-i Şerifler

- "Dul ve fakirlere yardım eden kimse, Allah yolunda cihad eden veya gündüzleri (nafile) oruç tutup, gecelerini (nafile) ibadetle geçiren kimse gibidir." (Buhârî, Nafakât, 1; Müslim, Zühd, 41; Tirmizî, Birr, 44; Nesâî, Zekât, 78)
- "Dünyada insanların bir sıkıntısını karşılayanın, Allah Teâlâ da âhirette bir sıkıntısını giderir." (en-Nevevî, Riyâzü's-Sâlihin, I, H. No: 242).
- "İster zâlim ister mazlum olsun kardeşine yardım et." Hz. Peygamber'in bu sözü üzerine ashaptan bir zat "Ya Resûlallah! Mazlum olan bir kimseye yardım ederim, bunu anladım. Fakat zâlime nasıl yardım ederim" dedi. Allah elçisi şöyle buyurdu: "Yaptığı zulümden onu alıkoymanız, zâlim için bir yardımdır." (Tecrîd-i Sarih Tercemesi, IV, 281).
- "Ey Allah'ın kulları! Birbirinizle kardeşler olunuz. Müslüman Müslümanın kardeşidir. Müslüman Müslümana zulmetmez. Yardıma muhtaç olduğu zaman da onu yalnız ve yardımcısız bırakmaz. Onu hor ve hakir görmez. Takva işte budur." (Müslim, Birr, 32; Tirmizi, Birr, 18; Ahmed b. Hanbel, II, 325).
- "Veren el, alan elden üstündür." (Ahmed b. Hanbel, II, 480)

Yardımlaşma ile İlgili Güzel Sözler

- Dünyalığa sahip olduğun zaman ver! Vermekle mal tükenmez. Dünyalığın azaldığı zaman, yine ver! Çünkü o devamlı kalmaz. (Hz. Ali)
- Bir elin nesi var, iki elin sesi var. (Atasözü)
- Her birimiz tek kanatlı melekleriz ve bizler ancak birbirimizi kucaklayarak uçabiliriz. (Mevlâna)
- Bir mum diğerini tutuşturmakla, ışığından bir şey kaybetmez. (Mevlâna)
- El eli yıkar, el de döner yüzü yıkar. (Atasözü)
- Hayat kumaşını insanoğlu dokumaz, fakat her birimiz onun içinde bir ipliğiz. Kumaş için ne yaparsak, kendimiz için yapmış oluruz. Her şey birbirine bağlıdır. (Kızılderili Atasözü)
- Hayat hem vermek hem almaktır. (Mohawk Kabilesi Atasözü)
- Kardeşinin salını karşıya geçirmesine yardım et, göreceksin ki sen de karşıdasın. (Hint Atasözü)

- Öğrencilerinizi üç gruba ayırınız. Her gruba ayrı bir torbadan kâğıt çektiriniz. Grupların kendi aralarında çektikleri kâğıtları birbirlerine okumalarını, ardından bir tanesini seçerek renkli kartonlara afiş şeklinde yazmalarını isteyiniz. Bütün gruplar çalışmalarını tamamladığında hazırlanan afişleri duvara asınız. Ardından grupların kâğıtlarını birbirleriyle değiştirerek bütün öğrencilerin hazırladığınız tüm âyet, hadis ve güzel sözleri okumalarını sağlayınız.

Bu etkinlik için Kur'an-ı Kerîm'i yüzünden okuma ve ezber çalışmaları sırasında öğrencilerle bireysel çalışma yaptığınız zaman dilimlerini kullanınız. Böylece hem zaman kazanmış hem de arkadaşları okurken diğer öğrencilerin boş kalmamalarını sağlamış olursunuz.

- Afişleri bir hafta süre ile duvarda asılı tutunuz. Ders yaptığınız mekân afişlerin sürekli durması için uygun değilse her grubun kendi afişini her gün götürüp getirerek yeniden asmasını sağlayınız. Bunun için öğrencileri kendiniz görevlendirmeyip her grubun gerekli iş bölümünü kendi içinde sağlamasına rehberlik ediniz.
- Başkalarına yardım etmenin en önemli yollarından birinin onların içinde bulundukları durumu anlamak olduğundan bahsediniz. Bu hassasiyete sahip olup empati kuran insanların yardımlaşma yolunda önemli adımlar attıklarını ifade ederek tarihimizden örnekler veriniz (vakıflar, hacıbaba yuvaları, sadaka taşları, sebiller, kuş evleri vb.).

Vakıf: Birçok kişi tarafından kurulan, toplum yararına çalışmayı ilke edinmiş, yaptığı hizmetin gelecekte de devam etmesi için gerekli şartları oluşturmaya çalışan kuruluş.

Hacıbaba Yuvaları: Leyleklerin göç ederken dinlenmeleri için yapılmış yuvalar. Göç eden hayvanların yaralanmaları ve hastalanmaları durumlarında onlara müdahale edebilecek veteriner odaları. Ahmet Haşim'in kitabına verdiği adla "Gurabahâne-i Laklakan".

Sadaka Taşları: Hanlarda ya da şehirlerde kimin ne bıraktığının bilinmediği, ihtiyacı olmayanların da asla tenezzül etmediği bölme, yolda kalanların ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir hizmet.

Sebiller: Susayanlara sağlıklı ve temiz su içme imkânı tanıyan bir hizmet.

Kuş Evleri: Mimarî zarafet ile hayvan severliğin buluşma noktası.

- Öğrencilerinize günümüzde de benzer yardım etkinliklerinin ve kuruluşlarının olup olmadığını sorunuz. Öğrencilerinizin bilgilerini birbirleriyle paylaşmalarını sağlayınız. Onlardan bu kuruluşlara kendilerinin nasıl katkıda bulunabileceklerini düşünmelerini isteyiniz. Uygun bir zamanda çevrenizdeki bir yardım kurumuna ziyaret gezisi düzenleyiniz.
- Öğrencilerinize sahabenin hayatından yardımlaşmaya örnek olabilecek olaylar anlatınız.

EN BÜYÜK CÖMERT

Önemli bir sefer hazırlığı yapılıyordu. Peygamberimiz herkesten yapabileceği yardımı en üst sınırda yapmasını istedi. Hz. Ömer bu isteğe uyarak büyük miktarda bir yardımla Hz. Peygamber'in huzuruna çıktı. Hz. Peygamber sordu:

- Ömer, malının ne kadarını yardım olarak getirdin?

Hz. Ömer cevap verdi:

- Tam yarısını getirdim ey Allah'ın elçisi, size getirdiğim kadar da geride var.

Biraz sonra Hz. Ebû Bekir geldi. O da büyük bir yardımda bulundu.

Hz. Peygamber ona da sordu:

- Malının ne kadarını getirdin?

Hz. Ebû Bekir cevap verdi:

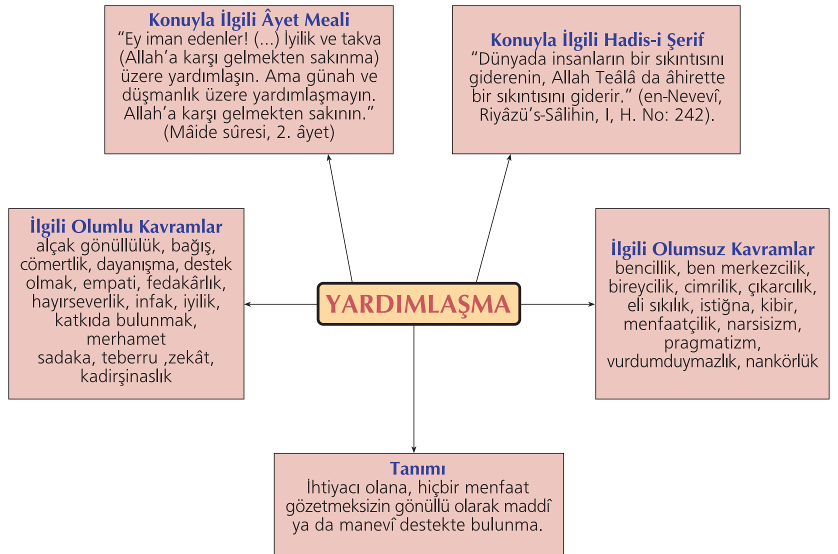
- Tamamını getirdim efendim, evimde Allah ve Peygamberinin sevgisinden başka bir şey bırakmadım.

Bunun üzerine Allah'ın Resûlü şöyle buyurdu:

- Allah yolunda fedakârlıkta Ebû Bekir'i kimse geçemeyecek.

C. Dersi Özetleme

- Dersi özetlemek için kavram haritası stratejisinden yararlanınız. Bunun için tahtaya büyük harflerle "Yardımlaşma" yazınız. Bu kelimeden çıkan oklar çizerek okların ucuna öğrencilerinizin de fikirlerini alarak çeşitli başlıklar yazınız (tanımı, ilgili olumlu kavramlar, ilgili olumsuz kavramlar, amacı yardımlaşma olan kurumlar, ilgili âyetler, ilgili hadisler, yardımseverliği ile tanınan sahabîler gibi).
- Öğrencilerinize bu başlıkların altına neler yazılabileceğini sorunuz. Onlardan gelen fikirleri birlikte değerlendirerek tahtaya yazınız. Önemli bulduğunuz eksik bırakılan hususları siz tamamlayınız.
- Örnek olarak hazırlanmış olan yandaki kavram haritasından yararlanabilirsiniz.

D. Değerlendirme

Yardımlaşalım-Değerlendirelim çalışma kâğıdını öğrencilerinize dağıtınız. Bu formu derste işlenenleri göz önünde bulundurarak ve evde aileleri ile yardımlaşarak doldurmalarını öğrencilerinizden isteyiniz. Formları bir gün sonra toplayınız. Verilen en güzel cevapları derste okuyunuz.

E. İlgili Öğrencilere Ek Okuma/İzleme Önerileri

Charles Spain Verral, (çev.: Hülya Fikri, Resimleyen: Mel Crawford), *Lassi'nin İnsanlara Yardımları*, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1993.

Johanna Spyri, *Heidi*, Timaş Yayınları, İstanbul 1998.

Merhamet ve Yardımseverlik / Aslan'ın Dostluğu (Erdemler Dizisi Hikâye ve Etkinlik Kitabı), Nakkaş Prodüksiyon, İstanbul 2005.

Merhamet ve Yardımseverlik / Aslan'ın Dostluğu (Erdemler Dizisi VCD), Nakkaş Prodüksiyon, İstanbul 2005.

Mathew Price, (Resimleyen: Atsuko Morozumi), *Minik Tavşan Yardım Ediyor*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1999.

Sevim Ekinci, *Haydi Masal Okuyalım*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005.

Tony Garth, (çev.: Nilgün Tekfidan), *Yardımsever Yasin*, Doğan Egmont Yayıncılık, İstanbul 2000.

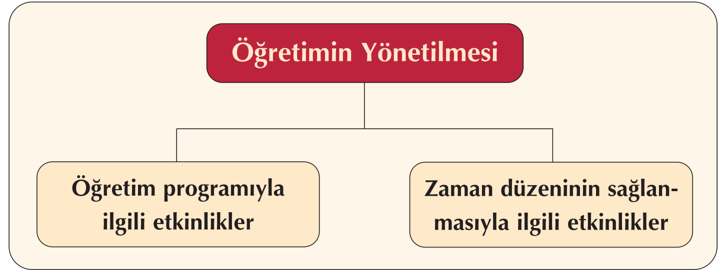
Öğrenme-Öğretme Ortamının Yönetimi

Öğrenme-öğretme ortamının yönetimi, öz bir tanımlamayla "öğrenme ortamındaki insanların ve eşyaların (ders araç gereçleri, sıra, tahta, rahle gibi gibi mobilya ve materyaller, ısı, ışık gibi ortamdaki yaşam kalitesi değerleri vb.) yönetimi" olarak tanımlanabilir. Öğrencilerin derse katılımı, öğretici ve dersle iş birliğinin sağlanması, üretken bir öğrenme ortamının/kurallarının sağlanması için gerekli becerileri ve düzenlemeleri kapsayan bu konu genellikle "sınıf yönetimi", olarak ifade edilmektedir. Öğretici ve öğrencilerin çalışma engellerinin en aza indirilmesi, öğretim zamanının uygun kullanılması, öğrencilerin etkinliklere katılımının sağlanması gibi olumlu sonuçları üretir. Sınıf (öğrenme öğretme ortamı) atmosferini öğrenme ve öğretme açısından olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen faktörlerin tamamı, öğretici ve okul yönetimince uygun tarzda yönetilebildiğinde ortaya olumlu sonuçlar çıkacaktır. Bu çerçevede zikredilebilecek sınıf yönetimi becerileri dört ana başlık altında toplanabilir: **Öğretimin yönetilmesi**, **öğrenme ortamının yönetilmesi ve rutin işler**, **öğrenme ortamının fiziksel düzeninin organizasyonu**, **öğrenci davranışlarının yönetilmesi**.

Öğretimin Yönetilmesi

Öğretimin yönetimi, öncelikle öğretim programı çerçevesinde geçmişi ve var olan durumu tespit edip geleceği görme ve şekillendirme amaçlı çabalardır. Bu çerçevede öğrenme amaçları ve kazanımlar esas alınarak yapılacak şu çalışmalar öğretimin yönetilmesinin birinci boyutu olarak ifade edilebilir:

- Ünite planlamasının ve günlük planlamaların yapılması,
- Kaynakların belirlenip uygun dağılımlarının sağlanması,
- Araç gereç ve ders materyallerinin temin edilmesi,
- İlkeler ışığında uygun öğrenme-öğretme yönteminin seçilmesi,
- Öğrenci özelliklerinin belirlenmesi,
- Öğrencilerin gelişimlerinin izlenip değerlendirilmesi,
- Öğrenci katılımlarının düzenlenmesi.

Öğretimin yönetilmesinin ikinci boyutu ise zaman düzeninin sağlanmasıdır. Etkili bir öğretim, öğrenmeye ayrılacak zamanın verimli kullanılmasına bağlı olduğundan sınıf içinde geçirilen zamanın çeşitli etkinliklere dağılımı, zamanın ders dışı ve bozucu etkinliklerle harcanmaması, sıkıcılığın önlenmesi, öğrencinin zamanının çoğunu öğrenme ortamında geçirmesinin sağlanması, devamsızlığın ve kurstan ayrılmaların önlenmesi vb. etkinlikler bu grubu oluşturur.

Öğrenci Davranışlarının Yönetilmesi

Öğrenci davranışları söz konusu edildiğinde, öğrencinin izin almadan konuşmaya kalkması, dolaşması ya da öğrenme ortamından dışarı çıkması, gürültü, devamsızlık gibi sorunlar gündeme getirilir. Sınıf ortamının istenen davranışları geliştirebilir hâle getirilmesi, sınıf ikliminin pozitif kılınması, sorunların ortaya çıkmadan önce tahmin edilmesi yoluyla istenmeyen davranışların önlenmesi, sınıf kurallarına uyulmasının sağlanması, yapılmış olan istenmeyen davranışların hedef davranışlarla değiştirilmesi, öğrenci davranışlarının yönetilmesi başlığı altında değerlendirilebilir. Bu çerçevede en önemli tedbir öğrenciyi uzaklaştıran söz ve davranışlardan kaçınmak, öğrenciyi yaklaştıran söz ve davranışları uygulamaktır.

Öğrenciyi Uzaklaştıran Söz ve Davranışlar	Öğrenciyi Yaklaştıran Söz ve Davranışlar
Ses yükseltmek	Uygun ses tonuyla ve güleç bir şekilde konuşmak
Esnemek ve ağırkanlı hareketler	Canlı hareketler sergileyip ortama dinamizm katmak
Kötü veya kirli giyinmek	Güzel giyinmek
"Burada benim sözüm geçer."	"Biz beraber yaşıyoruz, beraber karar veririz."
Aileleri dikkate almamak veya iletişim kurmak için bir çaba sarf etmemek	Aileleri ziyaret etmek ya da uygun araçlarla iletişim kurmak
Son sözü söylemede ısrarcı olmak	"Pekâlâ, senin dediğin gibi olsun."
Öğrenciye hasım muamelesinde bulunmak	Öğrenciden yana tavır geliştirmek
Sert duruş, sıkı bağlı kollar, sert el hareketleri gibi olumsuz vücut dili kullanmak	Rahat bir vücut duruşu ve başı okşama, tebessüm etme gibi rahatlatıcı hareketler
"Hataları affetmem."	"İnsanlar hata yapabilirler."
Utandırma, bozma, gururla oynama, küçük düşürme gibi davranışlar sergilemek	Öğrencinin kişiliğine saygı göstermek
Kaba kuvvet kullanmak	Sorunları yumuşaklıkla çözmek
Öğrencinin şahsî dünyasını anlamaya dair herhangi bir çabaya girmemek	Öğrencinin üzüntüsünü ve sevincini paylaşmak
"Niye gelmemiş bu arkadaşlarınız?" gibi ifadelerle çatışmanın içine ilgisiz kişileri çekmek	Sorunları doğrudan ilgilisiyle müzakere etmek
Çifte standartlı olmak	Öğrencilere adil ve dengeli davranmak
Öğrencinin sırlarını ifşa etmek, kusurlarını sık sık gündeme getirmek	Öğrencinin hata, kusur ve ayıplarını örtmek
"Zaten hepiniz böylesiniz.", "Sizden beklemiyor değildim.", gibi sözler kullanmak ya da beden diliyle bunları hissettirmek	"Sen de benim gibisin.", "Bana benzer özelliklerin var." türünden empatik ifadeler kullanmak
Selam vermeden ve hal hatır sormadan doğrudan derse başlamak	"Günaydın", "Merhaba", "Selamün Aleyküm" gibi bir selamlama cümlesi kullanmak ve hâl hatır sormak
Emir ve nehiy kalıplarıyla konuşmak	Rica üslubu kullanmak
Aşırı ödüllendirmek	İç motivasyon sağlamak
"Kesinlikle hayır!"	"Tabii ki olabilir."
"Meşgulüm, sonra gel."	"Müsait değilim, daha sonra olabilir mi?"
"Olmaz!"	"Neden olmasın?"
"Ben de hata yaparım. N'olmuş yani?"	"Özür dilerim."
Derslere geç başlayıp zaman sıkıştırmasına tutulmak ve dersi geç bitirmek	Derse zamanında başlamak ve dersi zamanında bitirmek
"Ben öyle istiyorum, o kadar!"	"Siz nasıl isterseniz?"
Ödev vermiş olmak için ödev vermek	Verilen ödevi kontrol edip uygun geri bildirimlerde bulunmak
"Madem susmayacaksınız o zaman bu cümleyi elli defa yazın!"	"Madem susmuyorsunuz o hâlde biraz ara verelim, başka bir şey yapalım."
Verilen sözün tutulmaması	Verilen sözü tutmak

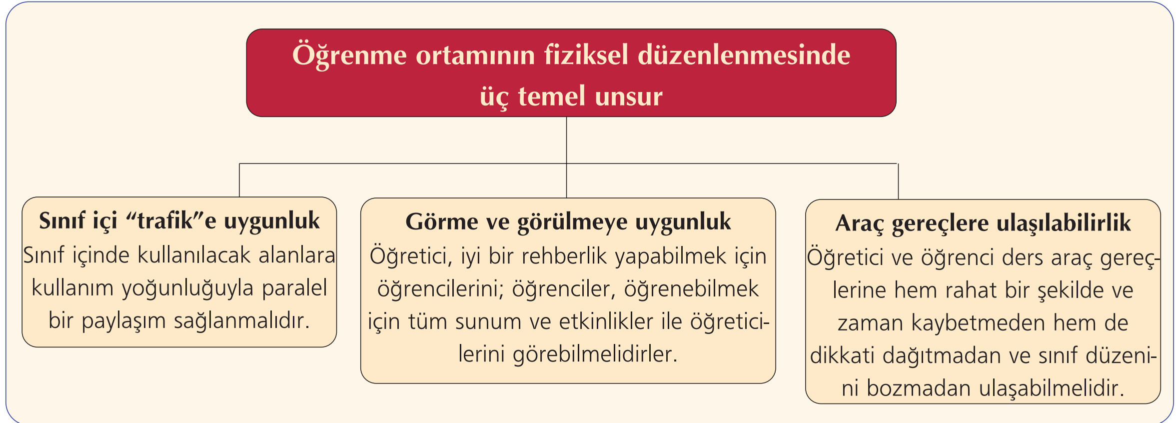
Öğrenme Ortamının Yönetilmesi ve Rutin İşler

Dersin uygun şekilde sürdürülebilmesi için öğrencilerin derse katılımı sürecinde ihtiyaç duydukları etkinlik kâğıtlarının öğretici tarafından dağıtılması ve toparlanması, devam-devamsızlık takibi, ders defterlerinin işlenmesi, denetimle ilgili hazırlıkların yapılması, öğrenci başarı takibi gibi kural ve uygulamaları içerir. Öğrenme ortamındaki ve dışındaki bu gibi işler, hem eğitim-öğretimin uygun şekilde sürdürülebilmesi için hem de bu sürecin desteklenmesi için gereklidir.

Öğrenme Ortamının Düzenlenmesi

Fiziksel düzenin organizasyonu, öğrencinin rahat etmesini sağlamak, öğrenme ortamının çekiciliğini artırarak öğrencinin derslere isteyerek gelmesini temin etmek, öğrenmeyi kolaylaştırmak, öğrenci davranışlarını etkilemek amaçlarına yönelik olarak yapılır. Sınıf yönetiminin bu boyutu şu konuları içerir:

- Öğrenme ortamının genişliği,
- Alanın çeşitli etkinliklerin yapılması için bölümlenmesi,
- Isı, ışık, havalandırma ve sese dair düzenlemeler,
- Renk, temizlik, estetik konularındaki düzenlemeler,
- Eğitsel araçların yerleşimi,
- Oturma düzeni,
- Öğrencilerin gruplanması.

Cami Ortamı İçin Pratik Öneriler

Yaz Kur'an Kurslarında öğrenme-öğretme ortamı kurs binaları veya cami çevresinde oluşturulmuş derslik şeklindeki mekânlar değil de camilerse ya da farklı kurlardaki öğrencilerin farklı gruplarda toplanarak eğitim-öğretimin farklı öğreticiler eliyle yürütülmesi mümkün değilse öğreticiyi birtakım zorluklar beklemektedir. Çok sayıda ve farklı düzeylerdeki öğrencilerin bir arada bulunmasından ve cami ortamının eğitim-öğretim için düzenlenmemiş olmasından kaynaklanan bu zorluğu aşmada öğreticiye yardımcı olmak için aşağıda bazı öneriler sunulmaktadır:

- Öğrenme- öğretme sürecinde çalışma kâğıtlı etkinliklere sıkça yer veriniz. Bir grup öğrenciye çalışma kâğıtlarını dağıttıktan sonra onlar etkinliği yaparken başka bir grup öğrenci ile Kur'an-ı Kerim ezber veya yüzünden okuma çalışması yapınız.
- Akranlar arası öğrenme çalışmalarına ağırlık veriniz. Öğrencilerinizi ikişerli eşleyerek siz bir grupla herhangi bir dersi yaparken diğer gruplardaki öğrencilerin eşleriyle çalışmalarını, birlikte bir sonraki derse hazırlanmalarını sağlayınız.
- Kur'an-ı Kerim'e geçen öğrencilerinizi hatim yapmaya teşvik ediniz. Böylece siz farklı gruplarla çalışırken onlar da hatimleri ile meşgul olacaklardır.
- Öğrencilerinizi ders konularıyla ilgili afiş vb. malzemeler hazırlamaya teşvik ediniz. Böylece hem siz bir grup öğrenci ile çalışırken diğerleri öğrenime devam etmiş olacaklar hem de hazırlanan malzemelerin cami duvarlarına asılması ile cami bir eğitim-öğretim mekânı hâline dönüştürülmüş olacaktır. Ayrıca hazırlanan bu malzemelerin her gün ders sonunda kaldırılıp ertesi gün tekrar asılması ile bazı öğrencilerinizi görevlendirerek onlarda sorumluluk anlayışının gelişmesine de katkıda bulunabilirsiniz.
- Öğrenme- öğretme sürecinde eğitici oyun yöntemine sıkça yer veriniz. Birlikte oynadığınız oyunları daha sonra grupların kendi aralarında da oynamalarını teşvik ediniz ki siz farklı gruplarla ilgilenirken diğer öğrencilerin öğrenme süreci de kendiliğinden devam etsin.

Ölçme Değerlendirme

Öğrencilerin yaz Kur'an kurslarına düzenli devam etmeleri ve devamsızlıktan kaçınmaları başarıyı sağlamakta son derece önemlidir. Öğrencilerin kursa devam etmesi hem onların öğrenmesini, dolayısıyla da bireysel başarı kazanmasını sağlar hem de kursu sevdiklerini gösterir ki bu da öğreticinin ve dolayısıyla da sistemin başarısı anlamına gelmektedir. Bu sebeple öğrencilerin devam durumları takip edilmeli, devamsızlık sebepleri araştırılmalıdır. Bunu sağlamak üzere ekte kullanıma hazır bir devam takip formu sunulmaktadır (bk. Form 1, s. 75).

YAKKÖP'te öğrencilerin birtakım kazanımları edinmeleri/içselleştirmeleri hedeflenmiştir. Öğrencilerin öngörülen kazanımlara ulaşıp ulaşmadıklarının ölçülmesi, yaz Kur'an kurslarına devam eden öğrencilerin performanslarının ve bu çalışmadan faydalanmalarının belirlenmesi için gereklidir. Bu çerçevede geliştirilmiş takip formları da ekte (Form 1, Form 2, Form 3, Form 4 s.75) sunulmuştur. Öğretici bu formlar çerçevesinde öğrencilerin kazanımlara erişme düzeylerini takip edip başarı ve başarısızlıkları değerlendirerek gerekli

önlemleri geliştirebilecektir. Öğreticilerin karşı karşıya olduğu zaman kısıtlılığı ve öğrenci sayısının çokluğu problemleri göz önünde bulundurularak bu formların hazırlanmasında farklı ölçme değerlendirme araçlarına başvurulmamıştır.

Ayrıca yaz Kur'an kursunun bitiminde velileriyle birlikte doldurmaları için öğrencilere verilmek üzere bir yaz kuran kursu değerlendirme anketi hazırlanmıştır (bk. Form 5, s.75). Bu form ile veli ve öğrencilerin yapılan eğitim faaliyetinin etkililiğine ve verimine dair kanaatleri alınarak her zaman daha iyiye doğru olan sürekli iyileştirme faaliyetleri için veri elde edilmeye çalışılmıştır.

Son olarak, ölçme değerlendirme ile ilgili olarak YAKKÖP'ün genel yaklaşımını "Kaydedilmeyen kaybedilir." anlayışının belirlediğini, bu formların kaybın önüne geçmek için önemli olduğunu belirtmek gereklidir.

Eğitsel Sosyal Etkinlikler

Eğitsel sosyal etkinlikler, öğrencilerin, öğrenme sürecinde muhatabı oldukları içeriğin *temel beceriler* hâline dönüşmesini sağlayan etkinlikler bütünüdür. Eğitsel sosyal etkinlikler, hayatın bizzat içinde yer almak açısından "yaşama yakınlık", öğrencilerin öğrenilecek konuların bizatihi kendileriyle yüz yüze gelmelerine fırsat sağlaması yönüyle "açıklık", öğrencinin aktif bir konumda olmasını sağlaması sebebiyle "öğrenci eylemi" gibi eğitim ilkelerinin neredeyse tümünü kuşatıcı/destekleyici bir ortam sağlar. Öğrencinin gönüllü bir şekilde zamanını kendisi planlayarak ilgi ve yetenekleri doğrultusunda öğrenmeyi kendi kendine gerçekleştirmesine fırsat oluşturan eğitsel sosyal etkinlikler, özellikle öğrenme alanlarını destekleyici bir bakış açısıyla hazırlandığında öğreticiye sınıf içinde de zaman kazandırmaktadır. Eğitsel sosyal etkinlikleri, uygulama mekânı açısından cami içi ve cami dışı diye ikiye ayırmak mümkündür. Aşağıda bu iki mekânda yapılabilecek örnekler sunulmuştur.

Cami İçi Eğitsel Sosyal Etkinlikler

1. Öğrencilerin cami cemaatine yönelik olarak vakit namazları öncesi ve sonrasında ya da perşembe gecelerinde Kur'an okumaları,
2. Öğrencilerden hatim yapmış olanların hatimlerini vesile kılarak hatim duası merasimleri yapılması,
3. Öğrencilere vakit namazlarında müezzinlik görevi yaptırılması,
4. Öğrencilerin, eğitimleri sürecinde edindikleri kazanımları sergilemek üzere Kur'an okuma, ezberden dua ve sûre okuma, Hz. Peygamber için yazılmış şiirleri okuma, hazırlayacakları kısa konuşmaları sunma gibi bölümlerden oluşmuş gösterileri camide ilan edilecek uygun zamanda cemaate sunmaları,
5. Öğrenciler arasında Yaz Kur'an Kursu Programı'nda öğrenmiş oldukları bilgileri esas alan ödüllü bilgi, şiir ve kompozisyon yazma, ezbere Kur'an okuma, güzel Kur'an okuma gibi alanlarda yarışmalar düzenlenmesi,

6. Öğrencilere Başkanlık yayınlarından dinimizi tanıtan kitaplardan dağıtılması,
7. Çocuk dergisini tanıtmak ve öğrencilerin istifadesine sunmak üzere eski ve yeni sayılardan öğrencilere ücretsiz dağıtılması,
8. Başkanlığın ve Türkiye Diyanet Vakfı'nın yayınlarından oluşan kitapların ve süreli yayınların, sesli ve görüntülü materyallerin sergileneceği ve öğrencilerin görevlendirileceği mini fuarlar açılması,

Cami Dışı Eğitsel Sosyal Etkinlikler

1. Çeşitli vesileler edinerek ziyaretler yapılması. (Bu çerçevede şu ziyaretler gerçekleştirilebilir: Manevî ve ruhî desteğe muhtaç hastalara iyi dilek ve şifa bulmaları temennisinin yapılması ve onların dualarının alınması amacıyla hasta ziyaretleri; yaşlı ve yalnız insanları sevindirmek ve öğrencilerin onlardan manevî destek almalarının sağlanması amacıyla yaşlı insanları ya da huzurevlerini ziyaret; sosyal çevrenin öğrencilere olumlu bir öğrenme iklimi ve motivasyon oluşturmasını sağlamak üzere kurum, kuruluş ve esnaf ziyaretleri; kurs ile aileler arasındaki ilişkileri geliştirmek üzere aile ziyaretleri; çevrede Kur'an öğreticiliği veya dinî ilimlerdeki bilgisiyle tanınan din görevlilerini ziyaret vb.)
2. Bay ve bayan cemaat ile ailelerin katılabileceği civar il ve ilçelerdeki dinî ve tarihî mekânları ziyaret etmek üzere gezi ya da piknik düzenlenmesi.
3. Öğrencilerin öğrenme ortamında ürettikleri ürünlerin ya da doldurdukları çalışma kâğıtlarının uygun bir mekânda ziyaretçilere sergilenmesi.
4. Öğrencilerin işlenecek konuyu daha iyi kavrayabilmelerini veya konu ile ilgili uygulama ve etkinliklere katılmalarını sağlamak üzere bir konunun işlenmesi öncesinde öğrencilere çevrede gözlem, inceleme ve araştırma eksenli hazırlık çalışmaları yaptırılması (Bu konuyla ilgili örnekler için bk. "Dinimi Öğreniyorum", s. 4, 5, 10, 15, 20, 22, 26 ve devamı).
5. Öğrencilerin öğrenme ortamını meşgul etmemelerini ve öğrendikleriyle günlük olağan yaşamlarında da ilişkilerini sürdürmek üzere arkadaşlarıyla ya da çevrelerindeki büyükleriyle uygulamasını yapacakları alıştırma ve ödev yapraklarının hazırlanıp ders çıkışı öğrencilere dağıtılarak ertesi derse kadar hazırlanmalarının istenmesi (Etkinlik örneklerinden bulmaca eksenli olanlar bu çerçevede kullanılabilir.)
6. Çevrede imkân varsa -cami cemaatinden ilgililerin de katılımıyla- öğrencilerin halı saha, yüzme havuzu, lunapark, kapalı spor salonu gibi ortamlardan faydalandırılması,
7. Öğrencilerin dinimizin spora verdiği önemi de kavramalarına vesile olacak şekilde ve gençliğin boş vakitlerinin hoşça geçirilmesi ve değerlendirilmesini temin etmek üzere güreş, futbol, voleybol, basketbol, masa tenisi, atletizm vb. dallarda mini müsabakalar düzenlenmesi.
8. Uygun filmlerin gösterimde olması hâlinde öğrencilerle sinemaya gidilmesi,
9. Öğrencilerin ailelerinin de katılımıyla uygun bir mahalde birkaç günlük kamplar düzenlenmesi,
10. Öğrencilerin öğrendiklerini pekiştirmelerini sağlamak üzere "fem-i muhsin"lerin katılımıyla düzenlenen Kur'an ziyafetlerine katılınması (ya da bu çerçevede bir etkinliğin Kur'an kursu eğitimi verilen mekânda icra edilmesinin sağlanması).

YAKKÖP: Kurlar ve İçerik

- Ünite Açılımı
- Kazanımlar
- Açıklamalar
- Alanlar Arası İlişkiler
- Yöntem Önerileri
- Örnek Etkinlikler

Organizasyon Şeması

Öğrenme alanının adı

Ünitenin başlık ve alt başlıkları

Bu ünite sonunda öğrencilerin edinmesi beklenen kazanımlar

KUR'AN-I KERÎM ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: KUR'AN-I KERÎM'İ TANIYALIM

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
1. İslâm'ın Kur'an-ı Kerîm'i Öğrenmeye ve Öğretmeye Verdiği Değer 2. Kur'an Nasıl Bir Kitaptır? 3. Kur'an-ı Kerîm Nelerden Bahseder? 3.1. Varlık 3.2. Bilgi 3.3. İman 3.4. Hz. Peygamber ve Peygamberler 3.5. Dünya ve Ahiret 3.6. İnsan İlişkileri 3.7. Dua ve İbadet 3.8. İnsanî ve Ahlâkî Değerler	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Kur'an-ı Kerîm okumanın önemini kavrar. 2. Kur'an-ı Kerîm'in nasıl bir kitap olduğunu açıklar. 3. Kur'an-ı Kerîm'in nelerden bahsettiğini kavrar.	**[1]** Kur'an-ı Kerîm ve Hz. Peygamber'in Kur'an öğrenme ve öğretmeye verdiği önemle ilgili ayet ve hadislere yer verilebilir. **[1]** Kur'an-ı Kerîm'i yüzünden ve ezbere okumanın dinimiz açısından önemine değinilerek öğrencilerin kursa devam konusunda motive edilmeleri amaçlanmalıdır. **[1]** İslâm'ın ilk günlerinden bugüne Müslümanların Kur'an öğretilmesine ve öğrenilmesine verdikleri önemin göstergesi olan Ashab-ı Suffa, Darü'l-Kurra gibi kurumlardan örnekler verilebilir. **[2]** Sadece Kur'an-ı Kerîm'in şekil olarak özellikleri üzerinde durulmalıdır. Örneğin sure, ayet ve cüzlerden oluştuğu, sağdan okunduğu vb. **[3]** Kur'an-ı Kerîm'in bahsettiği konular genel olarak verilmelidir. **!** Bu ünitede, Kur'an-ı Kerîm'e saygı duymanın ne anlama geldiğine değinilmelidir.

Açıklamanın hangi kazanımla ilgili olduğunu gösteren sayı

Dikkat edilmesi gereken hususları hatırlatan uyarı

Ünite adı

Bu ünitedeki konuların hangi öğrenme alanları ve konular ile ilişkilendirilebileceğini gösteren kısım

ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER

İslam bilgi kaynakları içinde Kur'an'ın ayrıcalıklı yeri dolayısıyla tüm diğer alanlar bu öğrenme alanıyla ilişkilendirilebilir.

[1] Kur'an Eğitimi Tarihinden Bir Yaprak: Öğrencilere *çalışma kâğıdı* dağıtılarak buradaki yazıyı okumalarını söylenir. Onlardan ailelerindeki büyükleriyle konuşarak konu hakkında onların bildiklerini öğrenmelerini ve ulaştıkları bilgileri "bireysel olarak yazma" yöntemiyle kayıt altına almaları istenir. Daha sonraki derste öğrencilerin hazırlıklarını aktarmaları için konuşma ortamı sağlanır. Öğrencilerin ulaştıkları bilgileri paylaşmaları esnasında "katılımlı dinleme" yöntemi kullanılarak toplumumuzda Kur'an eğitimine verilen değerin fark edilmesi sağlanır.

Etkinlikler bölümünde bu kazanım ile ilgili verilen etkinliğin başlığı

[2] Kur'an'ı Tanıyalım: Bu etkinlikte "metin tamamlama" yöntemi çerçevesinde hazırlanmış çalışma kâğıdı kullanılacaktır. Öğrencilerin çalışma kâğıdında kendilerine verilen numaralı kısımlara uygun kelimeleri yazmaları beklenmektedir.

Örnek etkinliğin nasıl uygulanacağını gösteren yönerge

[3] Kur'an'ı İnceliyoruz: "Not alarak okuma" ya da "işaretleyerek okuma" yönteminin kullanılacağı bu etkinlikte öğrencilerin Kur'an mealini incelemeleri ve mealin indeksinden de faydalanarak çalışma kâğıdındaki baloncukları doldurmaları istenir.

Etkinlik önerisinin hangi kazanımla ilgili olduğunu gösteren sayı

I. KUR

KUR'AN-I KERÎM ÖĞRENME ALANI
Ünite 1: KUR'AN-I KERÎM'İ TANIYALIM

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. İslâm'ın Kur'an-ı Kerîm'i Öğrenmeye ve Öğretmeye Verdiği Değer 2. Kur'an Nasıl Bir Kitaptır? 3. Kur'an-ı Kerîm Nelerden Bahseder? 3.1. Varlık 3.2. Bilgi 3.3. İman 3.4. Hz. Peygamber ve Peygamberler 3.5. Dünya ve Ahiret 3.6. İnsan İlişkileri 3.7. Dua ve İbadet 3.8. İnsanî ve Ahlâkî Değerler	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Kur'an-ı Kerîm okumanın önemini kavrar. 2. Kur'an-ı Kerîm'in nasıl bir kitap olduğunu açıklar. 3. Kur'an-ı Kerîm'in nelerden bahsettiğini kavrar.	**[1]** Kur'an-ı Kerîm ve Hz. Peygamber'in Kur'an öğrenme ve öğretmeye verdiği önemle ilgili ayet ve hadislere yer verilebilir. **[1]** Kur'an-ı Kerîm'i yüzünden ve ezbere okumanın dinimiz açısından önemine değinilerek öğrencilerin kursa devam konusunda motive edilmeleri amaçlanmalıdır. **[1]** İslâm'ın ilk günlerinden bugüne Müslümanların Kur'an öğretilmesine ve öğrenilmesine verdikleri önemin göstergesi olan Ashab-ı Suffa, Darü'l-Kurra gibi kurumlardan örnekler verilebilir. **[2]** Sadece Kur'an-ı Kerîm'in şekil olarak özellikleri üzerinde durulmalıdır. Örneğin sure, ayet ve cüzlerden oluştuğu, sağdan okunduğu vb. **[3]** Kur'an-ı Kerîm'in bahsettiği konular genel olarak verilmelidir. ! Bu ünitede, Kur'an-ı Kerîm'e saygı duymanın ne anlama geldiğine değinilmelidir.	İslam bilgi kaynakları içinde Kur'an'ın ayrıcalıklı yeri dolayısıyla tüm diğer alanlar bu öğrenme alanıyla ilişkilendirilebilir. **[1]** **Kur'an Eğitimi Tarihinden Bir Yaprak:** Öğrencilere *çalışma kâğıdı* dağıtılarak buradaki yazıyı okumalarını söylenir. Onlardan ailelerindeki büyükleriyle konuşarak konu hakkında onların bildiklerini öğrenmelerini ve ulaştıkları bilgileri "not alarak okuma ve dinleme" ve "güdümlü yazma" yöntemiyle kayıt altına almaları istenir. Daha sonraki derste öğrencilerin hazırlıklarını aktarmaları için konuşma ortamı sağlanır. Öğrencilerin ulaştıkları bilgileri paylaşmaları esnasında "katılımlı dinleme" yöntemi kullanılarak toplumumuzda Kur'an eğitimine verilen değerin fark edilmesi sağlanır. **[2]** **Kur'an'ı Tanıyalım:** Bu etkinlikte "metin tamamlama" yöntemi çerçevesinde hazırlanmış çalışma kâğıdı kullanılacaktır. Öğrencilerin çalışma kâğıdında kendilerine verilen numaralı kısımlara uygun kelimeleri yazmaları beklenmektedir. **[3]** **Kur'an'ı İnceliyoruz:** "Not alarak okuma", "işaretleyerek okuma" ve "kavram haritası" yöntemlerinin kullanılacağı bu etkinlikte öğrencilerin Kur'an mealini incelemeleri ve mealin indeksinden de faydalanarak çalışma kâğıdındaki baloncukları doldurmaları istenir.

I. KUR

KUR'AN-I KERÎM ÖĞRENME ALANI
Ünite 2: KUR'AN-I KERÎM OKUMAYA GİRİŞ

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Harfler 1.1. Harflerin İsimleri 1.2. Harfleri Müstakil Hâlde Tanıma 1.3. Harfleri Başta, Ortada ve Sonda Tanıma 2. Harekeleri Tanıma 2.1. Üstün 2.2. Esre 2.3. Ötre 2.4. Harflerin Harekelerle Okunuşu 2.5. Kelime İçinde Harflerin Okunuşu 3. Cezm ve Cezmli Kelimelerin Okunuşu 4. Şedde ve Şeddeli Kelimelerin Okunuşu 5. Tenvin ve Tenvinli Kelimelerin Okunuşu 6. Med (Uzatma) Harfleri ve Kelime İçinde Okunuşu 7. Zamir ve Okunuşu	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Kur'an harflerini doğru tanır. 2. Harfleri başta, ortada ve sonda tanır. 3. Kur'an harflerinin isimlerini doğru söyler. 4. Üstün, esre ve ötreyi tanır. 5. Harfleri harekelerle okur. 6. Kelime içinde harfleri harekelerle okur. 7. Cezmi tanır ve cezimli kelimeleri okur. 8. Şeddeyi tanır ve şeddeli kelimeleri okur. 9. Tenvini tanır ve tenvinli kelimeleri okur. 10. Uzatma harflerini (vav, ya, elif) tanır ve kelime içinde okur. 11. Zamiri tanır ve okur.	**[1, 2]** Öğretici harflerin şekil olarak doğru tanınmasını kitap üzerinde ve tahtada tekrarlar yaparak sağlamalıdır. Harfleri tanıyan öğrenciye harfin kelime başında, ortasında ve sonundaki yazılış şekilleri öğretilmelidir. **[3]** Öğretici Kur'an harflerinin isimlerini ve ağızdan çıkış yerlerini uygulamalı olarak göstermeli ve öğrencilere tekrar ettirerek belletmelidir. **[4, 5, 6]** Harflerin okunmasını sağlayan işaretler şekil itibarıyla tanıtılarak harflerin seslendirilmesi yapılmalıdır. Harfler kelime içinde değişik hareke örnekleriyle gösterilerek öğrencilerin kelimeleri doğru okuyabilmesi gerçekleştirilmelidir. **[7, 8, 9]** Cezm, şedde ve tenvinin kelimelerin okunuşundaki işlevi anlatılarak cezim ile harflerin nasıl birbirine tutturulduğu, şeddeyle harfin önce tutturulup sonra tekrar okunduğu, tenvinin harfe kattığı sesin mahiyeti, örnekler ile tahtada gösterilmeli, her biri için ayrı ayrı ve karışık alıştırmalar yapılmalıdır. **[10]** Uzatma harfleri tanıtılarak öğretici tarafından uygulamalı biçimde gösterilmelidir. Okumada en çok hata uzatmalarda yapıldığından uzatma harflerinin fonksiyonu alıştırmalarla pekiştirilmelidir. **[11]** Kelime ve harflerin sonuna bitişen zamirin okunuş durumları özenle öğretilmelidir.	⌑ Bir Müslümanın günlük pratiklerine dikkat çekilerek Kur'an okumanın günlük hayatla ilişkisi kurulabilir. **[1–11]** "Söz korosu", "sesli okuma" ve "birbirine okuma" yöntemleri kullanılabilir. **[1–11]** Üst kurdaki öğrencilerden alt kurların çalıştırılması için yardım alınabilir. Böylelikle öğrencilerin hem öğretirken öğrenmeleri hem de bilgilerinin kalıcı olması desteklenmiş olacaktır. Ayrıca alt kur öğrencileri de akranlarıyla muhatap olmanın getireceği rahatlıkla daha hızlı ilerleyebilecektir. **[5]** Türkçe kelimeler tahtaya sesli harfleri eksik bırakılarak yazılır ve öğrencilerin eksik harflere rağmen kelimeleri okumaları sağlanır. Türkçenin bu özelliğiyle benzetme yapılarak harekelerin kelimeye "ses" kazandırdıkları öğrencilere hissettirilir.

I. KUR

KUR'AN-I KERÎM ÖĞRENME ALANI

Ünite 3: SURE ve DUA EZBERLİYORUZ

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Fâtiha, İhlas ve Kevser Sûrelerini Ezbere Okuma 2. Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Barik, Rabbena Âtina ve Rabbenağfirli Dualarını Ezbere Okuma	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Fâtiha suresini ezbere okur. 2. İhlas suresini ezbere okur. 3. Kevser suresini ezbere okur. 4. Sübhaneke duasını ezbere okur. 5. Ettehiyyatü duasını ezbere okur. 6. Salli-Barik duasını ezbere okur. 7. Rabbena Âtina ve Rabbenağfirli dualarını ezbere okur.	**[1–7]** Bu kurda öğrenciler henüz doğru bir şekilde yüzünden okuma becerisini kazanmadıklarından öğretici, sure ve duaları sözlü olarak kelime kelime, cümle cümle tekrarlamalı ve talim etmeli, bu suretle sure ve duaların tedricen ezberlenmesini sağlamalıdır. Bu hususta kaset ve CD'lerden de istifade edilebilir. ! Ezberler öğrencinin işitsel kabiliyeti kullanılarak yaptırılır. Öğreticinin takibi ile öğrenciden dinlenilerek hatalar düzeltilir.	Sûre ve dualar tamamıyla günlük ibadet hayatıyla ilişkili olarak verilebilir ve bu çerçevede ibadet öğrenme alanı ve günlük pratiklerle ilişki kurulabilir. **[1–7]** "Söz korosu", "sesli okuma" ve "birbirine okuma" stratejileri kullanılabilir. **[1–7]** Öğrencilerle **Yeni Bir Ezber** adlı eğitici oyun oynanarak sûre veya dua ezberlemek eğlenceli bir sürece dönüştürülür. ! Üst kurdaki öğrencilerden alt kurların çalıştırılması için yardım alınabilir. Böylelikle öğrencilerin hem öğretirken öğrenmeleri hem de bilgilerinin kalıcı olması desteklenmiş olacaktır. Ayrıca alt kur öğrencileri de akranlarıyla muhatap olmanın getireceği rahatlıkla daha hızlı mesafe kat edebilecektir. ! Kimi öğrenciler sûre ve duaları Türkçe okunuşlarıyla yazarak ezberlemeye çalışacaklardır. Bu uygulama öğrencilerin ileride mahreç problemleri yaşamalarına neden olacağı için önerilmez. Ancak bu hususta katı olunmamalıdır. Bu yöntemi uygulamak isteyen öğrencilerle birkaç kez yazdıkları dua veya sûre okunarak telaffuz sorunlarının önü alınmaya çalışılmalıdır.

I. KUR

İTİKAT ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: KELİME-İ TEVHİD ve KELİME-İ ŞEHADETİ ÖĞRENİYORUZ

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Kelime-i Tevhidin Söylenişi ve Türkçe Anlamı 2. Kelime-i Şehadetin Söylenişi ve Türkçe Anlamı 3. Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehadet İslâm Dininin Temelidir.	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Kelime-i Tevhidi söyler ve Türkçe anlamını açıklar. 2. Kelime-i Şehadeti söyler ve Türkçe anlamını açıklar. 3. Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehadetin İslâm dinindeki önemini kavrar.	**[1, 2]** Öğrencilerin kelime-i tevhid ve kelime-i şehadeti doğru bir şekilde telaffuz etmeleri ve ezberlemeleri için öğreticinin sesli olarak söylemesi ve öğrencilere teker teker söyletmesi gerekir. Kelime-i tevhid ve kelime-i şehadeti tasdik eden bir insanın üzerine almış olduğu sorumluluktan hareketle anlamı açıklanmalı ve bu kelimelerin imanın ilk aşaması olduğuna vurgu yapılmalıdır. **[3]** Öğretici kelime-i tevhid ve kelime-i şehadet ile İslam'a atılan ilk adımı ve bu adımın insana kazandırdığı güzellikleri, Yaratıcı'nın kelime-i tevhidi özümseyip kendisine şirk koşmayanları cennetle mükâfatlandıracağını örneklendirerek açıklayıp bu kelimelerin önemini kavratabilir.	Kelime-i tevhid ve kelime-i şehadetin imanın itirafı ve ilanı anlamına gelmesine yapılacak atıfla itikat öğrenme alanıyla ilişkilendirme kurulabilir. **[1, 2]** "Ezberleme" yöntemi kullanılabilir. **[3]** Öğrencilere *Dinimi Öğreniyorum* adlı kitaptaki Amentü Gemisi (s. 17) çizimi gösterilir. Çizimdeki unsurlar (şimşeğin kelime-i tevhid, küreklerin amentüdeki "vav"lar, küçük kayıkçıkların diğer dinler vb. olduğu) izah edildikten sonra konu üzerinde öğrencilerin "görsel imge okuma"yöntemi yapmaları sağlanır.

I. KUR

İTİKAT ÖĞRENME ALANI

Ünite 2: İSLÂM ve İSLÂM'IN BEŞ ANA ESASI

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. İslâm Nedir? 2. İslâm Beş Esas Üzerine Kurulmuştur 2.1. Kelime-i Şehadet 2.2. Namaz Kılmak 2.3. Oruç Tutmak 2.4. Hacca Gitmek 2.5. Zekât Vermek	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; **1.** İslâm kavramını tanımlar. **2.** İslâm'ın esaslarını sayar ve açıklar. **3.** İslâm'ın beş temel esas üzerine kurulduğunu, ancak İslâm'ın bunlardan ibaret olmadığını açıklar.	**[1]** Öğretici, İslâm kavramını açıklayarak İslâm'ın insana dünyada ve ahirette getireceği iyilikleri, İslâm'ın sunduğu emir ve yasakların insanın mutluluğunu hedeflediğini de belirtmelidir. **[2, 3]** Öğretici İslâm'ın beş temel esasını belirterek bu esasların İslâm'ın özünü oluşturduğunu söylemelidir. İslâm'ın ahlâkî boyutunun ise insanın diğer varlıklarla olan ilişkilerinde insicam sağladığı kavratılmalıdır. Öğrencilerden bu esasları ezberleyerek saymaları istenebilir.	Konuyla ilgili âyetler aktarılarak Kur'an öğrenme alanıyla ilişkilendirme kurulabilir. Konuyla ilgili hadisler ve Hz. Peygamber'in davet sürecinde yaşadıklarından örnek tabloların aktarılması suretiyle siyer öğrenme alanıyla ilişkilendirme kurulabilir. "Mükellefin davranışları" başlıklı konuyla ilişkisine dikkat çekilerek ibadet öğrenme alanıyla ilişkilendirme kurulabilir. İslâm'a girişin iman kapısı olmasına yapılacak atıfla itikat öğrenme alanıyla ilişkilendirme kurulabilir. **[2]** **Şiirle İslâm'ın Şartları**: Öğrencilerle çalışma kâğıdındaki şiir okunur. İsteyen öğrencilerin okunmasına da imkân sağlanır. Ardından her öğrencinin bir cümle ile bir şartın adını ve kısa açıklamasını yapması istenerek "güdümlü konuşma" yöntemi uygulanır. **[3]** **İslâm Binası**: Öğrencilerden çizimi incelemeleri ve hadis-i şerifi okumaları istenir. Ardından "güdümlü konuşma" yöntemi uygulanır.

I. KUR

İTİKAT ÖĞRENME ALANI
Ünite 3: İMAN ve İMANIN ALTI ESASI

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. İman ve İlgili Kavramlar 1.1. İman Nedir? 1.2. Mümin veya Müslüman Kimdir? 2. İmanın Esasları Altıdır 2.1. Allah'a İman 2.2. Meleklere İman 2.3. Kitaplara İman 2.4. Peygamberlere İman 2.5. Kaza ve Kadere İman 2.6. Ahirete İman	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; **1.** İman, mümin ve Müslüman kavramlarını tanımlar. **2.** İmanın esaslarını sayar ve açıklar.	**[1]** Her insanın inanmaya fıtraten eğilimli yaratıldığı vurgulanarak kalplerin Yaratıcıya inanıp onu anmasıyla huzur bulacağı (Ra'd, 28) açıklanmalıdır. "İman eden", "inanan", "teslim olan", "mümin" ve "Müslüman" kavramları kullanılırken ve tanımları yapılırken "huzuru bulan mutlu insanlar" olarak nitelendirilmelidir. **[2]** İmanın esasları sayılarak anlamları açıklanmalıdır. Gaybî (Allah, melek, cin, şeytan) ve tarihî olaylardan (kitaplar, peygamberler) bahsederken öğrencilerin anlayabileceği ifadeler kullanılmalı, konu onların düzeyine indirilerek sunulmalıdır.	⮽ Konuyla ilgili âyetler aktarılarak Kur'an öğrenme alanıyla ilişkilendirme kurulabilir. ⮽ Konuyla ilgili hadisler ve Hz. Peygamber'in davet sürecinde yaşadıklarından örnek tabloların aktarılması suretiyle siyer öğrenme alanıyla ilişkilendirme kurulabilir. ⮽ "Mükellefin davranışları" başlıklı konuyla topyekûn "iman" ilişkisine dikkat çekilerek ibadet öğrenme alanıyla ilişkilendirme kurulabilir. **[2] !** Öğrencilerden imanın esaslarını sayıp açıklamaları istenmeli, yapılan açıklamalarda öğrencilerin geçmiş bilgi ve yaşantılarındaki yanlışlıklar uygun şekilde düzeltilmelidir.

I. KUR

İBADET ÖĞRENME ALANI
Ünite 1: İBADETLERİMİZ

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. İbadet Nedir? 2. Niçin İbadet Ederiz? 3. Başlıca İbadetlerimiz 3.1. Namaz 3.2. Oruç 3.3. Zekât 3.4. Hac 3.5. Sadaka 3.6. Amel-i Salih 4. Mükellefin Davranışı ile İlgili Kavramlar (Farz, Vacip, Sünnet, Haram, Mekruh, Mübah, Müfsid, Müstehab)	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. İbadeti tanımlar. 2. Niçin ibadet ettiğimizi açıklar. 3. Başlıca ibadetleri sıralar. 4. Mükellefin davranışları ile ilgili kavramları sıralar ve tanımlar.	**[1]** Namaz kılmak, oruç tutmak vb. yanında gündelik hayatta gerçekleştirilen iyi ve güzel davranışların da genel anlamda ibadet kavramı içine girdiği anlatılmalıdır. **[2]** Allah'a saygı ve sevgimizi ibadet olarak gösterebileceğimiz belirtilerek ibadetin kişisel ve toplumsal faydaları üzerinde durulmalıdır. İbadetin sahip olduğumuz nimetlere teşekkür etmenin bir yolu olduğu ifade edilerek Kur'an ve hadisten örnekler verilmelidir. **[3]** Her Müslümanın yapmakla sorumlu olduğu ibadetler sayılarak en sık yapılan ibadetler belirtilebilir. **[4]** Farz, vacip, sünnet, haram, mekruh vb. kavramlardan genel olarak bahsedilerek bu davranışları bilmenin hayatımıza olan etkileri belirtilmelidir.	Konuyla ilgili âyetler aktarılarak Kur'an öğrenme alanıyla ilişkilendirme kurulabilir. Konuyla ilgili hadisler ve Hz. Peygamber'den örnek tabloların aktarılması suretiyle siyer öğrenme alanıyla ilişkilendirme kurulabilir. Mükellefin davranışlarının "Ahlâk ve Ahlâklı İnsan Kimdir?" başlıklı konuyla ilişkisine dikkat çekilerek ahlak öğrenme alanıyla ilişkilendirme kurulabilir. **[1, 2, 3, 4]** **Neler Var Bu Sarmalda?**: "Sarmal Bulmaca" tarzında hazırlanmış çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılarak bu ünitede edinmiş oldukları kavramların kökleşmesi desteklenir. **[4]** **Şiirle Ef'al-i Mükellefin**: Öğrencilere çalışma kâğıdı dağıtılır ve şiiri kendi kendilerine okumaları istenir. Ardından şiirin her bir dörtlüğünde verilen bilgilerden yararlanarak mükellefin işlerini birer cümle hâlinde yazmaları istenerek "güdümlü yazma" yöntemi uygulanır.

I. KUR

İBADET ÖĞRENME ALANI
Ünite 2: TEMİZLİK İMANDAN GELİR

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Temizlik-İbadet İlişkisi 2. Abdest 2.1. Abdestin Farzları 2.2. Abdestin Alınışı 2.3. Abdesti Bozan Durumlar 3. Gusül 3.1.Guslün Farzları 3.2. Guslün Yapılışı	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Temizlik-ibadet ilişkisini açıklar. 2. Abdestin farzlarını sayar. 3. Abdest almayı anlatır. 4. Abdesti bozan durumlara örnek verir. 5. Guslün farzlarını sayar. 6. Guslün yapılışını anlatır.	**[1]** "Temizlik imanın yarısıdır." hadisinden hareketle maddî ve manevî temizliğe dinimizin verdiği önem belirtilmelidir. Namaz ibadetine başlamadan temizlik ile ilgili şartların yerine getirilmesi gerektiği örnek olarak verilebilir. **[2]** Abdestin farzlarının öğretilmesi ve sıralanması sağlanmalıdır. **[3]** Usulüne uygun olarak nasıl abdest alındığı öğrenciye gösterilerek öğretilmelidir. **[4]** Abdesti bozan durumların neler olduğu belirtilmelidir. **[5, 6]** Guslün farzları ve yapılışı anlatılarak hangi durumlarda gusül yapılması gerektiğinin bilgisi verilmelidir.	Konuyla ilgili âyetlerle (özellikle Mâide, 6. âyet) Kur'an öğrenme alanıyla ilişkilendirme kurulabilir. "Temizlik imandandır." hadisi başta olmak üzere konuyla ilgili hadisler ve Hz. Peygamber'den örnek tabloların aktarılması suretiyle siyer öğrenme alanıyla ilişkilendirme kurulabilir. "Temizlik İslâm'ın özüdür." başlıklı konuyla ve maddî-manevî temizlik ilişkisine dikkat çekilerek ahlâk öğrenme alanıyla ilişkilendirme kurulabilir. **[3]** Abdestin alınış şekli öncelikle "gösteri" yöntemiyle öğretilmeli ve öğrenim ortamındaki imkânlar uygunsa her öğrenciye abdest aldırılarak "gözlem" yönteminden yararlanılarak denetleme yapılmalıdır. **[2, 3]** **Bul ve Sırala**: "Görsel imge okuma"yönteminin kullanılması amacıyla hazırlanmış çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. Böylece bu ünitede aktarılan bilgilerin pekiştirilmesi sağlanır. **[2, 3, 5, 6]** **Hangisi Var, Hangisi Yok**: Öğrencilerden çalışma kâğıdındaki tabloyu incelemeleri istenir. "Soru-cevap", "güdümlü yazma", "özetleyerek okuma-dinleme" yöntemlerinden yararlanarak tabloyu doldurmaları söylenir. Böylece öğrencilerin abdest ve gusülle ilgili olarak edindikleri kazanımları denetleyerek varsa yanlışlıkları giderilir.

I. KUR

İBADET ÖĞRENME ALANI
Ünite 3: NAMAZ KILIYORUZ

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Beş Vakit Namaz 1.1. Sabah Namazı (Farzı, Sünneti ve Kılınışı) 1.2. Öğle Namazı (Farzı, Sünnetleri ve Kılınışı) 1.3. İkindi Namazı (Farzı, Sünneti ve Kılınışı) 1.4. Akşam Namazı (Farzı, Sünneti ve Kılınışı) 1.5. Yatsı Namazı (Farzı, Sünnetleri ve Kılınışı) 1.5.1. Vitir Namazı (Kılınışı) 2. Cuma Namazı (Farzı, Sünnetleri ve Kılınışı) 3. Namazı Bozan Durumlar	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Sabah namazının rekâtlarını farz ve sünnetine göre sayar ve kılınışını açıklar. 2. Öğle namazının rekâtlarını farz ve sünnetlerine göre sayar ve kılınışını açıklar. 3. İkindi namazının rekâtlarını farz ve sünnetine göre sayar ve kılınışını açıklar. 4. Akşam namazının rekâtlarını farz ve sünnetine göre sayar ve kılınışını açıklar. 5. Yatsı namazının rekâtlarını farz ve sünnetlerine göre sayar ve kılınışını açıklar. 6. Vitir namazının rekâtlarını sayar ve kılınışını açıklar. 7. Cuma namazının rekâtlarını farz ve sünnetlerine göre sayar ve kılınışını açıklar. 8. Namazı bozan durumları sayar.	**[1, 2, 3, 4, 5, 6, 7]** Beş vakit namaz ve cuma namazının rekât sayıları, kaç rekâtının sünnet, kaç rekâtının farz olduğu bilgisi verilmeli; bu namazların nasıl kılınacağı "gösteri" yöntemiyle öğretilmelidir. **[8]** Namaz ibadetini bozan durumlar örneklerle açıklanmalıdır.	Konuyla ilgili âyetlerle Kur'an öğrenme alanıyla ilişkilendirme kurulabilir. Konuyla ilgili hadisler ve Hz. Peygamber'den örnek tabloların aktarılması suretiyle siyer öğrenme alanıyla ilişkilendirme kurulabilir. **[1, 2, 3, 4, 5, 6, 7]** Namazın kılınış şekli öncelikle "gösteri" yöntemiyle öğretilmeli ve her öğrencinin bir namazı örnek olarak kılması istenmeli, öğrencilerin öğrenimleri "gözlem" yöntemiyle denetlenmelidir. **[1, 2, 3, 4, 5, 6, 7]** **Eksiği Tamamla**: "Görsel imge okuma", "metin tamamlama" gibi öğrenme-öğretme yöntemlerinin kullanılacağı bu etkinlikle öğrencilerin hem öğrenmeleri pekiştirilebilir, hem de eksik ya da yanlış öğrendikleri hususlar tespit edilerek düzeltilebilir.

I. KUR

SİYER ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: PEYGAMBERİMİZ HZ. MUHAMMED'İN HAYATINI ÖĞRENİYORUZ I: PEYGAMBERLİK ÖNCESİ HZ. PEYGAMBER

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Hz. Peygamber'in Doğduğu (Sosyal, Kültürel ve Dinî) Çevre 2. Hz. Peygamber'in Doğumu ve Çocukluğu 3. Hz. Peygamber'in Ailesi 4. Hz. Peygamber'in Gençliği 5. Hz. Peygamber'in Evliliği ve Çocukları	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Hz. Peygamber'in doğduğu çevrenin özelliklerini genel hatlarıyla tanır. 2. Hz. Peygamber'in doğumunu ve çocukluğunu genel hatlarıyla tanır. 3. Hz. Peygamber'in gençliğini genel hatlarıyla tanır. 4. Hz. Peygamber'in aile fertlerinin isimlerini sayar.	**[1]** Hz. Peygamber'in doğduğu coğrafî, sosyal ve kültürel çevrenin yapısı genel hatlarıyla verilmeli, ayrıntıya inilmemelidir. **[2, 3]** Hz. Peygamber'in doğumu ve çocukluğu genel olarak tanıtılmalı, Hz. Peygamber'in çocukluk ve gençlik yıllarındaki erdemli davranışları aktarılmalıdır. Öğrencilerin, onun davranışlarıyla kendi davranışları arasında kıyaslama yapmalarına rehberlik edilmelidir. **[4]** Hz. Peygamber'in aile fertleri, isimleri belirtilerek kısaca tanıtılmalıdır.	Özellikle cahiliye âdetlerini tasvir eden âyetlere yapılacak atıflarla Kur'an öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. **[1, 2, 3, 4]** Sunulacak bilgiler "anlatma" yönteminin yanı sıra "soru-cevap", "katılımlı dinleme" yöntemleri kullanılarak aktarılmalıdır. **[1, 2, 3, 4]** **Şemayı Beraber Oluşturalım**: Çalışma kâğıdı ders öncesinde öğrencilere dağıtılarak ders boyunca dinlediklerinden edinecekleri bilgilerle tamamlamaları (metin tamamlama, kavram haritası, not alarak okuma-dinleme ve buldurma yöntemleri) istenir. Ders sonunda her öğrenci bir cümle ile konular hakkında öğrendiklerini arkadaşlarına sunar.

I. KUR

SİYER ÖĞRENME ALANI

Ünite 2: PEYGAMBERİMİZ HZ. MUHAMMED'İN HAYATINI ÖĞRENİYORUZ II: MEKKE DÖNEMİ

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Peygamber Oluşu: İlk Vahiy 2. Vahyin Yakın Çevreye Duyurulması ve İlk Müslümanlar 3. Hz. Peygamber'e ve Müslümanlara Uygulanan Baskılar 4. İslâm Dinini İnsanlara Anlatmaya Yönelik Faaliyetleri 5. Taif'e Yolculuk 6. Gece Yolculuğu (İsra ve Miraç) 7. Medine'ye Hicret	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Hz. Peygamber'in peygamber oluşunu açıklar. 2. Hz. Peygamber ve Müslümanlara Mekke döneminde uygulanan baskıları anlatır. 3. Hz. Peygamber'in Mekke döneminde İslâm'ı yaymak için yaptığı faaliyetleri sıralar. 4. Medine'ye hicretin sebeplerini sayar.	**[1]** Hz. Peygamber'e peygamberlik görevinin vahiyle verildiği, peygamberlik gelmeden önce de ilahî terbiyeye mazhar olduğu tarihî çerçevesi içerisinde aktarılmalıdır. **[2]** Hz. Peygamber'in İslâm dinini yayması ve ilk dönemdeki Müslümanların İslâm dinini kabul etmeleri sebebiyle kişisel ve sosyal baskıların yapıldığı örneklerle anlatılmalı ve bu baskılar karşısında Hz. Peygamber'in ve Müslümanların dinlerinden vazgeçmedikleri gerçeği vurgulanmalıdır. **[3]** Hz. Peygamber'in en yakınlarından başlayarak dini tebliğ ettiği, hac mevsimi ve panayır zamanlarında diğer insanlara da daveti ulaştırdığı belirtilmelidir. **[4]** Müslümanlara Mekke'de yapılan baskıların artması ve Hz. Peygamber'i öldürme kararının alınmasının hicretin önemli sebeplerinden olduğu belirtilmelidir.	Konuyla ilgili âyetlerden yapılacak alıntılarla ve bazı âyetlerin nüzul sebepleriyle ilgili rivayetlerden faydalanılarak Kur'an öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. Örnek olayların aktarımıyla ünitenin kendi içinde ilişkilendirmeler sağlanabilir. **[1, 2, 3, 4]** Sunulacak bilgiler "anlatma" yönteminin yanı sıra "soru-cevap", "katılımlı dinleme" yöntemleri kullanılarak aktarılmalıdır. **[1, 2, 3, 4]** **Sıralayalım**: Çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılarak edindikleri bilgilere göre doldurmaları (buldurma yöntemi) istenir. Ardından doğru sıralama açıklanır ve öğrencilerden cevaplarını kontrol ederek yanlışlarını düzeltmeleri istenir. **[4]** **Çünkü**: Öğrencilerin olaylar arasındaki sebep-sonuç ilişkisini kavramaları amacıyla hazırlanan ve "buldurma" yöntemini kullanacakları çalışma kâğıdı dağıtılır. Öğrenciler çalışma kâğıdını doldurduktan sonra görüş ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşmaları sağlanır.

I. KUR

SİYER ÖĞRENME ALANI

Ünite 3: PEYGAMBERİMİZ HZ. MUHAMMED'İN HAYATINI ÖĞRENİYORUZ III: MEDİNE DÖNEMİ

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Hz. Peygamber'in Medine'deki İlk Faaliyetleri 2. Diğer İnanç Mensuplarıyla İlişkileri 3. Medine'deki İslâm'ı Anlatma Faaliyetleri 4. Mekke'ye Geri Dönüş 5. Veda Hutbesi 6. Vefatı	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Hz. Peygamber'in Medine'deki ilk faaliyetlerini anlatır. 2. Medine'deki diğer inanç gruplarıyla ilişkilerini genel hatlarıyla tanır. 3. Hz. Peygamber'in Medine'de İslâm'ı yaymaya yönelik faaliyetlerini sıralar. 4. Hz. Peygamber'in vefatına ilişkin bilgileri söyler.	**[1]** Hz. Peygamber'in Medine'de gerçekleştirdiği İslâm kardeşliği, Medine mescidinin inşası, suffenin oluşturulması ve benzeri ilk faaliyetler anlatılmalıdır. **[2]** Medine'de gerçekleştirilen Medine sözleşmesi, Hz. Peygamber'in diğer inanç gruplarıyla olan ilişkileri ve oluşturduğu uyum içinde yaşama kültürü aktarılmalıdır. **[3]** Hz. Peygamber'in İslâm'ı yaymaya yönelik faaliyetleri, özellikle komşu ülkelere gönderilen elçiler ve onların gittikleri ülkelerde karşılaştıkları durumlar hakkında bilgi verilmelidir. **[4]** Hz. Peygamber'in vefat tarihi, vefat ettiğinde kaç yaşında olduğu, vefatının ardından Müslümanların ne gibi tepkiler verdiği bilgilerinin öğrenilmesi sağlanmalıdır.	Kimi âyetlerin sebeb-i nüzulüyle ilgili rivayetlerden faydalanılarak Kur'an öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. Hadislerden ve Hz. Peygamber'in hayatından tablolardan faydalanarak siyer öğrenme alanının kendi içinde ilişkilendirmeler kurulabilir. **[1, 2, 3, 4]** Sunulacak bilgiler "anlatma" yönteminin yanı sıra "soru-cevap", "katılımlı dinleme" yöntemleri kullanılarak aktarılmalıdır. **[Siyer Öğrenme Alanı]** Siyer öğrenme alanının her üç ünitesindeki kazanımları değerlendirme amaçlı **Bildik ve Bulduk** çalışma kâğıdı (bulmaca yöntemi) öğrencilere dağıtılır. Yapılacak uygulamanın ardından öğrencilerle eksiklerini telafi çerçevesinde konuşulur.

I. KUR

AHLÂK ÖĞRENME ALANI
Ünite 1: GÜZEL SÖZ ve DAVANIŞLARDA BULUNALIM

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Ahlâk ve Ahlâklı İnsan Kimdir? 2. Temizlik İslam'ın özüdür 3. Doğruluktan Ayrılmayalım 4. Allah İyilerle Beraberdir 5. İslam Sevgi Dinidir 6. İslâm'ın Temel Bir İlkesi: Kul Hakkına Dikkat Edelim	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Ahlâkın ne olduğunu ve ahlâklı insanın kim olduğunu kavrar. 2. Temizlik kavramını açıklar ve temizliğin İslâm'ın temeli olduğunu kavrar. 3. Ahlâki bir değer olarak doğruluk kavramını açıklar ve doğru olmaya özen gösterir. 4. Ahlâkî bir değer olarak sevgi kavramını açıklar ve İslâm'ın sevgi dini olduğunu kavrar. 5. İyilik kavramını açıklar ve Allah'ın iyi ve iyilerle birlikte olduğunu fark eder. 6. Kul hakkı kavramını açıklar ve İslâm'ın kul hakkı konusuna verdiği önemi fark eder.	**[1]** Ahlâkın tanımı ve ahlâklı insanın kim olduğu anlatılmalıdır. **[2]** Temizliğin İslâm'ın temeli olduğu, temizlik çeşitleri ve temizlik şekilleri aktarılmalıdır. **[3]** Doğruluğun tanımlanması yapılmalı, doğruluğun insan hayatına ve şahsiyetine katkıları aktarılmalıdır. **[4]** İyiliğin ne olduğu, iyilerin kim olduğu kavratılmalıdır. **[5]** Sevgi ifadesinin açıklanması, Allah'ın kullarına olan sevgisi, beşerî ilişkilerde sevginin olumlu etkisi, hayvan, tabiat ve vatan sevgileri anlatılabilir. **[6]** Kul hakkının ne demek olduğunun, kul hakkının gözetilmesinin veya ihlal edilmesinin doğurabileceği sonuçların, konunun toplumsal yapı üzerindeki etkilerinin kavranması sağlanmalıdır.	Bu ünitedeki tüm konular âyetlerle, hadislerle, Hz. Peygamber'in hayatından örneklerle işlenerek Kur'an ve siyer öğrenme alanlarıyla ilişkilendirme sağlanabilir Sadece teorik bilgi verilmesi gibi bir amaç güdülmemeli, verilecek "bilgi" birimleri tamamıyla günlük hayatla ilişkili olarak verilmelidir. **[1, 2, 3, 4, 5, 6]** Sunulacak bilgiler "anlatma", "soru-cevap", "katılımlı dinleme", "örnek olay incelemesi" yöntemleri kullanılarak aktarılmalıdır. **[3]** **Ayşe Ne Yaptı?** örnek olayı öğrencilere anlatılır ya da okunur. Sorun "örnek olay incelemesi" yöntemi kullanılarak analiz edilir.

II. KUR

KUR'AN-I KERÎM ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: KUR'AN-I KERÎM'İ DOĞRU VE GÜZEL OKUYORUZ

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Kur'an-ı Kerîm'i Yüzünden Doğru Okuma (21. sayfa sonuna kadar) 2. "Allah" Lafzı 3. Vakıf	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Kur'an-ı Kerîm'i 21. sayfanın sonuna kadar doğru okur. 2. Allah lafzını Kur'an metni içerisinde doğru okur. 3. Vakıf işaretlerini tanır ve okurken uygular.	**[1]** Ders olarak verilen sûre ve âyetler öğretici tarafından okunur ve öğrencilerin takip etmesi sağlanır. Daha sonra metinler öğrencilerden dinlenir. Öğrencilerin okurken yaptıkları hatalar öğretici tarafından düzeltilir. **[2]** Lafzatullahın kalın ve ince okunduğu yerler öğretici tarafından tarif edilir. Okunan metinlerde öğrencilerin lafzatullahı doğru okumaları sağlanır. **[3]** Vakıf kelimesinin ne anlama geldiği açıklanır. Vakıf yapmanın anlam açısından önemi vurgulanır. Vakıf kaideleri uygulamalı olarak öğrenciye öğretilir. ! Tecvit ile ilgili kuralları, öğrencinin özellikle yüzünden okurken uygulaması sağlanmalıdır.	İslâm bilgi kaynakları içinde Kur'an'ın aslî yeri dolayısıyla tüm diğer alanlar bu öğrenme alanıyla ilişkilendirilmelidir. **[2]** "Not alarak okuma" yöntemine başvurularak öğrencilerden Kur'an metni içerisindeki Allah lafızlarını bulmaları ve kurşun kalemle altını çizmeleri istenir. Ardından "sesli okuma" yönteminden faydalanılarak öğrencilerin metin içinde Allah lafzını doğru okuyup okumadıkları denetlenir. **[3]** Öğrencilerden okuyacakları kısımdaki vakıf işaretlerini farklı renklerde kalemlerle –birbirleriyle aynı olanlar aynı renkte olacak şekilde- işaretlemeleri istenir. Ardından yüzünden okuma esnasında bu işaretlere dikkat etmeleri hatırlatılır. Böylece farklı vakıf çeşitleri de hissettirilir. ! Vakıf uygulamasının ve vakıf çeşitlerinin öğrenci tarafından algılanmasını kolaylaştırmak üzere Türkçedeki noktalama işaretleriyle benzetme yapılabilir.

II. KUR

KUR'AN-I KERÎM ÖĞRENME ALANI

Ünite 2: SÛRE VE DUA EZBERLİYORUZ

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Fîl, Kureyş, Mâûn, Kâfirûn, Nasr, Tebbet, Felak ve Nâs Sûrelerini Ezbere Okuma 2. Kunut Dualarını Ezbere Okuma 3. Ezanı Okuma 4. Kaamet Getirme	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Fîl sûresini ezbere okur. 2. Kureyş sûresini ezbere okur. 3. Mâûn sûresini ezbere okur. 4. Kâfirûn sûresini ezbere okur. 5. Nasr sûresini ezbere okur. 6. Tebbet sûresini ezbere okur. 7. Felak sûresini ezbere okur. 8. Nâs suresini ezbere okur. 9. Kunut dualarını ezbere okur. 10. Ezanı ezbere okur. 11. Kaameti ezbere okur.	**[1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9]** Namaz sûreleri ve kunut duaları öğretici tarafından doğru bir şekilde okunur. Öğrencilerin tekrar etmeleri sağlanır. Daha sonra öğrencilerden doğru bir şekilde ezbere okumaları istenir ve tek tek dinlenir. Doğru okunuş sağlanana kadar CD ve kasetten çokça dinletilir. Öğrencilerin yaptıkları hatalar öğretici tarafından düzeltilir. **[10, 11]** Ezan ve kaamet metinleri önce öğretici tarafından okunur. Daha sonra öğrencilerin doğru okumaları sağlanarak ezberletilir. CD ve kasetler yardımıyla güzel ezan okuma becerisi kazandırılır. Cemaatle kılınan namazlarda kaamet uygulaması yaptırılır.	⮔ Sûre ve dualar, günlük ibadet hayatıyla ilişkili olarak verilebilir. Bu çerçevede ibadet öğrenme alanı ve günlük pratiklerle ilişki kurulabileceği hatırda tutulmalıdır. **[1–11]** "Söz korosu", "sesli okuma" ve "birbirine okuma" yöntemleri kullanılabilir. **[10–11]** Camide namaz vakitlerinde "iş başında eğitim" yöntemi kullanılarak ezan ve kamet okuma görevi verilebileceği gibi öğrenme ortamında "benzetim" yöntemi de kullanılabilir. ! Üst kurdaki öğrencilerden alt kurları çalıştırmaları için yardım alınabilir. Böylelikle öğrencilerin öğretirken öğrenmeleri ve bilgilerini kalıcı hâle getirmeleri desteklenmiş olacaktır. Ayrıca alt kur öğrencileri de akranlarıyla muhatap olmanın getireceği rahatlıkla daha hızlı mesafe alabilecektir. ! Kimi öğrenciler sûre ve duaları Türkçe okunuşlarıyla yazarak ezberlemeye çalışacaklardır. Bu uygulama öğrencilerin ileride mahreç problemleri yaşamalarına neden olacağından önerilmez. Ancak bu hususta katı olunmamalıdır. Bu yöntemi uygulamak isteyen öğrencilerle yazdıkları dua veya sûre birkaç kez okunarak telaffuz sorunlarının önü alınmaya çalışılmalıdır.

II. KUR

İTİKAT ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: ALLAH VARDIR VE BİRDİR: ALLAH'A İMAN

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Allah, Vardır ve Birdir. 2. Allah'ın Varlığına ve Birliğine İnanmanın Önemi 3. Kur'an'da Allah'ın Sıfatları 4. Allah'ın Sevgi, Rahmet ve Kudretini İfade Eden Güzel İsimleri	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Allah'ın varlığı ve birliğini açıklar. 2. Allah'ın sıfatlarını sayar. 3. Allah'ın güzel isimlerini sayar.	**[1]** Allah'ın varlığı ve birliği Kur'an'dan ve kâinattan örnekler verilerek açıklanmalı, tevhid akidesinin önemi vurgulanmalıdır. **[2]** Allah'ın sıfatları sıralanarak Kur'an'dan örnek âyetlerle öğrencilerin konuyu kavramaları sağlanır. **[3]** Allah'ı tanımada onun güzel isimlerinin bilinmesinin önemi anlatılmalıdır. Allahü Teâlâ'nın güzel isimleri CD ve kasetlerle ilahi tarzında öğretilebilir.	İhlas sûresinin anlamından faydalanılarak Kur'an-ı Kerîm öğrenme alanıyla ilişkilendirme yapılabilir. **[1]** Allah'ın varlığı ve birliği "anlatım" yönteminden faydalanılarak İhlas sûresinin meali okunup açıklamalar yapılmak suretiyle işlenir. **[2, 3]** **Allah'ım Beni...**: Allah'ın sıfatları ve güzel isimlerinden bazılarını içeren çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılıp eksik kısımları tamamlamaları istenerek "metin tamamlama" yöntemi uygulanır.

II. KUR

İTİKAT ÖĞRENME ALANI

Ünite 2: ALLAH PEYGAMBERLER GÖNDERMİŞTİR: PEYGAMBERLERE (NÜBÜVVET) İMAN

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Niçin Peygamberlere İhtiyacımız Vardır? 2. Peygamberlerin Özellikleri 3. Peygamberlerin Görevleri 4. Kur'an'da İsimleri Geçen Peygamberler	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Peygamberlik ve peygamberlere imanın önemini kavrar. 2. Peygamberlerin özelliklerini sayar. 3. Peygamberlerin görevlerini sıralar. 4. Kur'an-ı Kerîm'de adı geçen peygamberlerin isimlerini sayar.	**[1]** Peygamberliğin tanımı yapılır. İnsanların peygamberlere olan ihtiyacı ve peygamberliğin önemine değinilerek öğrencilerin konuyu kavramaları sağlanır. **[2]** Peygamberlerin özellikleri tahtaya yazılarak açıklanır. Öğrencilere tekrar ettirilir. **[3]** Peygamberlerin, insanlara örnek olma bakımından görevleri sıralanır. **[4]** Kur'an-ı Kerîm'de adı geçen peygamberlerin isimleri tespit edilir. Kur'an'da yer alan kıssalardan yola çıkılarak peygamberlerin hayatlarından örnekler verilebilir.	Konuyla ilgili âyetlerden örnekler aktarılarak Kur'an öğrenme alanıyla ilişkilendirme yapılabilir. Konuyla ilgili hadisler ve Hz. Peygamber'in yaşamından örnek sahnelerin aktarılması suretiyle siyer öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. "Mükellefin davranışları"nın peygamberlerin özellikleriyle ilişkisine dikkat çekilerek ibadet öğrenme alanıyla ilişkilendirme yapılabilir. **[1, 2, 3, 4]** Konular "anlatım" yönteminden faydalanılarak aktarılır. Bu sırada öğrencilerin görsel takibini sağlamak üzere tahtada özetlemeler yapılmalıdır. **[2, 4]** **Peygamberlerimiz ve Onların Özellikleri**: "Bulmaca" yöntemi kullanılarak hazırlanmış olan ve Kur'an-ı Kerîm'de adı geçen peygamberlerin isimlerini ve onların özelliklerini içeren çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. Onlardan listedeki kelimeleri bulmaları istenir.

II. KUR

İTİKAT ÖĞRENME ALANI

Ünite 3: AHİRET VARDIR: AHİRETE İMAN

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Ahiret Gününe İman ve Önemi 2. Ölüm ve Ölümden Sonra Dirilme (Ruh, Kabir, Haşr ve Mahşer) 3. İnsanın Yaptıklarından Sorgulanması (Sual, Hesap ve Mizan) 4. Cennet ve Cehennem	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Ahirete imanın önemini kavrar. 2. Ölüm ve ölümden sonra dirilme ile ilgili kavramları açıklar. 3. İnsanın yaptıklarından sorgulanacağını fark eder. 4. Cennet ve cehennem kavramlarını açıklar.	**[1]** Ahirete imanın fert ve toplum açısından önemi üzerinde durulur. **[2]** Ölüm kavramı açıklanır. Öldükten sonra dirilmenin gerçek olduğu, Kur'an'dan âyet mealleri verilerek öğrencilere kavratılabilir. **[3]** İnsanın yaptıklarından sorumlu tutulacağı açıklanır. En basit hâliyle birbirimize karşı bile her davranışımızdan sorumlu olduğumuz ilkesinden yola çıkılarak Allah'a karşı da sorumlu olduğumuz ve yaptığımız her şeyden mutlaka sorumlu tutulacağımız öğrenciye fark ettirilir. **[4]** Cennet ve cehennem kavramları Kur'an-ı Kerîm'den ve hadislerden örnekler verilerek açıklanır.	Konuyla ilgili âyetlerden ve hadislerden bir kısmı aktarılarak Kur'an ve siyer öğrenme alanlarıyla ilişkilendirme yapılabilir. "Mükellefin davranışları"nın sonuçlarına dikkat çekilerek ibadet öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. Saygı, sorumluluk ve diğerkâmlık değerlerine dikkat çekilerek ahlâk öğrenme alanıyla ilişkilendirme yapılabilir. **[1, 2, 3, 4]** **Ahiretle İlgili Kelimelerim**: "Bulmaca" yöntemi kullanılarak hazırlanmış olan ve ahirete imanla ilgili kelimeleri içeren çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. Öğrencilerden harfleri karışık olarak verilmiş kelimeleri listeden faydalanarak bulmaları, ardından kelimelerin karşılarında bırakılmış boşluğa anlamlarını yazmaları istenir. Çalışmayı bitiren öğrenciler eşit sayıda ve üç kişiden az olmayacak gruplar hâlinde eşleştirilir. Gruplardan "tartışma" suretiyle ortak bir tanıma ulaşmaları istenir. Böylece "tartışma" yöntemi kullanılarak öğrencilerin birbirlerinin eksiklerini tamamlamaları sağlanır.

II. KUR

İBADET ÖĞRENME ALANI
Ünite 1: NAMAZ KLIYORUZ

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Bayram Namazı (Hükmü ve Kılınışı) 2. Teravih Namazı (Hükmü ve Kılınışı) 3. Cenaze Namazı (Hükmü ve Kılınışı)	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Bayram namazının nasıl kılınacağını açıklar. 2. Teravih namazının nasıl kılınacağını açıklar. 3. Cenaze namazının nasıl kılınacağını açıklar.	**[1]** Bayram namazının kılınışı öğretilir. Bayramların ve bayramlaşmanın önemi üzerinde durulur. **[2]** Teravih namazının kılınışı öğrencilere tarif edilir. Kaç rekât olduğu üzerinde durulur. Sünnet-i müekkede olduğu vurgulanır. **[3]** Cenaze namazının kılınışı öğrencilere tarif edilir. Cenaze namazının farz-ı kifaye olduğu açıklanır ve bir Müslümanın ölen din kardeşine karşı son vazifelerinden birisinin onun namazına katılmak olduğundan söz edilir.	⮔ Konuyla ilgili hadisler ve Hz. Peygamber'in uygulamaları aktarılarak siyer öğrenme alanıyla ilişkilendirme yapılabilir. ⮔ Saygı, sorumluluk, kardeşlik değerlerine dikkat çekilerek ve bayramların millî manevî değerlerimizden olduğu vurgulanarak ahlâk öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. **[1, 2, 3]** Her üç namaz da önce "anlatım" yönteminden faydalanılarak aktarılır. Daha sonra "gösteri" yöntemiyle öğrencilere namazın kılınışı öğretilir. "Güdümlü konuşma" ve "tartışma" yöntemleriyle öğrencilerin konuyu tekrar etmeleri istenir.

II. KUR

İBADET ÖĞRENME ALANI

Ünite 2: EY İNANANLAR ORUÇ SİZE FARZ KILINDI

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Oruç Nedir? 2. Oruç Tutmanın Önemi 3. Oruç İbadetiyle İlgili Kavramlar (Sahur, İmsak, İftar, Fidye ve Fitre) 4. Orucu Bozan Durumlar 5. İftar Duasını Ezbere Okuma ve Türkçe Anlamını Açıklama	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Orucu tanımlar. 2. Oruç ibadetinin önemini kavrar. 3. Oruç ibadeti ile ilgili kavramları sayar ve açıklar. 4. Orucu bozan durumları sayar. 5. İftar duasını ezbere okur ve Türkçe anlamını açıklar.	**[1]** Oruç ibadetinin İslâm'ın şartlarından olduğu vurgulanarak orucun tarifi üzerinde durulur. Orucun sadece yeme içmeyi bırakmak olmadığı, aynı zamanda ahlâkımızı güzelleştirmemizi sağlayan bir ibadet olduğu vurgulanır. **[2]** Oruç ibadetinin insana kazandırdığı sabır, kanaat, şükür gibi değerlerden bahsedilir. Çeşitli örnekler verilerek önemi üzerinde durulur. Fakirlere yardım etme, kimsesizlere el uzatma ve koruma bilinci geliştirilmeye çalışılır. **[3]** Sahur ve iftar kavramları açıklanır. Sahur ve iftarın faziletlerinden bahsedilir. Oruca niyetin ne zaman ve nasıl yapıldığı açıklanır. Oruçlu bir insanın günü nasıl geçirmesi gerektiği örnekler verilerek anlatılır. **[4]** Orucu bozan durumlar maddeler hâlinde sıralanır. Orucun önemli bir ibadet olduğu ve belli bir disiplin içerisinde oruç tutulması gerektiği üzerinde durulur. **[5]** İftar duası önce öğretici tarafından okunur ve öğrencilerden doğru olarak ezbere okumaları istenir. Ayrıca Türkçe anlamı üzerinde de durulur.	Konuyla ilgili âyet ve hadisler ile Hz. Peygamber'in uygulamaları aktarılarak Kur'an-ı Kerîm ve siyer öğrenme alanlarıyla ilişki kurulabilir. Yardımlaşma, özverili olma, diğerkâm olma gibi değerler vurgulanarak ahlâk öğrenme alanıyla ilişkilendirme yapılabilir. **[1]** Konuya "anlatım" yönteminden faydalanılarak giriş yapılır. **[2, 3]** Öğrenciler, mevcut göz önünde bulundurularak, üç ya da dört gruba ayrılır. Her gruptan oruç ibadetinin önemi üzerine düşüncelerini ve oruçla ilgili kavramları yazmaları istenir. 10-15 dakikalık bir sürenin ardından her grubun sözcüsünün grupça oluşturdukları bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmaları sağlanarak "grupla tartışma" stratejisinden faydalanılabilir. "Güdümlü konuşma" ve "tartışma yöntemlerinden yararlanarak öğrencilerin konuyu tekrar etmeleri istenir. **[3]** *Dinimi Öğreniyorum* adlı kitaptan Anılar Defterinde Gül Yaprağı adlı etkinliğin yapılması sağlanarak "metin tamamlama" yöntemi kullanılır. **[4]** Öğrencilere "anlatım" yönteminden faydalanılarak orucu bozan durumlar aktarılır. **[5]** "Ezberleme" yöntemi kullanılarak iftar duasının kazandırılması sağlanır.

II. KUR

SİYER ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: HZ. PEYGAMBER'İN KİŞİLİĞİ VE ÖRNEKLİĞİ

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Kur'an-ı Kerîm'de Hz. Peygamber (İnsan ve Peygamber Hz. Muhammed) 2. Hz. Peygamber'in Kişiliği 3. İslâm'ı Anlamada Hz. Peygamber'in Örnekliği 3.1. İbadetlerin Yapılmasında Örnekliği 3.2. İnsan İlişkilerinde Örnekliği 3.3. Aile Hayatındaki Örnekliği	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Hz. Peygamber'in bütün insanî özellikleriyle bir peygamber olduğunu fark eder. 2. Hz. Peygamber'in kişiliğini genel hatlarıyla açıklar. 3. İslâm'ı anlamada Hz. Peygamber'in örnekliğini kavrar. 4. Hz. Peygamber'in nasıl örnek alınacağını açıklar.	**[1]** Kur'an-ı Kerîm ve Hz. Peygamber'in hadislerinden örnekler verilerek onun insanî özellikleriyle bir peygamber olduğu vurgulanır. Kelime-i şehadetin anlamı tekrar edilerek, "Allah'ın kulu olarak peygamber" kavramı üzerinde durulur. **[2]** Hz. Peygamber'in kişiliği ile ilgili (yani dürüst, çalışkan, merhametli, sabırlı vb. olduğu) örnekler verilir. **[3]** Hz. Peygamber'in İslâm'ı yaşamadaki örnekliği açıklanır. İslâm'ı anlamak noktasında Hz. Peygamber'in hayatından örnekler aktarılarak onun daha iyi tanınması sağlanır. **[4]** Hz. Peygamber'in güzel ahlâkı anlatılarak, öğrencilerin Peygamberimize duydukları sevginin pekişmesi sağlanır. Bütün davranışlarımızda Hz. Peygamber'i kendimize örnek almamız gerektiği vurgulanır.	Konuyla ilgili âyetler aktarılarak Kur'an-ı Kerîm öğrenme alanıyla, hadisler ve Hz. Peygamber'in uygulamaları aktarılarak da alan içi ilişkilendirme yapılabilir. Hz. Peygamber'in dürüstlük, çalışkanlık, sabır, diğerkâmlık gibi değerlerle ilgili örneklikleri vurgulanarak ahlâk öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. Hz. Peygamber'in ibadetlerin yapılmasındaki örnekliğine yapılacak atıflarla ibadet öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. **[1, 2, 3, 4]** **Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in Örnek Ahlâkı**: "Güdümlü yazma" ve "metin tamamlama" yöntemlerinin kullanıldığı ve Hz. Peygamber'in örnek ahlâkını öğrencilere hatırlatıcı mahiyetteki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. Bir sonraki derste formun doldurulup getirilmesi istenir ve öğrencilerin "güdümlü konuşma" yöntemiyle konuşmalarına imkân sağlanır.

II. KUR

AHLÂK ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: GÜZEL SÖZ VE DAVRANIŞLARDA BULUNALIM

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Hoşgörülü ve Bağışlayıcı Olalım 2. Yardımlaşalım 3. İslâm Ahlâkının Öngördüğü Model İnsanda Bulunması Gereken En Temel Erdemlerden Biri Olarak Sözünde Durmak 4. İslâm Adalet Üzerine Kurulmuştur 5. Özverili Olalım	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Hoşgörü ve bağışlama kavramlarını açıklar ve hoşgörülü ve bağışlayıcı olmaya istekli olur. 2. Ahlâkî bir değer olarak yardımlaşma kavramını açıklar ve çevresiyle yardımlaşmaya gönüllü olur. 3. Sözünde durma kavramını açıklar ve sözünde durmadığı takdirde sonucunun ne olacağını kestirir. 4. Adalet kavramını açıklar ve İslâm dininin niçin adalet dini olduğunu kavrar. 5. Özveri kavramını açıklar ve özverili olmaya gönüllü olur.	**[1]** İslâm dininde hoşgörü ve bağışlamanın önemi âyetler, hadis-i şerifler, Hz. Peygamber'in engin hoşgörüsü ve bağışlaması ile ilgili örnekler ile aktarılır. **[2]** Yardımlaşma kavramı tarif edilir. İslâm dininde yardımlaşmanın ve din kardeşliğinin birlik ve beraberlik içinde yaşanması gerektiği âyet ve hadis-i şerifler ile açıklanır. **[3]** Sözünde durma kavramı tanımlanır ve sözünde durmanın önemi açıklanır. Münafıklık alâmetlerinden birisinin sözünde durmamak olduğu belirtilip sözünde durmayan kişinin Allah tarafından sevilmeyeceği ve toplum tarafından da dışlanacağı açıklanır. **[4]** Adalet kavramı tanımlanır ve İslâm dininde adaletin önemi tarih boyunca Müslüman şahsiyetlerin adalet örneklerinden yola çıkılarak vurgulanır. İslâm dininin bütün insanları temel haklar açısından eşit kabul ettiği anlatılır. **[5]** "İnsanların hayırlısı insanlara faydalı olandır." hadis-i şerifinden yola çıkılarak, insanlara faydalı olmak ve Allah rızası düşünülerek özverili davranmak gerektiği vurgulanır.	☐ Konuyla ilgili âyet ve hadisler ile Hz. Peygamber'in uygulamaları aktarılarak Kur'an-ı Kerîm ve siyer öğrenme alanıyla ilişkilendirme yapılabilir. ☐ İbadetlerin hikmetlerine atıflarla ibadet öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. **[1, 2, 3, 4, 5]** Ünite içeriği âyetler, hadis-i şerifler, Hz. Peygamber'den örnekler, tarih boyunca Müslüman şahsiyetlerin hayatlarından tablolar eşliğinde duyuşsal alana hitap edecek tarzda "anlatım", "soru-cevap" ve "buldurma", "tartışma" yöntemlerinden faydalanılarak aktarılır.

III. KUR

KUR'AN-I KERÎM ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: KUR'AN-I KERÎM'İ DOĞRU VE GÜZEL OKUYORUZ

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Kur'an-ı Kerîm'i Yüzünden Doğru Okuma (22. sayfadan 52. sayfa sonuna kadar) 2. Medleri Uygulama 3. Sakin Nun ve Tenvine Ait Hükümler ve Uygulama (İhfa, İzhar ve İklab) 4. İdgam ve Uygulaması (Meal Gunne ve Bila Gunne) 5. Ra Harfinin Okunuşu	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Kur'an-ı Kerîm'i 22. sayfadan 52. sayfanın sonuna kadar doğru okur. 2. Medleri Kur'an metni içerisinde doğru uygular. 3. Sakin nun ve tenvine ait hükümleri (ihfa, izhar ve iklab) tanır ve okurken uygular. 4. İdğamı (meal gunne ve bila gunne) tanır ve okurken uygular. 5. Ra ile ilgili hükümleri bilir ve okurken uygular.	**[1]** Belirtilen metnin öğrenciler tarafından doğru bir şekilde okunması sağlanır. Yapılan yanlışlıklar öğretici tarafından bire bir düzeltilir. **[2]** Kur'an metni içerisinde bulunan medler öğretici tarafından uygulamalı olarak okunur. Öğrencilerin de doğru bir şekilde okumaları istenir. **[3]** Sakin nun ve tenvine ait hükümler aktarılır. İhfa, izhar ve iklab ile ilgili bilgiler verilir. Kur'an-ı Kerîm üzerinde uygulaması yapılır. **[4]** İdgam meal gunne ve idğam bila gunne tanıtılır. Öğrencilerin uygulaması sağlanır. **[5]** "Ra" harfinin okunuşu hakkında bilgi verilir. Öğrencilerin uygulaması sağlanır. ! Tecvit ile ilgili kuralları, öğrencinin özellikle yüzünden okurken uygulaması sağlanmalıdır.	⮔ İslâm bilgi kaynakları içinde Kur'an'ın yeri ve önemi dolayısıyla tüm diğer alanlarda bu öğrenme alanıyla ilişkilendirme yapılmalıdır. **[1]** İlgili kısım öğretici tarafından öğrencilere okunmalı ve öğrencilerin okumaları da dikkatli bir şekilde dinlenmelidir. Ayrıca "birbirine okuma" yöntemine de başvurulmalıdır. **[2, 3, 4, 5]** İlgili tecvit kurallarının uygulanmasında acele edilmemeli, öğrencilerin önce bir kuralı anlamaları ve uygulamaları sağlanmalıdır. Bir kuralın uygulaması yerleştikten sonra ikinci bir kural öğretilmeli ve birinci kuralın uygulaması ihmal edilmeden ikinci kuralın yerleştirilmesi sağlanmalıdır. Ardından diğer kurallar da aynı tarzda, "ham" olarak edinilen kuralların pekiştirilmesi ihmal edilmeden öğretilmeli ve yerleştirilmelidir. **[5]** "Ra" harfinin okunuşuna etki eden unsurun öğrenci tarafından algılanmasını kolaylaştırmak üzere ilgili unsur renkli bir kalemle mushaf üzerinde belirginleştirilebilir. ! Bütün okuma çalışmaları öğretici tarafından bizzat uygulanmalı ve ardından öğrencilerin uygulaması istenmelidir. Bu çerçevede kaset, CD ve benzeri malzemelerden yararlanılabileceği unutulmamalıdır.

III. KUR

KUR'AN-I KERÎM ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: KUR'AN-I KERÎM'DEN BÖLÜMLER EZBERLİYORUZ

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Bakara Sûresinin 255. Âyetini Ezbere Okuma 2. Bakara Sûresinin 285-286. Âyetlerini Ezbere Okuma 3. Haşr Sûresinin 22-24. Âyetlerini Ezbere Okuma	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Bakara sûresinin 255. âyetini ezbere okur. 2. Bakara sûresinin 285-286. âyetlerini ezbere okur. 3. Haşr sûresinin 22-24. âyetlerini ezbere okur.	**[1]** Bakara sûresinin 255. ayeti (âyetü'l-kürsî) öğretici tarafından okunur. Öğrencilerin doğru bir şekilde okuması sağlanır. Daha sonra öğrencilerden ezber olarak alınır. **[2]** Bakara sûresinin 285-286. âyetleri (âmenerrasûlü) öğretici tarafından okunur. Öğrencilerin doğru bir şekilde okuması sağlanır. Daha sonra öğrencilerden ezber olarak alınır. **[3]** Haşr sûresinin 22-24. (hüvallahullezi) öğretici tarafından okunur. Öğrencilerin doğru bir şekilde okuması sağlanır. Daha sonra öğrencilerden ezber olarak alınır.	Âyetlerin ezberlenmesinde ibadet öğrenme alanı ve günlük pratiklerle ilişki kurulabilir. Bu çerçevede bu âyetlerin geleneksel olarak okunduğu zamanlara dikkat çekilmelidir. **[1–3]** "Söz korosu", "sesli okuma" ve "birbirine okuma" yöntemleri kullanılabilir. **[2, 3]** Camide namaz vakitlerinde "iş başında eğitim" yöntemi kullanılarak akşam ve yatsı namazlarından sonra öğrencilerin okuma yapmaları teşvik edilebilir. Camide uygulama imkânı olmaması durumunda "benzetim" yönteminden yararlanılabilir. **[2]** bk. "Örnek Ders İşlemeleri" kısmı. Bu ders işleme örneğinde şu çalışma kâğıdı kullanılmıştır: **Kur'an-ı Kerîm Ezberlemede Altın Öğütler** ! Öğrencilerin öğretirken öğrenmelerini ve bilgilerini kalıcı hâle getirmelerini desteklemek üzere üst kurdaki öğrencilerden alt kurları çalıştırmaları için yardım alınabilir. Bu uygulamayla alt kur öğrencileri de akranlarıyla birlikte öğrenme avantajıyla daha çabuk mesafe kat edebilecektir. ! Bazı öğrenciler sûre ve duaları Türkçe okunuşlarıyla yazarak ezberlemeye çalışabileceklerdir. Bu uygulama, öğrencilerin ileride mahreç ve tecvit problemleri yaşamalarına neden olabileceğinden önerilmemektedir. Ancak bu hususta öğretici katı olmamalı, bu yöntemi uygulamak isteyen öğrencilerle yazdıkları dua veya sûreyi birkaç kez okuyarak telaffuz sorunlarının önünü almaya çalışmalıdır.

III. KUR

İTİKAT ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: MELEKLERE İNANIRIZ: MELEKLERE İMAN

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Meleklere İman ve Önemi 2. Kur'an'da Adı Geçen Melekler 3. Meleklerin Özellikleri 4. Meleklerin Görevleri 5. Meleklerden Başka Görünmeyen Varlıklar (Cin ve Şeytan)	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Meleklere imanın önemini kavrar. 2. Kur'an'da adı geçen meleklerin isimlerini sayar. 3. Meleklerin özelliklerini ve görevlerini sayar.	**[1]** Meleklere imanın hayatımız açısından önemi ve dinimiz açısından gerekliliği özellikle belirtilir. Meleklerin iyi ve kötü davranışlarımızı murakabe ettikleri ve dolayısıyla daima iyi davranışlarda bulunmamızı temenni ettikleri belirtilmelidir. **[2]** Kur'an'da adı geçen meleklerin isimleri öğretilir. **[3]** Meleklerin nasıl bir varlık oldukları, görevleri ve özellikleri anlatılır. Öğrencilerin meleklerin özelliklerini ve görevlerini sayabilmeleri sağlanır.	⮔ Âyet ve hadislerden faydalanılarak Kur'an-ı Kerîm ve siyer öğrenme alanıyla ilişkilendirme yapılabilir. Ayrıca ilk vahyin inişinin anlatımıyla Cebrail ve kimi meleklerin özellikleri açıklanarak da siyer öğrenme alanıyla ilişki kurulmalıdır. ⮔ Kiramen kâtibin meleklerinin görevlerine vurgu yapılarak ibadet öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. **[1, 2, 3]** Kazanımların öğrencilerce içselleştirilmesi sürecinde konunun "gaybî" alanla ilgili olduğu gözden uzak tutulmamalı ve âyetler ışığında aktarılmasıyla yetinilmelidir. Öğrencilere "anlatım" yöntemiyle yapılacak sunum esnasında öğrencilerin "not alarak dinleme" yapmaları tavsiye edilebilir. ! Bu ünitede öğrencilerin fal, büyü, cin ve şeytanla ilgili olarak birtakım batıl inançlara ve sapkın düşüncelere kapılmamalarının sağlanması hedeflenmelidir.

III. KUR

İTİKAT ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: KİTAPLARA İMAN İMANIN ESASLARINDANDIR: KİTAPLARA İMAN

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Kitaplara İman ve Önemi 2. Dört Büyük Kutsal Kitap 2.1. Tevrat 2.2. Zebur 2.3. İncil 2.4. Kur'an-ı Kerîm 3. Sahifeler	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Kitap ve vahiy kavramlarını açıklar. 2. Kitaplara imanın önemini kavrar. 3. Dört büyük kutsal kitabı ve sahifeleri sayar.	**[1]** Kitap ve vahiy kavramlarının öğrenilmesi sağlanır. İlahî kitapların Allah tarafından vahiy yoluyla peygamberlere gönderildiği açıklanır. Bu ilahî kitapların art arda gönderildiği ve Kur'an-ı Kerîm'in son kitap olduğu açıklanır. **[2]** İmanın altı şartından birisinin de kitaplara iman olduğu ve dolayısıyla kitaplara imanın gerekliliği üzerinde durulur. **[3]** Öğretici tarafından dört büyük kutsal kitap ve sahifeler hakkında bilgi verilir.	Konuyla ilgili âyetlerden örnekler aktarılarak Kur'an öğrenme alanıyla ilişkilendirme yapılabilir. Hz. Peygamber'in yaşamından vahiy inzaliyle ilgili örnek sahnelerin aktarılması suretiyle siyer öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. Peygamberlerin özellikleriyle vahiy arasındaki ilişkiye dikkat çekilerek itikat öğrenme alanında iç ilişkilendirme yapılabilir. Bütün peygamberlerin ahlâk eksenli ortak özelliklere sahip bir din tebliğ ettikleri vurgulanarak evrensel ahlâkî değerlerle dinî değerlerin paralelliği gösterilmek suretiyle ahlâk öğrenme alanıyla ilişkilendirme yapılabilir. **[3]** **Kitaplar ve Sahifeler:** "Görsel imge okuma" ve "metin tamamlama" yöntemi kullanılarak hazırlanmış olan bu çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır. Onlardan eksik kelimeleri ilişki ağı görselinden faydalanarak tamamlamaları istenir.

III. KUR

İTİKAT ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: KAZA VE KADERİ ÖĞRENİYORUZ: KAZA VE KADERE İMAN

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Kaza ve Kader Ne Demektir? 2. Kaza ve Kadere İmanın Önemi 3. İnsanın Kaderi ve Sorumluluğu ile İlgili Bazı Özellikleri 3.1. Akıl Sahibi Olmak 3.2. Özgür Olmak 4. Kur'an-ı Kerîm'in Kaderle İlgili Bazı Kavramlara Bakışı (Tevekkül, Rızık, Başarı, Afet ve Hastalık)	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Kaza ve kader kavramlarını açıklar. 2. Kaza ve kadere imanın önemini kavrar. 3. İnsanın akıl sahibi, özgür ve sorumlu olmasının kaderle ilişkisini fark eder. 4. Kur'an-ı Kerîm'in kaderle ilgili olarak tevekkül, rızık, başarı, afet ve hastalık kavramlarına bakışını fark eder.	**[1]** Kaza ve kader kavramlarının anlamları üzerinde durulmalıdır. **[2]** İnsanların, tutum ve davranışlarını kendi iradeleriyle seçtikleri ve bu seçimlerinden sorumlu oldukları anlatılmalıdır. Kaza ve kadere imanın, bütün işlerin bir plan ve program dâhilinde cereyan ettiği gerçeğini kabul etmek olduğu aktarılıp böyle bir kabulle kişinin hayata bağlı kalacağı, olaylar karşısında dirençli durabileceği, sonunda insan hayatının anlamlı bir bütün oluşturacağı vurgulanır. **[3]** Öğrencinin, akıl ve irade sahibi olduğunun, olup bitenler karşısında bir nesne olmadığının, yapıp etmelerini kendi iradesiyle gerçekleştirdiğinin farkına varması hedeflenmelidir. **[4]** Kaderin, çalışıp üretmeye, başarmaya engel teşkil etmediği, afet ve hastalık durumlarında ise çözümler üretilmesi gerektiği ifade edilmelidir.	⊏⊐ Konuyla ilgili âyetlerden örnekler aktarılarak Kur'an öğrenme alanıyla ilişkilendirme yapılabilir. ⊏⊐ Bütün peygamberlerin kişisel sorumlulukların üstlenilmesi ekseninde ahlâk merkezli bir din tebliğ ettikleri ve irade sahibi insanları muhatap aldıkları vurgulanarak ahlâk ve siyer öğrenme alanlarıyla ilişkilendirme yapılabilir. **[2, 3, 4]** Kazanımların öğrencilerce içselleştirilmesi sürecinde konunun "gaybî" alanla ilgili olduğu ve öğrencilerin seviyelerini aşabilecek felsefî boyutları bulunduğu gözden uzak tutulmamalı ve âyetler ışığında aktarılmasıyla yetinilmelidir. Öğrencilere "anlatım" yöntemiyle yapılacak sunum esnasında öğrencilerin "not alarak dinleme" yapmaları tavsiye edilebilir. ! Bu ünitede öğrencilerin kaderle bağlantılı olarak şans, boşverme/yıkıcı tevekkül, tembellik gibi birtakım yanlış düşünceleri olabileceği ya da ileride bu türden düşüncelere kapılabilecekleri göz önünde bulundurularak bilinçlenmelerinin sağlanması da hedeflenmelidir.

III. KUR

İBADET ÖĞRENME ALANI
Ünite 1: KÂBE VE ARAFAT DİYARINA YOLCULUK: HAC

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Hac Nedir? 2. Haccın Önemi 3. Hac ile İlgili Kavramlar (Mikat, İhram, Tavaf, Sa'y, Şavt ve Vakfe) 4. Hac ile İlgili Mekânlar (Kâbe, Safa, Merve, Arafat, Müzdelife, Mina ve Mescid-i Nebevî) 5. Umre	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Hac kavramını açıklar. 2. Haccın önemini kavrar. 3. Hac ile ilgili kavramları sayar ve açıklar. 4. Hac ile ilgili mekânları sayar.	**[1]** Öğrencilere haccın İslâm'daki yeri anlatılır ve haccın önemi üzerinde durulur. **[2]** Hac ibadetinin kişisel ve toplumsal hayattaki önemi üzerinde durularak öğrencilere bu konuda bir bilinç kazandırılır. **[3]** Hac ile ilgili ihram, tavaf, sa'y, hedy vb. kavramların, ibadetin yapılışı ile birlikte açıklanması ve bu kavramların kişiye ne kazandıracağı üzerinde durulur. **[4]** Hac ibadetinin yapıldığı yerler (Kâbe, Arafat, Müzdelife, Mina...) hakkında bilgi verilir ve bu mekânların isimleri tekrar ettirilir.	Konuyla ilgili âyetlerden örnekler aktarılarak Kur'an öğrenme alanıyla ilişkilendirme yapılabilir. Hac ibadetinin ve rükünlerinin sembolik anlamları ve hikmetleri aktarılarak ahlâk öğrenme alanlarıyla ilişkilendirme yapılabilir. Peygamber Efendimizin Veda Haccı'nın anlatımıyla hem siyer ve hem de Veda Hutbesi dolayısıyla ahlâk öğrenme alanlarıyla ilişkilendirme yapılabilir. **[1, 2, 3, 4]** bk. "Örnek Ders İşlemeleri" kısmı. Bu ders işleme örneğinde şu çalışma kâğıtları kullanılmıştır: Üç Hurma Kutsal Yolculuk: Hac Adım Adım Hac Hacbul

III. KUR

İBADET ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: PAYLAŞMA VE YARDIMLAŞMA İBADETİ OLARAK KURBAN

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Kurban Nedir? 2. Kurban İbadetinin Bireye ve Topluma Kazandırdıkları 3. Kurban Keserken Nelere Dikkat Etmeliyiz? 4. Hz. İbrahim ve Kurban 5. Kimler Kurban Keser?	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Kurban kavramını açıklar. 2. Kurban ibadetinin bireye ve topluma kazandırdıklarını kavrar. 3. Kurban kesilirken nelere dikkat edilmesi gerektiğini sayar.	**[1]** Kurban ibadetinin kişinin sahip olduğu şeyleri Allah'ın kullarıyla paylaşmak suretiyle Allah'a yakınlık kazanma amacına yönelik olduğu, fedakârlığın önemli bir sembolü olduğu aktarılır. **[2]** Kurban ibadetinin yardımlaşma ve kardeşlik duygularını pekiştirmesi üzerinde durulur ve öğrencilerin bunu kavramaları sağlanır. **[3]** Kurbanın kesimi esnasında hem kurban hem de çevre konusunda nelere dikkat edilmesi gerektiği öğrencilere kavratılır.	☐ Konuyla ilgili hadisler ve Kevser sûresinin meali aktarılarak siyer ve Kur'an-ı Kerîm öğrenme alanlarıyla ilişkilendirme yapılabilir. ☐ Kardeşlik, yardımseverlik, fedakârlık, diğerkâmlık değerlerine dikkat çekilerek ve bayramların millî manevî değerlerimizden olduğu vurgulanarak ahlâk öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. ! Kurbanın kesimi esnasında hem kurban hem de çevre konusunda dikkat edilmesi gereken hususlar özellikle ve hassasiyetle öğrencilere kavratılmalıdır.

III. KUR

İBADET ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA İBADETİ OLARAK ZEKÂT VE SADAKA

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Zekât ve Sadaka Nedir? 2. İslam Dini Zekât ve Sadaka Vermeyi Niçin Emreder? 3. Kimler Zekât Verir? 4. Nelerden Zekât Verilir? 5. Bizler de Zekât ve Sadaka Verebilecek Duruma Gelmeye Çalışmalıyız 6. Kimlere Zekât Verilir?	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Zekât ve sadakayı tanımlar. 2. Zekât ve sadaka vermenin önemini kavrar. 3. Kimlerin zekât ve sadaka vereceğini sayar ve açıklar. 4. Nelerden zekât ve sadaka verileceğini sayar ve açıklar.	**[1, 2]** Sadaka ve zekât kavramları açıklanıp neden zekât verildiği, sadakanın toplumsal dayanışma ve yardımlaşmaya ne gibi bir katkı sağladığı aktarılır. **[3]** Zekât ve sadakayı kimlerin vermesi gerektiği, zenginlik ölçüsü dikkate alınmak suretiyle açıklanır. **[4]** Zekât ve sadakanın nelerden verileceği, ölçülerinin ne olduğu anlatılır.	Konuyla ilgili âyetler ve hadisler aktarılarak siyer ve Kur'an-ı Kerîm öğrenme alanlarıyla ilişkilendirme yapılabilir. Bu çerçevede Mâûn sûresinin mealine de dikkat çekilebilir. Kardeşlik, yardımseverlik, fedakârlık, diğerkâmlık, cömertlik, özverili olmak, komşuluk değerlerine dikkat çekilerek ahlâk öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. **[3]** Konu nisap ve zenginlik ölçüsü çerçevesinde verilirken öğrencilerin sevdiklerinden verme konusunda duygu eğitimlerini sağlamak üzere az da olsa vermenin değeri özellikle vurgulanmalıdır. Bu çerçevede her bir öğrenci harçlığının kırkta birini vermek gibi sembolik bir zekâta teşvik edilebilir. ! Öğrencilerin özellikle zekât verilecek mallar ve miktarları konusunda ayrıntıya boğulmalarından kaçınılmalıdır.

III. KUR

İBADET ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: ALLAH!A YAKARIŞ: DUA VE TÖVBE

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Dua 1.1. Dua nedir? 1.2. Duanın Önemi ve İnsana Kazandırdıkları 1.3. Ne Zaman, Nerede ve Nasıl Dua Edebiliriz? 1.4. Kur'an ve Hz. Peygamber'den Dualar Öğreniyoruz 2. Tövbe 2.1. Tövbe Nedir? 2.2. Tövbenin Hayatımızdaki Yeri ve Önemi 2.3. Ne Zaman, Nerede ve Nasıl Tövbe Edebiliriz? 2.4. Kur'an'dan ve Hz. Peygamber'den Tövbe Örnekleri 3. Yemek Duasını Ezbere Okuma ve Türkçe Anlamını Açıklama	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Dua ve tövbeyi tanımlar. 2. Ne zaman, nerede ve nasıl dua edebileceğini kavrar. 3. Ne zaman, nerede ve nasıl tövbe edebileceğini kavrar. 4. Kur'an'dan ve Peygamberimizden dua ve tövbe örnekleri verir. 5. Yemek duasını ezbere okur ve Türkçe anlamını açıklar.	**[1, 2, 3]** Dua ve tövbe kavramları tanımlanıp ne zaman, nasıl ve nerede yapılacağı aktarılır. Tövbenin, günahtan dönme ve aynı suçu bir daha işlememeye söz verme olduğu özellikle vurgulanır. **[4]** Hz. Âdem ve Hz. Yunus'un dua ve niyazda bulunmaları gibi Kur'an'da bulunan dua ve tövbe örneklerinden bazıları örnek olarak verilir. **[5]** Günlük hayatta sık sık dile getirilen dualardan yemek duası ezberletilir. Anlamı üzerinde durulur.	Konuyla ilgili âyetler ve hadisler aktarılarak siyer ve Kur'an-ı Kerîm öğrenme alanlarıyla ilişkilendirme yapılabilir. Özür dilemenin, teşekkür etmenin, birbiri için iyi dilekte bulunmanın kardeşliği besleyici olduğuna dikkat çekilerek ahlâk öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. **[1, 2]** Ünite toplumsal ilişkilerle de paralellikler kurularak "soru-cevap" ve "buldurma" yöntemleri ekseninde sunulabilir.

III. KUR

SİYER ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: HZ. PEYGAMBER'DEN DAVRANIŞ ÖRNEKLERİ

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. Hz. Peygamber'in Ahlâkından Davranış Örnekleri (Doğruluğu, Güvenilirliği, Sabırlı Oluşu, Adaleti, Hoşgörüsü vb.) 2. Eş Olarak Hz. Peygamber 3. Baba Olarak Hz. Peygamber 4. Dede Olarak Hz. Peygamber 5. Komşu Olarak Hz. Peygamber 6. Arkadaş Olarak Hz. Peygamber 7. Akraba Olarak Hz. Peygamber 8. Akabe Biatları ve Veda Hutbesi'nde Ortaya koyduğu İnsanî ve Evrensel İlkeler Açısından Örnekliği	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Hz. Peygamber'in örnek ahlâkını kavrar. 2. Hz. Peygamber'in hayatından davranış modelleri çıkarır ve bunları yapmaya istekli olur. 3. Akabe Biatları ve Veda Hutbesi'ndeki insanî ve evrensel ilkeleri kavrar.	**[1, 2]** Hz. Peygamber'in, vahyin yönlendirmesiyle nasıl mükemmel bir kişilik kazandığı, ahlâkî bir olgunluğa ulaştığı aktarılıp onun hayatından davranış modelleri çıkarılır. **[3]** Akabe Biatları, Veda Haccı ve Veda Hutbesi'nden söz edilip çeşitli evrensel prensiplere ulaşılır. Bu prensiplerin insanlığa neler kazandırdığı kavratılır.	⮔ Konuyla ilgili âyetler aktarılarak Kur'an-ı Kerîm öğrenme alanıyla ilişkilendirme yapılabilir. ⮔ Konuyla ilgili hadisler ve Hz. Peygamber'in hayatından tablolar aktarılarak siyer öğrenme alanıyla iç ilişkilendirme yapılabilir. Bu vesileyle öğrencilerin duyuşsal eğitimlerini desteklemek ve Hz. Peygamber'e tabi olmanın anlamını kavrayarak buna motive olmalarını sağlamak hedeflenmelidir. ⮔ Sosyal ilişkiler ağı içinde Peygamber Efendimizin tanınması suretiyle ahlâk öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. ⮔ Hz. Peygamber'in gerek kul olarak kendi fiillerinden ve gerekse Veda Hutbesi'nde ortaya koyduğu genel prensiplerden hareketle ibadet öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. **[1, 2]** bk. "Örnek Ders İşlemeleri" kısmında siyer ders işleme örneği.

III. KUR

AHLÂK ÖĞRENME ALANI

Ünite 1: GÜZEL SÖZ VE DAVRANIŞLARDA BULUNALIM

ÜNİTE AÇILIMI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ALANLAR ARASI İLİŞKİLER, YÖNTEM ÖNERİLERİ ve ÖRNEK ETKİNLİKLER
1. İman Etmek Sorumluluk Bilincine Sahip Olmak Demektir. 2. Cömertlik İslâm'da Övülen Bir Tutum ve Davranıştır 3. Saygılı Olalım 4. Başkalarını da Düşünelim: Diğerkâmlık 5. Manevî Değerlerimizi Korumak ve Sevmek de İnancımızın Gereğidir.	Bu ünitenin sonunda öğrenciler; 1. Sorumluluk kavramını açıklar ve sorumluluk almaya hazır olur. 2. Cömertliğin İslâm'da övülen bir erdem olduğunu kavrar. 3. Saygı kavramını açıklar ve insanî ilişkilerdeki önemini fark eder. 4. Diğerkâmlık kavramını açıklar. 5. Manevî değerlerimizi korumanın ve sevmenin imanın bir gereği olduğunu kavrar.	**[1]** Verilen görevleri en iyi şekilde yapmanın bir gereklilik olduğu, sorumluluk yüklenmenin, bireysel ve toplumsal kazanımları anlatılır. **[2]** Muhtaç insanlara veya hayır kuruluşlarına yardımın önemi, bunun toplumsal huzur ve barışa katkısı üzerinde durulur. **[3]** Saygının önemli bir erdem olduğu fark ettirilir, bunun insanî ilişkileri zenginleştirmedeki katkısı açıklanır. **[4]** Başkalarının önceliklerinin kişisel önceliklere tercih edilmesinin sağlayacağı toplumsal ve ahlâkî değerler üzerinde durulur. **[5]** Bir toplumu "ben" eksenli olmaktan "biz" eksenli olmaya yükselten ve "bizi biz yapan" değerlerin benimsenmesi ve sevilmesi noktasında öğrenciler bilinçlendirilir. Değerlerimizin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasının gereği ve önemi açıklanır.	Konuyla ilgili âyetler aktarılarak Kur'an-ı Kerîm öğrenme alanıyla ilişkilendirme yapılabilir. Konuyla ilgili hadisler ve Hz. Peygamber'in hayatından tablolar aktarılarak siyer öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. Ayrıca Hz. Peygamber'in dost ve arkadaşlarının hayatından örnekler de bu ilişkilendirme çerçevesinde kullanılabilir. Gerek kul olarak ve gerekse insan olarak ahlâkî erdemleri uygulamanın ibadetle ilişkisine değinilerek ibadet öğrenme alanıyla ilişki kurulabilir. **[1, 2, 3, 4, 5]** **İhtiyar Kadın ile Ömer** çalışma kâğıdındaki diyalog "sesli okuma" yöntemi çerçevesinde uygun tonlama ve tarzda okunur. Ayrıca bu diyaloğun "rol oynama" yöntemiyle canlandırılması da sağlanabilir. Ardından "buldurma" ve "tartışma" yöntemleri kullanılarak ünite içeriğindeki değerleri öğrencilerin fark etmeleri sağlanır.

Örnek Etkinlikler ve Formlar

Kur'an Eğitimi Tarihinden Bir Yaprak

Okuyacağınız metin Abdülaziz Bey'in "Osmanlı Âdet, Merasim ve Tabirleri" adlı eserinden (1995, İstanbul) özetlenerek ve sadeleştirilerek alınmıştır. Metni okuduktan sonra büyükleriniz-den kendilerinin başından geçen ya da tanık oldukları benzer bir olay olup olmadığını sorunuz. Onlardan edineceğiniz bilgileri bir kağıda not alınız.

Darü'l-Kurralar ve Çocukların Hafızlık Eğitimi

Usulüne göre Kur'an okumayı ve ezberlemeyi öğrenmek isteyenler için vaktiyle hayır sahipleri tarafından şehrin uygun yerlerinde *dârü'l-kurra* adı verilen güzel yerler yapılmış, hafız olanların cemiyetlerinde harcanmak üzere ayrıca vakıflar kurulmuştu. Dârü'l-kurraların gerekli tamirler için vakıftan ödenekleri olur, yakacakları kömür de vakıf tarafından karşılanırdı.

Her dârü'l-kurranın çeşmesi vardı. İçmek ve abdest almak için gerekli su buradan sağlanırdı. Gerektiğinde musluklu küpler de kullanılır; içeriye yazın hasır, kışın keçe ve halılar döşenirdi. Dârü'l-kurralarda her çocuk için ufak bir rahle ve bir de ufak minder bulunurdu. Hoca efendinin ise bir sediri, bir minderi ve sedef kakma büyükçe bir rahlesi olurdu.

Dârü'l-kurralara devam eden çocuklar, hoca efendi gelmeden erkenden toplanırlardı. Her biri kendi rahlesinin başına oturur, Kur'an-ı Kerîm ezberine çalışırdı. Kur'an-ı Kerîm'i her okuduğu zaman abdestli olmak, çok temiz giyinmek, okumaya daima besmele ile başlamak, Kur'an-ı Kerîm'i okuduktan sonra yere veya alçak yerlere koymamak, geliş gidişlerde Mushaf-ı Şerif'i kesesine koymak, çıkarırken öpüp başına kadar kaldırmak gibi usuller vardı. Öğrenciler bu usullere uymaya her zaman özen gösterirlerdi.

Kur'an'ın ezberlenmesi, her gün çalışmak şartıyla, bir yıl içinde tamamlanabilirdi. Kur'an hafızı olanlar arasında 8-9 yaşlarında pek çok çocuk vardı. Bu çocuklar, Kur'an-ı Kerim'in tamamını ezbere hiç hatasız okuyabiliyorlardı. O yaştaki çocukların bu hâli Kur'an'ın gizli hikmetlerindendir. Çocuk, Kur'an-ı Kerîm'in tamamını ezberlediğinde hocası çocuğun babasına bunu müjdelerdi. Baba, hoca efendi ile bir gün kararlaştırır ve ziyafet hazırlığına girişirdi.

Çocukların Hafızlık Merasimi

Hoca, meşhur kurra efendilerden on kişi davet eder. Davet edilen efendiler geldikçe hoca efendi karşılar. Hepsi bir odaya alınır. Hepsi abdest alır, diğer odaya geçerler. Odaya

birkaç bardak, iki testi su, bir kenara da buhurdan konur. Anber veya öd ağacı yakılır. Odanın bir kenarında çocuğun oturacağı ipek yüzlü ufak bir minder ve bir bardak su bulunur.

Çocuk hocasının karşısına oturur ve besmele çeker, Fatiha sûresinden itibaren Kur'an-ı Kerîm'i ezbere okumaya başlar. Herkes onu dinler. Şayet yanlış okursa düzeltilir. Okuma, ertesi gün Kur'an-ı Kerîm'i hatmedene kadar sürer. Çocuğun annesi tarafından, hocalara ipekli bohçalar içinde bir top ipekli Şam kumaşı, bir uçları ipek ve sırma ile işlenmiş "yağlık" denen beyaz çevre, kapak ve tabağı ile beraber güzel kâğıtlara sarılmış billur su bardağı ve sırma başlı keten abdest havlusu hediye edilir. Çocuğun kendi hocasına ise o gün bir şey verilmez.

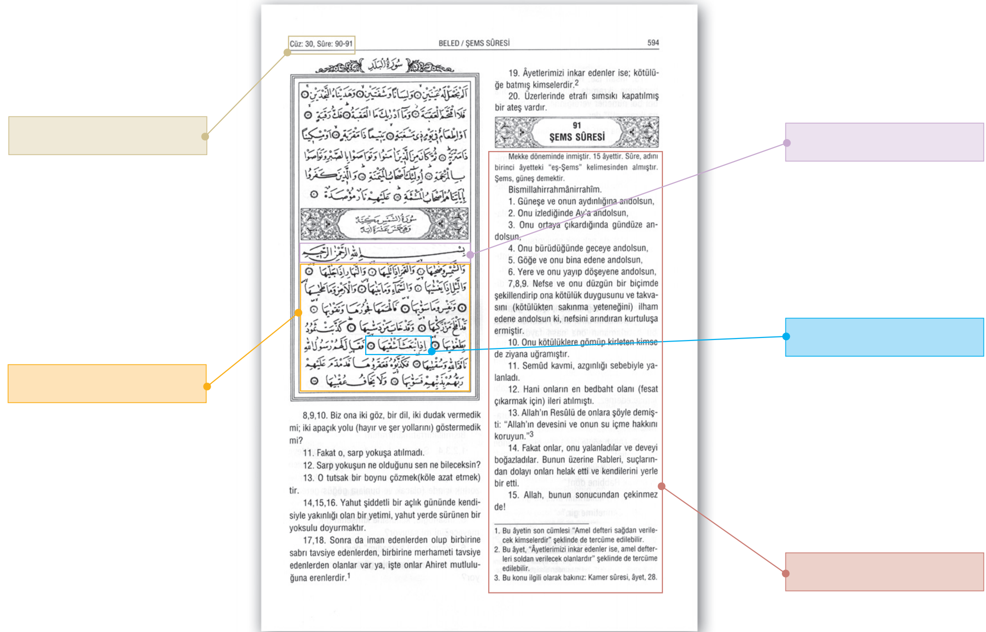
Kur'an'ın dinlenmesi o gün biter. Sıra, herkesin önünde yapılacak olan *hıfz cemiyeti*ne gelir. Bu merasimin hangi gün ve nerede yapılacağı kararlaştırılır ve çocuğun babası dostlarına davetiye yazar. Hoca efendiler de kararlaştırılan camiye davet edilir. O gün için evde de yemekler ve gerekli diğer hazırlıklar yapılır. Cemiyetin yapılacağı caminin ortasına daire şeklinde, etrafı bol sırma saçaklı kırmızı yaygılar serilir. Mihrabın önüne gelen yere sırma işlemeli büyük bir seccade yayılır, önüne sedefle işlenmiş süslü bir rahle ve üzeri ipek kumaş kaplı yüksek bir minder konur. Ortaya yayılan daire şeklindeki yaygıların her iki yanına büyük gümüş buhurdan ve gülabdanlar hazırlanır. Çocuğun kendi hocası ona ayrılmış olan minder üzerine ve rahlenin önüne oturur. Diğer hoca efendiler de hocanın sağında yerlerini alırlar. Üstleri sırmalı örtülerle örtülmüş küçük iskemleler üzerine konmuş bulunan buhurdanlarda amber ve öd ağacı yakılmaya başlanır. Buhurdanlara dikkat edilir, bittikçe buhurlar yenilenir.

Hıfzı tamamlayan çocuk yeni dikilmiş elbiselerini giymiş ve başında sarık bulunduğu hâlde ortaya, hocası ve hazır olanların karşısına, sırma işlemeli büyük bir seccade üzerine oturur. Sonra hoca efendiler sıra ile büyük bir saygı ve huşû içinde Kur'an'dan birer bölüm okumaya başlarlar. Beş-on hocanın okuması bitince, evvelce kararlaştırılmış bir hoca tarafından uzun bir dua okunur ve cemiyete son verilir. Hafız olan çocuk kalkar, terbiyeli ve saygılı bir tavırla hocasının önüne varıp, elini öper. Hocası da ona uçları sırmalı beyaz bir çevre verir. Daha sonra çocuk babasının ve diğer misafirlerin ellerini öper. Onlar da çocuk hakkında hayır dua ederler. Nihayet düzen içinde camiden çıkılır, cemaat ve misafirler dağılır.

Çocuğun asıl hocasına, annesi tarafından işlemeli bir bohça içinde bir cübbelik ve iki top ipekli Şam kumaşı, bir sırmalı çevre, bel şalı, tabağı ve kapağıyla şerbet bardağı hediye edilir. Baba bir altın saat verir. Çocuğa da babası uygun miktarda para verdiği gibi çok iyi bir Mushaf-ı Şerîf ve bir altın saat hediye eder. Annesi ise çocuğu Mushaf-ı Şerif için ağır sırma işlemeli bir kese ile yarım top şal vererek ödüllendirir.

Kur’an’ı Tanıyalım

Aşağıdaki Kur'an-ı Kerîm sayfası resmini inceleyiniz. Oklarla gösterilen kısımların adını aşağıdaki açıklamalardan yararlanarak yazınız.

Cüz: 30, Sûre: 90-91 BELED / ŞEMS SÛRESİ 594

8,9,10. Biz ona iki göz, bir dil, iki dudak vermedik mi; iki apaçık yolu (hayır ve şer yollarını) göstermedik mi?

11. Fakat o, sarp yokuşa atılmadı.

12. Sarp yokuşun ne olduğunu sen ne bileceksin?

13. O tutsak bir boynu çözmek(köle azat etmek) tir.

14,15,16. Yahut şiddetli bir açlık gününde kendisiyle yakınlığı olan bir yetimi, yahut yerde sürünen bir yoksulu doyurmaktır.

17,18. Sonra da iman edenlerden olup birbirine sabrı tavsiye edenlerden, birbirine merhameti tavsiye edenlerden olanlar var ya, işte onlar Ahiret mutluluğuna erenlerdir.[1]

19. Âyetlerimizi inkar edenler ise; kötülüğe batmış kimselerdir.[2]

20. Üzerlerinde etrafı sımsıkı kapatılmış bir ateş vardır.

91
ŞEMS SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 15 âyettir. Sûre, adını birinci âyetteki "eş-Şems" kelimesinden almıştır. Şems, güneş demektir.

Bismillahirrahmânirrahîm.

1. Güneşe ve onun aydınlığına andolsun,
2. Onu izlediğinde Ay’a andolsun,
3. Onu ortaya çıkardığında gündüze andolsun,
4. Onu bürüdüğünde geceye andolsun,
5. Göğe ve onu bina edene andolsun,
6. Yere ve onu yayıp döşeyene andolsun,

7,8,9. Nefse ve onu düzgün bir biçimde şekillendirip ona kötülük duygusunu ve takvasını (kötülükten sakınma yeteneğini) ilham edene andolsun ki, nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir.

10. Onu kötülüklere gömüp kirleten kimse de ziyana uğramıştır.
11. Semûd kavmi, azgınlığı sebebiyle yalanladı.
12. Hani onların en bedbaht olanı (fesat çıkarmak için) ileri atılmıştı.
13. Allah’ın Resûlü de onlara şöyle demişti: “Allah’ın devesini ve onun su içme hakkını koruyun.”[3]
14. Fakat onlar, onu yalanladılar ve deveyi boğazladılar. Bunun üzerine Rableri, suçlarından dolayı onları helak etti ve kendilerini yerle bir etti.
15. Allah, bunun sonucundan çekinmez de!

1. Bu âyetin son cümlesi "Amel defteri sağdan verilecek kimselerdir" şeklinde de tercüme edilebilir.
2. Bu âyet, “Âyetlerimizi inkar edenler ise, amel defterleri soldan verilecek olanlardır" şeklinde de tercüme edilebilir.
3. Bu konu ilgili olarak bakınız: Kamer sûresi, âyet, 28.

Sûre: Kur'an-ı Kerîm'de, özel bir adı bulunan kısımlardan her biri. En kısası üç âyetten oluşur. Toplam 114 sûre bulunmaktadır. Bunların ilki “Fâtiha Sûresi” sonuncusu ise “Nâs Sûresi”dir.

Âyet: Sûreleri oluşturan, başladığı ve bittiği yer belirlenmiş olan kısımlardan her biri. Âyetlerin birçoğu bir veya birkaç cümleden oluşur. Ancak kendi başına bir cümle oluşturmayan; harf, kelime ya da kelimelerden meydana gelen âyetler de vardır.

Cüz: Kur'an-ı Kerîm'in 20 sayfalık bölümleri.

Besmele: “Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla” anlamına gelen “Bismillahirrahmanirrahim” cümlesine verilen isim. Neml Sûresinde bir âyet olarak yer alan besmele, Tevbe Sûresi hariç Kur'an-ı Kerîm'in her sûresinin başında bulunmaktadır.

Meal: Kur'an-ı Kerim çevirilerine verilen isim. Kur'an-ı Kerîm'in hiçbir dile eksiksiz bir çevirisi yapılamayacağı için onun çevirilerine “bir şeyin özü” anlamına gelen “meâl” ismi verilmektedir.

Kur'an'ı İnceliyoruz

Kur'an-ı Kerîm meâlini dikkatli ve hızlı bir şekilde inceleyerek aşağıdaki kutucuklarda verilen konuların hangilerinin Kur'an'da olduğunu belirleyiniz. İncelemeniz esnasında bu konularla ilgili bir âyete rastladığınızda meâlini kutucuğa not ediniz. Boş bırakılmış iki kutucuğa ise kendi belirleyeceğiniz iki konu başlığını ve bunlarla ilgili âyet meâlini yazınız.

Şiirle İslâm'ın Şartları

Aşağıdaki şiiri okuyunuz. Her bir dörtlükte aktarılan İslâm'ın şartı üzerine beş dakikalık bir konuşma yapınız.

İslâm'ın Şartları

Gökhan Evliyaoğlu

İslâm'ın beş şartı var;
Bilmek bile saadet,
Bunlara kim uyarsa
Ona açılır cennet...

Şartlardan birincisi:
Kelime-i Şehadet;
Tek ve büyük Allah'tan
Başka tanrı yok elbet.
Onun son peygamberi
Şanı yüce Muhammed

İkinci şart namazdır.
O ne güzel ibadet.
Günde yarım saate,
Sığar beş vakit nöbet...

Üçüncü şart Ramazan
Orucunadır niyet.
Gündüz yiyip içmeden
Sevinçle geçer müddet...

Dördüncü şart zekâttır,
Allah vermişse servet:
Bedelini kırka böl,
Birini hediye et...

Bir defa hacca gitmek,
Olabilirse kısmet.
Beşinci şart İslâm'ın
Kâbesini ziyaret...

İslâm Binası

Hz. Peygamber şöyle buyurur: "İslâm beş esas üzerine kuruludur: Kelime-i Şehadet, Namaz, Oruç, Zekât, Hac."
Hadis-i şerifi göz önünde bulundurarak aşağıdaki çizimi inceleyiniz. Ardından İslâm ve beş esası üzerine arkadaşlarınıza 5 dakikalık bir konuşma yapınız.

Neler Var Bu Sarmalda?

Aşağıdaki bulmacada hangi kelimeler gizli, bakalım bulabilecek misiniz?

S	A	L	İ	H	M	Ü	B	A	H	M	E	
İ	E	N	A	M	A	Z	M	Ü	F	S	K	
L	Y	İ	B	F	A	R	Z	I	A	İ	R	
E	A	C	E	K	K	E	D	E	Y	D	U	
M	F	A	Ü	T	İ	M	Ü	Z	N	M	H	
A	İ	V	M	E	D	E	E	E	S	Ü	S	
Z	K	C	I	N	E	K	K	K	Ü	S	Ü	
R	I	A	R	N	Ü	S	T	A	N	T	N	
A	Z	H	Y	A	G	İ	T	E	N	E	N	
F	R	A	K	A	D	A	S	B	A	H	E	
T	A	F	F	E	L	L	E	K	Ü	M	T	O
E	D	A	B	İ	M	A	R	A	H	Ç	U	R

Şiirle Ef'âl-i Mükellefîn

Aşağıdaki şiirin her bir dörtlüğü yanındaki kutucuklarda sizlere birer kelime verilmiştir. Bu kelimelerin tanımlarını, şiirde verilen bilgilerden yararlanarak yazınız.

Ef'âl-i Mükellefîn

Gece gündüz döner hep arz,
Kâinat çok güzel bir tarz.
Kesin delil ile belli;
Hakkın emri bizlere farz.

Farz:

Dünyada yok tutan bir ip,
İnsanlar farklı farklı tip.
Zannî delil ile sabit:
Hak buyruğu bize vacip.

Vacib:

Düşün düşün, ibadet et,
Nasip olsun bize cennet.
Peygamberin işlediği,
Müslümana oldu sünnet.

Sünnet:

Yoksullara iyilik yap,
İbadet et, işle sevap.
Muhammed'in yaptığı
Bazı işler hep müstehap.

Müstehab:

Serbest demiş Resulullah,
Ne sevap var, ne de günah.
Ye, iç, otur, kalk, gez, uyu:
Helâl, haram değil, mübah.

Mübah:

Gocunacak yok bir yaram,
Az da olsa helâl param,
Hakkın yasakladıkları
Bütün işler bize haram.

Haram:

Tufandan hiç korkar mı Nuh,
Çünkü taşır temiz bir ruh,
Peygamberin sevmediği
Elbet olur bize mekruh.

Mekruh:

Taştan yaptı Kâbe'yi Şit,
Kur'an bize tam bir mürşit,
İbadeti bozan şeyler
Müminlere olur müfsit.

Müfsid:

Fikri Özbakan

Bul ve Sırala

Aşağıdaki resimleri inceleyiniz. Usulüne uygun olarak nasıl abdest alındığını göz önünde bulundurarak doğru sıralamaya göre resimleri numaralayınız.

Kaynak: Güler Karasu, Sevim Özdemir. *Resimlerin dili (kompozisyon çalışmaları).* Önel-Verlag. Köln. s. 40.

Hangisi Var, Hangisi Yok

1. Aşağıdaki tabloyu inceleyiniz. Verilen işlemlerden hangileri "abdest" ve "gusül" sırasında uygulanıyorsa ilgili sütunlara örnekteki gibi işaretleyiniz.

İşlemler	Abdest	Gusül
Ağzı su alarak temizlemek	✔	✔
Ayakları bileklere kadar yıkamak		
Başı meshetmek		
Bileklere kadar elleri yıkamak		
Boynu meshetmek		
Burnu su alarak temizlemek		
Bütün vücudu yıkamak		
Elleri dirseklere kadar yıkamak		
Kulakları meshetmek		
Yüzü yıkamak		

2. İşaretleme işlemini bitirdiniz. Şimdi de "abdest" ve "gusül" yazılı sütunlarda yaptığınız işaretleri dikkate alarak abdest ve gusül işlemlerini sıraya koyunuz.

Abdest

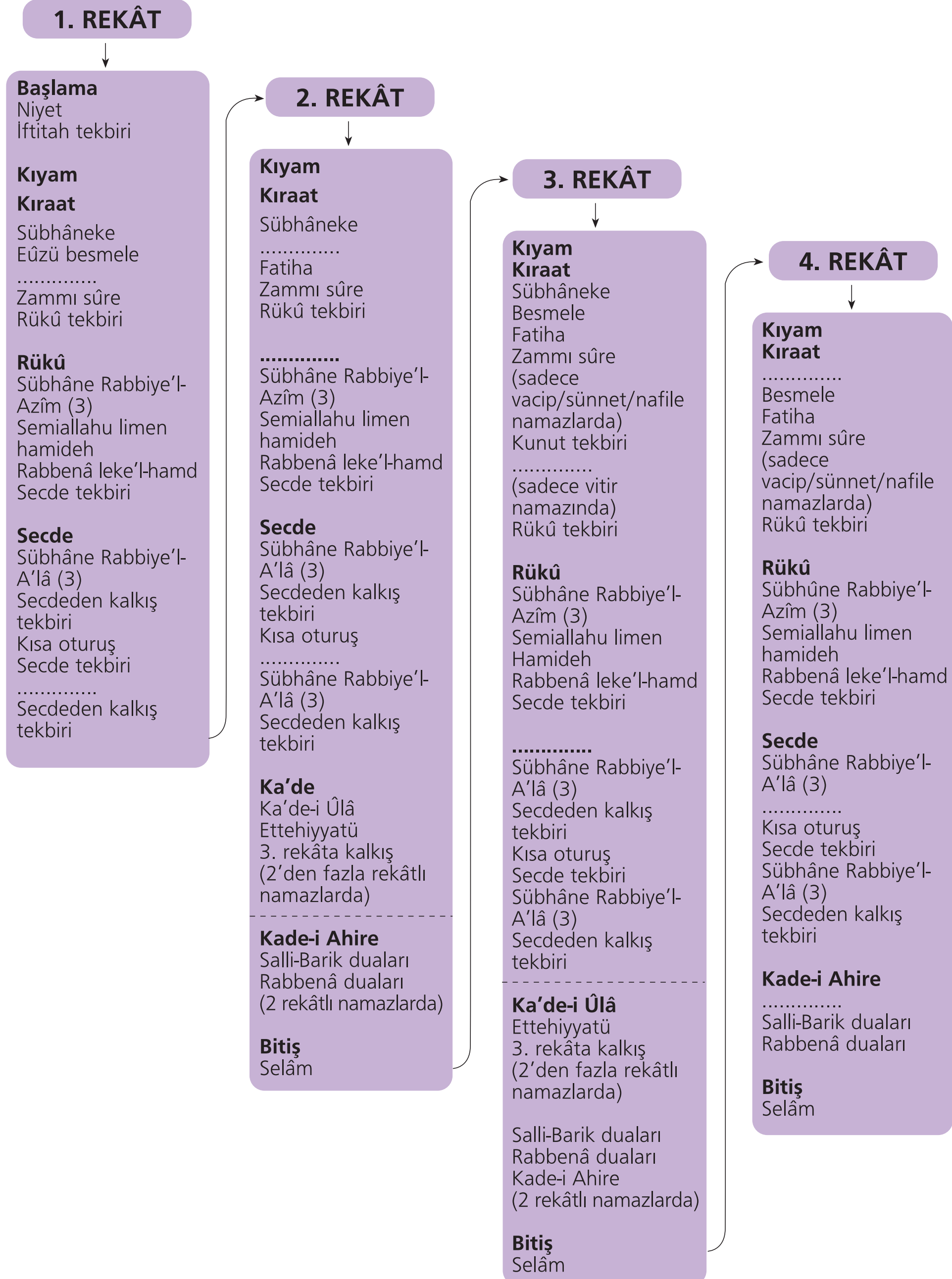
1.
2. Ağzı su alarak temizlemek
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.

Gusül

1. Ağzı su alarak temizlemek
2.
3.

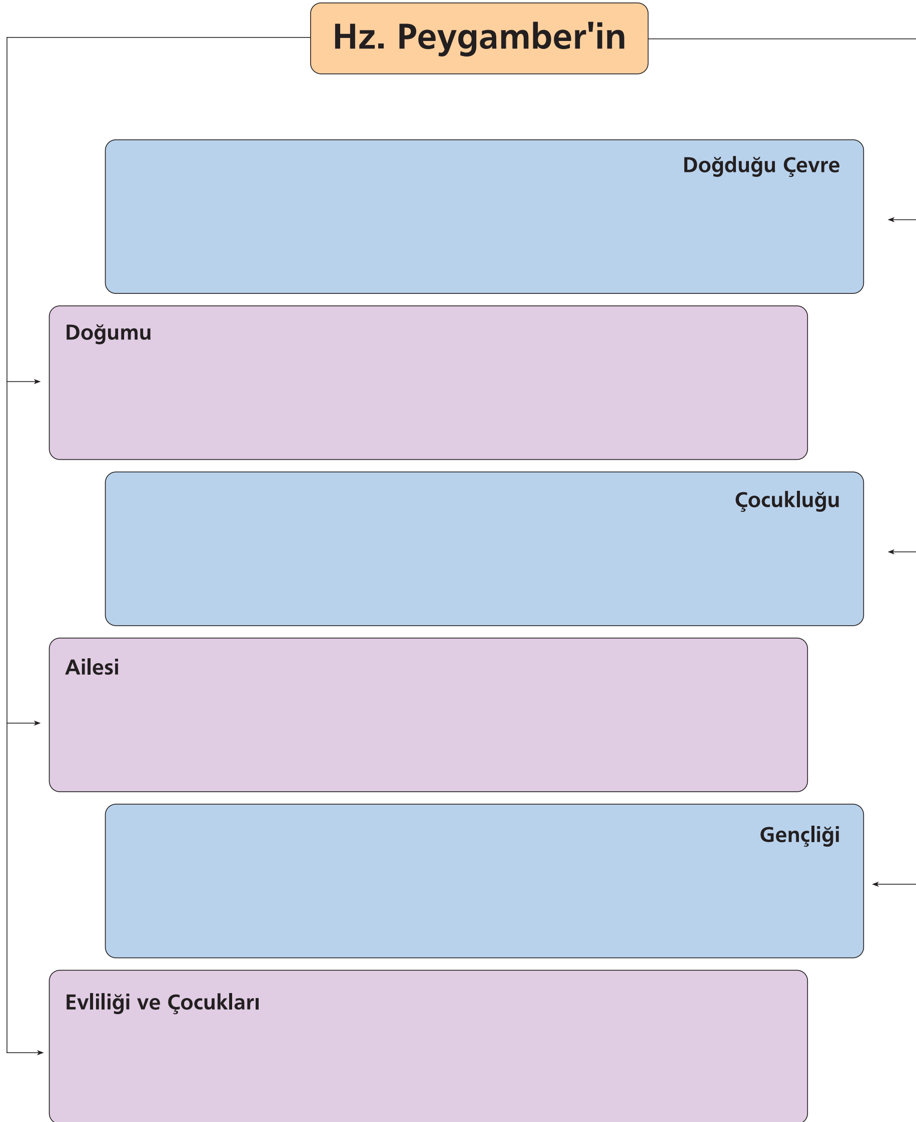
Eksiği Tamamla

Aşağıdaki şemada eksik bırakılmış bilgileri tamamlayınız.

Şemayı Beraber Oluşturalım

Hz. Peygamberin hayatı hakında anlatılanları dinlerken aşağıdaki şemayı önemli bulduğunuz bilgileri yazarak tamamlayınız.

Sıralayalım

Hz. Peygamberin hayatı ile ilgili olarak anlatılanları dinlediniz. Şimdi de aşağıdaki olayları onun hayatındaki oluş sıralarına göre numaralandırınız.

- ☐ Akabe görüşmeleri
- ☐ Boykot ve abluka dönemi
- ☐ Gece yolculuğu (İsra ve Miraç)
- ☐ Habeşistan'a göç
- ☐ Hz. Hatice'nin Hz. Peygamber'e iman etmesi
- ☐ Hz. Hatice'nin vefatı
- ☐ Hz. Peygamber'in "Erdemliler Topluluğu" anlaşmasında yer alması
- ☐ Hz. Peygamber'in annesinin ölümü
- ☐ Hz. Peygamber'in babasının ölümü
- ☐ Hz. Peygamber'in çocuklarının dünyaya gelmesi
- ☐ Hz. Peygamber'in doğumu
- ☐ Hz. Peygamber'in Hz. Hatice annemizle evlenmesi
- ☐ İlk vahiy
- ☐ Medine'ye hicret
- ☐ Müslümanların Erkam'ın evinde buluşmaları
- ☐ Peygamberimize sürekli destek olan amcası Ebu Talib'in ölümü
- ☐ Sütannenin yanında geçen günler
- ☐ Taif'e yolculuk

Çünkü...

Aşağıdaki cümlelerde Hz. Muhammed'in çocukluk yıllarıyla ilgili bazı bilgiler verilmektedir. Okuduğunuz metni ve eski bilgilerinizi hatırlamaya çalışınız. Ardından bu cümlelerde anlatılan olayların sebeplerini yazınız.

Torunu doğduğunda Abdulmuttalib hem sevindi hem de hüzünlendi

1 **Çünkü**

Abdulmuttalib torununa "Muhammed" adını koydu

2 **Çünkü**

Abdulmuttalib yeni doğan torununu hemen Kâbe'ye götürdü

3 **Çünkü**

Âmine, oğlu Muhammed'i büyütecek bir sütanne aramaya başladı

4 **Çünkü**

Hiçbir sütanne Hz. Muhammed'i almak istemiyordu

5 **Çünkü**

Halime, Hz. Muhammed'in sütannesi olmayı kabul etti

6 **Çünkü**

Halime ve kocası, Hz. Muhammed'in farklı bir çocuk olduğunu hemen fark ettiler

7 **Çünkü**

Halime, Hz. Muhammed'i annesine teslim ederken ağlıyordu

8 **Çünkü**

Ümmü Eymen, Medine yolculuğunun dönüşünde çok üzgündü

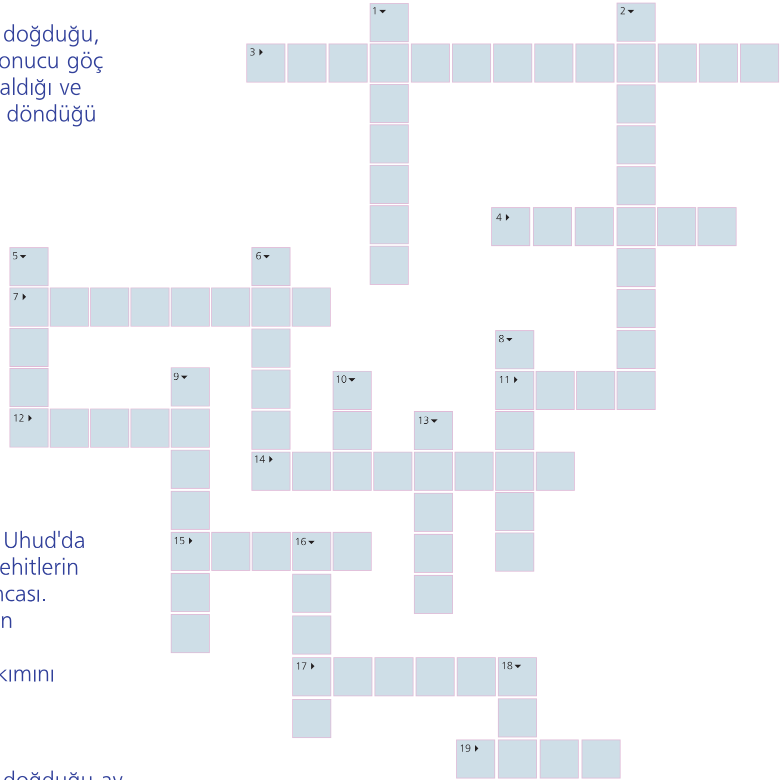
9 **Çünkü**

Hz. Muhammed, annesinin ölümünden iki yıl sonra amcasıyla yaşamaya başladı

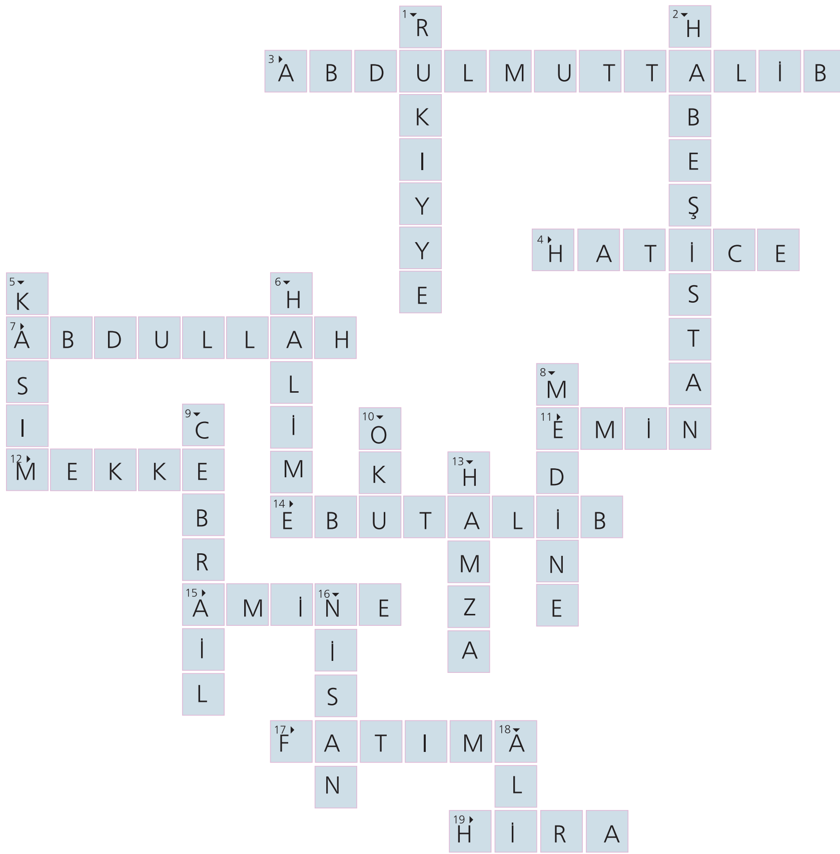
10 **Çünkü**

Bildik ve Bulduk

1. Hz. Peygamber'in, Hz. Osman'la evlenmiş iki kızından biri.
2. Hz. Peygamber'in yeni yurt arayışı sırasında Müslümanları ilk gönderdiği ülke.
3. Hz. Peygamber'in dedesinin adı
4. Hz. Peygamber'e ilk iman eden insan olan sevgili eşi, müminlerin annesi.
5. Hz. Peygamber'in erkek çocuklarından birincisinin adı.
6. Hz. Peygamber'in süt annesinin adı.
7. Hz. Peygamber'in babasının adı.
8. Hz. Peygamber'in can dostu Ebû Bekir'le beraber hicret ettiği, ömrünün geri kalan kısmını geçirdiği ve kabrinin bulunduğu şehir.
9. Hz. Peygamber'e vahiy getiren melek.
10. Hz. Peygamber'e gelen ilk vahyin ilk kelimesi.
11. Hz. Peygamber'e doğruluğu ve dürüstlüğü nedeniyle Mekkelilerin taktığı ad.
12. Hz. Peygamber'in doğduğu, yapılan baskılar sonucu göç etmek zorunda kaldığı ve sonra fethederek döndüğü şehir.

13. Hz. Peygamber'in Uhud'da şehit edilen ve "şehitlerin efendisi" olan amcası.
14. Dedesinin vefatının ardından Hz. Peygamber'in bakımını üstlenen amcası.
15. Hz. Peygamber'in annesinin adı.
16. Hz. Peygamber'in doğduğu ay.
17. Hz. Peygamber'in Hz. Ali ile evlendirdiği kızı.
18. Hz. Peygamber'in, geçim sıkıntısı çeken amcasının yükünü paylaşmak için bakımını üstlendiği amca oğlu.
19. Hz. Peygamber'e ilk vahyin geldiği mağaranın adı.

1 RUKIYYE
2 HABEŞİSTAN
3 ABDULMUTTALİB
4 HATİCE
5 KASIM
6 HALİM
7 ABDULLAH
8 MEDİNE
9 CEBRAİL
10 OKU
11 EMİN
12 MEKKE
13 HAMZA
14 EBUTALİB
15 AMİNE
16 NİSAN
17 FATIMA
18 ALİ
19 HİRA

Yeni Bir Ezber

Aşağıdaki süreci izleyerek oynayacağınız eğitici oyunla öğrencilerinizin ezber yapmalarını eğlenceli bir sürece dönüştürebilirsiniz:

1. Tahtaya öğrencilerin yeni ezberleyecekleri sûreyi yazınız.
2. İki yarışmacı seçiniz.
3. Her bir yarışmacıya başlangıç olarak 100'er puan veriniz.
4. Yarışmacılardan sûreyi bakarak ve yüksek sesle okumalarını isteyiniz.
5. Yarışmacılardan sûreyi ikinci kez okumalarını isteyiniz. Ancak bu kez sûrenin bir kelimesini siliniz.
6. Öğrencilerin her okuma turunda siz de bir kelime siliniz.
7. Yarışmacıların her yanlış okuyuşunda 10 puanlarını düşürünüz.
8. Sûreyi tahtadan tamamen silene kadar oyunu sürdürünüz.
9. Sonunda en çok puanı kalan öğrenciyi yarışmanın galibi ilân ediniz.

Ayşe Ne Yaptı?

Örnek olayı dinleyiniz.

Ayşe dokuz yaşında ve ailenin tek çocuğu. Annesi Nermin ve babası Ahmet üzerine titriyor. Onun iyi meziyetlere sahip olmasını istiyorlar. Bakalım bunun için neler yapıyorlar:

Ayşe'yle annesi geçen gün alışverişe çıktılar. Alışveriş esnasında Nermin Hanım dayanamayıp kendisine bir çift ayakkabı aldı. Kızına da tembih etmeyi ihmal etmedi. "Babana sakın söyleme, duyarsa çok kızar."

O akşam eve döndüklerinde Ayşe çok sevdiği atarisini bir türlü bulamadı. Anlaşılan annesi yine atariyi saklamıştı. "Fark etmez, bulurum." dedi içinden. Aramaya başladı. Bir süre sonra atarinin vitrinin üzerine gizlenmiş olduğunu gördü. Tırmanarak almaya çalışırken vitrindeki birkaç bardağı ve babaannesinden kalan eski bir vazoyu kırdı. Bunu nasıl açıklayacağını bilemedi. Düşündü ve hiçbir çözüm olmadığını anlayınca atariyi tekrar aldığı yere koydu. Bunu yapmazsa sorumluluk ona kalabilirdi. Hemen odadan ayrılıp kendi odasına gitti.

Akşam anne babası durumu fark ettiler ve Ayşe'yi odasından çağırdılar. Ayşe hiçbir suçlamayı kabul etmedi. Kesinlikle hiçbir şey kırmadığını söyledi. Eğer doğruyu söylerse babasının onu döveceğini düşünüyordu. Nermin Hanım ve Ahmet Bey içlerinde şüphe olsa da kızlarına hiçbir şey yapmadılar. Ayşe ise yalan söylediği için memnundu. Çünkü kurtulmuştu.

Ertesi gün okula gittiğinde ödevini bitirmediğini fark etti. Hemen bir arkadaşının yanına giderek akşam annesi çok hasta olduğu için ödevinin yarım kaldığını söyledi ve ondan yardım istedi. Arkadaşı onun durumuna üzülerek ödevini kopya etmesine izin verdi. Bu tehlikeyi de savuşturdu böylece. Gitgide küçük çarpıtmaların ne kadar yararlı olduğunu düşünmeye başlıyordu.

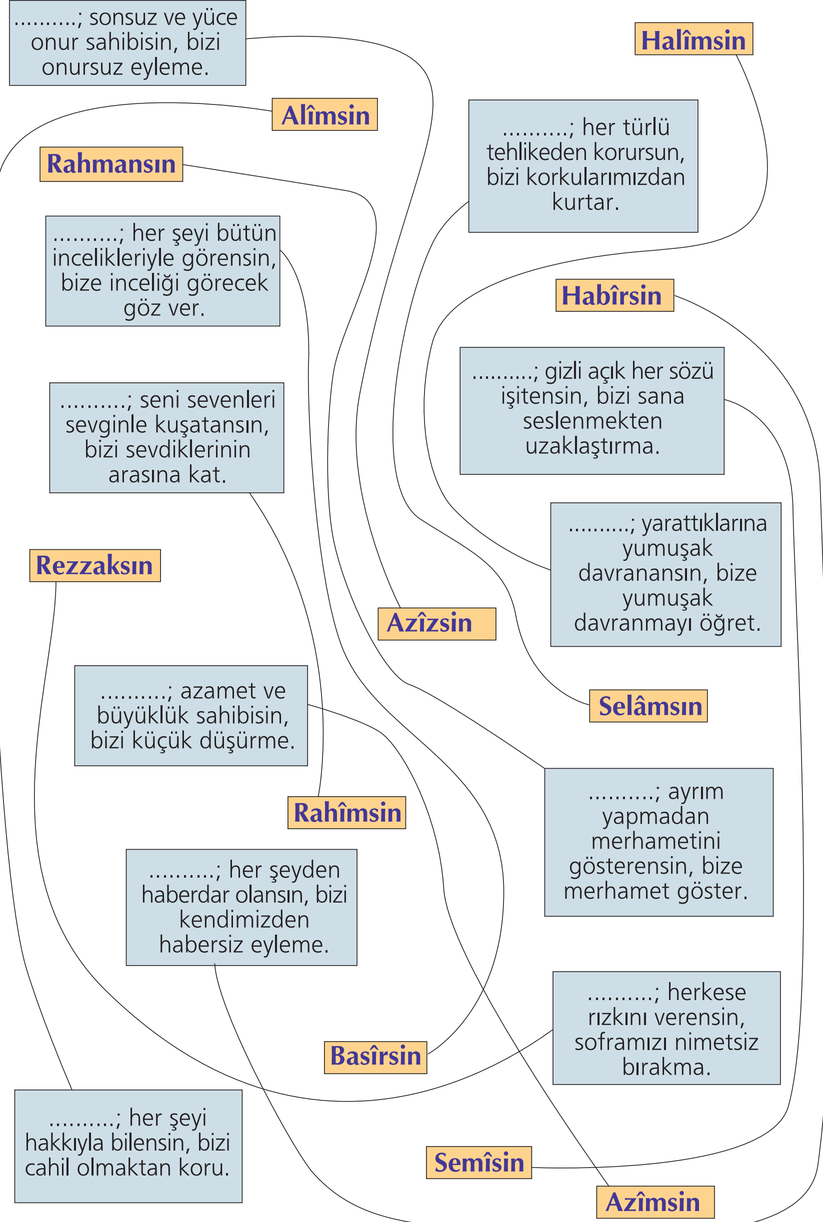
Akşam ödevini bitirmeden televizyon izlemesi yasaktı. Bunu bilen Ayşe film izlemek için annesine ödevinin bittiğini söyledi. Filmi izledikten sonra ödevini gizlice tamamlamayı planlıyordu. Fakat uykusuzluğa dayanamayarak uyuyakaldı. Sabah uyandığında paniğe kapılan Ayşe ödevini yapmadığını ve okula giderse öğretmeninin ona çok kızacağını söyledi. Nermin Hanım buna çok sinirlendi. Biraz sakinleştikten sonra ise şu kararı verdi: Ayşe okula gidecek ve dürüst olmayışının bedelini ödeyecekti. Öğretmenini arayarak kızının davranışı hakkında bilgi verdi, gerekeni yapmasını istedi. Ayşe dürüst olmamasının bedelini ödedi ve yalanın zararıyla şimdilik çok az zarar görerek tanışmış oldu.

Aşağıdaki sorular çerçevesinde bu örnek olayı analiz ediniz.

- Aktarılan olayda yaşanan sorunlar nelerdir?
- Doğru olmayan davranışlar sizce hangileri?
- Doğru olmayan davranışların ortaya çıkmasının nedenleri nelerdir?
- Sorunları, yalanları ve yanlış davranışları önlemek için neler yapılmalıydı, neler yapılmamalıydı?

Allah'ım Beni...

Aşağıda Allah'ın isimlerinden bazıları ve bu isimlere uygun dualar verilmektedir. Çizgileri takip ederek isimleri uygun boşluklara yazınız.

Peygamberlerimiz ve Onların Özellikleri

Listedeki peygamber adlarını ve özelliklerini bulmacada bulunuz.

S	C	B	V	T	İ	T	E		L	İ	Ğ	L	İ	N	P	N
İ	R	U	H	K	S	N	F		T	A	N	E	T	N	İ	M
O	C	U	L	Y	U	N	U		S	K	V	M	P	İ	N	D
T	V	T	U	D	Y	A	K		B	N	K	C	T	Z	O	P
C	M	B	N	Y	A	Z	E		E	K	E	R	İ	Y	Y	A
C	L	S	M	B	N	S	I		K	R	F	T	R	L	J	İ
R	U	A	S	T	İ	L	Y		S	G	B	İ	Y	H	P	V
D	C	L	E	L	Y	E	S		P	J	P	N	N	L	D	Y
C	H	O	B	İ	S	M	E		Y	L	Z	V	D	A	L	K
N	J	İ	B	R	A	H	İ		G	S	F	B	B	J	K	L
L	P	F	P	B	R	M	U		A	İ	S	Ş	N	Ö	İ	Ğ
D	N	F	C	J	Ş	D	L		T	İ	A	N	M	U	Z	N
G	A	O	V	P	K	İ	S		P	V	İ	E	N	M	F	M
P	N	Ş	Z	K	L	U	E		Y	U	B	P	T	E	N	V
S	P	F	H	J	H	S	A		İ	H	B	N	İ	P	H	A
G	J	R	D	G	H	A	R		N	D	E	L	K	N	Y	A
İ	L	N	F	T	S	L	N		H	L	N	G	İ	G	R	T
İ	P	D	B	Z	Ü	L	K		F	L	G	F	S	V	J	U
V	A	B	N	N	G	Y	D		V	U	D	L	D	Y	N	T
A	L	H	N	M	D	Z	E		U	S	U	F	D	T	N	E
M	V	L	H	N	J	İ	D		İ	S	P	M	İ	E	H	G
C	Ü	B	F	V	A	P	B		U	H	A	M	M	E	D	E
A	R	C	U	C	C	Z	İ		M	A	İ	L	M	P	U	A
J	Z	Ş	A	Z	P	Ş	U		Y	B	F	T	H	Y	N	V
E	Z	F	L	H	N	İ	S		A	K	N	O	K	P	E	L
N	O	C	D	V	İ	İ	A		E	M	K	F	H	J	P	R
T	N	M	R	L	F	T	P		A	H	Y	A	O	İ	Y	E
H	T	J	E	M	A	N	E		L	K	D	V	T	J	R	R
G	P	A	F	V	T	H	S		L	E	Y	M	A	N	P	Y
O	Z	D	O	E	N	H	U		Y	S	K	A	L	M	F	D

SIDK	**İDRİS**	**İSMAİL**	**MUSA**	**İLYAS**
EMANET	**NUH**	**YAKUB**	**DAVUD**	**ELYESA**
FETANET	**HUD**	**YUSUF**	**SÜLEYMAN**	**ZEKERİYYA**
İSMET	**SALİH**	**İSHAK**	**EYYUB**	**YAHYA**
TEBLİĞ	**LUT**	**ŞUAYB**	**ZÜLKİFL**	**İSA**
ADEM	**İBRAHİM**	**HARUN**	**YUNUS**	**MUHAMMED**

Ahiretle İlgili Kelimelerim

Aşağıda harfleri karışık olarak verilmiş kelimeleri düzenleyerek yazınız. Ardından karşılarına anlamlarını yazınız.

HERİAT

EMNEHCEN

NCEENT

ŞHRA

SAHEP

MAİN

AKİRB

HEŞARM

ZMAİN

LÜÖM

RGMAULSANO

AHİRET	HAŞR	KABİR	ÖLÜM
CEHENNEM	HESAP	MAHŞER	SORGULANMA
CENNET	İMAN	MİZAN	

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.)'in Örnek Ahlâkı

Bir anket yapmaya ne dersiniz? Çevrenizdeki büyüklerinize aşağıdaki soruları yöneltip Peygamberimizi (s.a.s.) nasıl ve ne kadar tanıdıklarını öğrenebilirsiniz. Kim bilir, belki de onun bilmediğiniz güzelliklerini ve özelliklerini de böylece öğrenebilirsiniz. Onları da en sondaki boş satırlara yazınız.

HZ. PEYGAMBERİN GÜZEL AHLÂKI	BEN DE...		
	Her Zaman	Bazen	Hiç
Hz. Muhammed (s.a.s.) güvenilir bir insandı.			
Hz. Muhammed (s.a.s.) çalışkandı.			
Hz. Muhammed (s.a.s.) merhametliydi.			
Hz. Muhammed (s.a.s.) sabırlıydı.			
Hz. Muhammed (s.a.s.) hoşgörülüydü.			
Hz. Muhammed (s.a.s.) yardım etmeyi severdi.			
Hz. Muhammed (s.a.s.) yardımlaşmayı tavsiye ederdi			
Hz. Muhammed (s.a.s.) insanlara değer verirdi.			
Hz. Muhammed (s.a.s.) cesaretliydi.			
Hz. Muhammed (s.a.s.) hakkı gözetirdi.			
Hz. Muhammed (s.a.s.) verdiği sözde dururdu.			
Hz. Muhammed (s.a.s.) hoşgörülüydü.			
Hz. Muhammed (s.a.s.) ailesi ile iyi geçinirdi.			
Hz. Muhammed (s.a.s.) küçükleri severdi.			
Hz. Muhammed (s.a.s.) kimseyi küçümsemezdi.			
Hz. Muhammed (s.a.s.) cömertti.			
Hz. Muhammed (s.a.s) ibadetlerine düşkündü.			

Yardımlaşalım-Değerlendirelim

DEĞERLENDİRME FORMU

Adı- Soyadı:
Tarih:

Yardımlaşma ile ilgili bir âyet meâli yazınız.

Yardımlaşma ile ilgili bir hadis-i şerîf yazınız.

Yardımlaşma örneği olabilecek bildiğiniz bir olayı anlatınız.

Zor durumdaki insanlara yardım etmek görevini üstlenen kuruluşların isimlerini biliyor musunuz? Bildiklerinizi yazınız.

İnsanlara doğrudan para, yiyecek, giyecek vermenin dışında ne gibi yardımlar yapılabilir?

Başkalarına yardım etmek için kullanabileceğiniz yetenekleriniz nelerdir?

Başkalarıyla paylaşabileceğiniz eşyalarınız var mı? Neler?

Üç Hurma

Aşağıdaki öyküyü okuyunuz. Ardından öykünün sonundaki soruları cevaplayınız.

ÜÇ HURMA*

Neriman Gökçegöz Karatekin

Safa ve Merve çok heyecanlıydılar. Bugün babaanneleri dönüyordu. Ayrılalı henüz bir ay olmuştu ama geçen zaman onlara bir yıl gibi gelmişti.

Babaannesi gözünün önüne geldi Safa'nın... Bu yolculuğu ne kadar çok istemişti. "Düşünsenize" demişti bir keresinde, "Bir zamanlar peygamberimizin dolaştığı yerlerde dolaşacağım. Onun elini sürdüğü Hacerü'l-Esved'e el süreceğim, onun gezdiği sokaklarda dolaşacağım, Arafat Dağı'na çıkıp onun dualarında istediği iyilik ve güzellikleri Rabbimizden ben de isteyebileceğim. Sevr'de Hz. Ebu Bekir'le saklandığı mağarada, güvercinin yuvasını, örümceğin ağını arayıp onun hissettiklerini hissedeceğim."

Kardeşiyle birlikte "Gitmek zorunda mısın? Seni çok özleyeceğiz." diye itiraz etmişlerdi.

Babaannesi, "İnsan sevdiğinin hatırasını bulabileceği yerlerde dolaşıp, onun sevdiği yerlerde bulunmak istemez mi?" diye sormuştu. Safa, babaannesinin ne demek istediğini çok iyi anlamıştı.

Babaannesi ayrıca "Hac; farklı ırk, dil, renk ve kültürden milyonlarca kardeşin buluşmasıdır. Farklı ülkelerden milyonlarca Müslüman bir araya gelerek kardeşliğin çok canlı bir şekilde yaşandığı bir fotoğraf çektirirler." demişti. "Dünyanın değişik bölgelerinden, sosyal konumu ve ekonomik durumu farklı farklı insanlar, aynı amaç ve duygularla Rablerinin çağrısına koşarlar." diye de eklemişti.

"İnsanlar ne yaparlar orada babaanne?" demişti Safa merakla ve öğrenme gayretiyle... Babaannesi de şunları söylemişti: "Basit bir kıyafet içinde, aynı mahrumiyetleri yaşayarak, aynı güçlüklere katlanarak, aynı şartlarda hareket ederek bir eşitlik ve

* Neriman Gökçegöz Karatekin tarafından yazılan bu öykü daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamıştır. Öykünün yayın hakları EDAM (Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi)'a ait olup bu kitapta kurumun verdiği özel izinle yayımlanmaktadır.

kardeşlik eğitiminden geçerler. Zengin ile fakir, kadın ile erkek, işveren ile işçi, yaşlı ile genç, aynı kıyafet içinde Arafat'ta beraberce el açıp dua ederler... Kâbe'nin etrafında omuz omuza dönerler... Bu özelliğiyle hac ibadeti, insanlara makam, unvan, mal, mülk gibi geçici değerlerle böbürlenmemeyi öğretir. İnsan, hac sırasında bu tür maddî değerlerin bugün var olsa bile yarın yok olacağının farkına varır. İslâm kardeşliği etrafında tanışıp kaynaşmanın önemini anlar. Allah'ın huzurunda yaptıklarının hesabını vereceğini hatırlar. Tek tip kıyafetin içinde ve aynı ibadet şekliyle herkes hesap gününe hazır gibidir zaten."

Babaannesi Safa'ya Müslümanların hac ibadetini yerine getirirken okudukları şu duayı da öğretmişti:

"*Emrin baş üstüne Allah'ım, baş üstüne…*

Emrin baş üstüne ey ortaksız ve benzersiz olan! Baş üstüne…

Tek öveceğim sensin, tüm övgülerim sana…

Kavuştuğum nimetlerin hepsi senindir, her şey de senin...

Yoktur ortağın ve benzerin senin."

Safa dinlediklerinden ve öğrendiği bu duadan sonra babaannesinden, haccın, namaz gibi, her Müslümanın yapması gereken bir ibadet olduğunu öğrenmişti. Müslümanların hepsi buraya Allah'a saygılarını sunmak için gelir, bir olan, eşi benzeri olmayan Rablerine kulluklarını tek vücut hâlinde gösterirlerdi. Bu ne görkemli, ne muhteşem bir şeydi!..

Babasının sesiyle, bu düşüncelerin kendisini içine çektiği dünyadan irkilerek sıyrıldı Safa... "Hadi oğlum, geç kalıyoruz."

Ailece havaalanına doğru yola çıktılar. Havaalanı çok kalabalıktı. Bekleme salonu, yakınlarını karşılamak için gelenlerle doluydu. Orada bekleyen herkes gibi Safa ve Merve'nin de gözlerinde özlem, heyecan ve telâş okunuyordu. Çünkü babaannelerine çok düşkündüler. Babaanneleri de onlara... Safa ile Merve'ye; hayatı boyunca özlemini çektiği kutsal topraklardaki iki tepenin adını verdiği torunlarına...

Nihayet babaannelerinin uçağının piste indiğini duyuran anons yapıldı. Kısa bir bekleyişten sonra yolcular çıkış kapısında birer birer gözükmeye başladılar. Kalpleri pır pır eden Safa ve Merve'nin heyecanı, babaannelerini uzun süre göremeyince telâşa dönüştü. Babaları gülümseyerek onlardan sakin olmalarını istedi. Babaannelerinin kul hakkı ve saygıya çok önem verdiğini, kimsenin sırasını almamak için yavaş davranıyor olabileceğini hatırlattı. Her zaman böyle olurdu; huzur dolu bu yaşlı kadın, insanları sevmenin ve saygı duymanın dünyada her zaman kazandırdığını söylerdi. Sonra da "Bunun huzuru bana yeter." diye tatlı tatlı söylenirdi. Babaları haklı çıktı.

Tüm yolcular dağılıp etraf biraz sakinleşince babaanneleri kapıdan göründü. Safa ve Merve, anne ve babalarının yanından ok gibi fırlayarak babaannelerine koştular. Hasret bitmişti... Babaanne özlemle torunlarına sarılırken "Yoruldunuz değil mi beni beklerken? Sevmek sabır gerektirir işte böyle..." diyordu.

Eve vardıkları andan itibaren misafirler hoş geldin ziyaretine gelmeye başladılar. Misafirlere üç farklı hurma ikram edildi. Babaanne, bu hurmalarla insan hayatında önemli olduğunu düşündüğü üç kavramı sembolleştirmişti. Bademli hurma sevgiyi, susamlı hurma saygıyı, yeşil hurma da huzuru temsil ediyordu. Bu üç hurmayı tanıtıp misafirlerine soruyordu: "Sevgiyi mi, saygıyı mı, huzuru mu istersin?" Cevaplanmasına fırsat vermeden ekliyordu: "Huzurun yolu saygı ve sevgiden geçer." Gerçekten de babaannenin ikram ettiği bu üç hurmanın tadı birbirinden farklı, birbirinden güzeldi. Safa ve Merve o günden sonra babaannelerinin misafirlerine anlattığı anıları dinlediler.

Bir keresinde Safa, babaannesinin "*Ak sakallı bir hoca / Hiç bilmeye hâl nice / Emek vermesin hacca / Bir gönül yıkar ise*" dizelerini okuyup kalp kırmanın kötülüğünü anlattığına tanık oldu. Babaannesi "Kalp kırmak Kâbe'yi yıkmak gibidir. Kâbe, Hz. İbrahim'in yaptığı bir binadır ve Allah'ın evidir. Kalp de Allah'ın evidir ama Allah'ın yaptığı bir binadır." demişti. Bunu duyar duymaz arkadaşı Ahmet'in, "Benim kalbimi kırdınız. Sizinle keşke arkadaş olmasaydım." sözü kulağında çınlamaya başladı. Ahmet haklıydı, Safa ve arkadaşları Ahmet'i sınıf basketbol takımına alacağız diye oyalamışlar, sonra da yedek oyuncu olarak bile almamışlardı. Üstelik Ahmet'e ne bir açıklama yapmışlar, ne de ondan özür dilemişlerdi. Safa o günden beri bu olayın huzursuzluğunu yaşıyordu. Ahmet'in kırılan kalbini kazanmalı, kendisini affettirecek bir şey yapmalıydı. Çok güzel maketler yapan Safa, babaannesi hacda iken yaptığı Kâbe maketini Ahmet'e götürdü. Ondan özür diledi. Hacda Kâbe'nin tavaf edilmesinin bir anlamını keşfettiğini söyledi. "İnsanın yaşadığı tüm olumsuz durumları tersine çevirebileceğini temsil eden bu hareketle insanlar, Allah'a, bütün kusurlarını düzeltmek için söz verirler. Sana Kâbe'nin maketini getirdim, çünkü ben de olumsuz bir durumu düzeltmek, senin kalbini yeniden kazanmak için çaba göstereceğim." dedi. Ayrıca okulun sanat kulübü sergisi için hazırladığı uçak maketini yaparken ona yardım edebileceğini de ekledi.

Safa'nın cebinden çıkardığı peçetede üç tane hurma vardı. Ahmet'e "Seni seviyorum." dedi ve bademli hurmayı uzattı. "Sen önemlisin ve ben sana saygı duyuyorum." dedi ve susamlı hurmayı uzattı. "Hep huzurlu olmanı ve hep huzurlu olmayı istiyorum." diyerek yeşil hurmayı uzattı. Ahmet bu son hurmayı Safa'yla paylaşarak yedi. Safa'nın Ahmet'e anlatacak meğer ne kadar çok şeyi varmış... Safa anlatmaya önce bu üç farklı hurmanın öyküsünden başladı.

Düşün-Değerlendir

1. Safa'nın babaannesi nereye gitmiş, bu yolculuğu niçin çok istemiş?

2. Safa'nın babaannesi "İnsan sevdiğinin hatırasının izlerini bulabileceği yerlerde dolaşıp, onun sevdiği yerlerde bulunmak istemez mi?" sözüyle ne anlatmak istiyor?

3. Size göre, Safa'nın babaannesinin insan hayatında önemli olduğunu düşündüğü *saygı*, *sevgi* ve *huzur* kavramlarıyla hac ibadeti arasında nasıl bir ilişki kurulabilir?

4. Safa, Ahmet'le olan problemini nasıl çözüyor? Onu bu olayı çözmeye iten süreç nasıl gelişiyor?

5. Haccın bir Müslüman için önemi hakkında, öykümüzden hareketle neler söylenebilir?

Kutsal Yolculuk: Hac

Aşağıdaki metni öğretmeniniz okurken takip ediniz. Boş bırakılmış yerleri öğretmeninizden dinlediğiniz metne göre tamamlayınız.

KUTSAL YOLCULUK: HAC

Kâbe... Küp şeklinde bir bina. Hani şu birbirine eşit karelerden oluşan, altı yüzlü geometrik şekil. .... orta yerinde siyah elbisesiyle, sade; ama görkemli bir yapı... Beytullah, yani .... Yeryüzünde Allah adına yapılan ilk ev ve ilk ibadet yeri... Allah'ın kutsallığının yeryüzündeki sembolü... Güven, hidayet, bereket, birlik ve daha nice değerin simgesi...

.... Müslümanların kıblesi, namazlarda döndüğümüz yön. Nerede olursanız olun... İster Afrika'da ister Asya'da ya da Amerika'da, hiç fark etmez... Küçük bir köyde ya da gökdelenlerle çevrili bir şehirde de olabilirsiniz... Kışın hiç bitmediği, karların hiç erimediği bir kutup ülkesinde ya da senenin bütün aylarında sıcaktan kavrulduğunuz bir Ekvator ülkesinde... ...., dünyanın neresinde olursa olsun bütün Müslümanların günde beş kez yüzlerini çevirdikleri ortak yer...

Ve yolculuk... Kâbe'ye yapılan kutsal yolculuk. Fırsat bulan Müslümanlardan hayatlarında bir kez Kâbe'yi ziyaret etmelerini istemek Allah'ın hakkıdır. İşte ...., bu ziyaretin, bu yolculuğun adıdır. Bu yolculukta ziyaret edilen sadece .... de değil. Arafat, ..., Safa, Merve, ..., uğranılan duraklardan sadece birkaçı... Bu yolculukta gidilecek birçok yer, yerine getirilecek birçok görev var. Gidilecek tüm yerler ve yerine getirilecek tüm görevler (ihram, ..., kurban, vakfe, ..., sa'y...) her şeyin tek sahibi Allah ile bağlantı kurma girişimidir. Bu girişimde insanın kendi içinde yaşamasını dilediği dönüşümde Allah, kulunu yalnız bırakmamıştır; yeri, zamanı, ayrıntıları .... tarafından belirlenmiş bir yolculuktur hac.

Hem yolculuk hem de .... Müslümanların olağan günlük hayatlarını, yaşadıkları yerlerde bırakarak çıktıkları bir yolculuk ve ibadet. Bu yüzden hacca giden Müslüman bütün varlığını ortaya koyar; bedenini, ruhunu her şeyiyle bu yolculuğa adar.

Hac, sınırları belirlenmiş bir ibadettir. Belirli bir mekâna bağlıdır. Mekke çevresinde, ... denilen yerler, hac bölgesinin sınırlarını çizer. Buraya ulaşıldığında haccın ilk farzını yerine getirme zamanı da gelmiştir artık. Mîkâtta .... giyilir. Bir anda herkes aynı sade elbiseye bürünür. Kim olursa olsun herkesin giydiği tek bir elbise... Dil, ırk, cinsiyet, ekonomik ve sosyal farklılıklar... Hepsi önemini yitirmiştir artık. Zaten hac geride bırakmaktır; zamanı, mekânı, eşyayı... .... olmak, her an ibadet hâlinde olmaktır. Gezerken, uyurken, yemek yerken, namaz kılarken, ... tavaf ederken... Atılan her adımda unutulmaması gereken bir şey vardır artık: "İhramlıyım."

........................, başka zamanlarda ve mekânlarda serbest olan davranışların terk edilmesi, kişinin kendisine birçok şeyi yasaklaması anlamına gelir. Oruçluyken yemek yemenin, namaz kılarken gülmenin yasak olması gibi haccın da kendine özel bazı kısıtlamaları vardır. Çiçek koparmak, ağaç kesmek, saç-sakal tıraşı olmak, dikişli elbise giymek, avlanmak gibi. İhramlı kişi kendine konulmuş yasakları kabul etmekle, Harem'e doğru yola çıkmaya hak kazanır. Çünkü orası herkesin ve her şeyin güvende olduğu yerdir.

Kâbe'yi ilk görüş; bütün yolculuğun en unutulmaz anıdır. İnsan, bir ömür boyu bu anı beklemiş gibi hisseder kendini... Bekleyiş bitmiş, muhteşem buluşma gerçekleşmiştir. .... karşındadır. Artık dil susar, kalp konuşur. O anki hisler dua yerine geçer, o an dile getirilen dualar kabul edilir.

Ve Kâbe'nin etrafında bir insan seli. Herkes aynı kardeşlik ve birlik ruhu içinde aynı yöne doğru dönmeye başlar. .... Kâbe'yi tavaf. .... bulunduğu köşeden başlayarak katılırsın tavaf edenlerin arasına. Kâbe'nin etrafında dönersin, dönersin, dönersin... Ateşin etrafında dönen pervane gibi yaratanın evinin etrafında döner, herkesle beraber ona yakarırsın. Hatalarını bağışlaması için, hep yanında olması için...

Ve ...., Kâbe'nin karşısında ilk namaz. Huzurun aynası Kâbe. Hep veren, hiçbir şey istemeyen mekân. Etrafında dünyanın her bir yöresinden on binlerce insan. Kalabalıkta birisin sadece. Kalabalığın içinde yok gibisin. Ama .... etrafında halka halka .... kılan Müslümanların arasında gerçek varlığını keşfedersin.

Mescid-i Haram'da namaz kılmak... Kim bilir, kimler namaz kıldı burada daha önce? Senin alnını koyduğun yere kaç kişi yüz sürdü? ...., Hz. İsmâil,

......................., Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Ali... Malezyalı, Japon, Mısırlı, Fransız, Kanadalı Müslümanlar... Kâbe nelere tanıklık etti, kimlere ev sahipliği yaptı? Sanki orada toplanan sadece bugünün Müslümanları değil. Yüzyıllardır Kâbe'yi ziyaret eden bütün Müslümanlarla, bütün peygamberlerin yolundan giden samimî müminlerle bir arada olduğunu hissedersin. Tarih akıp giderken dünden bugüne değişmeyen bir şey olduğunu hatırlarsın: Hac...

.... ve .... tepelerine doğru giderken bütün hacıların zihninde yüzyıllar öncesinin bir hatırası canlanır: ...., Allah'tan gelen vahiy üzerine eşi .... ile oğlu .... Mekke'ye getirmiş ve burada bırakmıştı. O zamanlar .... kimse yoktu. İsmail ise henüz bir bebekti. Yanlarındaki su bitmiş ve .... su aramaya başlamıştı. Hacer, bebeğinin çölün ortasında susuz kalmasının telaşıyla oradan oraya koşturuyordu. Tam bu sırada Allah yardımını göndermiş ve .... ayağının dibinden .... suyu kaynamaya başlamıştı. İşte bu telaşlı günde Hz. Hacer, ... ve .... tepeleri arasında gidip gelmişti. Hacılar da Safa ve Merve arasında gidip gelirler. Tam .... kez... Safa'dan Merve'ye, Merve'den Safa'ya... Tıpkı Hacer gibi koşarcasına yürürsün. Buna .... denir. Sa'y, bir arayıştır. Hacer su arıyordu. Sen ne arıyorsun?

"*Hac Arafat'tır*." Böyle diyor Hz. Peygamber. ...., Mekke'nin doğusunda bir dağın adı. *Arafat'ta* .... Hacda yapılması gerekli eylemlerden biri. Vakfe durma, duraklama demek. Hareketli bir ibadet olan hacda *durmak*... Kısa bir süre için Arafat'ta, Hz. Peygamber'in ....okuduğu yerde *durmak*... Göz alabildiğince uzanan beyaz çadırların arasında... Bir günlüğüne kurulan bu şehirde... Uçsuz bucaksız bir insan okyanusu olan bu şehirde. Yapman gereken şey sadece .... Durmak ve düşünmek.

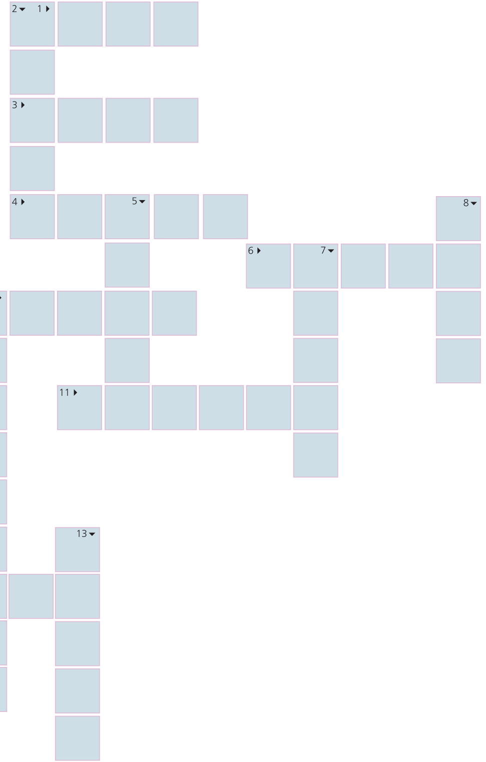
.... sabahı hac biter. Haccın kutlamasıdır kurban bayramı. .... da haccın teşekkürü. Haccı nasip eden Allah'a şükrümüzün göstergesi. Artık günahlarından yıkanmış, hayata yeni başlayan bir kişi gibisin. Hayata yeni bir canlılıkla ve yeni bir bilinçle katılacaksın. Nasıl teşekkür etmezsin ki?

Allah'ın emrine; Hz. İbrahim'in, Hz. İsmail'in ve son peygamber .... sünnetine uyup Allah'ın evini ziyaret edenler için Peygamberimiz şöyle dua ediyor:

"*Allah'ım, hacıyı affet, hacının affedilmesini isteyen insanları da affet.*"

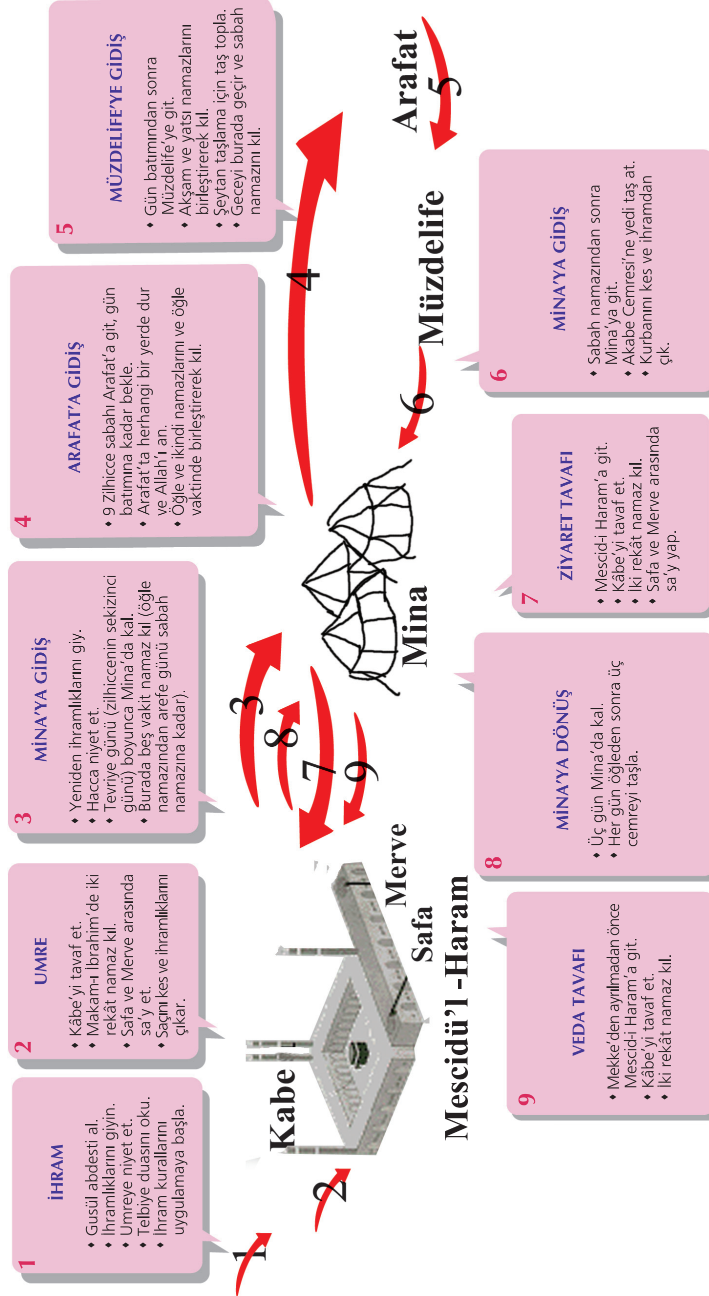
Hacbul

1. Zilhicce'nin 8. (tevriye) gününü arefe gününe bağlayan gecenin geçirildiği yer.
2. Hz. Peygamber tarafından belirlenmiş, Mekke'ye ve Harem bölgesine gelenlerin ihramsız geçmemeleri gereken beş noktanın her birine verilen isim.
3. İnsanlar için toplanma ve güven yeri kılınmış olan, Allah'ın kutsallığının; güven, hidayet, bereket ve birlik gibi değerlerin sembolik merkezi olan küp şeklindeki yapı.
4. Hacerü'l-Esved'in bulunduğu hizadan başlayarak Kâbe'nin etrafında yedi defa dönmek.
5. Arafat bölgesinde, Kurban bayramı arefesinde yapılması gereken haccın farzı.
6. Hac veya umre yapmaya niyet eden kişinin, diğer zamanlarda yapabildiği eylem ve davranışları hac veya umrenin rükünlerini tamamlayıncaya kadar kendine haram kılması.
7. Hz. İsmail'in annesi.
8. İhrama girerek tavaf ve sa'y yaptıktan sonra tıraş olup ihramdan çıkmak şeklinde yapılan ibadet.
9. Kâbe'nin bulunduğu şehir.
10. Arafat ile Mina arasında kalan, vakfe yapılması vacip olan yer.
11. Hz. Peygamber'in mescidinin ve mezarının bulunduğu şehir.
12. İhrama girerken bir defa söylenmesi farz olan ve *"Davetine sözüm ve özümle geldim Allah'ım, emrin baş üstüne… Davetine sözüm ve özümle geldim ey ortaksız ve benzersiz olan sen! Emrin baş üstüne. Hamd senin, nimet senin, mülk de senin. Yoktur senin ortağın."* anlamındaki sözlerin söylenmesi.
13. Sa'y esnasında aralarında gidilip gelinen iki tepeden ikincisi.
14. Hz. İsmâil'in annesinin su aramak maksadıyla aralarında koştuğu iki tepeden sa'ye başlanan birincisi.
15. Hacerü'l-Esved'in bulunduğu hizadan başlayıp Kâbe'nin etrafında bir tur dolanmak.
16. Mekke'de bulunan, Hz. Muhammed'e (s.a.s.) ilk vahyin geldiği mağara.

Adım Adım Hac

Aşağıdaki şemayı inceleyiniz.

Eşleştirme

Aşağıda Hz. Peygamber'in bazı yakınlarının isimleri ve onların kim olduğu ile ilgili bilgiler verilmektedir. Bilgilerle isimleri örnekteki gibi doğru bir şekilde eşleyiniz.

Abbas
Abdullah
Abdullah
Abdulmuttalib
Ali
Âmine
Ebû Talib
Fatıma
Halime
Hatice
Kasım
Meysere
Rukiye
Şeyma
Ümmü Eymen
Ümmü Gülsüm
Zeyd
Zeynep

Amcası Ebû Talib'in oğlu
Annesi
Babası
Babasının yanına dönmektense onun yanında kalmayı tercih eden kölesi
Dadısı
Dedesi
En büyük kızı
En küçük kızı
Eşi
Hz. Hatice adına yaptığı ilk ticarî yolculuğundaki yol arkadaşı
İlk çocuğu
Kendisinden üç yaş büyük olan amcası
Kızı
Kızı
Oğlu
Sütannesi
Sütkardeşi
Yanında büyüdüğü amcası

Hac Yolcusu Rasin

HAC YOLCUSU*

Hatice Işılak

Hacca gitmeyi çok isteyen karıncadan bahsedildiğini duymuşsunuzdur. Hani hacca gitmek üzere yola koyulmuş da arkadaşları gülmüşler ona... "Bu yürüyüşle Kâbe'ye ulaşabileceğini mi zannediyorsun?" diyerek alay etmişler. Karınca cevap vermiş: "Varamasam da o yolda ölürüm ya."

Hiç merak ettiniz mi hac sevdası bu karıncanın gönlüne nereden düşmüş? Yolda başına neler gelmiş? Kâbe'ye ulaşabilmiş mi? Kimmiş bu karınca? Ne yer, ne içermiş?

Gelin, hikâyeyi en başından anlatalım:

Minik karınca Rasin, binlerce karıncadan oluşan bir kolonide dünyaya geldi. Yumurtadan çıktığı günden itibaren yuvada üzerine düşen sorumlulukları yerine getirdi. O çalışkan bir karıncaydı. Labirent şeklinde koridorlarla birbirine bağlanan odacıklardan oluşan bu yuvada bütün genç karıncalar gibi o da temizlik işlerine bakıyordu. Yerin altına doğru kat kat uzanan bu büyük yuvada arkadaşlarıyla uyum içinde çalışıyordu. Bütün karıncalar gibi o da yeterince büyüyüp tecrübe sahibi olduğunda temizlik işinden ayrılarak dışarıda yiyecek toplama işine başladı. Yuvaları bir caminin bahçesindeki çınar ağacının dibindeydi. Her gün caminin bahçesine çıkıp gün boyu çalışıyordu.

Kolonideki karıncalar, yuvaları bir caminin bahçesinde olduğu için çok şanslı olduklarını düşünüyorlardı. Çünkü günde beş kez ezan sesi dinliyorlardı. Bütün karıncalar ezan dinlemeyi çok seviyordu. Zaten hepsi sürekli Allah'ı anıyordu. Yiyecek ararken, buldukları yiyecekleri bin bir güçlükle yuvalarına taşırken, dinlenme zamanlarında, hatta oyun oynarken bile... Bütün canlılar gibi Yaratan'a bağlılıklarını sürekli hatırlarında tutuyorlardı. Ama ezanı dinlemek, onlar için bambaşka bir zevkti. Ezan okunurken dünya durmuş gibi geliyordu onlara. Hepsi büyülenmişçesine dinliyorlardı ezanı. Ama her güzelliğin bir zorluğu vardır: Koloni kanunlarına göre ezan okunurken yuvadan çıkmak yasaktı. Bu yasak, ezanın okunmasıyla başlayıp namaz kılanlar camiden ayrılana kadar devam ederdi. Bu süre boyunca yuvanın bütün çıkışları nöbetçi karıncalar tarafından tutulurdu. Bu yasağa karşı gelmenin cezası çok ağırdı: yuvadan kovulmak. Bu yüzden kimse yasağı çiğnemeyi aklından bile geçirmiyordu.

Bu yasağın bir nedeni vardı elbette. Koloni buraya ilk yerleştiğinde böyle bir yasak yokmuş. Bir gün ezan okunduktan kısa bir süre sonra karıncalar yuvalarından dışarı çıkmışlar. Koloninin ne-

* Bu öykü aşağıdaki kaynaktan alınmıştır: Alpaslan Durmuş ve Hatice Işılak (ed.), *Kara Tahtayı Aşmak Öğrenci Merkezli Öğretmenlik,* Kaknüs Yayınları, İstanbul 2004.

redeyse tamamı dışarıdaymış. Karıncalar, caminin bahçesine dağılmış, kırıntı topluyorlarmış. Birden cami boşalmaya başlamış. Camiden çıkanlar, karıncaları fark etmeden yürüyorlarmış. Karıncalar neye uğradıklarını anlayamamışlar bile. Kocaman ayakların ağırlığı altında can vermişler. Bu faciadan sağ kurtulmayı başaran karıncalar arkadaşlarının ardından uzun süre gözyaşı dökmüşler. Bir daha böyle bir felâket yaşamamak için de sıkı kurallar koymuşlar.

Rasin de yıllar önce gerçekleşen bu olayı duymuştu. Ama ezan sesini o kadar seviyordu ki... Bu sesin sahibini mutlaka görmeliydi. Hem bu sesi duyar duymaz camiye koşan insanları da çok merak ediyordu. Camide ne yapıyorlardı acaba? Nöbetçileri atlatmanın bir yolu mutlaka olmalıydı. Günlerce bunu düşündü, çözüm yolu aradı. Birçok plan yaptı. Hiçbirini beğenmedi.

Yasak başlamadan önce dışarı çıkıp bir daha dönmemeyi denedi. Ama dışarıdayken o kadar düzenli çalışıyorlardı ki tek bir karıncanın yokluğu bile hemen fark ediliyordu. Girişleri, çıkışları... Her şey düzen içindeydi.

İçindeki istek gün geçtikçe büyüyordu. "Allahu Ekber" sesini her duyduğunda kendisi çağrılmış gibi hareketleniveriyordu. Koşarak bu çağrıyı takip etmek geliyordu içinden. Sonunda dayanamadı ve içindeki bu coşkuyu arkadaşı Karin ile paylaştı. Karin de ezan sesini duyduğunda içinin huzurla dolduğunu söyledi. Ama o, Rasin kadar cesur değildi. Yasağı çiğneyip, bu sesin ardından koşmaya cesaret edemezdi. "Merak etme, seninle beraber gelemesem de dışarı çıkman için sana yardım edeceğim." dedi Rasin'e. Kafa kafaya verdiler ve birlikte düşünmeye başladılar.

Yuvanın batı yönündeki çıkışı en az kullanılanı idi. Bu yüzden burada sadece iki nöbetçi olurdu. Rasin ile Karin batı çıkışını kullanmanın daha akıllıca olacağını düşündüler. İki kişiyi oyalamak zor olmasa gerekti. Önce batı çıkışında görevli nöbetçiler hakkında bilgi topladılar. Nöbetçi karıncaların ikisi de spora meraklıydı. Karin onlarla yakında finali yapılacak olan "Karıncalar Arası Ağırlık Taşıma Turnuvası" hakkında konuşmaya başladı. Kısa sürede sohbeti koyulaştırdılar. Bu turnuvada herkesin favorisi farklı bir karıncaydı. Birden hararetli bir tartışma başladı. Rasin "Bundan iyi fırsat bulunmaz." dedi ve sessizce kapıya doğru yöneldi. Tam "İşte başardım." diye düşünüyordu ki nöbetçilerden birisi durumu fark etti. "Dur bakalım, nereye gidiyorsun?" diye seslendi. Rasin'in bu sesi duymasıyla kendisini nöbetçilerin kolları arasında bulması bir oldu. Kıskıvrak yakalanmıştı. Dışarı çıkamaması bir yana, yasağı çiğnemeye çalıştığı için bir de cezalandırılacaktı. Doğrusu nöbetçilerin bu kadar dikkatli olabileceğini düşünmemişti. En heyecanlı oldukları anda bile görevlerini unutmamışlardı. Neyse ki nöbetçiler Rasin'i cezalandırmadılar. Bir daha böyle davranırsa yuvadan kovulacağını hatırlatarak serbest bıraktılar.

"Madem ki nöbetçileri atlatamayacağız, nöbetçisi olmayan bir çıkış bulmalıyız." dedi Rasin. Karin hemen itiraz etti: "Ama biliyorsun ki bütün çıkışlarda nöbetçi var." Karin şaşkın bir şekilde arkadaşının yüzüne bakıyordu. Rasin'in gözlerinde ise muzip bir parıltı vardı. "Nöbetçisi olmayan çıkışı biz açacağız." dedi ve planını anlattı.

Zorlu ve uzun bir çalışmaydı bu. Zaten gün boyu kolonideki diğer karıncalarla birlikte çalışan iki arkadaş, dinlenme zamanlarında da odalarından dışarı açılan bir tüneli kazmaya uğraşıyorlardı. Sıra ile, birisi dinlenirken diğeri kazıyordu. İşin en zor tarafı da bunu kimseye belli

etmemekti. Günlerce ter döktüler. Gün oldu, yorgunluktan yere yıkıldılar. Gün oldu, gizli tünellerinin keşfedileceği korkusuyla titrediler. Nihayet el birliği ile tüneli tamamladılar. Artık, nöbetçisi olmayan bir çıkış vardı.

"İşte, ezan okunuyor." dedi Karin. Rasin, arkadaşına şükran dolu gözlerle baktı ve dışarıya koştu. Caminin bahçesine çıktığında, her gün çalıştığı bu yeri sanki yeni görüyormuş gibi çevreye bakındı. Etrafında dev adımlarla yürüyen insanlara dikkat ederek camiye doğru ilerledi. Caminin içine ilk defa giriyordu. "Bu kadar çok insanı bir arada görmemiştim." dedi kendi kendine. Hepsinin yüzünde huzur dolu bir ifade vardı. Düzgün sıralar hâlinde dizilmişler, hep birlikte hareket ediyorlardı. Hepsi aynı yöne dönmüştü. Rasin, en önde tek başına duran bir adam olduğunu fark etti. Deminden beri duyduğu güzel ses de ondan geliyordu. Ezan sesi dışında bir sesin onu böylesine etkilediğini hiç hatırlamıyordu. Herkes sessiz bir şekilde onu dinliyor, onun yaptığı hareketleri tekrar ediyordu.

Ayaktayken, eğilmişken, alınlarını yere koyduklarında ya da otururken... Tüm hareketlerinde büyük bir ahenk vardı. Gizemli bir rüzgâr esiyordu sanki içeride. "Günde beş kez bu buluşmayı yaşayan insanlar ne büyük bir güzelliği paylaştıklarının farkındalar mı acaba?" diye düşündü.

Artık günde beş kez gizli tünelinden dışarı çıkıp namaz kılanları seyrediyordu. Döndüğünde kendisini heyecanla bekleyen Karin'e gördüklerini anlatmak için de her şeyi daha bir dikkatle izliyordu. Oraya gelen insanların bütün konuşmalarını dikkatle dinliyordu. İmam, cemaat, abdest, rükû, secde gibi kelimeler artık ona yabancı değildi. Çok şey öğrenmişti. Öğrendikçe coşkusu daha da artıyor, hiçbir vakti kaçırmamaya çalışıyordu. Artık o da cemaatin bir üyesiydi. Özellikle cuma namazlarını daha da çok seviyordu. Çünkü diğer zamanlara göre cemaat çok daha kalabalık oluyordu. Hatta camiye sığmadıkları için birçok kişi namazını dışarıda kılmak zorunda kalıyordu. Onca insanın tek vücut hâlinde hareket etmesine bayılıyordu. Allah'a bağlılıklarını bildiren onca insan bir arada... Daha güzel bir görüntü olabilir mi?

Olabilirmiş. Bunu caminin imamından öğrenmişti. İmam bir gün haccı anlatmıştı hutbede. Mekke'de, Allah'ın evinde, dünyanın her bir yöresinden on binlerce insan, her yıl buluşurmuş. Zaten dünyadaki bütün Müslümanlar namazlarında da yüzlerini Kâbe'nin bulunduğu yere doğru dönerlermiş. Bütün farklılıkların unutulduğu, sadece kardeşlik ve birlik ruhunun yaşandığı bir yermiş orası. Orada herkes sadece Allah'ın hoşnutluğunu düşünürmüş. Kâbe'nin etrafında bu düşüncelerle dönerlermiş.

Bunları duyduğu andan itibaren Rasin'in gönlüne yeni bir ateş düşmüştü: *Hacca gitmek*. İmkânsız gibi görünüyordu bu isteği. Ama Rasin, kafasına koymuştu bir kere. "Camide namaz kılanları gördüm. Bir de Kâbe'de namaz kılanları görmeliyim." diyordu sürekli.

Rasin bu duygular içindeyken, günlük hayat da tüm temposuyla sürüyordu. Kış hazırlıklarını neredeyse tamamlamışlardı. Erzak depolarını yaz boyu topladıkları kırıntılarla doldurmuşlardı. Bütün kış rahat rahat yeterdi onlara. Ama yine de çalışmaktan vazgeçmiyorlardı. İhtiyaçlarından fazla yiyecekleri olursa başkalarıyla da paylaşabilirlerdi. Bu düşünceyle her gün düzenli olarak dışarı çıkıp yiyecek toplamaya devam ediyorlardı. Bir gün etrafta hiçbir kırıntı olmadığını fark ettiler. Caminin bahçesini köşe bucak dolaştılar ama tek bir kırıntıya dahi rast-

lamadılar. Büyük bir şaşkınlık içinde yuvalarına geri döndüler. Ertesi gün büyük bir azimle yuvalarından çıktıklarında onları yine aynı görüntü bekliyordu. “Burada hiç kimse bir şey yemiyor mu?” diye merak içinde yuvalarına döndüler. Üçüncü gün, dördüncü gün, beşinci gün... Hep aynı şeyle karşılaştılar. Hiç kimse bu duruma bir anlam veremiyordu. İki karınca hariç: Rasin ve Karin.

Rasin camide, Ramazan ayının geldiğini öğrenmişti. İnsanların Allah’ın dileğini yerine getirmek için gün boyu hiçbir şey yeyip içmemeleri ona çok ilgi çekici gelmişti. Nasıl da dayanıyorlardı gün boyu aç, susuz kalmaya? Demek ki insanlar birisini çok sevdiklerinde onun isteklerini yerine getirmek için her türlü fedakârlığı yapabiliyorlardı.

Oruçlu insanların davranışlarındaki değişiklik de dikkatini çekmişti. Cemaatin hepsi birbirlerine güzel sözler söyleme konusunda her zamankinden daha bir dikkatliydiler. Yardımseverlikte âdeta birbirleriyle yarışır olmuşlardı. Birbirlerini iftara davet ediyor, yoksulların da iftar sofralarında güzel yiyecekler bulunması için ellerinden geleni yapıyorlardı. Ayrıca sürekli Kur’an okuyorlardı. Kur’an okuyor ve Kur’an’ın güzelliğini hayatlarına taşıyorlardı. Oruçla birlikte yalanın adı bile unutulmuştu.

Rasin, arkadaşlarının bu şaşkın hâline daha fazla dayanamadı. Sırrını açıklamaya karar verdi. Yuvadan kovulmak onun için önemini yitirmişti. Artık kafasından başka şeyler geçiyordu. Gizli tünellerinden başlayarak yaşadıklarının, gördüklerinin hepsini anlattı. Bütün karıncalar hayretle onu dinliyorlardı. “Demek Ramazan ayında olduğumuz için kırıntı bulamıyormuşuz.” diye aralarında fısıldaştılar. Rasin konuşmasını bitirdikten sonra derin bir nefes aldı. Bütün gözler hâlâ onun üzerindeydi. Rasin kalbinin hızla çarpmaya başladığını hissetti. Çünkü söyleyeceği son bir şey daha vardı:

“Arkadaşlar!” dedi. “Ben hacca gideceğim.”

Bir anda büyük bir uğultu oldu. Bütün karıncalar bu işin imkânsızlığından bahsediyorlardı. Arkadaşları ne kadar uğraştılarsa da Rasin’i bu kararından döndüremediler. Nasihat ettiler, gözünü korkutmaya çalıştılar, hatta onun bu fikriyle alay ettiler. Her yolu denediler. Hiçbir şey Rasin’i etkilemedi. “Ölmek var, dönmek yok.” diyordu Rasin.

Nihayet yolculuk günü geldi. Herkesle helâlleşti. Karin’e veda etti. “Belki de onu bir daha hiç göremeyeceğim.” diye düşündü ve gözyaşlarını gizleyerek uzaklaştı. Uzun ve zorlu bir yolculuktu bu. Hac yolu karınca adımlarıyla biter miydi? İçindeki kaygıyı yok etmek için “Ben Allah yolunda gayret ettikçe O da bana yardım edecektir.” diyordu kendi kendine.

Yolda başına neler gelmedi ki? Gün oldu, küçük bir su birikintisinde boğulma tehlikesi geçirdi; gün oldu, onu avlamak isteyen bir kuşun gagasından güçlükle kurtulabildi. Aç kaldı, susuz kaldı, yorgunluktan ayakları şişti... Yaşadığı tüm zorluklara rağmen yolundan dönmedi.

Yorgun ve susuz bir hâlde yola devam ederken ileride bir su birikintisi gördü. Tüm gücüyle suya doğru ilerledi. Kana kana su içti. “Suyun kenarında biraz da dinleneyim.” diyerek uyumaya başladı. İşte ne olduysa o anda oldu. Şiddetli bir sarsıntı ile neye uğradığını şaşırdı. Sanki yer yerinden oynamıştı. Bir anda etraf zifirî karanlığa büründü. Korkunç bir karanlık içinde

sadece sallanıyordu. Başı dönmüş, midesi bulanmıştı. Üstelik minik yüreği korkudan pıt pıt atıyordu. Karanlıkta sağa sola yürümeye çalıştı ama ne mümkün! Sarsıntıların ardı arkası kesilmiyordu. Yeni bir sallantıyla savruldu. Bir köşeye yığıldı kaldı. Artık çabalamaktan vazgeçmişti. Allah'tan yardım isteyerek başına gelecekleri beklemeye başladı. Bir süre sonra yorgunluktan uyuyakaldı.

Meğer Rasin'in su birikintisi dediği şey bir damlacık suymuş. Bir ajandanın üzerine damlayan bir damlacık su... Sahibi, ajandasını alıp çantaya atarken Rasin'i görmemiş bile. Rasin şimdi bir çantanın içindeymiş.

Birkaç saat sonra Rasin kendine geldi. Uyumak ona iyi gelmişti. Artık eskisi kadar korkmuyordu. Etrafına bakındı. Hâlâ çok karanlıktı, hiçbir şey göremedi. Ama karanlık artık onu rahatsız etmiyordu. Kulağına bazı sesler gelmeye başladı. Hemen kulak kabarttı, belki bu seslerden nerede olduğunu anlayabilirdi.

Konuşan iki insanın sesiydi duyduğu. Biri diğerine anlatıyordu:

"Geçen yıl geziye çıktığımda başıma gelenleri anlatmış mıydım sana? O günü hayatım boyunca unutamam. Çantam, bavulum, her şeyim çalınmıştı. Cüzdanımla birlikte kimliklerim bile gitmişti. Kimseyi tanımadığım bir şehirde, beş parasız kalıvermiştim. Derdimi anlatmaya çalıştığımda da 'Bütün dilenciler böyle söylüyor.' cevabıyla karşılaşmıştım. O anda kendimi ne kadar çaresiz hissettiğimi anlatamam sana. Ne yapacağımı bilmeden sokaklarda dolaştım bir süre. Ümitsiz bir şekilde etrafıma bakınırken Allah karşıma İbrahim Beyi çıkardı. Çaresizliğimi fark etmiş, 'Hayrola, bir sıkıntınız mı var?' diye soruvermişti. O sözle hayata yeniden döndüm sanki. Sonra İbrahim Bey beni evinde misafir etti. Evime dönünceye kadarki bütün masraflarımı da karşıladı. Ayrılırken, memleketime dönünce borcumu ödeyeceğimi söyledim, kabul etmedi. 'Bildiğiniz gibi yolda kalanlara yardım etmek bize Rabbimizin emridir.' dedi. 'Siz de zekâtınıza, sadakanıza daha bir dikkat eder, ihtiyacı olan bir başkasına yardım edersiniz.' diye de nasihat etti."

Rasin imamın zekâtla ilgili konuşmasını hatırladı:

"Müslümanlar bir vücut gibidir. Birinin derdi olduğunda hepsinin canı yanar. Bu yüzden bir Müslüman, mallarında yoksulların ve ihtiyacı olanların da hakkı olduğunu unutmaz. Zekâtını verirken de karşısındakini incitmemek için elinden gelen gayreti gösterir. Çünkü iyilik yapıp da bunu insanların başına kakmak yapılan iyiliğin boşa gitmesine neden olur."

Rasin hatıralarından sıyrılıp tekrar dışarıdaki sese kulak verdi. Adam konuşmasına devam ediyordu:

"İşte azizim; o günden sonra İbrahim Beyle dost olduk. Şimdi hacca gidiyor. Onu yolcu etmeye gidiyorum ben de."

Rasin kulaklarına inanamadı. Hayatından bile ümidini kestiği bir anda bütün yollar önünde açılmıştı. Sakin olmaya çalıştı. Yavaş yavaş çantanın kenarından tırmandı. Çantayı tutan ele atladı. Oradan da adamın ceketinin koluna. Şimdi yapacağı tek şey vedalaşma anında İbrahim Beyin yakasına atlamaktı. Ondan sonra ver elini Kâbe...

(14 Haziran 2004, İstanbul, EDAM)

Kur'an-ı Kerîm Ezberlemede Altın Öğütler

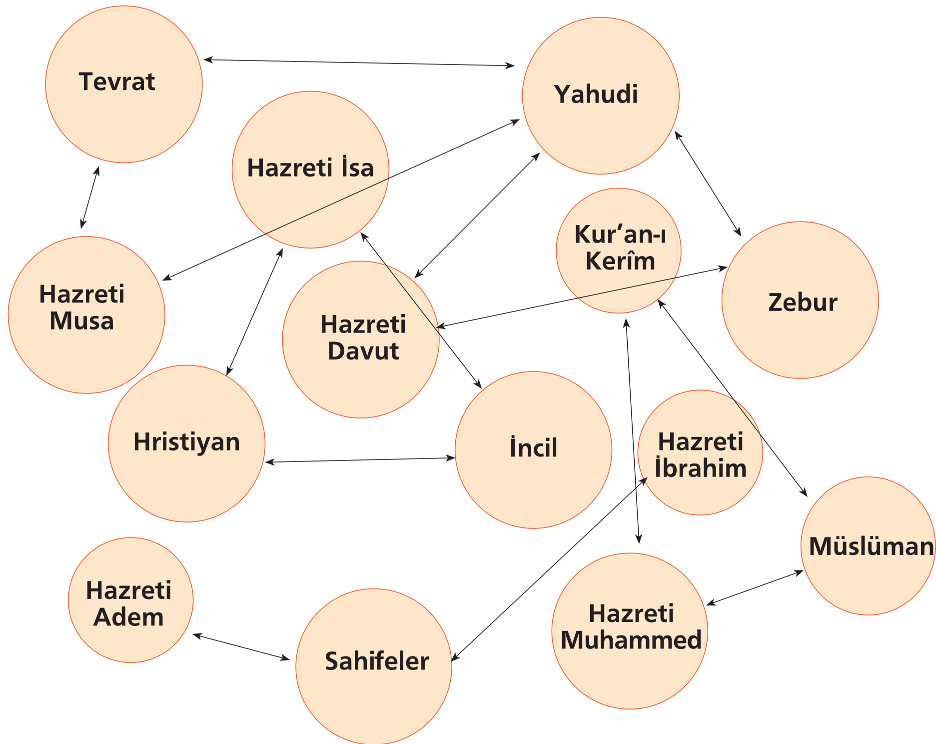
KUR'AN-I KERÎM EZBERLEMEDE ALTIN ÖĞÜTLER*

Nazif Yılmaz

- Ezbere başlamadan önce güzelce bir abdest almalıyız. Kur'an-ı Kerîm'in başına gelip "Ya Rabbî! Ben senin kitabının âyetlerini ezberlemek ve öğrenmek için geldim, bana ezberlemeyi ve öğrenmeyi kolaylaştır." diyerek samimi bir kalple dua etmemiz güzel bir başlangıç olacaktır.
- Şunu unutmayalım ki biz Kur'an-ı Kerîm'in başına oturduğumuzda, şeytan bütün gücüyle bize vesvese verecek ve ne kadar işimiz, problemimiz varsa aklımıza getirecek, bizi Kur'an'dan alıkoymaya çalışacaktır. Bu bir oyundur, sakın şeytanın tuzağına düşmeyelim! Bizdeki bu kararlılığı görünce şeytan ümidini kaybeder. Bir de eûzu besmele çekip ezberlemeye başlarsak kaçacak delik arar hâin şeytan...
- Ezber yaparken mutlaka hafif sesli okumalıyız. Sesli çalıştığımızda kulaklarımız da devreye girer ve daha çabuk ezberleriz.
- Ezberlemeye ilk âyetten başlarız. Birinci âyeti ezberledikten sonra ezberimizden en az üç defa tekrar ederiz.
- Sonra ikinci âyeti ezberleyip onu da üç defa tekrar ederiz. Sonra da ezberimizden her iki âyeti birlikte üç defa tekrar ederiz.
- Daha sonra sıradaki âyete geçeriz ve sayfayı veya sûreyi bitirinceye kadar aynı yöntemi uygulamaya devam ederiz.
- Bu şekilde ezberlenecek bölümü veya sûreyi tamamladığımızda ezberimiz pekiştirilmeye hazır hâle gelmiş demektir. Pekiştirme kısmı ihmal edilmemeli, geciktirilmemelidir. Zira "demir tavında dövülür."
- Ezberlediğimiz bölümü pekiştirmek için tamamını ezberden en az on defa tekrar ederiz. Artık çok sağlam bir ezber yapılmıştır, kolay kolay unutmayız inşallah.
- Ezberimizi sabahın erken saatlerinde dinç bir hafıza ile yapmaya çalışmalıyız. Eğer akşam yatmadan önce biraz çalışıp ön hazırlık yaparsak kalktığımızda biz uykuda iken hafızamıza kaydedildiğini fark ederiz.
- Ezberlediğimiz yerleri namazlarımızda okuduğumuzda ise hafızamıza daha iyi yerleşir.
- Mübarek olsun. Ezberimiz tamamdır. Sıra, âyetlerdeki kurtuluş mesajlarına kulak vermeye, üzerinde düşünmeye ve hayatımıza taşımaya gelmiştir. Bir de insanlara tebliğ edip kurtuluşlara vesile olmaya...

* Nazif Yılmaz tarafından yazılan yazı, bu kitaba kendisinin izni ile alınmıştır.

Kitaplar ve Sahifeler

Aşağıdaki cümleleri yukarıdaki şemadan faydalanarak tamamlayınız.

1. Hazreti İsa aleyhisselâm'a .... vahyedilmiştir.
2. Hazreti .... aleyhisselâm'a Tevrat vahyedilmiştir.
3. Hazreti .... aleyhisselâm'a Kur'an-ı Kerîm vahyedilmiştir.
4. Hazreti Âdem aleyhisselâm'a .... vahyedilmiştir.
5. Hazreti .... aleyhisselâm'a sahifeler vahyedilmiştir.
6. .... Yahudilere gönderilmiş kutsal kitaptır.
7. Zebur .... gönderilmiş kutsal kitaptır.
8. Kur'an-ı Kerîm .... gönderilmiş kutsal kitaptır.
9. .... Hristiyanlara gönderilmiş kutsal kitaptır.
10. Müslümanlar olarak bizler tüm peygamberlere ve onlara vahyedilen bütün kutsal .... ve sahifelere iman ederiz.

İhtiyar Kadın ile Ömer

Hz. Abbas meşhur bir sahabidir, aşağıdaki olayı o anlatmıştır:

Karanlık bir geceydi. Ve ayaz... Ömer'i ziyaret etmek üzere evden çıkmıştım. Yollar ıpıssızdı. Sokakta bir tek ben vardım. Az sonra karşıdan bir gölge belirdi. Ağır ağır ama heybetli bir yürüyüşü vardı. Gittikçe yaklaştı ve bana yaklaşınca selam verdi. Bir de baktım Ömer'miş.

- Esselamü aleyküm

- Ve aleyküm selam Ömer! Böyle geç vakit, hayırdır!? dedim şaşkınlıkla.

- Çevreyi bir kolaçan edeyim diye dolaşıyordum. Gel beraber gezelim biraz…

Hey gözünü sevdiğim Ömer. Ne ses var ne sada, ne de uyanık bir kişi. Her tarafta ölüm sessizliği. Ömer ise hakkın emrinde sokakta. Şu uykudaki şehrin huzuru, bu semalar kadar yüce alnın sahibinin gezmesiyle sağlanıyormuş, anladım. Her evin önünde duruyor Ömer, dinliyor etrafı, içerdekilerse habersiz yatıyorlar. En harap yapıyı, en viran bağı bile yoklamadan geçmedik ve Medine'nin dışına kadar ulaştık. Ömer bir çadır gördü, durdu kaldı yine ve dinledi. "Açız! Açız! Biraz yemek!" diye feryat eden çocukların sesini duyunca Ömer, dikkat kesildi. İçerden ağlamaklı bir ihtiyar kadın sesi geliyordu.

- Durun yavrularım, işte şimdicek pişecek...

Ömer'le biraz bekledik. Fakat ne hâl ise bir türlü pişmiyordu şu yemek! Çocukların yeniden başlamıştı feryadu figanları... Selamı verdi Ömer ve daldı sonunda içeri. Kadın güleç bir yüzle selamı aldı.

- Bu yavrular niçin ağlıyor annem? dedi Ömer.

- Aç kaldılar, bu gün ikinci gün... dedi yaşlı kadın.

- O hâlde, neden biraz yemek vermiyorsun yavrucaklara?

- Yemek mi? Çömlektekini sen çorba mı sandın evladım? İçinde sade su var. Çakıl taşı kaynatıyorum boş suda. Ne çare! Belki susarlar, dedim.

- Peki senin kocan, oğlun, kardeşin, kimin kimsen yok mu anacığım?

- Hepsi öldü... Kimsem yok.

- Senin midir bu küçükler?

- Torunlarım.

- Ne de çok! İnsan gidip söylemez mi derdini halifeye?

- Halifeye öyle mi? Kahretsin en yakın zamanda Allah onu. Tez zamanda yerle bir olsun tahtı da bahtı da… Ömer, dünyada bulsun belasını isterim.

- Ne yaptı anacığım Ömer, böylesine kızıp gücendirecek seni?

- Daha ne yapsın? Ben yetim avuturken halife uyur mu gerek? Halkıyız madem, ona Allah'ın emaneti değil miyiz? Gelip de bir aramak yok mu?

- Haklısın, yalnız zavallının işi pek çok, zaman bulup gelemez, gidip de söylememişsen ne hâldesin bilemez be anacığım.

- O hâlde niçin hilafeti vaktiyle kabul etmişti? Sonunda böyle çürük özrü kim kabul eder? Zavallının işi çokmuş!... Nedir, savaş mı? İşitme sen çevrende inleyenleri, git, dünyayı dolaş.

O sırada çocukların feryadı tekrar yükselince, kadın öfkesini artık deliliğe vardırdı:

- Ah Ömer, ah! Şu çığlıklar ki çıkıyor ta göklere… Yetimin âhını yağmur duası zannetme Ömer. Susun yavrularım susun, işte oldu, şimdi pişer! Gidip de söyleyeyim ha?.. Dilencilik yapayım ha? Yapamam! Ömer de kimmiş? Ölür de yüz suyu dökmem sizin halifenize!..

Ömer vuruldu bu son sözle...

- Haklısın, teyze! Avut çocukları, ben hemencecik gider gelirim.

Halife önde... Bitik, suçlu, üzgün, pişman... Ben arkasında, perişan... Çadırdan ayrıldık.

Sabah yaklaşmış, etraf biraz aydınlanmıştı. Köyün köpekleri canavar gibi saldırıyor, bırakmıyor bizi yoldan, fakat kim aldırır! Daldık Medine'nin eğri büğrü ara sokaklarına. Gide gide vardık zahire anbarına. Halife girdi kapıyı açıp, ben de peşi sıra. Arandı her yeri, bir mum yakıp alelacele, bir un çuvalını gösterdi.

- Şu çuvalı kaldır sırtıma; bu tenekede de yağ var, onu da sen al.

Çuval halifede, yağ bende, çıktık ambardan; kilitleyip kapıyı geri döndük deminki yollardan. Baktım mesafe uzun, yük yaman, Ömer yaralı... Dedim ki: *"Ver biraz da ben götüreyim."*

- Hayır, yorulsam değil, ölsem yardım etme sakın. Vebali kendine aittir halife Ömer'in. Kadın ne söyledi Abbas, işitmedin mi demin? "Niçin hilafeti vaktiyle kabul etmişti?" Yaa, annem haklı. Yarın Allah'ın huzurunda kimseler, Ömer kadar mahrum ve suçlu olamaz. Dicle kıyıcığında bir kurt kapsa bir koyunu, yarın soracaktır İlahî adalet Ömer'den onu! Bir ihtiyar kimsesiz kalsa onu da… Yetimin biri gözü yaşlı kalsa onu

da… Bir virane ki bakımsızlıktan yıkılsa altında kalacak olan da Ömer'dir. Haksız yere bir damla kan dökülse yere, o damlacığın girdap olup boğacağı da yine Ömer'dir. Ömer duyulur her kırık kalbin çarpıntısında, Ömer boşanır her mahzun gözyaşı damlasında, Ömer uğuldar her yoksul ve kimsesiz damda. Hem halife, Ömer ise başka kim olur ki sorumlusu tüm bunların?

Bu arada kısa bir nefes alıp *"Uzak mı yol? Daha çok var mı?"* diye sordu.

- *Üç beş adım ancak kaldı* dedim.

Baktım, mecâli kalmamış artık zavallının... Olanca gayretini sarfedip nefes nefese, yavaş yavaş yürüdü ve girdi çadıra. İndirdi arkasından unu:

- *Bırak testiyi şu kenara.*

Hemen çakılları çömlekten indirip attı, uzandı testiye, tencereye yağ koydu, sonra un kattı. Oturmak istedi, fakat baktı ki ocak söndü sönecek.

- *Teyze, yok mu hiç yakacak?* dedi.

Yaşlı kadın getirdi beş on parça yaş çalı çırpı. Ömer de yakmak için büsbütün serildi yere. Ocak tüter, Ömer üfler; ocak tüter, Ömer üfler. Yeri, bembeyaz ve karışmış sakalıyla süpürüp durdu. İçin için yanan Ömer'in yüzünden ter köpürdü sel olup aktı. Nihayet ocak tutuştu, yemek pişti.

- *Var mı teyze kabın? Getir de indirelim...* dedi.

- *Var, alın.* dedi yaşlı kadın.

Yemek sıcaktı, fakat kim durup da bekleyecek! Ömer çocuklara bir bir yedirdi üfleyerek. Bitti çadırdaki matem, güzel ve rahat bir hava kaplayıverdi ortalığı. Başladı çocuklar neşe içinde oynamaya. Çocukların o hâlini gören kadıncağızın da mutluluğu yüzünden okunuyordu artık. Ömer de görünce onları sevince boğuldu. Ben artık araya girdim ve *"Sabah oluyor kalkalım..."* dedim. Ömer:

- *Evet, haydi! Anne, yarın halifelik makamına gel, öğleyin beni bul. Halifeye söyleriz elbette bir çözüm bulur.*

Yüzü gülüyordu ninenin. Biz de veda edip çıktık. Hiç görünmeksizin gelip geçene, doğru indik Ömer'in makamına. Öğle vakti geçmişti ki geldi kadın.

- *Galiba, teyze, uykusuz kaldın! İşte bağlanmak üzredir nafakan, alacaksın her ay gelip buradan. Şimdi affeyledin mi beni?* dedi Ömer.

Kadın *"Hah, işte böyle göster adaletini."*

* Mehmet Akif'in "Kocakarı İle Ömer" adlı şiirinden düzenlenmiştir. Düzenleme Alpaslan Durmuş tarafından yapılmış olup yazarın izniyle alıntı yapılmıştır.

YOKLAMA ÇİZELGESİ

S. No.	Adı Soyadı	1. HAFTA					2. HAFTA					3. HAFTA					4. HAFTA					5. HAFTA					6. HAFTA					7. HAFTA					8. HAFTA					9. HAFTA				
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
1																																														
2																																														
3																																														
4																																														
5																																														
6																																														
7																																														
8																																														
9																																														
10																																														
11																																														
12																																														
13																																														
14																																														
15																																														
16																																														
17																																														
18																																														
19																																														
20																																														
21																																														
22																																														
23																																														
24																																														
25																																														
26																																														
27																																														
28																																														
29																																														
30																																														

I. KUR YETERLİLİK DEĞERLENDİRME FORMU*

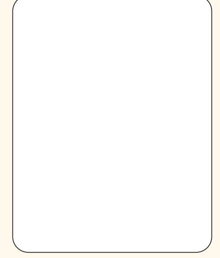
ÖĞRENCİNİN

Adı Soyadı : ....

Doğum Yeri ve Tarihi : ....

Öğrenim Durumu : ....

Katıldığı Kur : ....

YETERLİLİKLER

		DEĞERLENDİRME		
		Zayıf (1)	Orta (2)	İyi (3)
	Kur'an-ı Kerîm Öğrenme Alanı			
1	Kur'an-ı Kerîm okumanın önemini kavrama			
2	Kur'an-ı Kerîm'in nasıl bir kitap olduğunu açıklama			
3	Kur'an-ı Kerîm'in nelerden bahsettiğini kavrama			
4	Kur'an harflerini doğru tanıma			
5	Harfleri başta, ortada ve sonda tanıma			
6	Kur'an harflerinin isimlerini doğru söyleme			
7	Üstün, esre ve ötreyi tanıma			
8	Harfleri harekelerle okuyabilme			
9	Kelime içinde harfleri harekelerle okuyabilme			
10	Cezmi tanıma ve cezimli kelimeleri okuyabilme			
11	Şeddeyi tanıma ve şeddeli kelimeleri okuyabilme			
12	Tenvini tanıma ve tenvinli kelimeleri okuyabilme			
13	Uzatma harflerini (vav, yâ, elif) tanıma ve kelime içinde okuyabilme			
14	Zamiri tanıma ve okuyabilme			
15	Fâtiha sûresini ezbere okuyabilme			
16	İhlas sûresini ezbere okuyabilme			
17	Kevser sûresini ezbere okuyabilme			
18	Sübhâneke duasını ezbere okuyabilme			
19	Ettehiyyatü duasını ezbere okuyabilme			
20	Salli duasını ezbere okuyabilme			
21	Barik duasını ezbere okuyabilme			
22	Rabbenâ Âtina duasını ezbere okuyabilme			
23	Rabbenağfirli duasını ezbere okuyabilme			
	İtikat Öğrenme Alanı			
1	Kelime-i tevhidi söyleme ve Türkçe anlamını açıklama			
2	Kelime-i şehâdeti söyleme ve Türkçe anlamını açıklama			
3	Kelime-i tevhid ve kelime-i şehâdetin İslâm dinindeki önemini kavrama			
4	İslâm kavramını tanımlama			
5	İslâm'ın esaslarını sayma ve açıklama			
6	İslâm'ın beş temel esas üzerine kurulduğunu, ancak İslâm'ın bunlardan ibaret olmadığını açıklama			
7	İman, mümin ve Müslüman kavramlarını tanımlama			
8	İmanın esaslarını sayma ve açıklama			

YETERLİLİKLER		DEĞERLENDİRME		
		Zayıf (1)	Orta (2)	İyi (3)
	İbadet Öğrenme Alanı			
1	İbadeti tanımlama			
2	Niçin ibadet ettiğimizi açıklama			
3	Başlıca ibadetleri sıralama			
4	Mükellefin davranışları ile ilgili kavramları sıralama ve tanımlama			
5	Temizlik-ibadet ilişkisini açıklama			
6	Abdestin farzlarını sayma			
7	Abdest almayı anlatma			
8	Abdesti bozan durumlara örnek verme			
9	Guslün farzlarını sayma			
10	Guslün yapılışını anlatma			
11	Sabah namazının rekâtlarını farz ve sünnetine göre sayma ve kılınışını açıklama			
12	Öğle namazının rekâtlarını farz ve sünnetlerine göre sayma ve kılınışını açıklama			
13	İkindi namazının rekâtlarını farz ve sünnetine göre sayma ve kılınışını açıklama			
14	Akşam namazının rekâtlarını farz ve sünnetine göre sayma ve kılınışını açıklama			
15	Yatsı namazının rekâtlarını farz ve sünnetlerine göre sayma ve kılınışını açıklama			
16	Vitir namazının rekâtlarını sayma ve kılınışını açıklama			
17	Cuma namazının rekâtlarını farz ve sünnetlerine göre sayma ve kılınışını açıklama			
18	Namazı bozan durumları sayma			
	Siyer Öğrenme Alanı			
1	Hz. Peygamber'in doğduğu çevrenin özelliklerini genel hatlarıyla tanıma			
2	Hz. Peygamber'in doğumunu ve çocukluğunu genel hatlarıyla tanıma			
3	Hz. Peygamber'in gençliğini genel hatlarıyla tanıma			
4	Hz. Peygamber'in aile fertlerinin isimlerini sayma			
5	Hz. Peygamber'in peygamber oluşunu açıklama			
6	Hz. Peygamber ve Müslümanlara Mekke döneminde uygulanan baskıları anlatma			
7	Hz. Peygamber'in Mekke döneminde İslâm'ı yaymak için yaptığı faaliyetleri sıralama			
8	Medine'ye hicretin sebeplerini sayma			
9	Hz. Peygamber'in Medine'deki ilk faaliyetlerini anlatma			
10	Medine'deki diğer inanç gruplarıyla ilişkilerini genel hatlarıyla tanıma			
11	Hz. Peygamber'in Medine'de İslâm'ı yaymaya yönelik faaliyetlerini sıralama			
12	Hz. Peygamber'in vefatına ilişkin bilgileri söyleme			
	Ahlâk Öğrenme Alanı			
1	Ahlâkın ne olduğunu ve ahlâklı insanın kim olduğunu kavrama			
2	Temizlik kavramını açıklama ve temizliğin İslâm'ın temeli olduğunu kavrama			
3	Ahlâkî bir değer olarak doğruluk kavramını açıklama ve doğru olmaya özen gösterme			
4	Ahlâkî bir değer olarak sevgi kavramını açıklama ve İslâm'ın sevgi dini olduğunu kavrama			
5	İyilik kavramını açıklama ve Allah'ın iyi ve iyilerle birlikte olduğunu fark etme			
6	Kul hakkı kavramını açıklama ve İslâm'ın kul hakkı konusuna verdiği önemi fark etme			

(*) Formun doldurulması ile ilgili açıklamalar:
1. Formlar, her bir öğrenci için ayrı ayrı doldurulacaktır.
2. Yeterliliklerin öğrencilerde bulunma düzeyinin belirlenmesinde, öğrencilerin kurs süresince her bir yeterlilikle ilgili bilgi, beceri ve tutumları göz önünde bulundurulacak ve olabildiğince objektif bir değerlendirme yapılacaktır.
3. Formlarda yer alan yeterliliklerden her biri için, o yeterliliğin öğrencide bulunma düzeyine göre, yeterliliğin hizasında bulunan DEĞERLENDİRME bölümündeki "Zayıf", "Orta" ya da "İyi" sütunlarından birine "X" işareti konulacaktır.

II. KUR YETERLİLİK DEĞERLENDİRME FORMU*

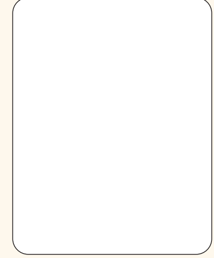
ÖĞRENCİNİN

Adı Soyadı : ....

Doğum Yeri ve Tarihi : ....

Öğrenim Durumu : ....

Katıldığı Kur : ....

YETERLİLİKLER	DEĞERLENDİRME Zayıf (1)	Orta (2)	İyi (3)
Kur'an-ı Kerîm Öğrenme Alanı			
1 Kur'an-ı Kerîm'i 21. sayfanın sonuna kadar doğru okuma			
2 Allah lâfzını Kur'an metni içerisinde doğru uygulama			
3 Vakıf işaretlerini tanıma ve okurken uygulama			
4 Fil suresini ezbere okuma			
5 Kureyş sûresini ezbere okuma			
6 Maûn sûresini ezbere okuma			
7 Kâfirûn sûresini ezbere okuma			
8 Nasr sûresini ezbere okuma			
9 Tebbet suresini ezbere okuma			
10 Felâk sûresini ezbere okuma			
11 Nâs sûresini ezbere okuma			
12 Kunut dualarını ezbere okuma			
13 Ezanı ezbere okuma			
14 Kâmeti ezbere okuma			
İtikat Öğrenme Alanı			
1 Allah'ın varlığını ve birliğini açıklama			
2 Allah'ın sıfatlarını sayma			
3 Allah'ın güzel isimlerini sayma			
4 Peygamberlik ve peygamberlere imanın önemini kavrama			
5 Peygamberlerin özelliklerini sayma			
6 Peygamberlerin görevlerini sıralama			
7 Kur'an-ı Kerîm'de adı geçen peygamberlerin isimlerini sayma			
8 Âhirete imanın önemini kavrama			
9 Ölüm ve ölümden sonra dirilme ile ilgili kavramları açıklama			
10 İnsanın yaptıklarından sorgulanacağını fark etme			
11 Cennet ve cehennem kavramlarını açıklama			

YETERLİLİKLER		DEĞERLENDİRME Zayıf (1)	 Orta (2)	 İyi (3)
	İbadet Öğrenme Alanı			
1	Bayram namazının nasıl kılınacağını açıklama			
2	Teravih namazının nasıl kılınacağını açıklama			
3	Cenaze namazının nasıl kılınacağını açıklama			
4	Orucu tanımlama			
5	Oruç ibadetinin önemini kavrama			
6	Oruç ibadeti ile ilgili kavramları sayma ve açıklama			
7	Orucu bozan durumları sayma			
8	İftar duasını ezbere okuma ve Türkçe anlamını açıklama			
	Siyer Öğrenme Alanı			
1	Hz. Peygamber'in bütün insanî özellikleriyle bir peygamber olduğunu fark etme			
2	Hz. Peygamber'in kişiliğini genel hatlarıyla açıklama			
3	İslâm'ı anlamada Hz. Peygamber'in örnekliğini kavrama			
4	Hz. Peygamber'in nasıl örnek alınacağını açıklama			
Ahlâk Öğrenme Alanı				
1	Hoşgörü ve bağışlama kavramlarını açıklama ve hoşgörülü ve bağışlayıcı olmaya istekli olma			
2	Ahlâkî bir değer olarak yardımlaşma kavramını açıklama ve çevresiyle yardımlaşmaya gönüllü olma			
3	Sözünde durma kavramını açıklama ve sözünde durmadığı takdirde sonucunun ne olacağını kestirme			
4	Adalet kavramını açıklama ve İslâm dininin niçin adalet dini olduğunu kavrama			
5	Özveri kavramını açıklama ve özverili olmaya gönüllü olma			

(*) Formun doldurulması ile ilgili açıklamalar:
1. Formlar, her bir öğrenci için ayrı ayrı doldurulacaktır.
2. Yeterliliklerin öğrencilerde bulunma düzeyinin belirlenmesinde, öğrencilerin kurs süresince her bir yeterlilikle ilgili bilgi, beceri ve tutumları göz önünde bulundurulacak ve olabildiğince objektif bir değerlendirme yapılacaktır.
3. Formlarda yer alan yeterliliklerden her biri için, o yeterliliğin öğrencide bulunma düzeyine göre, yeterliliğin hizasında bulunan DEĞERLENDİRME bölümündeki "Zayıf", "Orta" ya da "İyi" sütunlarından birine "X" işareti konulacaktır.

III. KUR YETERLİLİK DEĞERLENDİRME FORMU*

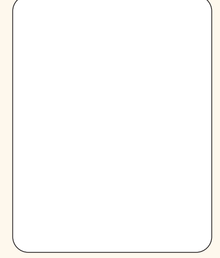
ÖĞRENCİNİN

Adı Soyadı : ....

Doğum Yeri ve Tarihi : ....

Öğrenim Durumu : ....

Katıldığı Kur : ....

YETERLİLİKLER		DEĞERLENDİRME Zayıf (1)	Orta (2)	İyi (3)
	Kur'an-ı Kerîm Öğrenme Alanı			
1	Kur'an-ı Kerîm'i 22. sayfadan 52. sayfanın sonuna kadar doğru okuma			
2	Medleri Kur'an metni içerisinde doğru uygulama			
3	Sakin nun ve tenvine ait hükümleri (ihfa, izhar ve iklab) tanıma ve okurken uygulama			
4	İdğamı (meal gunne ve bilâ gunne) tanıma ve okurken uygulama			
5	Ra ile ilgili hükümleri tanıma ve okurken uygulama			
6	Bakara sûresinin 255. âyetini ezbere okuma			
7	Bakara sûresinin 285-286. âyetlerini ezbere okuma			
8	Haşr sûresinin 22-24. âyetlerini ezbere okuma			
	İtikat Öğrenme Alanı			
1	Meleklere imanın önemini kavrama			
2	Kur'an'da adı geçen meleklerin isimlerini sayma			
3	Meleklerin özelliklerini ve görevlerini sayma			
4	Kitap ve vahiy kavramlarını açıklama			
5	Kitaplara imanın önemini kavrama			
6	Dört büyük kutsal kitabı ve sahifeleri sayma			
7	Kaza ve kader kavramlarını açıklama			
8	Kaza ve kadere imanın önemini kavrama			
9	İnsanın akıl sahibi, özgür ve sorumlu olmasının kaderle ilişkisini fark etme			
10	Kur'an'ı Kerîm'in kaderle ilgili olarak tevekkül, rızık, başarı, afet ve hastalık kavramlarına bakışını fark etme			

YETERLİLİKLER	DEĞERLENDİRME		
	Zayıf (1)	Orta (2)	İyi (3)
İbadet Öğrenme Alanı			
1 Hac kavramını açıklama			
2 Haccın önemini kavrama			
3 Hac ile ilgili kavramları sayma ve açıklama			
4 Hac ile ilgili mekânları sayma			
5 Kurban kavramını açıklama			
6 Kurban ibadetinin bireye ve topluma kazandırdıklarını kavrama			
7 Kurban kesilirken nelere dikkat edilmesi gerektiğini sayma			
8 Zekât ve sadakayı tanımlama			
9 Zekât ve sadaka vermenin önemini kavrama			
10 Kimlerin zekât ve sadaka vereceğini sayma ve açıklama			
11 Nelerden zekât ve sadaka verileceğini sayma ve açıklama			
12 Dua ve tövbeyi tanımlama			
13 Ne zaman, nerede ve nasıl dua edebileceğini kavrama			
14 Ne zaman, nerede ve nasıl tövbe edebileceğini kavrama			
15 Kur'an'dan ve Peygamberimizden dua ve tövbe örnekleri verme			
16 Yemek duasını ezbere okuma ve Türkçe anlamını açıklama			
Siyer Öğrenme Alanı			
1 Hz. Peygamber'in örnek ahlâkını kavrama			
2 Hz. Peygamber'in hayatından davranış modelleri çıkarma ve bunları yapmaya istekli olma			
3 Akabe Biatları ve Veda Hutbesi'ndeki insanî ve evrensel ilkeleri kavrama			
Ahlâk Öğrenme Alanı			
1 Sorumluluk kavramını açıklama ve sorumluluk almaya hazır olma			
2 Cömertliğin İslâm'da övülen bir erdem olduğunu kavrama			
3 Saygı kavramını açıklama ve insanî ilişkilerdeki önemini fark etme			
4 Diğerkâmlık kavramını açıklama			
5 Millî ve manevî değerlerimizi korumanın ve sevmenin imanın bir gereği olduğunu kavrama			

(*) Formun doldurulması ile ilgili açıklamalar:

1. Formlar, her bir öğrenci için ayrı ayrı doldurulacaktır.
2. Yeterliliklerin öğrencilerde bulunma düzeyinin belirlenmesinde, öğrencilerin kurs süresince her bir yeterlilikle ilgili bilgi, beceri ve tutumları göz önünde bulundurulacak ve olabildiğince objektif bir değerlendirme yapılacaktır.
3. Formlarda yer alan yeterliliklerden her biri için, o yeterliliğin öğrencide bulunma düzeyine göre, yeterliliğin hizasında bulunan DEĞERLENDİRME bölümündeki "Zayıf", "Orta" ya da "İyi" sütunlarından birine "X" işareti konulacaktır.

YAZ KUR'AN KURSU DEĞERLENDİRME ANKETİ

Anket sorularını cevaplandırmaya başlamadan önce lütfen aşağıdaki açıklamaları dikkatlice okuyunuz.

1. Bu anket, yaz Kur'an kurslarında sunulan eğitimlerin gelişmesini ve daha faydalı hâle dönüşmesini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu sebeple anket sonunda yapılacak değerlendirmeler kesinlikle **şahsınızla ilgili olmayacaktır.**

2. Ankette sorulan sorulara ait cevap seçenekleri, soruların altında verilmiştir. Cevaplama işlemi, bu cevap seçeneklerinden sizce en uygun olanının önündeki kutucuğa çarpı (x) işareti konulmak suretiyle yapılacaktır.

3. İşaretle değil de yazı ile cevaplandırılması istenilen sorulara kısa, özlü ve okunaklı cevaplar yazılacaktır.

4. Anket formuna isim yazılmayacak ve imza atılmayacaktır.

İlginize ve yardımlarınıza teşekkür ederiz.

1. Daha önce bu tür bir kursa katıldınız mı?

☐ Evet ☐ Hayır

2. Bu kursa ne derece ihtiyacınız vardı?

☐ Çok ihtiyacım vardı. ☐ Az ihtiyacım vardı.
☐ Hiç ihtiyacım yoktu.

3. Bu kurstan nasıl haberdar oldunuz?

☐ Ailemin bilgisi vardı.
☐ Arkadaşlarımdan duydum.
☐ Gazetelerdeki haberlerde gördüm.
☐ Televizyon haberlerinde izledim.
☐ Başka (Lütfen yazınız)

....

4. Kurs öğreticinizin size karşı tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

☐ Çok iyi ☐ İyi ☐ Kötü

5. Kurstaki disiplini nasıl değerlendiriyorsunuz?

☐ Çok iyi ☐ İyi ☐ Kötü

6. Kurstaki düzen ve temizliği nasıl değerlendiriyorsunuz?

☐ Çok iyi ☐ İyi ☐ Kötü

7. Bir önceki soruya cevabınız "kötü" ise size göre bu düzensizlik ve disiplinsizlik daha çok nereden kaynaklanmaktadır?

☐ Bazı öğreticilerden ☐ Bazı öğrencilerden
☐ Başka (Lütfen yazınız)

....

....

8. Kursa devam eden öğrencilerin birbirlerine karşı tutum ve davranışlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

☐ Çok iyi ☐ İyi ☐ Kötü

9. Kursa devam eden diğer öğrencilerle aranızdaki arkadaşlık ve dayanışmayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

☐ Çok iyi ☐ İyi ☐ Kötü

10. Bu kursta gördüğünüz derslerden yeterince yararlanabildiğinizi düşünüyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

11. Bir önceki soruya "Hayır" cevabını verdiyseniz, bu durumun sizce en önemli sebepleri nedir? (Aşağıdaki maddeleri önem sırasına göre numaralayınız. En önemli madde için 1, daha sonra 2 vb.)

☐ Derslerin düzeyinin seviyemin üzerinde olması
☐ Ders kitaplarının yetersiz olması
☐ Kurs süresinin yetersiz olması
☐ Şahsî problemlerim (sağlık, ailevî durum vb.) sebebiyle kendimi derslere yeterince veremeyişim
☐ Derslerin uygun metotlarla işlenmemesi
☐ Bildiğim konuların işlenmesi
☐ İhtiyacım olan konulara yer verilmemiş olması
☐ Derslerde uygulamaya yeterince yer verilmemiş olması
☐ Başka (Lütfen yazınız.)

----

12. Kurs programında yer almayan, ancak sizin programda yer almasını istediğiniz ders ya da konular var mı?

☐ Evet ☐ Hayır

13. Bir önceki soruya "Evet" cevabını verdiyseniz, bu ders ya da konuları öncelik sırasına göre yazınız? (En önemli madde için 1, daha sonra 2 vb.)

☐ ---
☐ ---
☐ ---

14. Yaz Kur'an kurslarında ders saatlerinin dışında kalan boş vakitlerin daha çok nasıl değerlendirilmesini istersiniz?
(Aşağıdaki maddeleri önem sırasına göre numaralayınız. En önemli madde için 1, daha sonra 2 vb.)

☐ Ders çalışarak
☐ Geziye giderek
☐ Yarışmalara katılarak
☐ Spor yaparak
☐ Başka (Lütfen yazınız)

----

15. Kurs boyunca karşılaştığınız en önemli iki sorun nedir? (Lütfen önem sırasına göre kısaca yazınız.)

Sorun1:

Çözüm Önerilerim:

Sorun 2:

Çözüm Önerilerim:

----

16. Yaz Kur'an kurslarının daha etkin ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için anket soruları dışında başka öneri, eleştiri ve dilekleriniz varsa lütfen maddeler hâlinde belirtiniz? (Bu alanda özellikle katkılarınızı bekliyoruz.)

EZBER TAKİP FORMU

S. No.	Adı Soyadı	I. KUR											II. KUR								III. KUR			ORTALAMA
		1/ FÂTİHA SÛRESİ	112/İHLAS SÛRESİ	108/KEVSER SÛRESİ	SÜBHÂNEKE DUASI	ETTEHİYYATÜ DUASI	SALLİ DUASI	BÂRİK DUASI	RABBENÂ ÂTİNA DUASI	RABBENAĞFİRLİ DUASI	KELİME-İ TEVHİD	KELİME-İ ŞEHÂDET	105/ FİL SÛRESİ	106/KUREYŞ SÛRESİ	107/MAÛN SÛRESİ	109/KÂFİRÛN SÛRESİ	110/NASR SÛRESİ	111/TEBBET SÛRESİ	113/FELAK SÛRESİ	114/NÂS SÛRESİ	2/BAKARA S. 255. âyet	2/BAKARA S. 285-286. âyet	2/HAŞR S. 22-24. âyet	
1																								
2																								
3																								
4																								
5																								
6																								
7																								
8																								
9																								
10																								
11																								
12																								
13																								
14																								
15																								
16																								
17																								
18																								
19																								
20																								
21																								
22																								
23																								
24																								
25																								
26																								
27																								
28																								
29																								
30																								

SÖZLÜK

algı	Duyu organları vasıtasıyla alınan bilgilerin tutarlı, anlamlı bir bütünlük oluşturacak şekilde örgütlenmesi, analizi, yorumlanması ve sentezi süreçlerinin tamamı. *Ayrıca bk.* duyum
beceri	Bireyin kolaylıkla ve kusursuz olarak yapmayı öğrendiği bilişsel, duyuşsal ya da motor motor yetkinlikler. Maharet.
bilişsel	Bilişle, zekânın işleyişiyle ilgili; algı, akıl yürütme, sezgi ve bellek de dâhil olmak üzere düşünme ve bilgi kazanma süreçleriyle ilgili olan. Bilgisel. (**biliş:** Canlının, bir nesne veya olayın varlığına ilişkin bilgili ve bilinçli duruma gelmesi.). *Ayrıca bk.* duyuşsal, psikomotor
çalışma kâğıdı	Ders içeriğinin öğrenciye kazandırılması sürecinde kullanılmak üzere öğretici tarafından geliştirilen ders malzemesi. Etkinlik yaprağı. Çalışma yaprağı.
çerçeve program	Derslerin genel amaç ve ilkeleri ile ana konularını veren, bunların ayrıntılarını ve işlenmesini mahallî şartlara ve imkânlara bırakan program. *Ayrıca bk.* esnek program
davranış	Bir organizmanın gösterdiği her türlü tepki; organizmanın çevrede ve/veya çevreyle olan ilişkisinde değişiklik meydana getiren eylemleri. Davranışlar başkaları tarafından gözlenebilen açık davranışlar ve düşünceler/duygular gibi kişinin sadece kendisi tarafından gözlenebilen örtülü davranışlar olarak iki grupta toplanabilir.
değer	Birey ya da toplum için istenen nihâi amaç. Bir nesneye, varlığa ya da faaliyete, ahlâkî veya toplumsal açıdan verilen önem. Dinin ve ahlâk gibi toplumun temeli olan kurumların vazettiği ve inşa edilmesini talep ettiği temel ilkeler.
duyum	Kişinin duyular yoluyla elde ettiği izlenim. *Ayrıca bk.* algı
duyuşsal	İnsanın duygusal olarak gösterdiği öfke, sevinç, neşe vb. tepkilerle, heyecan süreciyle ilgili olan. *Ayrıca bk.* bilişsel, psikomotor
eğitim-öğretim ilkesi	Öğretimin düzenlenip yürütülmesine ışık tutabilecek nitelikte temel fikir.

esnek program Öğrenciye sunulan ders içeriğinin hiyerarşisinin ve sırasının öğrencinin öğrenme hızına göre ayarlandığı elastikî program. *Ayrıca bk.* çerçeve program

etkinlik Öğrenme öğretme sürecinde ders içeriğini öğrenciye kazandırmak amacıyla hazırlanan düzenli ve amaçlı faaliyet.

kazanım Eğitim sürecinin sonunda öğrencilerin edinmeleri hedeflenen bilgi, değer, beceri, tutum ve davranışların tümü.

öğrenme alanı Birbiri ile ilişkili beceri, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden çerçeve/küme.

öğretici Diyanet İşleri Başkanlığı ve müftülüklerce yaz Kur'an kurslarında ilgili müfredatı uygulamakla görevlendirilen kimse.

pekiştireç Bir tepkinin tekrarlanma sıklığını veya olasılığını artıran ya da azaltan her türlü teknik, süreç, ödül veya ceza.

psikomotor beceri Duyu süreçleriyle motor hareketleri (kas sistemiyle ilgili hareketler/fiziksel hareketler) arasında koordinasyon gerektiren beceriler. *Ayrıca bk.* bilişsel, duyuşsal

temel beceriler Eğitim yaşamında, kişisel gelişimde, sosyal yaşamda ve iş yaşamında başarıyı doğrudan etkileyen ve tüm alanlar için geçerli olan, mesleği ne olursa olsun tüm bireyler için geçerli olan anahtar becerilerdir.

vızıltı grupları Her öğrenciye sabit bir sürenin verildiği, öğrencilerin bu süre boyunca bir konu üzerinde tartışması ve tartışma sonunda ulaşılan kararların açıklanması şeklinde uygulanan grup tartışması şekli.

Kaynakça

Kaynakça büyük ölçüde elinizdeki *Kılavuz*'un hazırlanmasında faydalanılan kaynaklardan oluşmaktadır. Metin içinde okuma ve faydalanma kolaylığı sağlamak açısından alıntı yapılan kısımlarda ayrı ayrı atıf verilmeyerek tüm kaynaklar buraya topluca alınmıştır.

Kaynakça, ilgili konularda öğreticilerin ilave bilgi edinmek üzere başvurabilecekleri kaynakları da içermektedir. İlave bilgi kaynaklarına daha seri ulaşılmasını sağlamak üzere kaynakça kendi içinde yedi alt başlık hâlinde düzenlenmiş, öğrencilere ders kitabı ya da yardımcı kaynak olarak önerilebilecek ürünler ise ilgili bölümün başında ve farklı renkte yazılmıştır.

Kaynakça

- Ahlâk Öğrenme Alanı
- Din Hizmetleri, Din Görevliliği ve Din Eğitimi
- Eğitim
- İbadet Öğrenme Alanı
- İtikat Öğrenme Alanı
- Kur'an-ı Kerîm Öğrenme Alanı
- Siyer Öğrenme Alanı

Ahlâk Öğrenme Alanı

Alpaslan Durmuş, Hatice Işılak, İlyas Aslan ve Neriman Gökçegöz Karatekin, *Dinimi Öğreniyorum*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s. 36-54. Ankara 2005.

Komisyon, *Peygamberimi Öğreniyorum*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005.

Osman Özbağçe, *Kitabımı Öğreniyorum*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s. 39-53. Ankara 2005.

Seyfettin Yazıcı, *Temel Dini Bilgiler (İtikad, İbadet, Ahlâk, Siyer)*, 29. baskı, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2004.

Yaz Kur'an Kursları Öğretici Kılavuzu 165

Ebu Hamid Gazâli (çev.: A. Faruk Meyân), *Kimyây-ı Saâdet*, Bedir Yayınları, İstanbul 1969.

Kınalızâde Ali Efendi, *Ahlâk-ı Alâî*, Bulak Matbaası, Bulak 1284.

Mustafa Çağrıcı, *Anahatlarıyla İslâm Ahlâkı*, Ensar Neşriyat, İstanbul 1985.

Din Hizmetleri, Din Görevliliği ve Din Eğitimi

Beyza Bilgin ve Muallâ Selçuk, *Din Öğretimi*, Gün Yayıncılık, Ankara 1999.

Beyza Bilgin, *Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi*, Gün Yayıncılık, Ankara 1998.

Cemal Tosun (Ed.), *Din Hizmetlerinde İletişim ve Halkla İlişkiler*, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları, Eskişehir 1999.

Cemal Tosun, Din Öğretiminde Gezi Gözlem İnceleme, *Din Öğretimi Dergisi*, S. 40, 1993, s. 23-32.

Cemal Tosun, Dua Öğretimi, *Dinî Araştırmalar Dergisi*, C. 2, S. 6, 2000, s. 1-22.

Din Görevlisinin El Kitabı. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2001.

Faruk Bayraktar, *Eğitim Kurumu Olarak Kuran Kursları Üzerine Bir Araştırma*, Yıldızlar Matbaası, İstanbul 1992.

Halis Ayhan, *Din Eğitimi ve Öğretimi (İman-İbadet)*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1985.

Hatice Işılak ve Alpaslan Durmuş (Ed.), *Kara Tahtayı Aşmak (Öğrenci Merkezli Öğretmenlik)*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2004.

Hayati Hökelekli, Din Hizmetlerinde Yöntemle İlgili Sorunlar, *Diyanet İlmi Dergi*, C.41, S.3, 2005 S.93-104.

İlahiyat Önlisans Yardımcı Kitabı, İlkumut Yayınları, Ankara 2004.

Mehmet Soysaldı, *Dini Hitabet*, Bizim Büro Basımevi, Ankara 2002.

Mehmet Zeki Aydın, *Ahlâk Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2003.

Mehmet Zeki Aydın, *Din Öğretiminde Yöntemler ve Buldurma Yöntemi*, Karakoç Yayıncılık, Ankara 1998.

Mevlüt Kaya, *Din Eğitiminde İletişim ve Dini Tutum*, Etüt Yayınları, Samsun 1998.

Mustafa Köylü, *Psiko-Sosyal Açıdan Dini İletişim*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2003.

Neriman Gökçegöz Karatekin (Ed.), *Helik: Karakter Okulu Aile Kitabı I-X (Sorumluluk, Yardımseverlik, Adalet, Özgüven, Liderlik, Dostluk, Doğruluk, Sabır, Saygı, Öz Denetim)*, Nobel Yayınları, İstanbul ve Ankara 2005.

Neriman Gökçegöz Karatekin (Ed.), *Perese: Karakter Okulu Öğretmen Kitabı I-X (Sorumluluk, Yardımseverlik, Adalet, Özgüven, Liderlik, Dostluk, Doğruluk, Sabır, Saygı, Öz Denetim)*, Nobel Yayınları, İstanbul ve Ankara 2005.

Nevzat Aşıkoğlu, Kur'an'daki Örnek Olayların (Meseller) Ahlâkî Bilinç Geliştirmedeki Rolleri ,-Bahçe Sahipleri Örneği-, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 1, 2001, s. 1-4.

Nevzat Aşıkoğlu, Kur'an ve Hadis Öğretimi Konusunda Yeni Bir Yöntem Önerisi, *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, C. 6, S. 2, l992, s. 115-124.

Nevzat Aşıkoğlu, Toplum Hayatımızda Dinin Yeri ve Din Eğitiminin Önemi, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 2, 1998, s. 45-49.

Ramazan Buyrukçu, *Din Görevlisinin Mesleğini Temsil Gücü*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1995.

Ramazan Buyrukçu, *Kur'an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretiminin Verimliliği Üzerine Bir Araştırma*, Fakülte Kitabevi, Isparta 2001.

Süleyman Akyürek, *Din Öğretiminde Kavram Öğretimi*, DEM Yayınları, İstanbul 2004.

Yaşar Fersahoğlu, *Eğitim-Öğretim Açısından İlahiyat Fakültelerinde İletişim*, Marifet Yayınları, İstanbul 1997.

Eğitim

Ahmet Saban, *Öğrenme Öğretme Süreci*, Nobel Yayıncılık, Ankara 2000.

Ayhan Aydın, *Sınıf Yönetimi*, Anı Yayıncılık, Ankara 1998.

Benjamin S. Bloom (çev.: Durmuş Ali Özçelik), *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 1995.

Cavit Binbaşıoğlu, *Eğitime Giriş*, Binbaşıoğlu Yayınevi, Ankara 1988.

Cevat Alkan, *Eğitim Ortamları*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara 1979.

Fatma Varış, *Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler*, 5. baskı, Alkım Kitapçılık Yayıncılık, Ankara 1994.

Halil İbrahim Yalın, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 1999.

Haluk Yavuzer, *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1999.

Hasan Tan, *Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1989.

Haydar Taymaz, *Okul Yönetimi*, 2. baskı, Saypa Yayın Dağıtım, Ankara 1995.

Hüseyin Başar, *Sınıf Yönetimi*, Pegem Yayınları, Ankara 1994.

İsmet Kemertaş, *Uygulamalı Genel Öğretim Yöntemleri*, Birsen Yayınevi, İstanbul 1999.

Leyla Küçükahmet, *Eğitim Programları ve Öğretim*, Gazi Kitabevi, Ankara 1997.

Leyla Küçükahmet, *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, 12. baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2001.

Leyla Küçükahmet, *Öğretimde Plânlama ve Değerlendirme*, 11. baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2000.

Leyla Küçükahmet, *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*, 3. baskı, Nobel Basım Yayım, Ankara 2003.

Mehmet Özyürek, *Sınıfta Davranış Değiştirme*, Karatepe Yayınları, Ankara 1998.

Muallâ Selçuk, *Çocuğun Eğitiminde Dinî Motifler*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1991.

Muhsin Hesapçıoğlu, *Öğretim İlke ve Yöntemleri: Eğitim Programları ve Öğretimi*, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1988.

Musa Gürsel, Hakan Sarı ve Bülent Dilmaç (Ed.), *Sınıf Yönetimi*, Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya 2004.

Mustafa Öcal, *Eğitimde Rehberlik*, Düşünce Kitabevi, İstanbul 2004.

Münire Erden, *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Alkım Yayınları, İstanbul 1998.

Nurettin Fidan, *Okulda Öğrenme ve Öğretme*, Kadıoğlu Matbaası, Ankara 1986.

Özcan Demirel, *Eğitimde Program Geliştirme*, Usem Yayınları, Ankara 1997.

Özcan Demirel, *Genel Öğretim Yöntemleri*, 2. baskı, Usem Yayınları, Ankara 1996.

Özcan Demirel, *Plânlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*, 5. baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2003.

Savaş Büyükkaragöz, *Program Geliştirme*, 2. baskı, Öz Eğitim Yayınları, Konya 1997.

Tanju Gürkan ve Erten Gökçe, *Grupla Tartışma Teknikleri*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001.

Thomas Gordon (çev.: Emel Aksoy), *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*, 4. baskı, Sistem Yayıncılık, İstanbul 1998.

Vehbi Çelik, *Sınıf Yönetimi*, Nobel Basım Yayım, Ankara 2002.

Yüksel Özden, *Öğrenme ve Öğretme*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 1997.

Ziya Selçuk, *Gelişim ve Öğrenme*, Nobel Basım Yayım, Ankara 2000.

İbadet Öğrenme Alanı

Alpaslan Durmuş, Hatice Işılak, İlyas Aslan ve Neriman Gökçegöz Karatekin, *Dinimi Öğreniyorum*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s. 20-35. Ankara 2005.

Bünyamin Erul ve Ekrem Keleş, *Haccı Anlamak: Haccın Hikmetleri ve Yapılışı*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2004.

Bünyamin Erul ve Ekrem Keleş, *Kutsal İklimde Dua: Hac Esnasında Yapılabilecek Dualar*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2004.

İsmail Karagöz, Mehmet Keskin ve Halil Altuntaş, *Hac İlmihali*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005.

Seyfettin Yazıcı, *Temel Dini Bilgiler (İtikad, İbadet, Ahlâk, Siyer)*, 29. baskı, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2004.

Osman Keskioğlu, *Fıkıh Tarihi ve İslâm Hukuku*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

Ömer Nasuhi Bilmen, *Hukuk-ı İslamiyye ve Istılahat-ı Fıkhiyye Kâmusu*, I-VIII, Bilmen Yayınevi, İstanbul 1967.

Zekiyyüddin Şaban (çev.: İbrahim Kâfi Dönmez), *İslâm Hukuk İlminin Esasları*, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 1990.

İtikat Öğrenme Alanı

Alpaslan Durmuş, Hatice Işılak, İlyas Aslan ve Neriman Gökçegöz Karatekin, *Dinimi Öğreniyorum*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s. 4-19. Ankara 2005.

Seyfettin Yazıcı, *Temel Dini Bilgiler (İtikad, İbadet, Ahlâk, Siyer)*, 29. baskı, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2004.

A. Saim Kılavuz, *Ana Hatları ile İslâm Akaidi ve Kelama Giriş*, Ensar Neşriyat, İstanbul 1987.

İsmail Çalışkan, *Kur'an'da Din Kavramı*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2002.

Pezdevi (çev.: Ş. Gölcük), *Ehl-i Sünnet Akâidi*, Kayıhan Yayınevi, İstanbul 1980.

Toshihiko İzutsu (çev.: Selahattin Ayaz), *İslâm Düşüncesinde İman Kavramı*, Pınar Yayınları, İstanbul 1984.

Kur'ân-ı Kerîm Öğrenme Alanı

A. Nedim Serinsu, *Kur'an Nedir?: İnsanın Anlam Arayışı*, Şule Yayınları, İstanbul 1996.

Abdullah Draz (çev.: Salih Akdemir), *Kur'an'a Giriş*, Kitabiyat Yayınları, Ankara 2001.

Ali Özek, Hayreddin Karaman, Ali Turgut, Mustafa Çağrıcı, İbrahim Kafi Dönmez ve Sadrettin Gümüş, *Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali*, Ayyıldız Matbaası, İstanbul 1982.

Alpaslan Durmuş, Hatice Işılak, İlyas Aslan ve Neriman Gökçegöz Karatekin, *Dinimi Öğreniyorum*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s. 12-13. Ankara 2005.

Demirhan Ünlü, *Kurân-ı Kerim'in Tecvidi*, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 1993.

Halil Altuntaş ve Muzaffer Şahin, *Kur'an-ı Kerim Meâli*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2003.

Hasan Basri Çantay, *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerim*, I-III, Ahmed Said Matbaası, İstanbul 1958.

İsmail Karaçam, *Kur'an-ı Kerim'in Faziletleri ve Okunma Kaideleri*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 1984.

İsmail Karaçam, *Kur'an-ı Kerim'in Nüzûlü ve Kıraati*, Nedve Yayınları, İstanbul 1981.

Muhammed Esed (çev.: Cahit Koytak ve Ahmet Ertürk), *Kur'an Mesajı, Meal-Tefsir*, İşaret Yayınları, İstanbul 2001.

Osman Özbağçe, *Kitabımı Öğreniyorum*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005.

Ömer Özsoy ve İlhami Güler, *Konularına Göre Kur'an Sistematik Kur'an Fihristi*, Fecr Yayınları, Ankara 1996.

Seyfettin Yazıcı, *Temel Dini Bilgiler (İtikad, İbadet, Ahlâk, Siyer)*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 29. baskı, Ankara 2004.

Şeyh Abdurrahman Karabâşî, *Karabâş Tecvidi*, Dersaadet, 1330.

Talat Koçyiğit ve İsmail Cerrahoğlu, *Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali*, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara 1985.

Tayyar Altıkulaç, Demirhan Ünlü ve Şevki Özkan, *Kur'ân Okumaya Giriş (Alfabe)*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 56. baskı, Ankara 2004.

Tayyar Altıkulaç, *Tecvîdü'l-Kur'an*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 17. baskı, Ankara 2005.

Siyer Öğrenme Alanı

Alpaslan Durmuş, Hatice Işılak, İlyas Aslan ve Neriman Gökçegöz Karatekin, *Dinimi Öğreniyorum*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s. 40-41. Ankara 2005.

Bünyamin Erul, *Sahabenin Sünnet Anlayışı*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2000.

Ali Yardım, *Peygamberimizin Şemaili*, Damla Yayınları, İstanbul 1997.

İbrahim Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005.

İzzet Derveze (çev.: Mehmet Yolcu), *Kur'an'a Göre Hz. Muhammed'in Hayatı*, I-II, Yöneliş Yayınları, İstanbul 1989.

Komisyon, *Peygamberimi Öğreniyorum*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005.

M. Hüseyin Heykel (çev.: Ömer Rıza Doğrul), *Hz. Muhammed Mustafa*, İnkılâp Yayınları, İstanbul 1948.

Martin Lings (çev.: Nazife Şişman), *Hz. Muhammed'in Hayatı*, İnsan Yayınları, İstanbul 1990.

Mehmet Görmez, *Hadis ve Sünnet'in Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1997.

Muhammed Hamidullah (çev.: Salih Tuğ), *İslâm Peygamberi*, I-II, İrfan Yayınları, İstanbul 1993.

Mücteba Uğur (yay. hzl.: Halil Öztürk), *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara 1992.

Peygamberimiz Hz. Muhammed (Özel Sayı), *Diyanet İlmi Dergi*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000.

Seyfettin Yazıcı, *Temel Dini Bilgiler (İtikad, İbadet, Ahlâk, Siyer)*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 29. baskı, Ankara 2004.

Şemseddin Günaltay (sadeleştiren M. Söylemez ve M. Hizmetli), *İslâm Öncesi Araplar ve Dinleri*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1997.

Talat Koçyiğit, *Hadislerin Işığında İman, İbadet, Ahlâk*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Talat Koçyiğit, *Hadis Istılahları*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara 1985.

Bu kılavuzun hazırlanması sırasında değerli fikir ve önerilerini paylaşan aşağıdaki kişi ve kurumlara teşekkür ederiz.
Abdullah Açık
Abdülkadir Aytimur
Aynur Saygın Kaya
Ayşe Pehlivan
Cihan Çarbaş
Değerler Eğitimi Merkezi İmam Hatip Liseleri Meslek Dersleri Çalışma Komisyonları
DEM (Değerler Eğitimi Merkezi)
Gökhan Erenoğlu
Hulusi Yiğit
İbrahim Hakan Karataş
Mahmut Zengin
Merve Akkuş
Mustafa Yılmaz
Mücahit Çevik
Nazif Yılmaz
Tuncer Ekicioğlu
Veli Karataş
YEKDER (Yaygın Eğitim Kültür Merkezi)